

Ελλάδα:

**Μια στρατηγική
ανάπτυξης
για το μέλλον**

Μάιος 2018

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	3
1. Δημοσιονομική Βιωσιμότητα	6
1.1 Μακροοικονομικές και Δημοσιονομικές προβλέψεις	6
1.2 Μεταρρυθμίσεις και Βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών	9
1.3 Φορολογική πολιτική	11
1.4 Βιωσιμότητα του χρέους	14
2. Βιώσιμη Ανάπτυξη	15
2.1 Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας	16
2.2 Βελτίωση της παραγωγικότητας	19
2.3 Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και ενίσχυση των επενδύσεων	30
3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη	39
3.1 Υποδομές και δίκτυα	40
3.2 Διαχείριση κρατικών περιουσιακών στοιχείων	50
4. Δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη	56
4.1 Η προώθηση μιας οικονομίας με κοινωνικό προσανατολισμό	57
4.2 Η διασφάλιση της περιφερειακής ανάπτυξης και συνοχής	62
4.3 Εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς	66
4.4 Για ένα καθολικό και αποτελεσματικό Σύστημα Υγείας	71
4.5 Αναβαθμίζοντας και ενισχύοντας την Κοινωνική Προστασία	73
4.6 Η νέα γενιά στην κορυφή της ατζέντας	78
5. Χρηματοδότηση της ανάπτυξης	80
5.1 Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)	81
5.2 Μικτή χρηματοδότηση	84
5.3 Ο νέος αναπτυξιακός νόμος 4499/2016	86
5.4 Ίδρυση αναπτυξιακής τράπεζας	86
5.5 Χρηματοπιστωτικός τομέας	87
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΠΙΚΕΙΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΣΧΕΔΙΟ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΑΙΠΕΔ	105
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	106

Μια ολιστική στρατηγική για την ανάπτυξη

Μια ολιστική στρατηγική ανάπτυξης είναι μια στρατηγική στην οποία το σύνολο είναι μεγαλύτερο από το άθροισμα των μερών. Η Ελλάδα δεν είχε ποτέ μια τέτοια στρατηγική με αποτέλεσμα το μοντέλο της άναρχης ανάπτυξης να καταρρεύσει με την κρίση που ξεκίνησε το 2009.

Ωστόσο, η πορεία είχε διαγραφεί πολύ νωρίτερα. Καθώς η Ελλάδα εισήλθε στην περίοδο της παγκοσμιοποίησης τη δεκαετία του '80, αντιμετώπισε αποβιομηχάνιση, οξείες κοινωνικές ανισότητες και σοβαρές περιφερειακές ανισορροπίες, καθώς δασμολογικοί και μη δασμολογικοί φραγμοί μειώνονταν σταθερά. Με την είσοδο στο ευρώ, η Ελλάδα έχασε της δυνατότητα χρήσης της συνήθους πολιτικής της ύστατης καταφυγής - της υποτίμησης του νομίσματός της. Ένα αναπτυξιακό μοντέλο που στηριζόταν, κυρίως, σε μεγάλα έργα υποδομής και φθινό δανεισμό ήταν σχεδόν απίθανο να ανατρέψει την παραπάνω δυναμική, πόσο μάλλον να αντιμετωπίσει το μακροχρόνιο έλλειμμα παραγωγικότητας της οικονομίας. Για κάποιο χρονικό διάστημα, το πρόβλημα του ισοζυγίου πληρωμών κρυβόταν χάρη στις εισροές κεφαλαίων από τα εμβάσματα, τη ναυτιλία, τον τουρισμό, τα ιδιωτικά κεφάλαια και τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία. Τα αυξανόμενα δημοσιονομικά ελλείμματα και ένα υψηλό χρέος ήταν το αποτέλεσμα διαδοχικών προσπαθειών των κυβερνήσεων να μετριάσουν τις συνέπειες ενός εσφαλμένου μοντέλου ανάπτυξης, σε συνδυασμό με κακή δημοσιονομική διαχείριση και έλεγχο. Για αυτό και η Ελλάδα εισήλθε στην κρίση με σοβαρές εσωτερικές και εξωτερικές ανισορροπίες.

Μέρος του προβλήματος ήταν ότι η Ελλάδα δεν είχε ικανότητα συλλογικής σκέψης σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για να μπορέσει να ανταποκριθεί σε αυτές τις προκλήσεις. Υπό αυτές τις συνθήκες, δεν υπήρξε ποτέ μια συντονισμένη προσπάθεια διαμόρφωσης μιας στρατηγικής ανάπτυξης για την κινητοποίηση τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα, για την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της Ελλάδας το οποίο έχει υψηλό μορφωτικό επίπεδο και για να διασφαλιστεί ότι η υψηλή - αν και μη βιώσιμη όπως αποδείχτηκε - ανάπτυξη μπορούσε να αφορά όλες τις κοινωνικές τάξεις και όλες τις περιοχές της χώρας. Οι όποιες απόπειρες αντιμετώπισης αυτού του προβλήματος, βασίστηκαν σε ένα πελατειακό πολιτικό σύστημα, σε έναν γραφειοκρατικό δημόσιο τομέα με μικρή ικανότητα ή και βούληση αναδιάρθρωσης των δημόσιων επιχειρήσεων και ουσιαστικής αξιοποίησης των άλλων περιουσιακών στοιχείων του δημοσίου και έναν ιδιωτικό τομέα ο οποίος επικεντρωνόταν περισσότερο στην εκμετάλλευση των σχέσεων του με το κράτος παρά στην αναζήτηση νέων αγορών και προϊόντων, την αναδιοργάνωση της παραγωγής ή την επένδυση στην Έρευνα και στην Ανάπτυξη. Επιπλέον, οι χαμηλοί μισθοί, η εκτεταμένη φοροδιαφυγή και η διαφθορά, έδιναν την δυνατότητα άφθονων ευκαιριών για ιδιωτικά κέρδη χωρίς να απαιτούνται τέτοιες πρωτοβουλίες.

Η παρούσα ολιστική στρατηγική επιδιώκει να αντιμετωπίσει ορισμένες από αυτές τις ελλείψεις και ενσωματώνει τον ολιστικό και βιώσιμο τρόπο σχεδιασμού που ορίζεται στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) του ΟΗΕ.

Σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, η Ελλάδα έχει εφαρμόσει έναν εντυπωσιακά μεγάλο αριθμό μεταρρυθμίσεων, χωρίς προηγούμενο εύρος, και υπό εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες. Οι προσπάθειες αυτές έγιναν σε όλους τους τομείς: ασφαλιστικές και φορολογικές μεταρρυθμίσεις, μεταρρυθμίσεις στη δικαιοσύνη και την καταπολέμηση της διαφθοράς, στις αγορές προϊόντων, μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας, στις δημόσιες επενδύσεις, στις υποδομές, ιδιωτικοποιήσεις, καθώς και μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση, στην κοινωνική πολιτική, την ενέργεια και την περιβαλλοντική πολιτική. Η Ελλάδα πέτυχε επίσης γρήγορα μεγάλα δημοσιονομικά πλεονάσματα και μείωσε το εμπορικό της έλλειμμα. Ορισμένες μεταρρυθμίσεις ολοκληρώθηκαν, ενώ άλλες που βρίσκονται σε διαδικασία εφαρμογής ή χρειάζονται περισσότερη εμβάθυνση, συμπεριλαμβάνονται στην παρούσα ολιστική στρατηγική.

Η ολιστική στρατηγική ανάπτυξης αποσκοπεί στην αντιστροφή της αποβιομηχάνισης της Ελλάδας και, με βάση πρόσφατες μεταρρυθμίσεις, στην αποκατάσταση της αύξησης της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας.

Εν μέρει, αυτό θα επιτευχθεί εστιάζοντας σε βασικούς τομείς καινοτομίας και υψηλής προστιθέμενης αξίας και αναπτύσσοντας μία ισχυρή κουλτούρα κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνης επιχειρηματικότητας και δυναμικών δικτύων μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜμΕ). Ένα άλλο στοιχείο της στρατηγικής είναι να σχεδιάσουμε για την ψηφιακή εποχή, να χρησιμοποιήσουμε και να επωφεληθούμε από την καινοτομία και τις δυνατότητες του διαδικτύου των πραγμάτων (IoT) και των Big Data (Μεγάλα Δεδομένα). Ταυτόχρονα, θα εστιάσουμε στην αξιοποίηση του εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού της χώρας ώστε να αυξήσουμε τις δυνατότητες των βασικών κλάδων

της ελληνικής οικονομίας: μεταφορές και εφοδιαστική αλυσίδα, ενέργεια, κυκλική οικονομία, γεωργία, μεταποίηση, ναυτιλία, φαρμακευτικός τομέας, υγεία και περιβάλλον, τουρισμός και πολιτισμός. Η Ελλάδα θα αξιοποιήσει τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα και θα ενισχύσει την ανάπτυξη ομάδων παραγωγών, βοηθώντας τις επιχειρήσεις της να αναπτυχθούν και να καινοτομήσουν, επιτρέποντας στην οικονομία της να επεκτείνει την εγχώρια αγορά και να εξασφαλίσει μεγαλύτερα μερίδια στις διεθνείς αγορές, προσελκύοντας παράλληλα σημαντικές ξένες επενδύσεις.

Ωστόσο, πρόθεσή μας είναι να κινητοποιήσουμε και τον συνεταιριστικό και τον κοινωνικό τομέα της οικονομίας και να στηρίξουμε τον μετασχηματισμό του παραγωγικού μοντέλου της χώρας προς βιώσιμα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης. Ενώ η αύξηση του μεγέθους των ΜμΕ της Ελλάδας αποτελεί σημαντική προτεραιότητα, ο ελληνικός μεταποιητικός τομέας πόσο μάλλον ο γεωργικός, θα έχουν πάντα ένα σημαντικό αριθμό μικρότερων μονάδων οι οποίες μπορούν να επωφεληθούν από το συνεταιρίζεσθαι στην παραγωγή, την διανομή και την εμπορία, στην έρευνα και ανάπτυξη κλπ.

Η στρατηγική μας θα εξασφαλίσει την παροχή βασικών υποδομών, επενδύοντας παράλληλα στο εξαιρετικό ανθρώπινο δυναμικό της Ελλάδας. Η αναβάθμιση των υποδομών μας στον τομέα των μεταφορών, της ψηφιακής τεχνολογίας και της ενέργειας θα παράσχει στην οικονομία την απαραίτητη ραχοκοκαλιά ώστε να αναπτυχθεί αξιοποιώντας τη στρατηγική γεωγραφική θέση της χώρας μας και τη μεγάλη ευρωπαϊκή χρηματοδότηση. Η Ελλάδα διαθέτει επίσης αφθονία ανθρώπινου δυναμικού υψηλής εξειδίκευσης, το οποίο δεν αξιοποιείται επαρκώς – και καθώς η γνώση έχει καταστεί ένας από τους μεγαλύτερους παράγοντες ανάπτυξης, οι επενδύσεις στην περαιτέρω ενίσχυση ενός ήδη εντυπωσιακού ανθρώπινου δυναμικού θα προετοιμάσουν το έδαφος για μια βιώσιμη πορεία ανάπτυξης.

Η παραπάνω προσέγγιση έχει αξιοποιήσει τη συμβολή των περιφερειακών αναπτυξιακών συνεδρίων για την παραγωγική ανασυγκρότηση που πραγματοποιήθηκαν το δεύτερο εξάμηνο του 2017 και τους πρώτους μήνες του 2018. Τα συνέδρια αυτά κατέστησαν επίσης σαφή τη σημασία της ανάπτυξης μιας μεθοδολογίας συλλογικής σκέψης όχι μόνο ως συνεισφορά αλλά και ως προϋπόθεση για επιτυχία στο στάδιο της υλοποίησης. Η μεθοδολογία αυτή απαιτεί:

Συνέχιση και ενίσχυση των μεταρρυθμίσεων με αξιολόγηση του αντικτύπου τους. Αυτή θα λάβει υπόψη σχετικές αξιολογήσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ECA) κτλ. Θα συνεχιστεί η επωφελής τεχνική υποστήριξη στις μεταρρυθμίσεις με στόχο τη σύγκλιση με τις καλύτερες ευρωπαϊκές πρακτικές.

Οριζόντιες μεταρρυθμίσεις. Τρεις βασικές περιοχές που έχουν εντοπισθεί είναι η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, του δικαστικού συστήματος καθώς και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Η προσπάθειά μας θα βασιστεί στις μεταρρυθμίσεις που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί. Ωστόσο, ακόμη και εδώ είναι εξαιρετικής σημασίας η μεθοδολογία και η συνεργασία σε όλους τους τομείς. Για παράδειγμα, η μείωση του αποθέματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων, συναρτάται με την πρόοδο και στους τρεις τομείς.

Δημιουργία και ενίσχυση των θεσμών. Εκτός από το νομικό πλαίσιο, πρέπει να εξετάσουμε προσεκτικά και το θεσμικό μας πλαίσιο. Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, η Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας, το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας, το Συντονιστικό Συμβούλιο Βιομηχανικής και Επιχειρηματικής Πολιτικής, οι Συστημικές Τράπεζες, η προτεινόμενη Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα, τα Περιφερειακά Αναπτυξιακά Συνέδρια για την Παραγωγική Ανασυγκρότηση, το Εθνικό Κέντρο Αξιολόγησης Ποιότητας & Τεχνολογίας στην Υγεία και η Εθνική Κεντρική Αρχή Προμηθειών Υγείας, η δημιουργία του μηχανισμού διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας και του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης κ.λπ., έχουν όλα το ρόλο τους στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών φιλικών προς την ανάπτυξη. Η βελτιωμένη δομή διακυβέρνησης που έχει προωθηθεί εντός των θεσμών αυτών τα τελευταία χρόνια θα αποτελέσει σημαντικό πλεονέκτημα σε αυτό το εγχείρημα.

Συντονισμός. Για να πετύχουμε τους στόχους μας, δεν αρκεί να επικεντρώσουμε την προσοχή μας μόνο σε ειδικά ζητήματα, αλλά και να υπερβούμε εμπόδια και διαχρονικές δυσκολίες, να αντιμετωπίσουμε τις αποτυχίες του συντονισμού και να επιδιώξουμε συνέργειες, τόσο μεταξύ του ιδιωτικού του δημόσιου και του κοινωνικού τομέα, όσο και μεταξύ όλων των μορφών παραγωγής, του εκπαιδευτικού συστήματος και των ερευνητικών ιδρυμάτων.

Μια ολιστική στρατηγική ανάπτυξης δεν θα ήταν ολιστική εάν δεν ενσωμάτωνε και έναν **κοινωνικό πυλώνα**. Το θέμα δεν αφορά μόνο την κοινωνική δικαιοσύνη - την οποία είναι δεδομένο ότι αφορά - αλλά και την ανάπτυξη. Όπως προαναφέρθηκε, οι πενιχροί μισθοί και η έλλειψη δικαιωμάτων συνεπάγονται, στην πραγματικότητα, σιωπηρή επιδότηση για τους «κακούς» και μη καινοτόμους εργοδότες και, ως εκ τούτου, είναι ασυμβίβαστη με τη μετατόπιση του παραγωγικού μοντέλου της αναπτυξιακής μας στρατηγικής.

Ο ελληνικός λαός υπέστη μια βαθιά και οδυνηρή κοινωνική κρίση. Βίωσε μια απότομη πτώση του εισοδήματός του και του βιοτικού επιπέδου, εξαιρετικά υψηλή ανεργία, συχνά για παρατεταμένες χρονικές περιόδους, ενώ ένας σημαντικός αριθμός αναγκάστηκε να μεταναστεύσει, επιδεινώνοντας έτσι το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας. Η φτώχεια αυξήθηκε σημαντικά, κυρίως μεταξύ των παιδιών και των νέων. Η δεκαετία της ύφεσης διεύρυνε τις εισοδηματικές, τις κοινωνικές, και τις περιφερειακές ανισότητες, διογκώνοντας τα τμήματα του πληθυσμού που χρειάζονται βοήθεια. Οποιαδήποτε στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης θα πρέπει να αντιμετωπίσει αυτές τις ανισότητες και να εξασφαλίσει την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Ένα πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση θα είναι ο σχεδιασμός μιας σταδιακής αύξησης του κατώτατου μισθού που να συμβαδίζει με τις ανάγκες της πραγματικής οικονομίας.

Η επιτυχία της Ελλάδας εξαρτάται από την ικανότητά της να χαράξει ένα δίκαιο, χωρίς αποκλεισμούς, και βιώσιμο οικονομικό μοντέλο, όπου όλοι μοιράζονται τα οφέλη της ανάπτυξης. Ως εκ τούτου, η αποτελεσματική πολιτική για την κοινωνική προστασία, η εκπαίδευση για όλους, οι πολιτικές για την ουσιαστική απασχόληση και την ενεργό κατάρτιση στην εργασία και ένα βελτιωμένο περιβάλλον καινοτομίας βρίσκονται στο επίκεντρο της αναπτυξιακής στρατηγικής. Οι πολιτικές αυτές έχουν ζωτική σημασία ώστε να αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας και να κινητοποιήσουν τους ειδικευμένους αλλά συχνά αδρανείς ανθρώπινους πόρους της Ελλάδας. Η στρατηγική επιδιώκει να αξιοποιήσει τη δυναμική των μεταρρυθμίσεων για να σχεδιάσει ένα σύγχρονο κράτος πρόνοιας και ένα δίκτυο κοινωνικής προστασίας που να βοηθά πραγματικά τους ανθρώπους που έχουν ανάγκη διασφαλίζοντας ότι κανείς δεν μένει πίσω.

Συνολικά, η Ολιστική Στρατηγική Ανάπτυξης καθορίζει το όραμά μας για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, σε ισχυρά κοινωνικά και περιβαλλοντικά θεμέλια. Παρουσιάζει τις πρωτοβουλίες που θα επιτρέψουν στην Ελλάδα να πετύχει μια επιτυχημένη έξοδο από την εποχή της προσαρμογής.

Μια νέα και πολύ ελπιδοφόρα εποχή βρίσκεται μπροστά στην Ελλάδα και σε εκείνους που θα εμπιστευτούν και θα επενδύσουν στη χώρα μας. Οι θυσίες του ελληνικού λαού ήταν τεράστιες, όπως και τα επιτεύγματα των τελευταίων ετών. Ωστόσο, αυτές οι δυσκολίες έχουν αυξήσει τις αντοχές μας και μας έχουν καταστήσει περισσότερο αποφασισμένους από ποτέ να οικοδομήσουμε μια σύγχρονη και δίκαιη Ελλάδα.

1. Δημοσιονομική Βιωσιμότητα

1.1 Μακροοικονομικές και Δημοσιονομικές Προβλέψεις

Μετά από οκτώ χρόνια οικονομικής κατάρρευσης και μείωσης του ΑΕΠ κατά 27%, η Ελλάδα επέστρεψε σε σταθερούς θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης και ισχυρά δημοσιονομικά αποτελέσματα. Οι κύριοι στόχοι σε αυτόν τον τομέα θα είναι η μακροοικονομική και δημοσιονομική σταθερότητα και η ανθεκτικότητα στις εξωτερικές κρίσεις, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη την ανάγκη για κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα. Η Ελλάδα αναγνωρίζει τη δέσμευσή της να διατηρήσει το πρωτογενές πλεόνασμα στο 3,5% του ΑΕΠ μέχρι το 2022. Οι κύριοι κινητήριοι μοχλοί της ανάκαμψης το 2017 ήταν οι επενδύσεις και οι εξαγωγές, ενώ η ανάπτυξη αναμένεται να επιταχυνθεί έως το 2022 μέσω των επενδύσεων, της ιδιωτικής κατανάλωσης και της εξωτερικής ζήτησης. Οι συνθήκες ιδιωτικής χρηματοδότησης θα βελτιωθούν και οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) αναμένεται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο. Η ανάκαμψη των μισθών θα ενισχύσει την εγχώρια ζήτηση, μειώνοντας το ποσοστό ανεργίας.

Μετά από πολλά χρόνια οικονομικής κρίσης και στασιμότητας και απώλεια του 27% του ΑΕΠ, η οικονομική ανάκαμψη εδραιώνεται. Οι μεταρρυθμίσεις έχουν αρχίσει να αποδίδουν καρπούς, η αβεβαιότητα έχει μειωθεί σημαντικά και υπάρχει αξιόπιστο και σαφές σχέδιο για το μέλλον. Για πρώτη φορά από το 2006, η ελληνική οικονομία αναπτύχθηκε για τέσσερα διαδοχικά τρίμηνα, με αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ κατά 1,4% το 2017 λόγω της σημαντικής ανάκαμψης των επενδύσεων και των εξαγωγών. Η κατάσταση της αγοράς εργασίας βελτιώθηκε σημαντικά υποστηρίζοντας μια περιορισμένη αλλά σταθερή αύξηση της κατανάλωσης των νοικοκυριών. Το ποσοστό

ανεργίας μειώθηκε σε 20,8% το Δεκέμβριο μειωμένο κατά 2,6 μονάδες το 2017, ενώ η απασχόληση αυξήθηκε κατά 2,2 μονάδες κατά την ίδια περίοδο.

Οι ελληνικές τράπεζες σημείωσαν θετική ροή καταθέσεων ύψους 5,73 δισ. Ευρώ το 2017 και βρίσκονται επίσης στη διαδικασία εκκαθάρισης των ισολογισμών τους με σκοπό την αντιμετώπιση του μεγάλου αριθμού των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Συνολικά, οι θετικές οικονομικές προοπτικές συνέβαλαν στη διαρκή βελτίωση του καταναλωτικού και επιχειρηματικού κλίματος και στη διευκόλυνση των όρων χρηματοδότησης εν μέσω μιας σταδιακής χαλάρωσης των ελέγχων κεφαλαίου.

Αναμφισβήτητη, η πιο εντυπωσιακή επίδοση

βρίσκεται στον τομέα της αποκατάστασης βιώσιμων δημόσιων οικονομικών. Η Ελλάδα έχει σταθερά διορθώσει τις ακραίες ανισορροπίες που οδήγησαν στην απώλεια της πρόσβασής της στις αγορές. Την περίοδο 2015-2017, η χώρα υπερέβη σημαντικά τους δημοσιονομικούς της στόχους και, για πρώτη φορά από τη στιγμή που υπάρχουν διαθέσιμα συγκρίσιμα στοιχεία, σημείωσε θετικό πλεόνασμα για τη Γενική Κυβέρνηση τόσο το 2016 όσο και το 2017. Οι ληξιπρόθεσμες οφειλές του δημοσίου μειώθηκαν σταδιακά με στόχο την πλήρη εκκαθάριση του εκκρεμούς αποθέματος έως το τέλος του προγράμματος. Ταυτόχρονα, η δημοσιονομική προσαρμογή συνδυάστηκε με σαφώς στοχοθετημένες δράσεις κοινωνικής πολιτικής μέσω της αξιοποίησης του διαθέσιμου δημοσιονομικού χώρου.

Μεσοπρόθεσμα, ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ αναμένεται να υπερβεί το 2% λόγω της αισθητής βελτίωσης των επενδύσεων, της κατανάλωσης των νοικοκυριών και των εξαγωγών. Από δημοσιονομικής πλευράς, η Ελλάδα βρίσκεται σε καλό δρόμο για να επιτύχει τον στόχο του πρωτογενούς πλεονάσματος του 3,5% του ΑΕΠ χωρίς την ανάγκη για περαιτέρω δημοσιονομική προσαρμογή. Αντίθετα, αναμένεται να προκύψει δημοσιονομικός χώρος μόλις αρχίσει να κλείνει το παραγωγικό κενό και οι μεταρρυθμίσεις που βρίσκονται στο στάδιο της εφαρμογής αποφέρουν πρόσθετες εξοικονομήσεις. Η Ελλάδα στοχεύει στην πλήρη αξιοποίηση των διαθέσιμων ανώτατων ορίων δαπανών παράλληλα με την διασφάλιση της επίτευξης των συμφωνηθέντων δημοσιονομικών στόχων. Ο διαθέσιμος δημοσιονομικός χώρος θα χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία ενός πιο φιλικού προς την ανάπτυξη προϋπολογισμού και την ενίσχυση των δικτύων κοινωνικής ασφάλειας με αποτελεσματικό και στοχοθετημένο τρόπο. Τα μέτρα πολιτικής θα αποσκοπούν στη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης για τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους καθώς και στην εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής πρόνοιας που θα εστιάζουν, μεταξύ άλλων, σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης και σε μέτρα για την ανακούφιση της παιδικής φτώχειας καθώς και για τη στήριξη της εκπαίδευσης και κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού.

Μακροοικονομικό περιβάλλον

Οι κύριοι παράγοντες που οδήγησαν στην ανάκαμψη το 2017 ήταν οι επενδύσεις (+ 9,6% σε ετήσια βάση, σε σχεδόν διπλάσιο ρυθμό από ό, τι προβλεπόταν) και οι εξαγωγές (+ 6,8% σε ετήσια βάση). Συνολικά, το πραγματικό ΑΕΠ παρέμεινε θετικό κατά τη διάρκεια του έτους, τόσο σε τριμηνιαία όσο και σε ετήσια βάση. Το τέταρτο τρίμηνο του 2017, ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ

έφθασε στο 1,9% σε σύγκριση με το τέταρτο τρίμηνο του 2016, σημειώνοντας την υψηλότερη επίδοση από το πρώτο τρίμηνο του 2008. Αυτό επιβεβαιώνει τη σταθερότητα των προοπτικών ανάπτυξης, γεγονός που αντανακλάται και στο θετικό αποτέλεσμα μεταφοράς για το 2018.

Την περίοδο 2018-2022, οι προβλέψεις του μακροοικονομικού σεναρίου δείχνουν την επιτάχυνση της δυναμικής ανάπτυξης. Ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ το 2018 αναμένεται να φθάσει στο 2,3% σε ετήσια βάση, κυρίως λόγω της έντονης αύξησης των επενδύσεων (+ 13,1%), της σταδιακής αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης (+ 0,5%) και της ενίσχυσης από τη ζήτηση από το εξωτερικό, η οποία θα ενισχύσει τις εξαγωγές (+ 4,5%), υποστηρίζοντας την σταθερή ανάπτυξη στους τομείς της μεταποίησης και του τουρισμού. Το 2019, ο ρυθμός αύξησης της παραγωγής θα ανέλθει στο 2,5% σε ετήσια βάση, χάρη στη βελτίωση όλων των συνιστωσών της εγχώριας ζήτησης (ιδιωτική κατανάλωση: + 1,4%, δημόσια κατανάλωση: + 0,4%, επενδύσεις: +10,5), καθώς το οικονομικό κλίμα βελτιώνεται και η χρηματοδότηση μέσω των κεφαλαιαγορών εξομαλύνεται μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος τον Αύγουστο του 2018.

Μεσοπρόθεσμα, ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα κυμανθεί γύρω στο 2,1% κατά μέσο όρο μεταξύ του 2020 και του 2022, δεδομένου ότι η ιδιωτική κατανάλωση (+ 1,2% κατά μέσο όρο) υποστηρίζεται βιώσιμα από την αύξηση των θέσεων εργασίας (0,4% σε ετήσια βάση) και οι επενδύσεις συνεχίζουν να αυξάνονται (+ 7,6% κατά μέσο όρο), αν και με βραδύτερο ρυθμό. Οι Ξένες Άμεσες Επενδύσεις, αντικατοπτρίζοντας την αναμενόμενη βελτίωση των συνθηκών χρηματοδότησης για τον ιδιωτικό τομέα, θα πρέπει να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην έντονη αύξηση των επενδύσεων, καθώς η εμπιστοσύνη των ξένων επενδυτών αυξάνεται, υποστηριζόμενη από σταθερότητα πολιτικής, νέα εργαλεία βιωσιμότητας του χρέους και αναπτυξιακή δημοσιονομική πολιτική στην περίοδο μετά το τέλος των Προγραμμάτων.

Οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας υπήρξαν και θα συνεχίσουν να αποτελούν βασικό μοχλό της ανθεκτικότητας της ιδιωτικής κατανάλωσης σε μεσοπρόθεσμη βάση, παρά το γεγονός ότι ο μισθολογικός συντελεστής κυμαινόταν σε αρνητικά επίπεδα μέχρι το 2016. Από το 2018, ο μέσος μισθός θα ακολουθήσει μια σταδιακά επιταχυνόμενη θετική πορεία, φθάνοντας στο σταθερό ετήσιο ονομαστικό ρυθμό ανάπτυξης 2,9% το 2021-2022, μετά τα πρώτα σημάδια ανάκαμψης το 2017 (+ 0,1% σε ετήσια βάση). Βραχυπρόθεσμα, η ανάκαμψη των μισθών θα ενισχύσει περαιτέρω την εγχώρια ζήτηση, λαμβάνοντας υπόψη και τη σταθερή αύξησης απασχόλησης (+ 1,8% κατά μέσο όρο το 2018-2019). Στο τέλος της μεσοπρόθεσμης περιόδου η

απασχόληση αναμένεται να αυξηθεί κατά 1,0% σε ετήσια βάση, με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 1,4% την περίοδο 2018-2022 με τη μείωση του ποσοστού ανεργίας να φτάνει τις 7,4 ποσοστιαίες μονάδες έναντι της ποσοστού του 21,4% το 2017.

Δημοσιονομική πολιτική

Η δημοσιονομική εξυγίανση που πραγματοποιήθηκε τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα βασίστηκε σε διαρθρωτικές και δημοσιονομικές παρεμβάσεις τόσο στην πλευρά των δαπανών όσο και σε αυτή των εσόδων. Μέχρι το τέλος του 2018, οι εκτιμώμενες παρεμβάσεις θα ανέλθουν στο 36,5% του ΑΕΠ σε σωρευτική βάση (περίπου 67 δισ. ευρώ σε ακαθάριστους όρους από την αρχή των προγράμμάτων το 2010 εκ των οποίων το 20% προέρχεται από την πλευρά των δαπανών και το 16,5% από την πλευρά των εσόδων. Το 2018 σε σωρευτική βάση, το 54,8% των συνολικών παρεμβάσεων προέρχεται από την πλευρά των δαπανών και το υπόλοιπο 45,2% από την πλευρά των εσόδων.

Από την εξέλιξη των πρωτογενών δαπανών της γενικής κυβέρνησης σε ενοποιημένη βάση παρατηρείται ότι μειώθηκαν σε όρους προγράμματος από 47,7% του ΑΕΠ το 2009 σε 42,4% το 2016. Η μείωση αυτή πραγματοποιήθηκε λόγω της μείωσης του μισθολογικού κόστους από 11,2% του ΑΕΠ σε 9,2% κατά την περίοδο αυτή, της μικρής αύξησης των κοινωνικών παροχών από 21,2% του ΑΕΠ το 2009 σε 22,5% το 2016, της μείωσης της ενδιάμεσης κατανάλωσης από 6,9% σε 4,8% και της μείωσης των υπολοίπων δαπανών από 8,4% του ΑΕΠ σε 5,9% το 2016.

Όσον αφορά τις δαπάνες, η μεγαλύτερη συνεισφορά προέρχεται από τις συντάξεις (6,5% του ΑΕΠ), το μισθολογικό κόστος του δημόσιου τομέα (4,8% του ΑΕΠ) και τα λειτουργικά έξοδα (1,9% του ΑΕΠ). Όσον αφορά τα έσοδα, οι σημαντικότεροι συντελεστές είναι ο φόρος εισοδήματος (4% του ΑΕΠ), οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης (3,2% του ΑΕΠ), ο ΦΠΑ (3,1% του ΑΕΠ) και η φορολογία των ακινήτων (1,8% του ΑΕΠ). Πρέπει να προστεθεί ότι, λόγω των διορθωτικών μέτρων που περιλαμβάνονται στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-21, το αθροιστικό ποσοστό των προαναφερθέντων δημοσιονομικών παρεμβάσεων θα διαμορφωθεί στο 33,7% του ΑΕΠ μέχρι το 2020, διαιρούμενο σε 19,3% του ΑΕΠ στην πλευρά των δαπανών και 14,4% του ΑΕΠ από πλευράς εσόδων.

Η δυναμική των μεταρρυθμίσεων έφθασε στο υψηλότερο ρυθμό της από το 2015 και μετά και συμπληρώθηκε από ένα ισχυρό ιστορικό δημοσιονομικών αποτελεσμάτων τα τελευταία τρία χρόνια. Το 2015, το πρωτογενές δημοσιονομικό ισοζύγιο σε όρους προγράμματος έφθασε το

0,7% έναντι στόχου -0,25%, παρά την οικονομική συρρίκνωση. Το 2016, η κυβέρνηση υπερέβη σημαντικά το στόχο του προγράμματος για το 0,5% του πρωτογενούς πλεονάσματος, επιτυγχάνοντας πλεόνασμα της τάξης του 3,9% του ΑΕΠ, καταγράφοντας σταθερό ρυθμό ανάπτυξης. Συγκεκριμένα, το 2016 ήταν το πρώτο έτος από το 1995 τουλάχιστον (όπου υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία), κατά το οποίο η Ελλάδα πέτυχε θετικό συνολικό πλεόνασμα στο 0,5% του ΑΕΠ. Τα ισχυρά αποτελέσματα των δημοσιονομικών επιδόσεων συνεχίστηκαν το 2017, με τις τελευταίες εκτιμήσεις να τοποθετούν το πρωτογενές πλεόνασμα στο 4,2% έναντι στόχου 1,75%. Τα δημοσιονομικά αποτελέσματα των προηγούμενων ετών ώθησαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συστήσει τον Ιούλιο του 2017 την κατάργηση της απόφασης 2009/415 / ΕΚ σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος στην Ελλάδα, η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο τον Σεπτέμβριο του 2017. Δεδομένων των ισχυρών αποτελεσμάτων των δημοσιονομικών επιδόσεων, οι τρέχουσες προβλέψεις δείχνουν ότι τα πρωτογενή πλεονάσματα είναι βιώσιμα μεσοπρόθεσμα χωρίς να χρειάζεται περαιτέρω δημοσιονομική εξυγίανση.

Η υπέρβαση των δημοσιονομικών στόχων είχε θετικές οικονομικές επιπτώσεις. Τα θετικά νέα ότι η Ελλάδα μπορεί να δημιουργήσει μεγάλα βιώσιμα δημοσιονομικά πλεονάσματα, μείωσε την αβεβαιότητα τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και στις αγορές του εξωτερικού χρέους. Οι συνεχόμενες ολοκληρώσεις των αξιολογήσεων και τα μεγάλα δημοσιονομικά πλεονάσματα οδήγησαν στη σταδιακή βελτίωση των αποδόσεων των κρατικών ομολόγων κατά τα τελευταία 2 χρόνια, σταθεροποιώντας τα στα επίπεδα που βρισκότουσαν πριν από την κρίση. Αυτό επέτρεψε στην κυβέρνηση να εκδώσει ομόλογα για πρώτη φορά από το 2014 και να αναπτύξει σταδιακά την καμπύλη αποδόσεων προετοιμάζοντας τη χώρα για την επιτυχή έξοδο από το καθεστώς των προγραμμάτων τον Αύγουστο του 2018. Οι συνθήκες ρευστότητας βελτιώθηκαν επίσης και για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που είναι σε θέση να εκδίδουν ομόλογα με χαμηλότερα επιτόκια, διευκολύνοντας έτσι την ταχύτερη σύγκλιση.

Το επιχειρηματικό περιβάλλον και οι επενδυτικές συνθήκες επωφελήθηκαν επίσης από τα θετικά δημοσιονομικά αποτελέσματα. Οι θετικές εκπλήξεις συνέβαλαν στην αναβάθμιση της ελληνικής οικονομίας από όλους τους οίκους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας. Οι εκθέσεις όλων των οίκων επικεντρώνονται στη σημαντική δημοσιονομική υπεραπόδοση ως βασικό λόγο για την αναβάθμιση, η βιωσιμότητα της οποίας θα βελτιώσει περαιτέρω τις προοπτικές και θα οδηγήσει σε περαιτέρω αναβαθμίσεις κατά τους προσεχείς μήνες. Ως αποτέλεσμα, η επενδυτική

δραστηριότητα στην Ελλάδα αναμένεται να αυξηθεί τα επόμενα χρόνια, χάρη στα θετικά δημοσιονομικά αποτελέσματα, τα οποία με τη σειρά τους θα συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη.

Τέλος, η κυβέρνηση δεσμεύεται να διατηρήσει τη μακροοικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα, ενισχύοντας παράλληλα την οικονομική ανθεκτικότητα στις μελλοντικές διαταραχές. Σε αυτό το πλαίσιο, δεσμευόμαστε να

ακολουθήσουμε δημοσιονομικές πολιτικές με στόχο την εξασφάλιση ενός σταθερού μακροοικονομικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Ταυτόχρονα, θα ενισχυθεί το δημοσιονομικό απόθεμα, με τη μορφή ενός “μαξιλαριού ασφαλείας” το οποίο θα αναπληρώνεται κατά τη διάρκεια των ευνοϊκών περιόδων για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας της χώρας σε μελλοντικές διαταραχές.

1.2 Μεταρρυθμίσεις και βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών

Έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές μεταρρυθμίσεις για τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και αυτές πρόκειται να συνεχιστούν. Περιλαμβάνουν την κατάρτιση μεσοπρόθεσμης στρατηγικής, τη βελτίωση των δημοσιονομικών εκθέσεων, την ενίσχυση των μηχανισμών εκτέλεσης του προϋπολογισμού, την ενίσχυση του Γραφείου Προϋπολογισμού της Βουλής και του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου, τη συνέχιση των ανασκοπήσεων των δαπανών, τη βελτίωση του πλαισίου διαχείρισης των ταμειακών διαθεσίμων και των διαδικασιών πληρωμής, την εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων οφειλών, την υιοθέτηση λογιστικού σχεδίου, την εισαγωγή της σύνταξης του προϋπολογισμού βάσει απόδοσης, και τη βελτίωση της διαχείρισης των κρατικών εγγυήσεων.

Δημοσιονομική διαχείριση

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, πραγματοποιήθηκαν σημαντικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, συμβάλλοντας έτσι στον καλύτερο δημοσιονομικό προγραμματισμό και στην παρακολούθηση και στην ενίσχυση της διαφάνειας και της αξιοπιστίας των δημοσιονομικών δεδομένων. Η συνεχιζόμενη υλοποίηση των υπό εξέλιξη έργων αναμένεται να εξασφαλίσει την επίτευξη περαιτέρω στόχων τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μεσοπρόθεσμα, συμπεριλαμβανομένης της απλούστευσης της διαδικασίας του προϋπολογισμού και των ελέγχων των δαπανών, της εκκαθάρισης των καθυστερούμενων οφειλών και της ενίσχυσης της υποβολής εκθέσεων σχετικά με τον προϋπολογισμό και της διαχείρισης των ταμειακών διαθεσίμων.

Ειδικότερα, έχει διαμορφωθεί μια μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική στρατηγική (MTFS) με χρονικό ορίζοντα 4 ετών (συμπεριλαμβανομένου του έτους του προϋπολογισμού), παρέχοντας μια γενική εικόνα της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης με έμφαση στον δημοσιονομικό προγραμματισμό. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν σημαντικές μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση των δημοσιονομικών αναφορών και την ενίσχυση των μηχανισμών παρακολούθησης της εκτέλεσης του προϋπολογισμού των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης.

Η Ελλάδα έδωσε επίσης σημαντικό ρόλο σε ανεξάρτητους εθνικούς δημοσιονομικούς

οργανισμούς, μεταξύ των οποίων το Γραφείο Προϋπολογισμού της Βουλής και το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο, προκειμένου να διαφυλαχθεί η διαφάνεια και η αξιοπιστία. Επιπλέον, η εφαρμογή της ανασκόπησης δαπανών συνέβαλε στην υλοποίηση της δημοσιονομικής εξοικονόμησης ή στην ανακατανομή των δαπανών από σχετικά ανεπαρκή/χαμηλής προτεραιότητας πεδία προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της κοινωνικής προστασίας και της μείωσης της φορολογικής επιβάρυνσης των πολιτών. Η ανακατανομή αυτή ενσωματώθηκε στον προϋπολογισμό του 2018 με σκοπό την υποστήριξη οικογενειών χαμηλού εισοδήματος με εξαρτώμενα τέκνα, ενώ οι δυνατότητες για περαιτέρω εξορθολογισμό των δαπανών αναμένεται να αυξηθούν καθώς οι ανασκοπήσεις δαπανών θα πραγματοποιούνται σε τακτική βάση από το τρέχον έτος και εφεξής.

Το πλαίσιο διαχείρισης των ταμειακών διαθεσίμων βελτιώθηκε σημαντικά κλείνοντας περίπου 2.000 λογαριασμούς του Δημοσίου σε εμπορικές τράπεζες κατά την περίοδο 2014-2016, και μεταφέροντας τα αποθεματικά τους στον Ενιαίο Λογαριασμό Θησαυροφυλακίου. Όσον αφορά τους φορείς της Κεντρικής και της Γενικής Κυβέρνησης, το μεγαλύτερο μέρος των υπολοίπων τους μεταφέρθηκε στην Τράπεζα της Ελλάδος. Τα μέτρα αυτά οδήγησαν σε σημαντική αύξηση της ρευστότητας της Γενικής Κυβέρνησης και των ρευστών διαθεσίμων στα οποία μπορεί να έχει πρόσβαση το κράτος, καθώς και σε μια πιο αποτελεσματική διαχείριση τους η οποία μειώνει τις χρηματοδοτικές ανάγκες

του κράτους. Οι περαιτέρω μεταρρυθμίσεις του πλαισίου διαχείρισης των ταμειακών διαθεσίμων περιλαμβάνουν το νέο νομικό πλαίσιο για την λειτουργία του ΕΛΘ, την στενότερη παρακολούθηση των υπολοίπων των φορέων, την εισαγωγή τακτικών προβλέψεων ταμειακών ροών από τους μεγαλύτερους φορείς της γενικής κυβέρνησης και την αποδέσμευση επιχορηγήσεων σε φορείς μέσα από τους λογαριασμούς διαθεσίμων τους στην ΤτΕ. Ο μεσοπρόθεσμος στόχος είναι η μεταφορά των ταμειακών υπολοίπων των φορέων απευθείας στον ΕΛΘ, η οποία εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί το Δεκέμβριο του 2021.

Μια σημαντική μεταρρύθμιση που βρίσκεται σε εξέλιξη είναι το νέο Λογιστικό Σχέδιο με στόχο την κοινή εφαρμογή για όλους τους φορείς Γενικής Κυβέρνησης, αντικαθιστώντας τα πέντε διαφορετικά λογιστικά σχέδια που ισχύουν σήμερα για το κράτος, τα συνταξιοδοτικά ταμεία, τα νοσοκομεία, την αυτοδιοίκηση και τους φορείς δημοσίου δικαίου. Η έγκριση του νέου Λογιστικού Σχεδίου θα ενισχύσει τη διαφάνεια των δημοσιονομικών εκθέσεων και των δημοσιονομικών καταστάσεων, ενώ η χρήση μιας ενιαίας οικονομικής ταξινόμησης τόσο για τον προϋπολογισμό όσο και για λογιστικούς σκοπούς θα καταστήσει τις πληροφορίες πιο κατανοητές σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, παρέχοντας ένα κοινό σημείο αναφοράς. Το νέο Λογιστικό Σχέδιο θα χρησιμοποιηθεί για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2019, ενώ τα επόμενα βήματα της μεταρρύθμισης περιλαμβάνουν την κατάρτιση ολοκληρωμένων λογιστικών κανόνων και την επέκταση του Λογιστικού Σχεδίου σε όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2023.

Τα ληξιπρόθεσμα της Γενικής Κυβέρνησης έχουν μειωθεί σημαντικά μέσω της χρηματοδότησης του ΕΜΣ στο πλαίσιο του προγράμματος εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων, αλλά απαιτείται περαιτέρω προσπάθεια για την πλήρη εξάλειψή τους, καθώς και για την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αιτιών της συσσώρευσής τους. Στο πλαίσιο αυτό, θα αξιολογηθούν και θα εφαρμοστούν τα συμπεράσματα και οι συστάσεις του ανεξάρτητου ελέγχου που διεξήχθη από το Ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο, ενώ μέσω της παρακολούθησης του ελέγχου θα διασφαλιστεί ότι θα αντιμετωπιστούν τα δομικά προβλήματα.

Η πλήρης εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη, ιδίως εκείνων που σχετίζονται με το Λογιστικό Σχέδιο και τον ΕΛΘ, θα απαιτήσει αύξηση του προσωπικού που είναι αφιερωμένο στις ενέργειες αυτές. Αυτή η εξέλιξη θα δρομολογηθεί λαμβάνοντας υπόψη τους πόρους του ΓΛΚ και εντός των ορίων που επιβάλλει ο γενικός σχεδιασμός των προσλήψεων στο δημόσιο τομέα.

Δημόσιες συμβάσεις

Χάρη σε ένα ευρύ φάσμα μεταρρυθμίσεων, έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος προς ένα πιο διαφανές, οικονομικά αποδοτικό και φιλικό προς τις επιχειρήσεις σύστημα δημόσιων συμβάσεων. Ο νόμος 4412/2016 και η λειτουργία του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Προμηθειών οδήγησαν σε σημαντική εξοικονόμηση κόστους -πάνω από 19% το 2017, και αυτό μόνο για τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις-. Η ένταξη των δημοσίων έργων στις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις έχει ολοκληρωθεί. Η συγκέντρωση των δημοσίων συμβάσεων ξεκίνησε το 2017 και θα επεκταθεί το 2018. Επί του παρόντος εφαρμόζεται μια εκτεταμένη εθνική στρατηγική για τις δημόσιες συμβάσεις η οποία εγκρίθηκε το 2016.

Ωστόσο, προβλέπεται ακόμη πιο φιλόδοξη προσέγγιση. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στους ακόλουθους στόχους:

- Η πρόσβαση των ΜΜΕ στις δημόσιες συμβάσεις στην Ελλάδα θα πρέπει να βελτιωθεί, χρησιμοποιώντας τα εργαλεία που προβλέπονται από τη νομοθεσία της ΕΕ. Απαιτείται επίσης διαβούλευση με τους κυριότερους ενδιαφερόμενους, προκειμένου να διασφαλιστεί η επίτευξη βιώσιμης στρατηγικής.
- Οι δημόσιες συμβάσεις πρέπει να λειτουργήσουν ως κινητήρια δύναμη για την καινοτομία. Για το σκοπό αυτό, το Υπουργείο Οικονομίας συμμετέχει στο Πρόγραμμα Procure2Innovate της ΕΕ, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού δικτύου κέντρων δεξιοτήτων για την καινοτομία στον τομέα των προμηθειών. Ο κύριος στόχος πολιτικής είναι η δημιουργία ενός εθνικού κέντρου δεξιοτήτων έως το 2021
- Οι πράσινες δημόσιες συμβάσεις αποτελούν επίσης βασικό στοιχείο αυτής της προσέγγισης. Η Ελλάδα συμμετέχει στο πρόγραμμα GRASPINNO το οποίο θα υλοποιηθεί κατά την διάρκεια του 2019 και θα προσφέρει λύσεις οικολογικών προμηθειών για δημόσια κτίρια ενεργειακής απόδοσης. Αυτό το σχέδιο αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής για τις πράσινες προμήθειες που συντάσσεται από μια διυπουργική επιτροπή.
- Οι δημόσιες συμβάσεις, ειδικά για συμβάσεις αξίας άνω των 60.000 ευρώ, θα πρέπει να ψηφιοποιηθούν περαιτέρω. Το Υπουργείο Οικονομίας συνεργάζεται με την Αυστριακή κυβέρνηση για την ανάπτυξη ενός συστήματος ηλεκτρονικών καταλόγων το οποίο θα συμβάλει αποφασιστικά στις οικονομίες κλίμακας και θα βελτιώσει τον σχεδιασμό. Το 2019 θα αρχίσει επίσης να εφαρμόζεται η ηλεκτρονική τιμολόγηση. Το επόμενο βήμα στη συνέχεια θα είναι η εισαγωγή των ηλεκτρονικών πληρωμών το 2022, σε συνεργασία με

το Υπουργείο Οικονομικών.

- Επιπλέον, η διαχείριση των δημόσιων συμβάσεων θα πρέπει να συγκεντρωθεί περαιτέρω. Οι στόχοι εξοικονόμησης ξεκινούν από 5% για το 2018 και θα πρέπει να φθάσουν το 15% το 2020.

Ο πρωταρχικός στόχος αυτών των πολιτικών είναι η Ελλάδα να ανέλθει από το τρίτο στο πρώτο επίπεδο του πίνακα αποτελεσμάτων της ενιαίας

αγοράς για τις δημόσιες συμβάσεις μέχρι το 2022. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η Εθνική Στρατηγική για τις Δημόσιες συμβάσεις θα ανανεώνεται και θα παρακολουθείται από τις πολιτικές και τεχνικές επιτροπές που συστάθηκαν από το Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής της Κυβέρνησης στις 20 Ιανουαρίου 2017. Οι εκθέσεις προόδου θα υποβάλλονται στο Συμβούλιο και στα αρμόδια Υπουργεία κάθε έξι μήνες.

1.3 Φορολογική πολιτική

Στο πλαίσιο της στρατηγικής για την ανάπτυξη, η φορολογική πολιτική θα συμβάλει στην προσέλκυση παραγωγικών επενδύσεων και στην αύξηση της παραγωγικότητας μέσω της σταδιακής μείωσης της φορολογικής επιβάρυνσης τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για την εργασία, καθώς και μέσω της καθιέρωσης σταθερού φορολογικού καθεστώτος για την ενίσχυση των ξένων και των εγχώριων επενδύσεων.

Η σταδιακή μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης θα διευκολύνει τις επενδύσεις σε εξαγωγικούς τομείς της οικονομίας και θα οδηγήσει στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης με πολλά μακροοικονομικά και φορολογικά οφέλη. Η μείωση της φορολογίας εταιρειών θα έχει άμεση επίδραση στην κερδοφορία των επιχειρήσεων και θα στοχεύει στην παροχή βοήθειας στις εγχώριες επιχειρήσεις και στην προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων. Η σταδιακή μείωση της φορολογίας, η οποία συμπληρώνεται από την παραγωγικότητα και τα επενδυτικά κίνητρα για την εργασία και τις επιχειρήσεις αντιστοίχως, θα συνεισφέρει ανάλογα στη μελλοντική οικονομική ανάπτυξη.

1.3.1 Φορολογική Πολιτική

Η φορολογική πολιτική θα συμβάλει στην προσέλκυση παραγωγικών επενδύσεων μέσω της μείωσης της φορολογικής επιβάρυνσης τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για την εργασία, γεγονός που θα διευκολύνει τις επενδύσεις, θα βελτιώσει την κερδοφορία, θα προσελκύσει Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και θα δημιουργήσει θέσεις εργασίας. Επιπλέον, σημαντικές παρεμβάσεις στον τομέα της δημιουργίας ενός σταθερού, προβλέψιμου και σταθερού φορολογικού συστήματος θα ενισχύσουν περαιτέρω τις ΑΞΕ και θα οδηγήσουν σε σημαντικές οικονομικές εξωτερικές επιδράσεις. Ενδεικτικά, η ελληνική κυβέρνηση ενεργοποίησε μέσω της ΑΑΔΕ, διαδικασίες για τη σύναψη ειδικών φορολογικών συμφωνιών, όπως οι Προηγμένες Συμφωνίες Τιμολογήσεων (ΠΣΤ). Μια τέτοια επιλογή χρησιμοποιήθηκε για τον Διαδριατικό Αγωγό (TAP), εξασφαλίζοντας ένα σταθερό φορολογικό καθεστώς για τους επενδυτές. Άλλοι στρατηγικοί προσανατολισμοί συμπεριλαμβάνουν, για παράδειγμα, συγκεκριμένα καθεστάτα φορολογικών ελαφρύνσεων σε επενδύσεις στον τομέα της πρωτοποριακής περιβαλλοντικής και κλιματικής έρευνας και τεχνολογίας.

Η μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η βιωσιμότητα των δημόσιων

οικονομικών, απαιτεί μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας και της αποτελεσματικότητας της φορολογικής διοίκησης, προκειμένου να αυξηθεί η φορολογική βάση και να καταπολεμηθεί η φοροαποφυγή.

Αύξηση της φορολογικής βάσης και καταπολέμηση της φοροαποφυγής

Η φορολογική πολιτική είναι ένα από τα κύρια εργαλεία που διαθέτουν οι κυβερνήσεις για τη διατήρηση της δημοσιονομικής σταθερότητας και την ενίσχυση της ανάπτυξης. Οι προηγούμενες δυσλειτουργίες στη φορολογική διακυβέρνηση είχαν αρνητικό αντίκτυπο στα δημόσια έσοδα ενώ τα τελευταία χρόνια η προσπάθεια μεταρρύθμισης εστίασε στην απλοποίηση του φορολογικού συστήματος και στην ευθυγράμμισή του με τις βέλτιστες ευρωπαϊκές πρακτικές. Υπήρξαν σημαντικές μεταρρυθμίσεις στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, στις διαδικασίες του Κώδικα Φορολογίας όπως η θέσπιση μιας ενιαίας φορολογικής κλίμακας για τα φυσικά πρόσωπα και η απλούστευση της διαδικασίας επιβολής προστίμων. Για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της φορολογικής διοίκησης (Νόμος 4389/2016) ιδρύθηκε Ανεξάρτητη Αρχή Δημόσιων Εσόδων. Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις θα εφαρμοστούν

και θα προσαρμοστούν κατάλληλα λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη ενίσχυσης της δικαιοσύνης του φορολογικού συστήματος και της συλλογής δημόσιων εσόδων.

Η μεγαλύτερη πρόκληση κατά τα προσεχή έτη είναι να δημιουργηθεί ένα φορολογικό σύστημα σταθερό, φιλικό προς την ανάπτυξη και τις επενδύσεις, το οποίο θα είναι δίκαιο, απλό και αποτελεσματικό. Θα πρέπει να εξασφαλίσει τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες, η οποία αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια ως αποτέλεσμα της μεγάλης δημοσιονομικής προσαρμογής, υπό τον όρο ότι τα δημοσιονομικά περιθώρια είναι επαρκή για τη χρηματοδότηση τέτοιων μέτρων. Αυτές οι μειώσεις -παράλληλα με την απλοποίηση του συστήματος- θα βοηθήσουν το φορολογικό σύστημα να καταστεί βιώσιμο και κατάλληλα ισορροπημένο.

Για την αντιμετώπιση αυτής της κρίσιμης πρόκλησης, η κυβέρνηση έχει θέσει ως στρατηγικούς στόχους την πλήρη εφαρμογή νομοθετικών μεταρρυθμίσεων και την υιοθέτηση νέων εργαλείων για την αντιμετώπιση της φοροαποφυγής. Ο συνολικός φορολογικός συντελεστής στην Ελλάδα είναι σχετικά υψηλός σε σύγκριση με χώρες με παρόμοια επίπεδα ανταγωνιστικότητας, αν και όχι υπερβολικά σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Η σταδιακή μείωσή της αποτελεί βασικό στόχο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων. Η στρατηγική φορολογικής μεταρρύθμισης αποτελείται από τις ακόλουθες βασικές δράσεις:

- Αξιοποίηση του περιουσιολογίου. Το 2018, ελήφθη νομοθετική πρωτοβουλία για την ολοκλήρωση και την τροποποίηση του νόμου 3842/2010. Το περιουσιολόγιο θα χρησιμεύσει για τον έλεγχο περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου και θα συμβάλει στη μείωση της φοροδιαφυγής. Θα επιτρέψει την κατανομή του φορολογικού βάρους στη βάση αντικειμενικών εισοδηματικών, ιδιοκτησιακών και κοινωνικών κριτηρίων, σε συνδυασμό με τα αφορολόγητα όρια.
- Επέκταση της χρήσης ηλεκτρονικών πληρωμών μέσω κανονιστικών αποφάσεων και κινήτρων για τους φορολογούμενους (π.χ. λοταρία). Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, η χρήση των ηλεκτρονικών πληρωμών αυξάνεται σταθερά. Ο αριθμός των συναλλαγών με κάρτες πληρωμών αυξήθηκε κατά 35% στα 513 εκατ. το 2016, ενώ η αξία των συναλλαγών αυξήθηκε κατά 40% φτάνοντας τα 55 δισ. Ευρώ. Η χρήση των ψηφιακών πληρωμών αυξάνει τα δημόσια έσοδα (ΦΠΑ και φόρος εισοδήματος) και βελτιώνει την φορολογική συμμόρφωση.
- Διεύρυνση της φορολογικής βάσης και καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, για παράδειγμα μέσω της φορολόγησης των βραχυπρόθεσμων μισθώσεων ακινήτων μέσω ηλεκτρονικών

πλατφορμών όπως η Airbnb.

- Δισταύρωση φορολογικών δηλώσεων και τραπεζικών λογαριασμών για την αντιμετώπιση μεγάλων περιπτώσεων φοροδιαφυγής.
- Καταπολέμηση του λαθρεμπορίου καυσίμων και καπνού. Εφαρμόστηκε ο νόμος 4410/2016, καθώς προβλέπει: α) σημαντικές αλλαγές στον τελωνειακό κώδικα για την ενίσχυση της καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης προϊόντων καπνού • β) τη δημιουργία ενός Συντονιστικού Κέντρου για την προώθηση της αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ των αρχών που καταπολεμούν το λαθρεμπόριο προϊόντων τα οποία υπόκεινται σε Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης. Η προσπάθεια αυτή θα επεκταθεί στον τομέα των καυσίμων.
- Ενσωμάτωση των μέτρων του ΟΟΣΑ για τη διάβρωση της βάσης και τη μετατόπιση των κερδών (BEPS) στην ελληνική νομοθεσία για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής μεγάλων επιχειρήσεων.
- Παροχή φορολογικών κινήτρων για τις επιχειρήσεις μέσω του νέου αναπτυξιακού νόμου και του νόμου για τις στρατηγικές επενδύσεις.
- Εξασφάλιση δίκαιων ρυθμίσεων για τους οφειλότες του δημοσίου μέσω του εξωδικαστικού μηχανισμού (OCW), ο οποίος συμβάλλει σημαντικά στην εδραίωση βιώσιμων επιχειρήσεων.
- Προσαρμογή του ΕΝΦΙΑ μέσω της εξίσωσης των εμπορικών αντικειμενικών αξιών. Αυτή η προσαρμογή θα καταστήσει βιώσιμα, μακροπρόθεσμα, τα έσοδα (2,65 δισ. Ευρώ) και θα οδηγήσει σε δίκαιη κατανομή του φόρου επί των ακινήτων. Επιπλέον, η προσαρμογή αυτή θα ευθυγραμμίσει το ελληνικό κράτος με τις δικαστικές αποφάσεις του ΣΤΕ, εξαλείφοντας τις σχετικές δικαστικές διαφορές. Θα δημιουργηθεί ένας μόνιμος μηχανισμός αποτίμησης για την τακτική ενημέρωση των φορολογικών αξιών (συμπεριλαμβανομένων των επαγγελματικών ακινήτων) και για περαιτέρω βελτιώσεις του φόρου ακίνητης περιουσίας ώστε οι αξίες αυτές να συγκλίνουν με τις πραγματικές αγοραίες αξίες των ακινήτων.

1.3.1 Φορολογική Διοίκηση

Πέρα από την απλούστευση της φορολογικής νομοθεσίας και τη βελτίωση των διαδικασιών επιβολής φορολογικών κυρώσεων, είναι απαραίτητη μια ισχυρή και επαρκώς στελεχωμένη φορολογική διοίκηση.

Στο Στρατηγικό Σχέδιο «ΑΑΔΕ 2017-2020», η Ανεξάρτητη Αρχή Δημόσιων Εσόδων έχει θέσει τους ακόλουθους στρατηγικούς στόχους:

- Ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης
- Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και του

λαθρεμπορίου

- Διευκόλυνση του επιχειρείν και του εμπορίου
- Προώθηση μιας εξωστρεφούς, αποτελεσματικής διοίκησης, με σεβασμό προς τον πολίτη
- Προστασία του κοινωνικού συνόλου

Οι νέες διαδικασίες για τη διεξαγωγή φορολογικών ελέγχων έχουν αρχίσει όπως για παράδειγμα η διασταύρωση των δηλώσεων και καταθέσεων η οποία αντικαθιστά την γραφειοκρατική εργασία. Το νέο φορολογικό σύστημα βασίζεται σε καθολικό ηλεκτρονικό έλεγχο, ο οποίος προσδιορίζει ένα δείγμα περιπτώσεων για τα οποία υπάρχει υποψία φοροδιαφυγής, βάσει αντικειμενικών κριτηρίων. Παράλληλα, δρομολογήθηκαν ενέργειες για την ενίσχυση των ενδιάμεσων διαδικασιών διαιτησίας και διακανονισμού, με σαφείς διαδικασίες για την τιμωρία αδικημάτων όπως τα πρόστιμα και οι αυξημένοι φορολογικοί συντελεστές. Τα παραπάνω θα συμβάλουν στον περιορισμό των προσφυγών στα δικαστήρια και στην οικοδόμηση ενός σταθερού και φιλικού προς τις επενδύσεις δημοσιονομικού περιβάλλοντος.

Επιπλέον, όσον αφορά την ΑΑΔΕ, αξίζει να σημειώσουμε τα ακόλουθα:

- Όσον αφορά την αποτελεσματικότητα της φορολογικής διοίκησης και της διαδικασίας είσπραξης, η ΑΑΔΕ εφαρμόζει ήδη ένα νέο Σχέδιο Συμμόρφωσης και Στρατηγικής Είσπραξης, προκειμένου να αυξηθεί η φορολογική συμμόρφωση και η είσπραξη εσόδων. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω πρωτοβουλιών επικοινωνίας και εκσυγχρονισμού των μεθόδων και των πρακτικών ελέγχου.
- Τα πληροφοριακά συστήματα της ΑΑΔΕ βελτιώνονται και προσαρμόζονται στις ανάγκες της φορολογικής νομοθεσίας.
- Η ΑΑΔΕ έχει προτείνει ένα νέο, φιλόδοξο πρόγραμμα μεταρρύθμισης, το οποίο στοχεύει στη μετατροπή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημόσιων Εσόδων σε έναν σύγχρονο, ευέλικτο και αποδοτικό οργανισμό τα επόμενα τρία χρόνια. Το σχέδιο αυτό επικεντρώνεται σε πέντε τομείς παρέμβασης: εθελοντική συμμόρφωση, αναγκαστική συμμόρφωση, ανθρώπινοι πόροι, τεχνολογία και υποδομές.
- Ιδιαίτερα όσον αφορά την είσπραξη εσόδων, η ΑΑΔΕ προχωρά προς την συγκέντρωση των διαδικασιών είσπραξης, μέσω της δημιουργίας περιφερειακών κέντρων είσπραξης. Επιπλέον, η μεταρρύθμιση αυτή θα υποστηρίζεται από το νέο, επί του παρόντος υπό υλοποίηση, πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης υποθέσεων, το οποίο θα υποστηρίξει την αυτοματοποίηση, την συγκέντρωση και τη μαζική διαδικασία είσπραξης.

- Όσον αφορά το περιουσιολόγιο, η ΑΑΔΕ έχει εξασφαλίσει την απαραίτητη χρηματοδότηση για την υλοποίηση του απαιτούμενου Πληροφοριακού Συστήματος, το οποίο θα βελτιώσει την αποτελεσματικότητα του ελέγχου και των εισπράξεων εσόδων.

- Προκειμένου να καταπολεμηθεί η φοροδιαφυγή, εισάγεται νέα τεχνική έμμεσου λογιστικού ελέγχου, η οποία θα καθορίζει τα ακαθάριστα έσοδα μιας εταιρείας. Επίσης, μια προγραμματισμένη ενημέρωση των δεδομένων των τραπεζικών λογαριασμών που διατηρεί η ΑΑΔΕ για ορισμένο αριθμό φορολογουμένων θα βοηθήσει στην εξεύρεση περιπτώσεων φοροδιαφυγής κατά τα τελευταία έτη. Επιπλέον, η ΑΑΔΕ θα εφαρμόσει ένα σχέδιο σχετικά με τη μετατόπιση κερδών (BEPS). Μέσα στα επόμενα χρόνια θα αναληφθούν δράσεις για την υιοθέτηση και αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της ηλεκτρονικής τιμολόγησης. Επιπλέον, η ΑΑΔΕ άρχισε να σχεδιάζει και να εφαρμόζει ένα ετήσιο πρόγραμμα ελέγχου για τα δύο τελευταία χρόνια, προκειμένου να καταπολεμηθεί η φοροδιαφυγή, σε επαγγελματικούς τομείς με μεγάλο χάσμα ΦΠΑ και εισοδήματος για ολόκληρη την ελληνική επικράτεια.

- Όσον αφορά το προσωπικό, η ΑΑΔΕ βρίσκεται σε διαδικασία αύξησης του προσωπικού της, τουλάχιστον κλείνοντας όλες τις κενές θέσεις μέσω διαδικασιών πρόσληψης και κινητικότητας μέσα στα επόμενα τρία χρόνια. Παράλληλα υιοθετεί σύγχρονες μεθόδους επιλογής προσωπικού, εφαρμόζοντας διαδικασίες συνεχούς κατάρτισης και ετήσιας αξιολόγησης του ανθρώπινου δυναμικού. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί:

- α) στην ανάπτυξη μιας νέας διαδικασίας επιλογής προσωπικού ώστε να επιτευχθεί επαρκής αριθμός καλά καταρτισμένων εργαζομένων, σύμφωνα με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις κάθε τομέα εργασίας,
- β) στην εφαρμογή ενός σύγχρονου βαθμολογίου με βάση τις πρόσφατες αλλαγές στα προφίλ θέσεων εργασίας για όλους τους εργαζομένους καθώς και στον σχεδιασμό και ανάπτυξη ενός νέου συστήματος μισθοδοσίας
- γ) στην εφαρμογή μιας νέας προσέγγισης για την διαχείριση της απόδοσης, που θα επικεντρώνεται στην επίτευξη κατάλληλων στόχων και
- δ) στην συνεχή κατάρτιση μέσω προγραμμάτων ηλεκτρονικής μάθησης και σεμιναρίων.

1.4 Βιωσιμότητα του χρέους

Η βιωσιμότητα του χρέους είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία μιας ολιστικής στρατηγικής ανάπτυξης. Αυτό που οι ξένοι και Έλληνες επενδυτές χρειάζονται στην περίοδο μετά το πρόγραμμα είναι ένας σαφής διάδρομος ώστε να επενδύσουν σε ένα πλαίσιο μειωμένης αβεβαιότητας. Η καθυστέρηση των πολιτικών αποφάσεων για ένα τέτοιο πλαίσιο μπορεί να οδηγήσει μόνο σε αναβολή των επενδυτικών αποφάσεων. Τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης έχουν ήδη επιδείξει την προθυμία τους να εφαρμόσουν συγκεκριμένα μέτρα για την ανακούφιση του ελληνικού χρέους προκειμένου να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητά του. Ορισμένα βραχυπρόθεσμα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους ξεκίνησαν στις αρχές του 2017 και ολοκληρώθηκαν μέχρι το τέλος του έτους. Τα μεσοπρόθεσμα μέτρα αναμένεται να εφαρμοστούν στο τέλος του προγράμματος, αν και το μέγεθος και το πεδίο εφαρμογής τους δεν έχουν ακόμη καθοριστεί. Παράλληλα, συζητείται μακροπρόθεσμα ένας μηχανισμός αντιμετώπισης μελλοντικών κρίσεων χρέους. Μια αποφασιστική συμφωνία για το χρέος, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η Ελλάδα επέστρεψε επιτυχώς στις αγορές και δημιουργεί ένα ταμείο ταμειακών διαθέσιμων εν αναμονή της εξόδου από το πρόγραμμα, θα διαμορφώσει το πλαίσιο για μια νέα φάση μειωμένης αβεβαιότητας.

Στις 12 Ιουλίου 2015 το Ελληνικό Δημόσιο, μετά την εφαρμογή ενός συνόλου προηγούμενων ενεργειών, συνήψε τριετή συμφωνία χρηματοδότησης με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, συνολικού ύψους 86 δισ. ευρώ. Μέχρι σήμερα έχουν εκταμιευθεί 39,4 δισ., από τα οποία τα 5,4 δισ. κατευθύνθηκαν στην ανακεφαλαιοποίηση δύο συστημικών τραπεζών - της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος και της Τράπεζας Πειραιώς, η οποία έλαβε χώρα τον Δεκέμβριο του 2015. Το χρέος της κεντρικής διακυβέρνησης στο τέλος του 2017 ανερχόταν σε 328,7 δισ. ευρώ.

Μέτρα για τη βελτίωση της βιωσιμότητας του χρέους της Ελλάδας

Οι αποφάσεις του Eurogroup του Μαΐου 2016 υιοθέτησαν για πρώτη φορά τον δείκτη ακαθάριστων χρηματοδοτικών αναγκών σε ΑΕΠ (GFN) ως βασικό δείκτη απόδοσης (KPI) για την αξιολόγηση της βιωσιμότητας του ελληνικού δημοσίου χρέους τόσο από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα όσο και από το ΔΝΤ. Σύμφωνα με αυτό το κριτήριο, οι ετήσιες ακαθάριστες ανάγκες χρηματοδότησης δεν πρέπει να υπερβούν το 15% του ελληνικού ΑΕΠ βραχυπρόθεσμα και το 20% μακροπρόθεσμα.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα έχουν επιδείξει την προθυμία τους να εφαρμόσουν σταδιακά μια δέσμη συγκεκριμένων μέτρων για την ελάφρυνση του ελληνικού χρέους προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητά του. Τα βραχυπρόθεσμα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους ξεκίνησαν στις αρχές του 2017 και ολοκληρώθηκαν στο τέλος του έτους, περιελάμβαναν την εξομάλυνση των προθεσμιών λήξης των δανείων του ΕΤΧΣ και τη μείωση του κινδύνου επιτοκίων τους, καθώς και την άρση του περιθωρίου του 2017 για την αποπληρωμή του χρέους του 2012.

Μια πρόσθετη δέσμη μεσοπρόθεσμων μέτρων θα

εφαρμοστεί για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του χρέους μέχρι το τέλος του προγράμματος, παρόλο που το μέγεθός τους και το πεδίο εφαρμογής τους δεν έχουν ακόμη προσδιοριστεί. Περιλαμβάνουν την πλήρη εξάλειψη του περιθωρίου αποπληρωμής του χρέους του 2012 από το 2018, τη χρήση 20% των κερδών των ελληνικών ομολόγων το 2014 - "ANFA" και "SMP" - για τη μείωση των μικτών χρηματοοικονομικών αναγκών, τη μερική εξόφληση των δανείων του ΕΤΧΣ μέσω του ΕΜΣ και την περαιτέρω εξομάλυνση των προθεσμιών λήξης των δανείων του ΕΤΧΣ με την παράταση της μέσης σταθμισμένης διάρκειάς τους, τη σταθεροποίηση των επιτοκίων τους και την αναβολή των πληρωμών τόκων.

Μακροπρόθεσμα, προβλέπεται μηχανισμός αντιμετώπισης της κρίσης χρέους, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του χρέους με πιο επιθετικά μέτρα αρωγής, εκτός από την εξομάλυνση των ληξιπρόθεσμων δανείων του ΕΤΧΣ, καθώς και την περαιτέρω σταθεροποίηση των επιτοκίων και την αναβολή των πληρωμών τόκων, ώστε να επιτευχθεί ο ετήσιος στόχος των συνολικών χρηματοδοτικών αναγκών (GFN).

Τέλος, οι αποφάσεις του Eurogroup τον Ιούνιο 2017 αναφέρουν την επιστροφή της Ελλάδας στις αγορές δημιουργώντας ένα αποθεματικό, όπως συνέβη με τις άλλες χώρες που ολοκλήρωσαν τα προγράμματα προσαρμογής. Η δημιουργία ταμειακών αποθεμάτων θα επιτευχθεί τόσο μέσω εκταμιεύσεων του ΕΜΣ όσο και μέσω νέων εκδόσεων ομολόγων, όπως η πρόσφατη έκδοση πενταετών ομολόγων τον Αύγουστο του 2017 και η έκδοση 7ετούς ομολόγου τον Φεβρουάριο του 2018.

Όλα αυτά τα μέτρα δρώντας συμπληρωματικά θα μειώσουν την αβεβαιότητα, θα αυξήσουν τις επενδύσεις και θα βοηθήσουν σε μεγάλο βαθμό στην εφαρμογή μιας ολιστικής στρατηγικής ανάπτυξης.

2. Βιώσιμη Ανάπτυξη

Η σοβαρή κρίση των τελευταίων ετών, την οποία η ελληνική οικονομία σταδιακά αφήνει πίσω της, έδειξε, μεταξύ άλλων, τα όρια του παραγωγικού μοντέλου που επικράτησε στην Ελλάδα τις τελευταίες δεκαετίες. Είναι πλέον γνωστό ότι η κρίση των προηγούμενων ετών δεν ήταν μόνο δημοσιονομική. Πρώτα απ' όλα, ήταν μια κρίση του παραγωγικού μοντέλου που κυριάρχησε στην Ελλάδα εδώ και πάνω από τέσσερις δεκαετίες.

Εν συντομία, ένα εσωστρεφές μοντέλο ανάπτυξης, που βασίστηκε στην εγχώρια κατανάλωση και τον φθινό δανεισμό, δεν επέτρεψε στην ελληνική οικονομία να παρακολουθήσει τις τεχνολογικές και περιβαλλοντικές εξελίξεις και να αναβαθμίσει τη θέση της στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας, ενώ συγχρόνως οι κοινωνικές και χωρικές ανισότητες παρέμειναν βαθιές.

Ένας κεντρικός άξονας της στρατηγικής μας είναι το ανθρώπινο κεφάλαιο ως μέσο για τη σταθερή βελτίωση της ελληνικής οικονομίας, τη δημιουργία ολοκληρωμένων αλυσίδων αξίας και την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών με υψηλότερη προστιθέμενη αξία.

Ο βασικός στόχος είναι η αύξηση της απασχόλησης προσφέροντας όχι μόνο περισσότερες, αλλά και καλύτερες θέσεις εργασίας, με ιδιαίτερη έμφαση στην ενσωμάτωση των ανθρώπινων πόρων – και ειδικότερα ειδικευμένων ανθρώπινων πόρων - στην οικονομία, αντιστρέφοντας την τάση μετανάστευσης και περιορίζοντας την περαιτέρω μείωση του πληθυσμού της χώρας.

Τα βασικά μέσα για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής είναι οι αυξανόμενες επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ), σε συνδυασμό με την υλοποίηση δράσεων αντιμετώπισης της ανεργίας, διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που συμβάλλουν στη βελτίωση του οικονομικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της ψηφιοποίησης και της επιχειρησιακής αναβάθμισης της δημόσιας διοίκησης.

Αποφασιστικοί παράγοντες για την επιτυχία της αναπτυξιακής στρατηγικής είναι ο αναλυτικός σχεδιασμός, ο συντονισμός και η αποτελεσματική εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών και η επιδίωξη της ευρύτερης δυνατής συναίνεσης όσον αφορά τους βασικούς στόχους της, ιδιαίτερα στην τρέχουσα συγκυρία, κατά την οποία οποιαδήποτε προσπάθεια αλλαγής του μοντέλου ανάπτυξης καθιστά επιτακτική τη δημιουργία νέων συγκρητικών πλεονεκτημάτων για την ελληνική οικονομία.

2.1 Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας

Οι θεσμοί της αγοράς εργασίας, πριν και κατά τη διάρκεια της κρίσης, δεν ήταν σε θέση να απορροφήσουν τις αλλαγές στην αγορά εργασίας και δεν κατόρθωσαν να περιορίσουν αποτελεσματικά την αυξανόμενη ανεργία και την φτώχεια. Το υφιστάμενο πλαίσιο για την αγορά εργασίας έχει φθάσει στα όριά του. Κύριες προτεραιότητες για το σχεδιασμό των θεσμών της αγοράς εργασίας του αύριο είναι η εξάλειψη της αδήλωτης εργασίας, η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας, η προώθηση αποτελεσματικού κοινωνικού διαλόγου και η προστασία των ανέργων. Για αυτούς τους στόχους, οι προσπάθειες στο άμεσο μέλλον θα επικεντρωθούν στη μείωση της αδήλωτης και της επισφαλούς εργασίας. Επίσης, λόγω των βελτιωμένων συνθηκών τόσο της ελληνικής οικονομίας συνολικότερα όσο και της αγοράς εργασίας ειδικότερα φαίνεται επίκαιρη η προσεκτική εξέταση της αύξησης του επιπέδου του κατώτατου μισθού. Το νέο επίπεδο του κατώτατου μισθού θα καθοριστεί μέσω συνολικής εκτίμησης των επιπτώσεων, σύμφωνα με το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο. Όσον αφορά τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, θα αποκατασταθούν οι αρχές της επεκτασιμότητας και της ευνοϊκότερης ρύθμισης. Τέλος, οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης θα ενισχυθούν για να διευκολύνουν την επιστροφή των ανέργων στην εργασία.

Κατά τη διάρκεια των ετών ύφεσης, το κύριο μέσο για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης ήταν η εσωτερική υποτίμηση, με βάση τη συγκράτηση του κόστους εργασίας. Ως αποτέλεσμα, οι πραγματικοί ετήσιοι μισθοί μειώθηκαν κατά 18% και η μερική απασχόληση αυξήθηκε κατά 28%. Ωστόσο, οι εν λόγω πολιτικές δεν κατόρθωσαν να περιορίσουν αποτελεσματικά την ανερχόμενη ανεργία, η οποία έφθασε το 27% συνολικά και πάνω από το 50% μεταξύ των νέων. Ταυτόχρονα, επειδηνώθηκε και η ποιότητα των θέσεων εργασίας η οποία το 2015 βρισκόταν σε μία από τις χαμηλότερες θέσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Τέλος, μέρος του εργατικού δυναμικού με υψηλό μορφωτικό επίπεδο εγκατέλειψε τη χώρα, θέτοντας σε κίνδυνο την οικονομική βιωσιμότητα.

Ωστόσο, η κοινωνική συνοχή και ένταξη αποτελούν προϋπόθεση βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Τα τελευταία τρία χρόνια εισήχθησαν πολιτικές για την άμβλυση της ανισότητας των εισοδημάτων, για να αντιστραφεί ο αντίκτυπος της οικονομικής κρίσης και να ενισχυθεί το δίκτυο ασφαλείας για τους εργαζόμενους και τους ανέργους. Παράλληλα, η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη απαιτεί δίκαιη και εύρυθμη αγορά εργασίας, η οποία δημιουργεί περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και ενισχύει την ευημερία των συμμετεχόντων.

Ο σχεδιασμός της αγοράς εργασίας του αύριο θα πρέπει να αποφασιστεί με μια ολιστική προσέγγιση. Οι κυριότερες προτεραιότητες είναι η καταπολέμηση της ανεργίας μέσω της δημιουργίας καλών, ουσιαστικών και καλά αμειβόμενων θέσεων εργασίας, η εξάλειψη της αδήλωτης εργασίας, η προώθηση αποτελεσματικού κοινωνικού διαλόγου και η προστασία των ανέργων.

Καταπολέμηση της άτυπης εργασίας και της αβεβαιότητας

Η αδήλωτη εργασία συνδέεται με θέσεις εργασίας χαμηλότερης ποιότητας και με τη στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων, καθιστώντας την τελικά επιζήμια και για την ανάπτυξη. Παράλληλα, οι αδήλωτες θέσεις εργασίας χαρακτηρίζονται από χειρότερες συνθήκες, χαμηλότερες απαιτήσεις σε θέματα υγείας και ασφάλειας, χαμηλότερα εισοδήματα και απουσία κοινωνικής ασφάλισης. Εν ολίγοις, οι αδήλωτες θέσεις εργασίας λειτουργούν ενάντια στους στόχους της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης με καλές και καλά αμοιβόμενες θέσεις εργασίας.

Η αδήλωτη εργασία μειώθηκε σε περίπου 10% σε τομείς υψηλού κινδύνου, από 30% το 2013. Αυτή η σημαντική μείωση επιτεύχθηκε με την εισαγωγή νέων κανόνων και με μια σημαντική αναβάθμιση των σχετικών συστημάτων πληροφορικής. Επιπλέον, τον Ιανουάριο του 2017, ξεκίνησε η εφαρμογή ενός τριετούς σχεδίου δράσης για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας. Το σχέδιο αυτό προβλέπει ένα ισορροπημένο ρυθμιστικό και πολιτικό πλαίσιο που περιλαμβάνει προληπτικά και διορθωτικά μέτρα για τη διευκόλυνση της μετάβασης των άτυπων εργαζομένων στην επίσημη οικονομία και την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας. Ορισμένες από τις δράσεις ορόσημο που αναφέρονται σε αυτό το σχέδιο είναι η δημιουργία ενός νέου συνόλου κανόνων για την καταπολέμηση της ψευδούς αυτοαπασχόλησης, καθώς και η επέκταση των επιθεωρήσεων από τον ΣΕΠΕ στον γεωργικό τομέα. Η αναβάθμιση του πληροφοριακού συστήματος του ΣΕΠΕ, που συμπεριλαμβάνει διαλειτουργικά προγράμματα και διαρκώς αναβαθμιζόμενους κανόνες ανάλυσης κινδύνου, θα συμβάλει επίσης στην αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας. Αυτό το

νέο σύνολο κανόνων και διαδικασιών αποσκοπεί στη βελτίωση της σχέσης μεταξύ του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας και του ευρύτερου κοινού. Η Επιθεώρηση Εργασίας δεν θα έχει πλέον αυστηρά κατασταλτικό ρόλο, αλλά θα συμβάλει επίσης στη δημιουργία τυπικών θέσεων εργασίας. Οι δράσεις αυτές αποσκοπούν στη μείωση της αδήλωτης εργασίας στο 5% έως το 2021.

Η επέκταση των τυπικών θέσεων εργασίας συνδέεται με την αντίστοιχη βελτίωση της ποιότητας της εργασίας. Οι ποιοτικές θέσεις εργασίας συμβάλλουν στην καταπολέμηση των εισοδηματικών ανισοτήτων και στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, ενώ βελτιώνουν την κοινωνική προστασία. Ο νόμος 4488/2017 αποτέλεσε ένα πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή, καθώς περιλαμβάνει διατάξεις που προστατεύουν τους υπαλλήλους από την αδήλωτη, υποδηλωμένη ή μη αμειβόμενη εργασία και θέτει αυστηρούς κανόνες για το χρόνο εργασίας και την καταβολή μισθών. Θα εφαρμοστούν θεσμικές μεταρρυθμίσεις για την επέκταση του ποσοστού των τυπικών θέσεων εργασίας, όπως η εισαγωγή μιας νέας δομής προστίμων για την αδήλωτη εργασία. Επίσης, αναπτύχθηκε ένα πρόγραμμα για την υποστήριξη επισφαλών εργαζομένων και θα χρηματοδοτηθεί μέσω των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων. Αυτό θα βελτιώσει την προσαρμοστικότητα των εργαζομένων στις αλλαγές του μοντέλου παραγωγής της χώρας.

Οι πολιτικές αυτές δεν θα προωθήσουν μόνο τη δίκαιη και βιώσιμη ανάπτυξη, αλλά θα συμβάλουν επίσης σε ένα λειτουργικό και βιώσιμο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.

Καθορισμός κατώτατου μισθού

Οι εργαζόμενοι στην Ελλάδα έχουν βιώσει μεγάλες μειώσεις των εισοδημάτων τους, οδηγούμενες σε κάποιο βαθμό από τη μείωση του κατώτατου μισθού το 2012. Αυτή η πολιτική έχει πλέον φθάσει στα όριά της και οι δευτερογενείς επιδράσεις της στην κατανομή των αποδοχών - στην αύξηση των χαμηλών αμοιβών (από 13% σε 18%), στο μερίδιο των εργαζομένων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας (από 18,7% σε 21,2% %) και υφίστανται σοβαρή υλική στέρηση (από 7,7% έως 14,6%)- πρέπει να αντιμετωπιστούν. Αυτό θα συμβάλει στην ενίσχυση των κινήτρων των εργαζομένων και θα περιορίσει τη μετανάστευση νέων και μορφωμένων Ελλήνων και Ελληνίδων σε άλλες χώρες της ΕΕ.

Το επίπεδο του κατώτατου μισθού μπορεί να αποτελέσει ένα αποτελεσματικό μέσο πολιτικής για την αύξηση της παραγωγικότητας και τη βελτίωση των μακροπρόθεσμων προοπτικών οικονομικής ανάπτυξης. Το ισχύον πλαίσιο καθορισμού του

κατώτατου μισθού δίνει κεντρικό ρόλο στους κοινωνικούς εταίρους και αποφασιστικό ρόλο στο κράτος. Λόγω των συνθηκών της ελληνικής οικονομίας και της αγοράς εργασίας, οι οποίες βελτιώνονται, η προσεκτική εξέταση της αύξησης του επιπέδου του κατώτατου μισθού φαίνεται επίκαιρη. Το νέο επίπεδο του κατώτατου μισθού θα καθορισθεί μέσω του πρόσφατα βελτιωμένου συστήματος, το οποίο απαιτεί μια εκτεταμένη εκτίμηση επιπτώσεων ώστε να προβλεφθούν οι αντιδράσεις των παραγόντων της αγοράς εργασίας και οι επιπτώσεις στη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Αυτή η εκτίμηση επιπτώσεων θα διεξαχθεί από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, μετά από διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και τους αρμόδιους φορείς υλοποίησης. Οι αλλαγές στο επίπεδο του κατώτατου μισθού θα λάβουν υπόψη τις εξελίξεις στην παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα, καθώς και το ποσοστό συνολικής ανεργίας, το ποσοστό ανεργίας των νέων, και τα ισχύοντα μισθολογικά επίπεδα.

Συλλογικές Διαπραγματεύσεις

Όσον αφορά τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, με τη λήξη του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής θα αποκατασταθούν δύο θεμελιώδεις αρχές: η αρχή της επεκτασιμότητας και η αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης. Σε συνδυασμό με τις πρόσφατες συλλογικές συμβάσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν μη-μισθολογικά στοιχεία (π.χ. ζητήματα υγείας και ασφάλειας, αδήλωτη εργασία, επαγγελματική κατάρτιση), η αναζωογόνηση αυτών των αρχών θα ενισχύσει την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα του κοινωνικού διαλόγου.

Αυτές οι συμπληρωματικές και αλληλοενισχυόμενες αρχές θα οδηγήσουν στην αποκατάσταση των συλλογικών διαπραγματεύσεων στην Ελλάδα με θετικά αποτελέσματα για τους εργαζόμενους και τους εργοδότες. Πρώτον, η αποκατάσταση αυτών των αρχών θα αντιστρέψει την ανισορροπία στον συσχετισμού δύναμης που προκλήθηκε στις εργασιακές σχέσεις από τις πρόσφατες πολιτικές. Δεύτερον, θα προωθήσει τον κοινωνικό διάλογο και θα ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους να συμμετάσχουν σε συλλογικές διαπραγματεύσεις. Τρίτον, θα ενοποιήσει τους κανόνες και θα προωθήσει τον υγιή ανταγωνισμό σε όλους τους οικονομικούς τομείς. Τέλος, θα συμβάλει στη μείωση της ανισότητας των εισοδημάτων και στην επίτευξη δικαιότερης κατανομής του εθνικού εισοδήματος. Αυτά τα θετικά αποτελέσματα θα τονώσουν την οικονομική ανάπτυξη και, τελικά, θα επιτρέψουν τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.

Οι πρόσφατες αλλαγές στην διαδικασία

διαμεσολάβησης και διαιτησίας, καθώς και αλλαγές στη σύσταση του οργανισμού διαιτησίας, ενίσχυσαν την ανεξαρτησία του θεσμού και των διαδικασιών κοινωνικού διαλόγου. Παράλληλα, από εμπειρικά στοιχεία προκύπτει ότι τα εργατικά σωματεία ήταν μέχρι τώρα επιφυλακτικά στη χρήση των διαδικασιών όπως έχουν τροποποιηθεί. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το σύστημα διαιτησίας αναθεωρήθηκε πρόσφατα, είναι υπό επεξεργασία μια έκθεση που αφορά στο ρόλο της διαιτησίας στις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Τα συμπεράσματα θα συζητηθούν με τους κοινωνικούς εταίρους, στοχεύοντας πάντα στην ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου και στην προώθηση της συλλογικής αυτονομίας.

Διευκολύνοντας την επιστροφή στην εργασία

Η προστασία των ανέργων και η επανένταξή τους στην παραγωγική εργασία είναι επίσης σημαντικές προτεραιότητες, σε συνδυασμό με την προστασία των δικαιωμάτων και την ικανοποίηση των αναγκών των εργαζομένων. Η ανεργία έφθασε, το 2013, στο ανώτατο επίπεδο του 27,8% και μολονότι έχει πλέον μειωθεί στο 20%, είναι απαραίτητη η εφαρμογή πολιτικών για την αντιμετώπιση των ακόμη υψηλών επιπέδων μακροχρόνιας ανεργίας και της ανεργίας των νέων. Αν δεν παρασχεθεί έγκαιρη υποστήριξη σε αυτές τις ομάδες, κινδυνεύουν να περιθωριοποιηθούν ορισμένα από τα πιο ευάλωτα τμήματα του πληθυσμού.

Ως πρώτο βήμα, το επίδομα ανεργίας πρέπει να επανασχεδιαστεί λαμβάνοντας υπόψη τους δείκτες φτώχειας και το επίπεδο του κατώτατου μισθού. Η αξιολόγηση του τρέχοντος συστήματος και οι προτάσεις για τη νέα αρχιτεκτονική του θα διεξαχθούν από μια επιτροπή αποτελούμενη από το Υπουργείο Εργασίας, τον ΟΑΕΔ τους κοινωνικούς εταίρους, αλλά και από ειδικούς στην αγορά εργασίας.

Η πρόσφατη δημιουργία του μηχανισμού διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας αποτελεί μια σημαντική μεταρρύθμιση, επιτρέποντας στους φορείς χάραξης πολιτικής να εξετάζουν ορισμένα χαρακτηριστικά των ανέργων, καθώς και τις τάσεις της αγοράς εργασίας σε τομεακό και περιφερειακό επίπεδο. Τα επόμενα βήματα περιλαμβάνουν την αναβάθμιση του πληροφοριακού συστήματος, ώστε να επιτρέπεται η πραγματική πρόγνωση των ελλείψεων και των τάσεων της αγοράς εργασίας, καθώς και η αξιολόγηση των μελλοντικών αναγκών. Τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν για τον σχεδιασμό ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Τα νέα προγράμματα κοινοφελούς εργασίας θα επικεντρωθούν σε συγκεκριμένους τομείς με

κοινωνικοοικονομικό αποτύπωμα. Ένα παράδειγμα αυτής της νέας δέσμης σχεδίων για τις Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης είναι το πρόγραμμα δασικής προστασίας που θα εφαρμοστεί τον Μάιο του 2018.

Μια ακόμη σημαντική δράση που πραγματοποιήθηκε τα τελευταία χρόνια είναι η αναδιοργάνωση του ΟΑΕΔ, με στόχο την βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Οι εναπομένουσες δράσεις περιλαμβάνουν τον στρατηγικό σχεδιασμό, την απλοποίηση και αυτοματοποίηση των βασικών διεργασιών, την διαχείριση και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, τον σχεδιασμό της εταιρικής επικοινωνίας και την ανάπτυξη ψηφιακής στρατηγικής. Η καθιέρωση ενός αναβαθμισμένου συστήματος δημόσιας διοίκησης, το οποίο θα εστιάζει στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, αποτελεί τη ραχοκοκαλιά αυτής της νέας προσέγγισης για τη διακυβέρνηση του ΟΑΕΔ. Μια θεσμική μεταρρύθμιση της λειτουργίας των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης βρίσκεται επίσης σε εξέλιξη, με στόχο τη μετάβαση σε ένα ανοικτό πλαίσιο ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης. Η συγκεκριμένη μεταρρύθμιση, επικεντρώνεται στο σχεδιασμό προγραμμάτων και σε σημαντικές αλλαγές στους μηχανισμούς υλοποίησης. Το νέο πλαίσιο αντικαθιστά την ad hoc διαχείριση των ενεργητικών πολιτικών με μια πιο συστηματική προσέγγιση. Το νέο μοντέλο περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- Μια στροφή προς ένα νέο μοντέλο υλοποίησης των πολιτικών εργασίας που προσφέρει επιλογές προγραμμάτων στους ανέργους σε συνεχή βάση
- Ενίσχυση της παροχής συμβουλών στους ανέργους, η οποία περιλαμβάνει τη δημιουργία προφίλ, για την υποστήριξη, την αξιολόγηση και την κατεύθυνσή τους στις κατάλληλες εναλλακτικές λύσεις.
- Ενισχυμένα συστήματα πληροφοριών, τα οποία βελτιώνουν τον προγραμματισμό, την εποπτεία και την παρακολούθηση και αξιοποιούν καλύτερα τις πληροφορίες από την αγοράς εργασίας ώστε να τροφοδοτούν τόσο το σχεδιασμό όσο και την υλοποίηση πολιτικών.

Ένα πιλοτικό πρόγραμμα βασισμένο στην λογική ανοικτού πλαισίου θα ενεργοποιηθεί τους επόμενους μήνες.

Η άμεση ενεργοποίηση των μακροχρόνια ανέργων αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Νέων Δεξιοτήτων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ευρώπη, ένα σχέδιο δράσης για την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου θα εφαρμοστεί έως τον Ιούνιο του 2018. Οι στόχοι και οι βασικές αρχές της οργάνωσης του νέου συστήματος περιλαμβάνουν:

- Σύνδεση προγραμμάτων κατάρτισης με το αναπτυξιακό δυναμικό της χώρας μέσω του μηχανισμού διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας.
- Εξέταση της δυνατότητας αύξησης του αριθμού των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που εμπλέκονται, όπως τα πανεπιστήμια.
- Εξασφάλιση της ποιότητας του συστήματος σε όλα τα επίπεδα: εκπαιδευτές, προγράμματα

σπουδών, εκπαιδευτικό υλικό, υποδομές, διαδικασίες αξιολόγησης και πιστοποίησης.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, το σύστημα κατάρτισης θα αναθεωρηθεί. Το αναβαθμισμένο σύστημα θα απομακρυνθεί από τα οριζόντια προγράμματα κατάρτισης προς πιο ατομικά βασισμένα προγράμματα σπουδών. Ταυτόχρονα, θα εισαχθεί πρωτόκολλο ποιότητας για τα όλα τα προγράμματα.

2.2 Βελτίωση της παραγωγικότητας

2.2.1. Υποστηρίζοντας τους βασικούς τομείς

Η κυβέρνηση έχει εντοπίσει τους βασικούς τομείς που επιδιώκει να αναπτύξει: τις μεταφορές και την εφοδιαστική αλυσίδα, την ενέργεια, τα αγρο-διατροφικά προϊόντα, την μεταποίηση, την ναυτιλία, την φαρμακευτική βιομηχανία, την υγεία και την περιβαλλοντική οικονομία, τον τουρισμό και τον πολιτισμό. Η χώρα χρειάζεται μία επενδυτική έκρηξη που θα στραφεί σε οικολογικά βιώσιμες, ανταγωνιστικές και κοινωνικά δίκαιες οικονομικές δραστηριότητες και τομείς. Οι στόχοι αυτής της στρατηγικής είναι η αύξηση της εξωστρέφειας της οικονομίας μας, η επιτάχυνση της τεχνολογικής αναβάθμισης των επιχειρήσεων, η αύξηση της προστιθέμενης αξίας αγαθών και υπηρεσιών και η στήριξη των ΜμΕ με στόχο την ανάπτυξή τους και την ενσωμάτωσή τους σε παγκόσμιες αλυσίδες αξίας. Στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής ανάπτυξης, αναπτύσσονται για όλους τους τομείς προτεραιότητας στρατηγικές και πολιτικές που ευνοούν τα παραπάνω.

Η κυβέρνηση έχει εντοπίσει τους βασικούς τομείς που επιδιώκει να αναπτύξει: τις μεταφορές και την εφοδιαστική αλυσίδα, την ενέργεια, τα αγρο-διατροφικά προϊόντα, την μεταποίηση, την ναυτιλία, την φαρμακευτική βιομηχανία, την υγεία και την περιβαλλοντική οικονομία, τον τουρισμό και τον πολιτισμό. Αυτές αντανάκλουν σημαντικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας και τομείς στους οποίους η χώρα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα. Η οριζόντια ψηφιοποίηση και η ευρεία χρήση της καινοτομίας και των ψηφιακών τεχνολογιών, μαζί με το ειδικευμένο εργατικό δυναμικό της χώρας, θα αυξήσουν τις δυνατότητες και τις προοπτικές αυτών των τομέων προτεραιότητας.

Η κατανομή και η φύση των επενδύσεων πριν από την κρίση, παρά τα σχετικά υψηλά επίπεδα, ήταν εξαιρετικά αναποτελεσματική. Περίπου το 50% των επενδύσεων αφορούσε την κατασκευή κατοικιών και μη εμπορεύσιμους τομείς της οικονομίας.

Ο διαρθρωτικός μετασχηματισμός της ελληνικής οικονομίας είναι κρίσιμος. Η χώρα χρειάζεται μία επενδυτική έκρηξη που θα στραφεί σε οικολογικά βιώσιμες, ανταγωνιστικές και κοινωνικά δίκαιες οικονομικές δραστηριότητες και τομείς, ενσωματώνοντας τις σχετικές επιδιώξεις των ΣΒΑ (Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης) για βιώσιμη εκβιομηχάνιση και καινοτομία.

Στόχοι της στρατηγικής αυτής είναι:

Αύξηση της εξωστρέφειας της οικονομίας μας, δίνοντας προτεραιότητα σε εμπορεύσιμους τομείς με τη δυνατότητα διείσδυσης στις διεθνείς αγορές.

Επιτάχυνση του τεχνολογικού περιεχομένου και των γνώσεων των επιχειρήσεων ώστε να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της 4ης βιομηχανικής επανάστασης.

Αύξηση της προστιθέμενης αξίας αγαθών και υπηρεσιών.

Υποστήριξη των ΜμΕ για την ανάπτυξή τους, μεταξύ άλλων μέσω εταιρικώνσυμπράξεων, συγχωνεύσεων και ενσωμάτωσης τους σε παγκόσμιες αλυσίδες αξίας.

Μια λεπτομερής ανάλυση των επιμέρους τομέων δεν εμπίπτει στο πεδίο του παρόντος κειμένου. Ωστόσο, αναφερόμαστε σε ενδεικτικές πρωτοβουλίες για την υποστήριξη των επιχειρήσεων, βασισμένες στην τρέχουσα επενδυτική στρατηγική της χώρας. Έχουν εκπονηθεί αναλύσεις των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας ανά τομέα και αντίστοιχες στρατηγικές για την ενίσχυσή τους και έχουν ήδη εφαρμοστεί οι συστάσεις τους.

2.2.1.1 Προώθηση διασυνδέσεων

Δημόσια και ιδιωτική συνεργασία: Πρωτοβουλία του Φόρουμ Βιομηχανίας

Το 2016 το Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, ίδρυσε το «Συντονιστικό Συμβούλιο Βιομηχανικής και Επιχειρηματικής Πολιτικής-Φόρουμ Βιομηχανίας», το οποίο λειτουργεί υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας του Υπουργείου.

Στόχος του Φόρουμ Βιομηχανίας είναι ο συντονισμός των οικονομικών, κοινωνικών και παραγωγικών εταίρων της χώρας που σχετίζονται με τη βιομηχανική πολιτική. Διαθέτει έναν βασικό υποστηρικτικό και συμβουλευτικό ρόλο για την προετοιμασία, διαμόρφωση και υποβολή προτάσεων πολιτικής και θέσεων προς το κράτος, με σκοπό τη συμμετοχή στην ανάκαμψη και ανάπτυξη των μεταποιητικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Το φόρουμ πρότεινε πολιτικές για τη βελτίωση της παραγωγής και της παραγωγικότητας, τον εξορθολογισμό των δημόσιων δαπανών για αναπτυξιακά έργα, την εφαρμογή σύγχρονων πρακτικών και μεθόδων σε θέματα που σχετίζονται με την επιχειρηματικότητα, την καινοτομία, την ανταγωνιστικότητα, τη συνεργασία και τη διεθνοποίηση των επιχειρήσεων, καθώς και με εναλλακτικά χρηματοδοτικά μέσα. Στις προτάσεις του έχει επίσης ενσωματώσει τις ευρωπαϊκές πολιτικές, πρωτοβουλίες και δράσεις για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας και των ΜμΕ, καθώς και για τη χρήση ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών μέσων όπως το COSME, το HORIZON 2020 και των προγραμμάτων της ΕΤΕπ, του ΕΤΕ, της ΕΤΑΑ και του ΕΤΣΕ.

Τον Απρίλιο του 2016, τα συμπεράσματα του Φόρουμ και οι προτάσεις βιομηχανικής πολιτικής υποβλήθηκαν στο Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής (ΚΥΣΟΙΠ) και εγκρίθηκαν. Σημαντικές θεσμικές μεταρρυθμίσεις και πρωτοβουλίες αξιοποίησαν τις προτάσεις των ομάδων εργασίας του Φόρουμ.

Από τις προτάσεις του Φόρουμ έχουν υλοποιηθεί δύο εμβληματικές δράσεις: το Σχέδιο Δράσης για την ανάπτυξη της εγχώριας φαρμακευτικής βιομηχανίας και το διατομεακό σχέδιο για τα αγρο-διατροφικά προϊόντα, τη βιομηχανία και τον τουρισμό.

Τομεακό σχέδιο δράσης: Φαρμακευτική βιομηχανία

Σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμφωνήθηκε ένα σχέδιο δράσης, το οποίο αναλύθηκε σε έξι άξονες. Ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 2016, και αποτελεί το βασικό πλαίσιο αναφοράς για την αποτελεσματική εφαρμογή πολιτικών που αποσκοπούν στην ανάπτυξη και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της εγχώριας φαρμακευτικής βιομηχανίας. Επιδιώκει να αντιμετωπίσει τα υφιστάμενα προβλήματα αλλά και να ενισχύσει τις ευκαιρίες του κλάδου.

Οι δράσεις που έχουν υλοποιηθεί αφορούν τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων στον τομέα των κλινικών μελετών, τη δημιουργία ενός Κέντρου Καινοτομίας για την υποστήριξη της έρευνας και της καινοτομίας στον τομέα, την επικοινωνία σχετικά με τις ευκαιρίες συνεργασίας με ερευνητικά ιδρύματα ή την προώθηση καινοτόμων φαρμακευτικών προϊόντων και φυτικών φαρμάκων.

Τομεακοί δεσμοί: Σύνδεση της αγροτικής βιομηχανίας, της βιομηχανίας και του τουρισμού

Οι τομείς της γεωργίας, της βιομηχανίας τροφίμων, του τουρισμού και του πολιτισμού αποτελούν δραστηριότητες με σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα. Τα ελληνικά προϊόντα είναι ποικίλα και υψηλής ποιότητας και ο τουρισμός βασίζεται στην φυσική ομορφιά, το περιβάλλον και τον πολιτιστικό πλούτο των ελληνικών περιοχών. Η κυβέρνηση στοχεύει στην αύξηση των συνεργειών τόσο μεταξύ αυτών των δραστηριοτήτων όσο και με άλλους σημαντικούς τομείς, όπως η οικοδομική δραστηριότητα ή ο ιατρικός τουρισμός.

Το Σεπτέμβριο του 2016, δημιουργήθηκε το «Φόρουμ Φόρουμ Αγροδιατροφής-Βιομηχανίας-Τουρισμού», ως εργαλείο υποστήριξης στη διατύπωση και υποβολή προτάσεων που συνδέουν τον τουρισμό με τη γεωργία και τη μεταποίηση. Τον Ιανουάριο του 2017, οι ομάδες υπέβαλαν την εκτίμησή τους για την τρέχουσα κατάσταση, προσδιορίζοντας τις προτεραιότητες των αναγκών των επιχειρήσεων. Τον Ιανουάριο του 2018, υπέβαλαν σχέδιο δράσης, το οποίο περιλαμβάνει προτάσεις για μια σειρά δράσεων - θεσμικών, διοικητικών και οργανωτικών. Πρότεινε τη δημιουργία μιας κεντρικής δομής, ενός νομικού φορέα ιδιωτικού δικαίου - για την επίβλεψη της εφαρμογής του σχεδίου.

2.2.1.2 Αγρό-διατροφικός τομέας

Η Ελληνική κυβέρνηση προβλέπει ότι ο αγρο-διατροφικός τομέας θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο νέο μοντέλο ανάπτυξης. Το όραμά μας είναι ο αγρο-διατροφικός τομέας να αναπτυχθεί ώστε να συνεισφέρει στην ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα υπό συνθήκες α) βιώσιμης παραγωγής υγιεινών και ασφαλών τροφίμων, β) αύξησης των ευκαιριών εργασίας και γ) μείωσης των οικονομικών, κοινωνικών και χωροταξικών ανισοτήτων. Για να ευοδωθεί η συγκεκριμένη προσδοκία, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν προκλήσεις που συνδέονται ταυτόχρονα με διαρθρωτικές αλλαγές και με αλλαγές από την πλευρά της ζήτησης αγρο-διατροφικών προϊόντων. Η κυβέρνηση έχει ήδη διατυπώσει το εθνικό στρατηγικό της σχέδιο για τον αγρο-διατροφικό τομέα με βάση τους δύο αυτούς άξονες. Αυτό το σχέδιο περιλαμβάνει την στρατηγική χαρτογράφηση των λειτουργικών στόχων βάσει των οποίων θα συνεχιστεί η επιτυχής απορρόφηση οικονομικών πόρων που ξεκίνησε τα προηγούμενα χρόνια.

Ο αγρό-διατροφικός τομέας θα έχει σημαντικό ρόλο στο νέο μοντέλο ανάπτυξης. Η στρατηγική μας στοχεύει στην αξιοποίηση των ανεκμετάλλευστων συγκριτικών πλεονεκτημάτων και δυνατοτήτων του ελληνικού αγρό-διατροφικού τομέα. Για να αναπτυχθεί θα πρέπει να αντιμετωπιστούν δύο κρίσιμες προκλήσεις.

Η πρώτη πρόκληση είναι διαρθρωτική και αφορά το αναβαθμισμένο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΦΠ) και τον προϋπολογισμό της ΚΓΠ, καθώς και τις προτεινόμενες αλλαγές πολιτικής στην ΚΓΠ μετά το 2020. Αυτές οι εξελίξεις εισάγουν, μεταξύ άλλων, ένα νέο μοντέλο παροχής στα πλαίσια ενός εθνικού στρατηγικού σχεδίου που πρέπει να κατατεθεί από κάθε κράτος-μέλος.

Η δεύτερη πρόκληση σχετίζεται με τις σημαντικές ευκαιρίες που προέρχονται από την αυξανόμενη ζήτηση για αγρό-διατροφικά προϊόντα τόσο εντός της Ε.Ε. όσο και στις διεθνείς αγορές. Ομοίως, η ζήτηση για υψηλή ποιότητα, πιστοποιημένα και ασφαλώς παραγόμενα προϊόντα, καθώς και για βιολογικά αγροτικά προϊόντα ΠΟΠ και ΠΓΕ, φιλικά προς το περιβάλλον, σημειώνει ανοδική πορεία.

Η πρώτη πρόκληση απαιτεί αυστηρό σχεδιασμό, στοχευμένες πολιτικές και βέλτιστη χρήση των οικονομικών πόρων της Ε.Ε. και της Κ.Γ.Π. Η δεύτερη απαιτεί σωστή προετοιμασία για μια βελτιωμένη και ανταγωνιστική παρουσία στις διεθνείς αγορές.

Στρατηγικοί στόχοι και λειτουργικές προτεραιότητες

Το όραμά μας είναι ο αγρό-διατροφικός τομέας να αναπτυχθεί ώστε να συνεισφέρει στην ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα υπό προϋποθέσεις α) βιώσιμης παραγωγής υγιεινών και ασφαλών τροφίμων, β) αύξησης των ευκαιριών απασχόλησης και γ) μείωσης των οικονομικών, κοινωνικών και χωροταξικών ανισοτήτων. Αυτό το όραμα βασίζεται σε δύο αλληλοσυμπληρούμενους στρατηγικούς στόχους.

- τη βελτίωση, με όρους αποτελεσματικότητας, του μοντέλου μαζικής παραγωγής αγαθών το οποίο χαρακτηρίζεται από χαμηλές τιμές και μεγάλο ανταγωνισμό (στον οποίο οι όροι είναι άνισοι για του Έλληνες αγρότες λόγω των δομικών αδυναμιών του ελληνικού αγροτικού τομέα).
- τη σταδιακή ανάπτυξη ενός ποιοτικού μοντέλου παραγωγής, με προϊόντα με ταυτότητα, με υψηλότερες τιμές και ευνοϊκότερους ανταγωνιστικούς όρους στις αγορές. Με αυτό συνδέεται και μια πιο συστηματική διάρθρωση με τη μεταποίηση, τον τουρισμό και τους υπόλοιπους τομείς που σχετίζονται με το αγρό-διατροφικό σύστημα καθώς και την ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη.

Για την εφαρμογή αυτών των στρατηγικών στόχων, η ελληνική κυβέρνηση κινητοποιεί το θεσμικό και δημοσιονομικό πλαίσιο της Ε.Ε. για την περίοδο σχεδιασμού 2014-2020 ταυτόχρονα με το αντίστοιχο πλαίσιο της χώρας (Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης για τη Στρατηγική Ανάπτυξης 2014-2020, ΚΓΠ και Αναπτυξιακός Νόμος).

Εκτιμάται ότι η αποτελεσματικότητα των στρατηγικών θα ενισχυθεί περαιτέρω από την ανάπτυξη, μέσα στο 2018, των χρηματοδοτικών εργαλείων που προτείνονται από την προκαταρκτική μελέτη που διεξήχθη από την ΕΤΕπ. Για αυτό το σκοπό, ένα ποσοστό (3-7%) των πόρων του Αγροτικού Αναπτυξιακού Προγράμματος θα επενδυθούν στο Ταμείο που αναμένεται να συσταθεί.

Με βάση το εθνικό κονδύλιο της ΚΓΠ (Πυλώνας Ι) και του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) (Πυλώνας ΙΙ) περίπου 19,6 δισεκατομμύρια ευρώ (14,9 από τα οποία είναι άμεσες πληρωμές) θα είναι διαθέσιμα για την ελληνική αγροτική ανάπτυξη. Λαμβάνοντας υπόψη τη δομή, τον προσανατολισμό και τους διαθέσιμους πόρους του ΠΑΑ (5,8 εκατομμύρια από δημόσιες δαπάνες μέχρι το 2020 από τα οποία τα 4,7 είναι ενίσχυση από την Ε.Ε., συν 1,2 δισεκατομμύρια που αναμένονται από ιδιωτικές συνεισφορές), το πρόγραμμα

συνιστά ένα πολύ σημαντικό εργαλείο για την εφαρμογή των απαιτούμενων και μακροχρόνιων διαρθρωτικών αλλαγών/προσαρμογών του ελληνικού αγροτικού τομέα που θα οδηγήσουν στο σταδιακό μετασχηματισμό του αγροτικού μοντέλου παραγωγής και των αγροτικών περιοχών συνολικά.

Αυτοί οι στρατηγικοί στόχοι είναι δομημένοι γύρω από τις ακόλουθες πέντε προτεραιότητες:

- **Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας** και της παραγωγικότητας του αγρό-διατροφικού τομέα με μέτρα που στηρίζουν ομάδες παραγωγών και συνεταιρισμούς, συνεισφέρουν στον εκσυγχρονισμό των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και στη μείωση του κόστους παραγωγής, στην κατασκευή δημόσιων υποδομών και στον εφοδιασμό δομών υποστήριξης στους τομείς παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών, στην αγροτική εκπαίδευση και κατάρτιση καθώς και στη μεταφορά τεχνογνωσίας και καινοτομίας για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας.
- **Αύξηση της αλυσίδας αξίας των εγχώριων προϊόντων** με μέτρα που θα ενισχύσουν την παραγωγή προστιθέμενης αξίας και την πιστοποίηση της ποιότητας και της ασφάλειας της παραγωγής καθώς και τις εξαγωγές βάσει στρατηγικού σχεδίου για την προώθηση προϊόντων. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικής εξωστρέφειας απαιτεί τη μετάβαση σε καινοτόμα και υψηλής προστιθέμενης αξίας επιχειρηματικότητα.
- **Ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων και βελτίωση της επιχειρηματικότητας** με μέτρα υποστήριξης της επιχειρηματικότητας των νέων αγροτών, καθώς και της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Πρέπει να αναφερθεί η ανάγκη για διευκόλυνση των νέων αγροτών για την έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- **Προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, βελτίωση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή** με στοχευμένα μέτρα που θα συνεισφέρουν παράλληλα στην ποιότητα και στην προστιθέμενη αξία των προϊόντων.

- **Ενίσχυση του κοινωνικού ιστού των αγροτικών περιοχών** με τοπικά αναπτυξιακά μέτρα μέσω δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων που στοχεύουν στη διαφοροποίηση των εισοδημάτων των νοικοκυριών και στην πρόσβαση σε υπηρεσίες ψηφιακής υποστήριξης (CLLD/LEADER and rural broadband).

Πρόσδος υλοποίησης

Οι ως άνω προτεραιότητες υλοποιούνται ήδη. Μέσα σε δύο χρόνια από την έγκριση του ελληνικού ΠΑΑ το Δεκέμβριο του 2015, περισσότερα από 4 δισεκατομμύρια ευρώ έχουν δεσμευθεί για νέες προκηρύξεις και παλαιότερες δεσμεύσεις, (το 67% των δημόσιων δαπανών του ΠΑΑ). Με τις νέες προκηρύξεις που έχουν προγραμματισθεί για το 2018, το ποσοστό θα φτάσει το 80% ενώ μέσα στο 2019 αναμένεται να ολοκληρωθεί ο κύκλος των προκηρύξεων για την εφαρμογή των πέντε λειτουργικών προτεραιοτήτων.

Περαιτέρω, η πρόσδος του ΠΑΑ χαρακτηρίζεται από υψηλούς δείκτες απορρόφησης. Τα κονδύλια του ΠΑΑ για την περίοδο 2015-2017 είναι τα υψηλότερα ανά έτος της τελευταίας δεκαετίας, ενώ για τα έτη εφαρμογής (2016-2017) του νέου ΠΑΑ, η απορρόφηση αντιστοιχεί στο 27,8% της ευρωπαϊκής στήριξης. Αυτοί οι πόροι έχουν κατευθυνθεί στην ελληνική οικονομία και συγκεκριμένα στον αγρό-διατροφικό τομέα. Με τις επιδόσεις αυτές, το ΠΑΑ υπερέβη τους στόχους απορρόφησης του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ), και υπερέβη το μέσο ευρωπαϊκό ρυθμό απορρόφησης του 25,52% κατά 2,35 ποσοστιαίες μονάδες ενώ έχει ήδη επιτευχθεί από το 2017 ο κανόνας v+3 για το έτος 2018 και σχεδόν το ίδιο και για το 2019.

Παρόλο που έχει σημειωθεί πρόσδος, η κυβέρνηση δεσμεύεται να εργαστεί για τη συνεχή βελτίωση της εφαρμογής της στρατηγικής. Βασική προϋπόθεση είναι ο συντονισμός των χρονοδιαγραμμάτων των επιμέρους ενοτήτων της στρατηγικής, με τρόπο που να εξασφαλίζονται οι συνέργειες και να μεγιστοποιούνται τα πολλαπλασιαστικά οφέλη.

2.2.1.3 Στρατηγική για ένα βιώσιμο και υψηλής προστιθέμενης αξίας τουρισμό

Σημαντικές δράσεις που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο της Εθνικής και Περιφερειακής Τουριστικής Πολιτικής έχουν συνεισφέρει στις υψηλές επιδόσεις που έχει σημειώσει η ελληνική βιομηχανία τουρισμού για τα έτη 2015-2017. Το όραμα της ελληνικής κυβέρνησης είναι να μετατρέψει την Ελλάδα σε κορυφαίο τουριστικό προορισμό που θα προσφέρει αυθεντικές θεματικές τουριστικές εμπειρίες όλο το χρόνο. Για την εφαρμογή αυτού του οράματος, έχουν σχεδιαστεί εννιά στρατηγικοί στόχοι που είναι υπό υλοποίηση μέσω ενός σημαντικού αριθμού δράσεων και μέτρων. Αυτές οι δράσεις καλύπτουν

ένα ευρύτερο φάσμα θεματικών που συνδέονται με το ρυθμιστικό πλαίσιο των επενδύσεων, τους ανθρώπινους πόρους, τις επιχειρήσεις, την ψηφιοποίηση, τις υποδομές, καθώς και την προώθηση και ανάπτυξη αιφόρων και υψηλής προστιθέμενης αξίας τουριστικών δραστηριοτήτων.

Μια κινητήριος δύναμη της οικονομικής ανάπτυξης

Η ελληνική τουριστική βιομηχανία έχει σημειώσει ιστορικά υψηλά την περίοδο 2015-2017 και έχει μετατραπεί σε κινητήριο δύναμη της εθνικής οικονομίας. Πρόκειται για μια βιομηχανία που δημιουργεί συνέργειες μεταξύ όλων των τομέων και δρα αναπτυξιακά για τις τοπικές κοινωνίες μέσω της δημιουργίας νέων πηγών εισοδήματος, νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και νέων θέσεων εργασίας. Κατά τη διάρκεια του 2017 η Ελλάδα κατέγραψε 30 εκατομμύρια διεθνείς αφίξεις, μια αύξηση 9% στην τουριστική κίνηση, συνοδευόμενη από μια αύξηση 10,5% των τουριστικών εσόδων (πηγή: World Travel and Tourism Council WTTC). Επιπλέον, ο τουριστικός τομέας απορρόφησε επενδύσεις 3 δισεκατομμυρίων ευρώ το 2017 ενώ ταυτόχρονα περισσότερα από 350 σχέδια επενδύσεων σε ξενοδοχεία τεσσάρων και άνω αστέρων, υποβλήθηκαν για αδειοδότηση μέσα σε 3 χρόνια. Συνολικά, η συνολική (άμεση και έμμεση) συνεισφορά του τουρισμού στο ελληνικό ΑΕΠ για το 2017 ανήλθε στα 35 δισεκατομμύρια ευρώ (19,7% του ΑΕΠ) και η τουριστική βιομηχανία αντιστοιχούσε στο 24,8% της συνολικής απασχόλησης.

Πρόσφατες δράσεις-κλειδιά (2015-2018)

Σημαντικές δράσεις που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο της Εθνικής και Περιφερειακής Τουριστικής Πολιτικής έχουν συνεισφέρει στις παραπάνω επιδόσεις. Αξίζει να αναφερθούν οι ακόλουθες δράσεις, μεταξύ άλλων.

- Προώθηση μιας μοναδικής εθνικής σφραγίδας (BRAND) και νέων «Νησιωτικών και Ηπειρωτικών» προορισμών ανά αγορά στόχο
- Ολοκλήρωση της Κωδικοποίησης της Τουριστικής Νομοθεσίας (των τελευταίων 100 χρόνων), διαθέσιμη σε ψηφιακή πλατφόρμα: law.mintour.gov.gr
- Αναβάθμιση της Τουριστικής Εκπαίδευσης (Επαναλειτουργία των Σχολών Ξεναγών / εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση τουριστικών σχολών ΤΕΙ και ΙΕΚ)
- Διασύνδεση (clustering) μεταξύ της τουριστικής βιομηχανίας, του εγχώριου αγρό-διατροφικού τομέα και του κατασκευαστικού τομέα
- Απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδότησης και της λειτουργίας των τουριστικών επιχειρήσεων (Ν. 4442/2016)

- Υποστήριξη/χρηματοδότηση της Μικρομεσαίας Επιχειρηματικότητας για νέα τουριστικά σχέδια και θεματικό τουρισμό μέσω προγραμμάτων ΕΣΠΑ (230 εκατομμύρια ευρώ).
- Εφαρμογή των συστάσεων του ΟΟΣΑ στο πλαίσιο των «Αποτιμήσεων Ανταγωνισμού του ΟΟΣΑ, Ελλάδα, 2014 - Εργαλειοθήκη I», καθώς και, στο πλαίσιο της μελέτης «Μέτρηση και μείωση του διοικητικού φόρτου στην Ελλάδα: επισκόπηση των 13 τομείς – Τουρισμός.

Στρατηγικοί Στόχοι και Εθνική και Περιφερειακή Τουριστική Πολιτική

Το όραμά μας για τον τουριστικό τομέα είναι να μετατραπεί η Ελλάδα σε κορυφαίο τουριστικό προορισμό που θα προσφέρει αυθεντικές θεματικές τουριστικές εμπειρίες όλο το χρόνο. Ένας προορισμός που θα εξελιχθεί σε ιδανικό μέρος για ταξίδια καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου προσφέροντας μοναδικές και ολοκληρωμένες ταξιδιωτικές εμπειρίες σε όλη τη χώρα και όχι μόνο στους παραδοσιακούς προορισμούς των ελληνικών νησιών. Ορόσημο για το 2020 είναι η Ελλάδα να βρεθεί μεταξύ των 5 κορυφαίων ευρωπαϊκών προορισμών και των 3 κορυφαίων προορισμών στη Μεσόγειο με ειδίκευση στα «Βιωματικά ταξίδια».

Το όραμά μας θα τεθεί σε εφαρμογή μέσω των ακόλουθων στρατηγικών στόχων.

- Προώθηση της Ελλάδας ως «Διεθνής ελκυστικός, ασφαλής προορισμός όλο το χρόνο»
- Αύξηση των εισφορών του τουριστικού τομέα στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)
- Αύξηση των εισφορών ανά επισκέπτη
- Αναβάθμιση των τουριστικών προϊόντων, υπηρεσιών και υποδομών
- Επέκταση της καλοκαιρινής σεζόν και ενίσχυση της χειμερινής
- Προώθηση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων των νέων ελληνικών προορισμών
- Ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού
- Εισαγωγή σε νέες ξένες αγορές
- Προσέλκυση επενδύσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας στον τουρισμό

Συγκεκριμένες δράσεις είναι υπό εφαρμογή στο πλαίσιο των παραπάνω στρατηγικών στόχων.

Επιλεγμένες δράσεις υπό εφαρμογή (2018-2019)

- Εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου για τις τουριστικές επιχειρήσεις ώστε να καλυφθεί η αναδυόμενη τουριστική ζήτηση (1ο μισό του 2018)
- Σχεδιασμός και ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού (2ο τρίμηνο του 2018)
- Υποστήριξη του επιχειρηματικού περιβάλλοντος με στόχο την αύξηση της διαθεσιμότητας των κλινών και την βελτίωση της ποιότητας των ήδη υπαρχόντων κλινών και υπηρεσιών (2018)
- Βελτίωση του ανταγωνιστικού πλαισίου για την προσέλκυση επενδύσεων στον τουριστικό τομέα (π.χ. περαιτέρω βελτίωση της αδειοδότησης, φορολογικά κίνητρα, κτλ) (2018)
- Σχεδιασμός και ανάπτυξη ενός σύγχρονου συστήματος δημόσιας τουριστικής παιδείας και σύνδεση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με την αγορά εργασίας
- Δημιουργία ενός ψηφιακού οικοσυστήματος για τον ελληνικό τουρισμό σε 4 στρατηγικούς πυλώνες (ψηφιακή μετατροπή των υπηρεσιών προς πολίτες – εταιρείες, ψηφιακή αναβάθμιση της τουριστικής εκπαίδευσης, ολοκληρωμένο σύστημα διαδικτυακής συλλογής και επεξεργασίας πληροφοριών, χρήση νέων τεχνολογιών στην προώθηση)
- Εκσυγχρονισμός των δημόσιων υποδομών στον τουρισμό, π.χ. αεροδρόμια, λιμάνια, μαρίνες και τουριστικά καταφύγια
- Στοχευμένη και ανταγωνιστική προώθηση του «τουριστικού προορισμού Ελλάδα» (κεντρικές συμφωνίες με Διεθνείς Ταξιδιωτικούς Πράκτορες, προώθηση, δημόσιες σχέσεις, δημιουργία νέων αεροπορικών συνδέσεων, εκθέσεις κτλ., ανά έτος)
- Ενεργοποίηση των Δορυφόρων Λογαριασμών Τουρισμού, σύμφωνα με την πιλοτική εφαρμογή (βάση των αριθμητικών στοιχείων του 2015), με στόχο την καθιέρωση μιας συνεκτικής και απευθείας πλατφόρμας που να περιέχει τα πιο σημαντικά τουριστικά αριθμητικά στοιχεία διαθέσιμα για περαιτέρω ανάλυση
- Ρύθμιση της Οικονομίας Διαμοιρασμού – Βραχυπρόθεσμη Μίσθωση Ακινήτων (ολοκλήρωση του νομικού πλαισίου το 2017 και ενεργοποίηση του μηχανισμού ελέγχου το 2018)
- Ανάπτυξη ενός πλαισίου πολιτικής για την προώθηση της κινηματογραφικής βιομηχανίας στην Ελλάδα (ολοκλήρωση πλαισίου κινήτρων και αδειοδότησης – 2ο τρίμηνο του 2018)
- Τέλος, ένα οριζόντιο πρόγραμμα με τίτλο “Απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας” και συντονισμένο από το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης βρίσκεται σε εξέλιξη. Το εν λόγω σχέδιο στοχεύει στην απλούστευση των διαδικασιών αδειοδότησης που επεξεργάζονται οι Περιφέρειες και οι Δήμοι και περιλαμβάνει, μεταξύ

άλλων, τις διαδικασίες αδειοδότησης που εμπíπτουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Τουρισμού.

Νέα μέτρα υπό εφαρμογή (2018-2019)

- Ειδικό πρόγραμμα «Τουριστικές επιχειρήσεις ανοιχτές 365 μέρες το χρόνο» σε Κρήτη και Ρόδο
- Πρόγραμμα κατάρτισης και απασχόλησης «Εξειδίκευση στον Θεματικό Τουρισμό», συγχρηματοδοτούμενο από το ΕΣΠΑ για μικρομεσαίες επιχειρήσεις (Φθινόπωρο 2018)
- Ειδικό Πρόγραμμα Υποστήριξης της Αγροτικής Παραγωγής και τη Διασύνδεσή της με τον Τουρισμό
- Εξέταση ενός ειδικού συστήματος ανάπτυξης: «Ειδική τουριστική περιοχή για τουριστική ανάπτυξη 365 ημέρες το χρόνο», π.χ. στη Νότια Κρήτη και τη Νότια Ρόδο, νέες ξενοδοχειακές μονάδες που να εστιάζουν στον Ιατρικό Τουρισμό, γκολφ τρίτης ηλικίας, συνεδριακός τουρισμός
- Ανταγωνιστικό πλαίσιο προσέλκυσης επενδυτών για τις στρατηγικές προτεραιότητες ανάπτυξης του Τουρισμού. Πολιτική προτεραιότητα του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης και του Υπουργείου Τουρισμού για το 2018 αποτελεί ο από κοινού σχεδιασμός ενός ανταγωνιστικού πλαισίου προσέλκυσης επενδυτών για τις στρατηγικές προτεραιότητες ανάπτυξης του Τουρισμού, οι οποίες είναι: α) Επενδύσεις στον τουρισμό στους τομείς του Ιατρικού και Ιαματικού τουρισμού, β) Καθιέρωση ενός δικτύου από μαρίνες μεγάλο και μεσαίου μεγέθους σε όλη την Ελλάδα, γ) Ανάπτυξη λιμένων νηολογίου (5-7 εκτός Πειραιά) για την βιομηχανία κρουαζιέρας, στοχεύοντας στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της χώρας μας ως διεθνή προορισμό κρουαζιέρας, δ) Ξενοδοχειακά συγκροτήματα, στ) Δημιουργία θεματικών πάρκων
- Ειδικό πρόγραμμα για την «αύξηση των ικανοτήτων και την αναβάθμιση της ποιότητας και των υπηρεσιών» των ξενοδοχείων 4 και 5 αστέρων σε δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς
- Δημιουργία τουριστικών χωριών από το ελληνικό Κράτος για τη διαμονή των Ευρωπαίων πολιτών στην Ελλάδα για περιόδους 6 μηνών, μεταφέροντας έτσι τη φορολογική κατοικία τους στην Ελλάδα.

2.2.1.4 Αξιοποιώντας τη ναυτική παράδοση και τα στρατηγικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας

Επωφελούμενοι από ένα μεγάλο εμπορικό στόλο, μακρά ναυτική παράδοση, στρατηγική θέση για το θαλάσσιο εμπόριο και φιλοξενία κορυφαίων τουριστικών προορισμών, η Ελλάδα είναι σε θέση να εφαρμόσει φιλόδοξες πολιτικές ναυτιλίας που προωθούν την ανάπτυξη και την απασχόληση. Η στρατηγική της χώρας στοχεύει στην κεφαλαιοποίηση της δύναμης της ναυτιλιακής βιομηχανίας επεκτείνοντας τα οικονομικά της οφέλη, στην ανάπτυξη του λιμενικού και ναυπηγικού τομέα και στην πλήρη αξιοποίηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματός της στον θαλάσσιο και παράκτιο τουρισμό. Η Ελλάδα έχοντας ήδη καταστεί μια σημαντική ευρωπαϊκή πύλη για το ασιατικό θαλάσσιο εμπόριο, έχει τη δυνατότητα να εξελιχθεί σε σημαντικό κόμβο διατροφικών μεταφορών.

Ναυτιλία

Πρόσφατες εξελίξεις

Η συμβολή της ναυτιλίας στην εθνική οικονομία εκτιμάται περίπου στο 7% του ΑΕΠ ενώ 193.000 άτομα απασχολούνται άμεσα ή έμμεσα στο ευρύτερο ναυτιλιακό σύμπλεγμα. Η ελληνική ναυτιλία κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας κατάφερε να ανταποκριθεί στο περιβάλλον χαμηλών τιμών μεταφοράς εμπορευμάτων και εξακολουθεί να κατέχει την πρώτη θέση παγκοσμίως, αντιπροσωπεύοντας το 17% της παγκόσμιας χωρητικότητας στόλου. Παρά τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, οι Έλληνες πλοιοκτήτες έθεσαν 288 παραγγελίες για νέα πλοία κατά το 2017, ενώ τα πλοία που διαχειρίστηκαν από τον Πειραιά αυξήθηκαν κατά 11,1% όσον αφορά τον αριθμό των σκαφών και κατά 15,67% όσον αφορά τη συνολική χωρητικότητα μεταξύ 2014 και 2017.

Μέσω συντονισμένων προσπάθειών, η μείωση της εισροής συναλλάγματος από τη ναυτιλία που ακολούθησε την επιβολή ελέγχων κεφαλαίου το 2015 έχει αντιστραφεί. Ανήλθε σε 9,97 δισ. Ευρώ το 2015, 7,81 δισ. το 2016 και 9,13 δισ. το 2017. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία, οι δύο πρώτοι μήνες του 2018 παρουσίασαν αύξηση 11% σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2017. Αναμένεται περαιτέρω ανάκαμψη, με την επιφύλαξη φυσικά των εξελίξεων στις αγορές εμπορευματικών μεταφορών. Μέτρα κυρίως φορολογικού χαρακτήρα είχαν ως αποτέλεσμα σχεδόν τον δεκαπλασιασμό μεταξύ του 2010 και του 2017 της συνολικής συμβολής της ναυτιλίας στα δημόσια έσοδα. Ειδικότερα, η εθελοντική συμβολή της ναυτιλιακής βιομηχανίας στην ελληνική οικονομία, η οποία είχε εγγραφεί σε 420 εκατ. μεταξύ του 2014 και του 2017, παρουσίασε πραγματικό πλεόνασμα 20 εκατομμυρίων (μέχρι τον Μάρτιο του 2017).

Μία από τις κορυφαίες προτεραιότητες του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής είναι η προσέλκυση περισσότερων πλοίων υπό την ελληνική σημαία. Αυτό επιτυγχάνεται με μια σειρά μέτρων για τη μείωση της γραφειοκρατίας, την

αύξηση της ψηφιοποίησης και την απλούστευση των διαδικασιών καταχώρισης των σκαφών. Μια βασική προϋπόθεση, η οποία αποσκοπεί στη σημαντική μείωση του εθνικού ποσοστού ανεργίας, είναι να προσελκύσει περισσότερους Έλληνες και περισσότερες Ελληνίδες σε ναυτικά επαγγέλματα, αναβαθμίζοντας τη ναυτική εκπαίδευση και βελτιώνοντας την εικόνα του ναυτικού επαγγέλματος μεταξύ των νέων Ελλήνων και Ελληνίδων. Μέχρι το τέλος του 2019, το Υπουργείο επιδιώκει να αυξήσει τον αριθμό των πλοίων που φέρουν ελληνική σημαία από 750 σε 1.000 και να προσθέσει άλλα 4.000 άτομα στο προσωπικό που απασχολείται στη θάλασσα.

Ναυτική εκπαίδευση

Η Ελλάδα επενδύει στη ναυτική εκπαίδευση για να καλύψει ένα μεγάλο μέρος της πλεονάζουσας ζήτησης αξιωματικών και πληρωμάτων που προβλέπεται για την επόμενη δεκαετία. Ένα εκτεταμένο πρόγραμμα αναβάθμισης των ελληνικών ναυτικών ακαδημιών βρίσκεται σε εξέλιξη, το οποίο επικεντρώνεται στην καταπολέμηση της έλλειψης προσωπικού αλλά και στην αναβάθμιση κτιρίων και εξοπλισμού. Επιπλέον, σχεδόν όλες οι Ναυτικές Ακαδημίες έχουν υπογράψει συμφωνίες για συνεργασία με τοπικά πανεπιστήμια που προσφέρουν μαθήματα θαλάσσιας εκπαίδευσης. Η πρόσφατη νομοθεσία (4205/2017) προβλέπει τη δημιουργία άλλων δύο κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης για τους πλοίαρχους και τους μηχανικούς, καθώς και μια σχολή διάσωσης και πυροσβεστικών μέσων. Στο πλαίσιο των διεθνών συνεργασιών, υπογράφηκε μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ της Ναυτικής Ακαδημίας της Ύδρας και της Ναυτικής Ακαδημίας του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης το Μάρτιο του 2018, το οποίο προορίζεται να αποτελέσει πρότυπο για περαιτέρω συνεργασίες με κορυφαία ξένα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Πολιτική Λιμένων

Η βιομηχανία λιμένων, η οποία συνδέεται στενά με τον τομέα της εφοδιαστικής και με τον ευρύτερο τομέα των διατροφικών μεταφορών, έχει ζωτική σημασία για την εθνική οικονομία. Η αναβάθμιση των σιδηροδρομικών και οδικών συνδέσεων στη Βόρεια Ελλάδα και τα Βαλκάνια, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη, θα διευρύνει την ενδοχώρα των ελληνικών λιμένων προς την Κεντρική Ευρώπη.

Η ιδιωτικοποίηση του λιμανιού της Θεσσαλονίκης ολοκληρώθηκε το 2018, ακολουθώντας την πορεία του Πειραιά. Οι συμφωνίες προβλέπουν υποχρεωτικές επενδύσεις ύψους 292 και 180 εκατομμυρίων ευρώ αντίστοιχα, ενώ στην περίπτωση του Πειραιά το Υπουργείο συνεργάζεται με την Λιμενική Αρχή για μια ακόμη προγραμματισμένη επένδυση ύψους 200 εκατομμυρίων ευρώ. Τον Φεβρουάριο του 2018 εγκαινιάστηκε η αποβάθρα του Πειραιά 3, ικανή να φιλοξενήσει πλοία των 20.000 TEU.

Το 2017, το λιμάνι του Πειραιά σημείωσε άνοδο από την 44η θέση στην 38η θέση της παγκόσμιας λίστας λιμένων Lloyd's Top 100. Η ένατη στα κορυφαία 30 λιμάνια είναι εφικτή μέσα στα επόμενα χρόνια, ενώ μια θέση στην εικοσάδα αποτελεί μακροπρόθεσμο στόχο, με βάση το ρυθμό αύξησης του χειρισμού των εμπορευματοκιβωτίων, που ανήλθε στο 3,8% το 2017. Παράλληλα, ο Πειραιάς κατέχει την πρώτη θέση στην Ευρώπη όσον αφορά την επιβατική κίνηση.

Δέκα ακόμη λιμάνια, που ανήκουν στο ΤΑΙΠΕΔ, και έχουν καταγράψει καλά εμπορικά αποτελέσματα βρίσκονται στη διαδικασία σύναψης συμβάσεων υπεργολαβίας σύμφωνα με τις ισχύουσες πρακτικές της ΕΕ και τις διεθνείς πρακτικές. Το νομικό πλαίσιο που διέπει τη θαλάσσια μεταφορά υγροποιημένου φυσικού αερίου ολοκληρώθηκε, ανοίγοντας το δρόμο για επενδύσεις όπως ο τερματικός σταθμός ΥΦΑ στο λιμάνι της Αλεξανδρούπολης.

Η πλειονότητα των συνολικά 1.100 μεγάλων και μικρών λιμανιών, κόλπων και θέσεων πρόσδεσης έχουν καταχωρηθεί στο σύστημα βάσεων δεδομένων PORTIS, το οποίο περιλαμβάνει οικονομικά και τεχνικά δεδομένα, για λόγους καλύτερου σχεδιασμού και αξιοποίησης.

Ο Νόμος 4504/2017 είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της γραφειοκρατίας και την παροχή μηχανισμών / εργαλείων στις λιμενικές αρχές προκειμένου να νομιμοποιηθούν οριστικά ορισμένες λιμενικές εγκαταστάσεις. Μια ομάδα εργασίας, που συγκροτείται από στελέχη του Υπουργείου Ναυτιλίας, του Υπουργείου Εσωτερικών και των σχετικών ενδιαφερομένων μερών, καθορίζει πρακτικές και κανονισμούς για ένα βιώσιμο εθνικό σύστημα διαχείρισης λιμένων. Παράλληλα, το Υπουργείο Ναυτιλίας προσφέρει τεχνικά και εκπαιδευτικά

σεμινάρια στις Λιμενικές Αρχές, προκειμένου να τις βοηθήσει να καταρτίσουν ρυθμιστικά σχέδια λιμένων, να διαχειρίζονται κοινοτικά και εθνικά κονδύλια και να εφαρμόζουν διαδικασίες λιμενικής ασφάλειας.

Θαλάσσιος Τουρισμός

Παρότι αναμενόταν να κυμαίνονται στο 40%, οι ζημιές που προκλήθηκαν από τον πρόσφατο αποκλεισμό των τουρκικών λιμανιών από τα μεσογειακά κρουαζιερόπλοια, περιορίστηκαν, σε στενή συνεργασία με το Υπουργείο Τουρισμού, σε μόλις 10%. Τα λιμάνια προορισμού κρουαζιέρας αυξήθηκαν από 15 σε 30 το 2017, ενώ ξεκίνησε ένας διάλογος με τις εταιρείες προκειμένου να προσελκυσθούν επενδύσεις σε υποδομές κρουαζιερόπλοιων.

Η ανάπτυξη της θυρίδας στην Ελλάδα παραμένει η πρώτη προτεραιότητα της Εθνικής Συντονιστικής Επιτροπής για τον Τομέα Κρουαζιέρας, που ιδρύθηκε το 2016.

Το καλοκαίρι του 2017, το Υπουργείο Ναυτιλίας ανέλαβε πρωτοβουλία για την καταπολέμηση της παράνομης ναύλωσης τουριστικών πλοίων, η οποία είχε αυξηθεί τα τελευταία χρόνια. Αυτό, περιλάμβανε αυστηρότερους ελέγχους από το Ελληνικό Λιμενικό Σώμα καθώς και την επιβολή βαρύτερων κυρώσεων μέσω νομοθετικής δράσης. Η πρωτοβουλία αυτή οδήγησε σε αύξηση της ναύλωσης πλοίων που ανήκουν στην Ελλάδα κατά 70-100% ανάλογα με το είδος του πλοίου, σύμφωνα με την Ένωση Ιδιοκτητών Ελληνικών Τουριστικών Σκαφών. Μια πρόσφατη άρση των περιορισμών, είχε ως αποτέλεσμα την απελευθέρωση της αγοράς ναυτιλίας μεγάλων σκαφών, η οποία αναμένεται να προσελκύσει τόσο εγχώριους όσο και κοινοτικούς ναυλωτές και να αυξήσει περαιτέρω τον νησιωτικό τουρισμό.

Ναυπηγική και Επισκευές

Η κάποτε ακμάζουσα ναυπηγική βιομηχανία της Ελλάδας, η οποία επί του παρόντος πλήττεται από σύνθετα νομικά, εμπορικά και τεχνικά ζητήματα, λόγω κακοδιαχείρισης του παρελθόντος, είναι δυνητικά πηγή μεγάλης ανάπτυξης και στόχος για σημαντικές επενδύσεις.

Οι προσπάθειες απελευθέρωσης του παραγωγικού δυναμικού των ναυπηγείων Σκαρραμαγκά από δεσμεύσεις έναντι των προηγούμενων επενδυτών συνεχίζονται όπως και οι προσπάθειες άρσης των σχετικών νομικών περιορισμών. Ο άμεσος στόχος είναι να επιτευχθεί η πώληση της δεξαμενής 5. Η ιδιωτικοποίηση του Ναυπηγείου Νεωρίου στη Σύρο συνεχίζεται όπως είχε προγραμματιστεί.

Παράλληλα, στις αρχές του 2018 ιδρύθηκε στο

Πέραμα μια νέα πλωτή δεξαμενή χωρητικότητας 80.000 TEU ενώ άλλες 3 μικρότερες δεξαμενές στον Πειραιά έχουν υποστεί επισκευές. Δραστηριοποιείται το ναυπηγείο της Σαλαμίνας, με το ναυπήγησε ενός πλοίου 85 μέτρων που ξεκίνησε αυτό το καλοκαίρι. Το απαραίτητο νομικό πλαίσιο δημιουργήθηκε για να επιτρέψει την ανάπτυξη μικρών ναυπηγείων για

ξύλινα τουριστικά σκάφη. Ένα πρόγραμμα για την άρση 26 αναγνωρισμένων ναυαγίων σχεδιάζεται να ολοκληρωθεί μέχρι τα τέλη του 2018. Εκτός από τα οφέλη για το περιβάλλον και την ασφάλεια στη θάλασσα, αυτό θα αποτελέσει ώθηση για την ανάπτυξη των ΜμΕ στις Βιομηχανίες διάσωσης, διαχείρισης απορριμμάτων και μεταποίησης.

2.2.2 Ενίσχυση των νεοφυών επιχειρήσεων και των ΜμΕ

2.2.2.1. Παραγωγικότητα μέσω της καινοτομίας

Η Ελλάδα πρέπει να αυξήσει τις δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη. Το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας δημιουργήθηκε για να υποστηρίξει την ανάπτυξη ικανοτήτων και την ποιοτική έρευνα στα Ίδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας σε συνεργασία με την ΕΤΕπ και με την υποστήριξη του προγράμματος δημόσιων επενδύσεων. Σημαντικές δράσεις για τη στήριξη της συνεργασίας σε ερευνητικό επίπεδο μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών ιδρυμάτων βρίσκονται υπό υλοποίηση όπως το EquiFund, καθώς και μια σειρά από κίνητρα για ιδιωτικές επενδύσεις στην Ε&Α. Σε υλοποίηση είναι επίσης εμβληματικές πρωτοβουλίες σε αναδυόμενους τομείς έρευνας.

Οικοδόμηση της οικονομίας της γνώσης: μια κοινωνικά υπεύθυνα αναπτυξιακή στρατηγική

Η Ελλάδα έχει άριστο επιστημονικό ανθρώπινο δυναμικό. Ωστόσο, τα ποσοστά καινοτομίας είναι πολύ χαμηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ και η επιχειρηματικότητα χαρακτηρίζεται από μεσαία ή χαμηλά επίπεδα έντασης γνώσης. Αυτό το παράδοξο οφείλεται σε μια σειρά κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών του ελληνικού κράτους και καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τη θέση της χώρας στον σημερινό παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας. Επιπλέον, η κρίση οδήγησε σε μαζική έξοδο ταλέντων στο εξωτερικό (brain drain) και σε υποεκμετάλλευση του ταλέντου σε εγχώριο επίπεδο (brain waste).

Ο στόχος μας είναι να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για την έρευνα και την καινοτομία με ένταση γνώσης, καθώς και να επιτρέψουμε την πρόσβαση των πολύ μικρών επιχειρήσεων και των ΜμΕ στην καινοτομία, ώστε να διευκολυνθεί η επιχειρηματική δραστηριότητα, η δημιουργία θέσεων απασχόλησης και να διοχετευτούν δίκαια τα κοινωνικά οφέλη από την ανάπτυξη αγαθών και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Αύξηση των επενδύσεων σε Ε & Α

Είναι γεγονός ότι οι επενδύσεις στην Ε&Α έχουν σημαντική πολλαπλασιαστική επίδραση στο ΑΕΠ. Από το 2014, έχει σημειωθεί αύξηση στις δαπάνες του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα σε Ε&Α. Αυτό αντιστοιχεί με απόλυτους αριθμούς σε μια συνολική

αύξηση από 1,48 δις ευρώ το 2014 σε 1,75 δις ευρώ το 2016, υποδεικνύοντας μια σοβαρή δέσμευση υπό εξαιρετικά δύσκολες δημοσιονομικές συνθήκες. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα θετικά μέτρα που ελήφθησαν για να ενθαρρύνουν τις επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα σε Ε&Α οδήγησαν σε αύξηση 31,9% από 444 εκ. ευρώ σε 706 εκ. ευρώ. Ο στόχος είναι να συνεχιστεί η τάση αυτή και οι δαπάνες να υπερβούν το 1,2% του ΑΕΠ έως το 2020.

Ο σκελετός για το νέο πλαίσιο έρευνας και καινοτομίας έχει ήδη τεθεί σε εφαρμογή, ενσωματώνοντας τρεις βασικούς πόλους πολιτικής:

- 1 Διατήρηση και δημιουργία ικανοτήτων
- 2 Υποστήριξη της καινοτόμου επιχειρηματικότητας
- 3 Έναρξη εμβληματικών πρωτοβουλιών

Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας

Μέχρι σήμερα έχουν εφαρμοστεί νομοθετικές δράσεις και χρηματοδοτικά μέσα με στόχο την ανάπτυξη του κατάλληλου περιβάλλοντος για την εκπλήρωση των πολιτικών προτεραιοτήτων. Συγκεκριμένα το νεοϊδρυθέν Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ) έχει σχεδιαστεί για να υποστηρίξει την ανάπτυξη έρευνας υψηλής ποιότητας σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε ερευνητικούς οργανισμούς με αρχική χρηματοδότηση ύψους 240 εκατ. Ευρώ μεταξύ του 2017 και του 2019 από την ΕΤΕπ και από δημόσιες επενδύσεις. Κατά τη διάρκεια του πρώτου χρόνου λειτουργίας του, οι ενέργειες του ΕΛΙΔΕΚ απέδωσαν

τα πρώτα θετικά αποτελέσματα, επιβραδύνοντας τη φυγή επιστημόνων και ενθαρρύνοντας τους νέους ερευνητές να επιστρέψουν στα ελληνικά ΑΕΙ και Ερευνητικά Ιδρύματα. Ο στόχος για τα επόμενα 3 χρόνια είναι να δημιουργηθούν μέσω του ΕΛΙΔΕΚ μέχρι και 4.000 νέες θέσεις για νέους ταλαντούχους επιστήμονες. Πρέπει να διατηρηθεί και να ενισχυθεί στο μέλλον η συνέχιση και η συνοχή των εθνικών ερευνητικών προσκλήσεων και άλλων μέτρων για την εδραίωση αυτών των τάσεων.

Πρώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας

Για την πρώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας τρεις σημαντικές δράσεις είναι σε αρχικό στάδιο εφαρμογής:

- Υποστήριξη ερευνητικών και καινοτόμων σχεδίων συνεργασίας μεταξύ Ανώτερων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, Ερευνητικών Ιδρυμάτων και επιχειρήσεων μέσω των διαρθρωτικών ταμείων. Στην πρώτη φάση αυτής της δράσης έχει δεσμευτεί δημόσιος προϋπολογισμός 394 εκατ. € για την υποστήριξη 685 ερευνητικών έργων, τα οποία αναμένεται να δημιουργήσουν 4.400 νέες θέσεις εργασίας υψηλής εξειδίκευσης.
- Δημιουργία ευκαιριών για νέες καινοτόμες εταιρείες μέσω του Ταμείου Επιχειρηματικών Συμμετοχών (EquiFund) που με δημόσιους και ιδιωτικούς πόρους, χρηματοδοτεί επιχειρήσεις με τη μορφή της συμμετοχής στο μετοχικό τους κεφάλαιο. Το EquiFund περιλαμβάνει τρία υποταμεία: Το Παράθυρο Καινοτομίας που μεταμορφώνει τις ερευνητικές ιδέες σε νεοσύστατες επιχειρήσεις, το Παράθυρο Αρχικού Σταδίου που υποστηρίζει τις νέες εταιρείες στα πρώτα τους βήματα, και το Παράθυρο Ανάπτυξης για την υποστήριξη των ώριμων επιχειρήσεων.
- Μια σειρά νέων κινήτρων έχουν σχεδιαστεί για ιδιωτικές επενδύσεις στην Ε&Α, οι οποίες αναμένεται να δημιουργήσουν ευκαιρίες σταδιοδρομίας υψηλής ποιότητας για νέους επιστήμονες στον ιδιωτικό τομέα.
- Περισσότερο από το 90% των σημερινών και προγραμματισμένων προσκλήσεων που δημοσιεύονται από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ) επικεντρώνονται στην επιστημονική και ερευνητική συνεργασία μεταξύ καινοτόμων επιχειρήσεων και δημόσιου ερευνητικού οργανισμού, με βάση τόσο την επιστημονική αριστεία όσο και τη σημασία τους σε παραγωγικούς όρους.

Εμβληματικές πρωτοβουλίες

Οι εμβληματικές πρωτοβουλίες είναι οριζόντιες

ερευνητικές δράσεις σε αναδυόμενους τομείς έρευνας με ισχυρή κοινωνική διάσταση και δυναμική καινοτομίας. Τρεις εμβληματικές πρωτοβουλίες έχουν σχεδιαστεί μέχρι στιγμής και υλοποιούνται. Η πρώτη συνδυάζει τον πολιτισμό και την πολιτιστική κληρονομιά με την επιστήμη και την τεχνολογία. Η δεύτερη στοχεύει στην καινοτομία των αγροτικών προϊόντων με βάση την εφαρμογή γενετικών και άλλων προηγμένων τεχνολογιών για τη βελτίωση και την προσθήκη αξίας στην ποιότητα και την ασφάλεια των γεωργικών προϊόντων, με έμφαση σε αυτό το στάδιο σε τρεις μεγάλες ομάδες προϊόντων: ελαιόλαδο, κρασί και μέλι. Η τρίτη Εμβληματική Πρωτοβουλία προωθεί την έρευνα και τις κλινικές εφαρμογές στον πρωτοποριακό, αναδυόμενο τομέα της Ιατρικής Ακριβείας. Πρόκειται για μια νέα προσέγγιση για την πρόβλεψη, τη διάγνωση και τη θεραπεία ασθενειών με βάση τα μοναδικά χαρακτηριστικά ενός ατόμου (γενετικό προφίλ, περιβαλλοντικές επιρροές και τρόπος ζωής). Αυτό στοχεύει στην εξατομικευμένη βέλτιστη θεραπεία ασθενών, με σημαντικές συνέπειες κόστους-οφέλους για το σύστημα δημόσιας υγείας. Το πρώτο εθνικό δίκτυο στοχεύει στην ογκολογία, με σχέδια για τη δημιουργία δικτύων για νευροεκφυλιστικές ασθένειες και για καρδιαγγειακές παθήσεις.

Συνολικά, οι ενέργειες στους τρεις αυτούς πόλους αποτελούν το πρώτο ολιστικό και συστηματικό πλαίσιο για την οικοδόμηση βήμα-βήμα της οικονομίας της γνώσης στην Ελλάδα. Το όραμά μας είναι να προχωρήσουμε με την άρση των αποκλεισμών και άλλων εμποδίων που καταγράφηκαν σε αυτή τη διαδικασία, την απελευθέρωση του ανθρώπινου δυναμικού και του ταλέντου και την πρώθηση συμπράξεων σε καινοτόμα επιστημονικά και επιχειρηματικά περιβάλλοντα.

Όλες οι προσκλήσεις για ανταγωνιστικά σχέδια έρευνας που συντονίζονται από το Τμήμα Έρευνας και Καινοτομίας του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων παρακολουθούνται ήδη μέσω του καθιερωμένου Συστήματος Πληροφοριών Παρακολούθησης (MIS), το οποίο είναι ένα σύστημα πληροφόρησης και διαχείρισης για όλα τα έργα που χρηματοδοτούνται από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) και το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ). Μέσω αυτού του συστήματος παρακολουθείται ένα εκτεταμένο σύνολο δεικτών που σχετίζονται με τα αποτελέσματα της καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένου του αριθμού των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, του αριθμού των επιχειρήσεων και των νεοσύστατων επιχειρήσεων που χρηματοδοτούνται, των νέων θέσεων εργασίας στην Ε&Α κλπ. Τα συνολικά στοιχεία υποβάλλονται στη συνέχεια στο Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης το οποίο είναι υπεύθυνο για την συλλογή, την τεκμηρίωση, την διαχείριση, την διάδοση και την

διατήρηση του ποιοτικού ψηφιακού περιεχομένου και των δεδομένων που παράγονται από τις ελληνικές επιστημονικές, ερευνητικές και πολιτιστικές κοινότητες.

2.2.2.2 Ενίσχυση της εξαγωγικής ικανότητας - Προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων

Η αύξηση των εξαγωγών και η προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων για την ένταξη των ελληνικών ΜμΕ στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας αποτελεί προτεραιότητα της αναπτυξιακής στρατηγικής. Η κυβέρνηση έχει σχεδιάσει και εφαρμόσει ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την τόνωση των εξαγωγών και τη βελτίωση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας. Η κυβέρνηση λαμβάνει επίσης αποφασιστικά βήματα για να γίνει ένας ελκυστικός προορισμός ΑΞΕ. Λαμβάνει μέτρα για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, αναθεωρώντας το νομικό πλαίσιο για τις στρατηγικές επενδύσεις -ιδιαίτερα με την εισαγωγή διαδικασίας fast-track - και έχει εγκρίνει έναν νέο επενδυτικό νόμο προκειμένου να διευκολύνει και να επιταχύνει την ανάπτυξη επενδύσεων μεγάλης κλίμακας στην Ελλάδα.

Εθνικό σχέδιο δράσης για τις εξαγωγές

Η ενίσχυση των εξωστρεφών τομέων και η τόνωση των εξαγωγών είναι απαραίτητες για την εξασφάλιση ισχυρής και βιώσιμης ανάπτυξης μετά από μια μακρά ύφεση και στο πλαίσιο μιας χαμηλής, παρότι σε ανάκαμψη, εγχώριας ζήτησης. Η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται από χαμηλή εξωστρέφεια σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες.

Παρ' όλα αυτά, τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε σημαντική βελτίωση: οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών ανήλθαν στο 33% του ΑΕΠ το 2017 από 19% το 2009. Στόχος μας είναι να ξεπεράσουμε το 50% πριν από το 2025. Για το σκοπό αυτό, σχεδιάσαμε ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την τόνωση των εξαγωγών και τη βελτίωση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας. Το Σχέδιο αυτό, το οποίο είναι ήδη σε εφαρμογή, επικεντρώνεται στα εξής:

- Αύξηση του μεριδίου αγοράς των εξαγομένων ελληνικών προϊόντων στις παραδοσιακές εξαγωγικές αγορές
- Εξασφάλιση νέων αγορών για ελληνικά προϊόντα
- Αύξηση και διαφοροποίηση του αριθμού των εξαγομένων αγαθών, με νέα προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας και ένταξης γνώσης και τεχνολογίας
- Συνεχής υποστήριξη των εξαγωγέων, στην αναζήτηση ξένων αγορών και σε κάθε στάδιο της εξαγωγικής διαδικασίας
- Βελτίωση των επιχειρηματικών δεξιοτήτων στις εξαγωγές και προσανατολισμός των επιχειρήσεων προς προϊόντα με καλές εξαγωγικές δυνατότητες
- Οργάνωση των εξαγωγικών αγορών μέσω του στρατηγικού σχεδιασμού

- Εξάλειψη των φραγμών εισόδου στις αγορές του εξωτερικού
- Μείωση της γραφειοκρατίας και συντονισμός των δημόσιων υπηρεσιών για την προώθηση των εξαγωγών
- Έξυπνο branding και συστηματική προώθηση των ελληνικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές.

Ήδη γίνονται ορατά συγκεκριμένα αποτελέσματα του σχεδίου δράσης, αλλά μέχρι το τέλος τους έτους θα υπάρξουν σημαντικές βελτιώσεις. Τα βήματα που γίνονται βασίζονται σε διεθνή παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών και εμπειρογνομosύνης. Επομένως από πολλές απόψεις, η εφαρμογή του τρέχοντος Σχεδίου Δράσης για την Προώθηση των Εξαγωγών παρέχει ήδη τα απαραίτητα θεσμικά και τεχνικά θεμέλια για την αντιμετώπιση χρόνιων προβλημάτων (προσφέροντας νέους μηχανισμούς, εργαλεία, μεθοδολογίες και συστάσεις πολιτικής).

Η μείωση του αριθμού διαδικασιών και της επιβάρυνσης που προκαλούν, συνιστά μια παράλληλη προσπάθεια που αναπτύσσεται σε στενή συνεργασία με το σχέδιο δράσης για την προώθηση των εξαγωγών.

Στο πλαίσιο του Οδικού Χάρτη Διευκόλυνσης των Συναλλαγών, συγκροτείται η «Ενιαία Θυρίδα», στοχεύοντας στη μείωση και απλοποίηση των προ-τελωνειακών και τελωνειακών διαδικασιών σχετικών με τις Εξαγωγές (και τις Εισαγωγές). Η εφαρμογή του προγράμματος θα διαρκέσει περίπου 3 χρόνια. Η Ενιαία Θυρίδα Ηλεκτρονικού Εμπορίου θα αποτελέσει ένα σύστημα πληροφοριών που θα διασυνδεθεί με τα Ολοκληρωμένα Συστήματα Τελωνειακής Πληροφόρησης (ICISnet), και τα Πληροφοριακά Συστήματα άλλων δημόσιων φορέων και οργανισμών που εμπλέκονται με το

διασυνοριακό εμπόριο καθώς και με συστήματα του ιδιωτικού τομέα, για τη διευκόλυνση των εμπορών στις προ-τελωνειακές διαδικασίες.

Νέο Πλαίσιο για τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και για τις Στρατηγικές Επενδύσεις

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) αποτελούν σημαντική πηγή χρηματοδότησης τις τελευταίες δεκαετίες και ένα πολύτιμο μέσο για τη βελτίωση της συνολικής παραγωγικότητας στις χώρες υποδοχής μέσω της μεταφοράς τεχνολογίας και σύγχρονων πρακτικών διαχείρισης. Η Ελλάδα είχε χαμηλές επιδόσεις στην προσέλκυση τέτοιων επενδύσεων.

Η κυβέρνηση λαμβάνει αποφασιστικά βήματα για να γίνει ένας ελκυστικός προορισμός ΑΞΕ. Λαμβάνει μέτρα για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος καθώς και την αναθεώρηση του νομικού πλαισίου για τις στρατηγικές επενδύσεις, ιδίως με την καθιέρωση μιας διαδικασίας fast-track και έχει εγκρίνει έναν νέο αναπτυξιακό νόμο για να διευκολύνει και να επιταχύνει την ανάπτυξη επενδύσεων μεγάλης κλίμακας στην Ελλάδα.

Η κυβέρνηση επί του παρόντος τροποποιεί τον σχετικό νόμο προκειμένου να εξαλείψει τα ζητήματα που περιορίζουν την αποτελεσματικότητα του ιδιωτικού στρατηγικού επενδυτικού πλαισίου ώστε να προσελκύσει επενδυτές στην Ελλάδα και να διευκολύνει την επανεπένδυση μέσω της ενισχυμένης εφαρμογής του νόμου βάσει των ευρωπαϊκών βέλτιστων πρακτικών.

Οι πρωτοβουλίες αυτές αποσκοπούν στην εξορθολογισμό των διαδικασιών εισόδου για στρατηγικές επενδύσεις και στην ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων υπουργείων και φορέων. Θα βοηθήσουν στην αποφυγή των κενών στις διαδικασίες, των διπλών ενεργειών, και των ασυνεπειών, ενώ θα λάβουν υπόψη τις παρατηρήσεις και τις προοπτικές όλων των ενδιαφερομένων. Οι τροποποιήσεις που πραγματοποιούνται διαρθρώνονται γύρω από τρεις στόχους:

- Εισαγωγή κατηγοριών και ορισμών των επενδύσεων

- Προσδιορισμός ξεχωριστών κινήτρων για κάθε κατηγορία επενδύσεων
- Έλεγχος των διαδικασιών και εφαρμογή του νόμου - μέσω της ανάθεσης και ανάληψης ευθυνών και υποχρεώσεων και από τα δύο μέρη - τον ιδιώτη επενδυτή και το κράτος - για τον συντονισμό των εργασιών διαφόρων οργανισμών με τον εξορθολογισμό της αδειοδότησης και τον καθορισμό αυστηρών προθεσμιών.

Η δέσμευσή μας να υποστηρίξουμε τέτοιες επενδύσεις επισημαίνεται επίσης από την πρόσφατη δημιουργία ειδικής ομάδας (Task Force), υπό την προεδρία του Πρωθυπουργού. Η ειδική ομάδα θα επιταχύνει τις επενδύσεις, θα αντιμετωπίζει τα σημεία συμφόρησης και θα βελτιώνει το νομικό πλαίσιο όποτε είναι απαραίτητο. Μόλις πριν από μερικούς μήνες, η ειδική ομάδα ξεμπλόκαρε επενδύσεις συνολικής αξίας 670 εκατ. Ευρώ στον τομέα του τουρισμού και της ενέργειας. Το μοντέλο αυτό χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά για την επιτάχυνση της κατασκευής πέντε εθνικών οδών - υπερέργων και αποδείχθηκε πολύ αποδοτικό.

Επιπλέον, η κυβέρνηση συνεργάζεται στενά με την Παγκόσμια Τράπεζα, στο πλαίσιο της Τεχνικής Βοήθειας, προκειμένου να λάβει ανάλυση και συμβουλευτική βοήθεια, κυρίως για να αναθεωρήσει την αποτελεσματικότητα του συστήματος έλξης και διατήρησης ΑΞΕ. Θα επιτρέψει μια διεξοδική αναθεώρηση του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου, των επιχειρησιακών πρακτικών, των δομών και του ευρύτερου εθνικού πλαισίου συνεργασίας και συντονισμού. Θα αναπτυχθούν και θα βελτιωθούν περαιτέρω οι συγκεκριμένες πρωτοβουλίες που αφορούν τη χώρα ή τους πόρους που σχετίζονται με τους ελληνικούς τομείς που παρουσιάζουν σημαντικές επενδυτικές ευκαιρίες.

Επιπλέον, έχουν εφαρμοστεί μια σειρά από μεταρρυθμίσεις που δημιουργούν ένα πιο ευνοϊκό επιχειρηματικό και επενδυτικό περιβάλλον. Έχουν ψηφιστεί δύο νέοι νόμοι που απλοποιούν και επιταχύνουν δραστικά τη δημιουργία και την αδειοδότηση νέων επιχειρήσεων, μειώνοντας τη διοικητική και γραφειοκρατική επιβάρυνση στις επιχειρήσεις.

2.3 Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και ενίσχυση των επενδύσεων

Η Ελλάδα επιθυμεί να προσφέρει ένα υγιές οικονομικό και ρυθμιστικό περιβάλλον για την προσέλκυση καινοτόμων, αναπτυσσόμενων και υπεύθυνων επιχειρήσεων από κοινωνική και περιβαλλοντική άποψη. Τα τελευταία τρία χρόνια, η ελληνική κυβέρνηση έχει εφαρμόσει μια σειρά

μεταρρυθμίσεων που βελτιώνουν το οικονομικό περιβάλλον και τη λειτουργία των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών και δημιουργούν ένα πολύ πιο φιλικό πλαίσιο για επενδύσεις.

Προκειμένου να δημιουργηθεί ένα επιχειρηματικό περιβάλλον, η κυβέρνηση

μας ακολουθεί μια ολοκληρωμένη ατζέντα μεταρρυθμίσεων, με στόχο την απλούστευση των διαδικασιών και τη μείωση της γραφειοκρατίας, καθώς και τη διαφάνεια, την αποτελεσματικότητα της αγοράς, τη δικαστική αποτελεσματικότητα και την επιτάχυνση των διαδικασιών. Παραδείγματα των διαφόρων πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται περιλαμβάνουν:

- **Απλούστευση:** μείωση του διοικητικού φόρτου για την επιχειρηματικότητα μέσω της απλούστευσης των διαδικασιών
- **Διαφάνεια:** ψηφιοποίηση των διαδικασιών στον δημόσιο τομέα για την εξασφάλιση ίσων μεταχειρίσεων για όλους τους παράγοντες που εμπλέκονται στις δημόσιες συμβάσεις
- **Αποτελεσματικότητα:** άρση των φραγμών εισόδου στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών με τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος, δημιουργώντας ένα ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο εξωδικαστικών διακανονισμών.
- **Επιτάχυνση:** Δημιουργήσαμε καταστήματα μίας στάσης που υποστηρίζουν τη λειτουργία των υφιστάμενων εταιρειών και επιτρέπουν στους νεοεισερχόμενους να δημιουργήσουν νέες εταιρείες σε μία μόνο ημέρα.

Για το σκοπό αυτό, ψηφίστηκαν δύο νέοι νόμοι που απλουστεύουν δραστικά και επιταχύνουν τη σύσταση και τη χορήγηση αδειών για νέες

εταιρείες και εφαρμόζεται ένα νέο πλαίσιο εποπτείας της αγοράς, το οποίο μειώνει τη διοικητική και γραφειοκρατική επιβάρυνση των επιχειρήσεων, ενώ διασφαλίζει αποτελεσματικότερα το δημόσιο συμφέρον. Ταυτόχρονα, η χώρα ολοκληρώνει το εθνικό της κτηματολόγιο και τον ολοκληρωμένο χωροταξικό της σχεδιασμό για να αντιμετωπίσει το ζήτημα των χρήσεων γης, το οποίο είναι ζωτικής σημασίας για επενδύσεις σε ακίνητα και λοιπές μακροχρόνιες επενδύσεις. Επιπλέον, η ελληνική κυβέρνηση συνεργάζεται με την Παγκόσμια Τράπεζα για την υλοποίηση σειράς στοχοθετημένων μεταρρυθμίσεων στους τομείς όπου η έκθεση "Doing Business" θεωρεί ότι θα πρέπει να αντιμετωπιστούν προκειμένου να διευκολυνθεί η επιχειρηματικότητα και να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας θα επιδιώξει περαιτέρω την εισαγωγή αντικειμενικών ποσοτικών κριτηρίων και δεικτών για την απλούστευση των διαδικασιών ανανέωσης και τροποποίησης περιβαλλοντικών αδειών.

Συνολικά, δημιουργούμε ένα απλό και διαφανές επιχειρηματικό περιβάλλον που περιλαμβάνει όλους τους συναφείς τομείς: φορολογία, αδειοδότηση, χωροταξικό σχεδιασμό, χρηματοδότηση. Η τελευταία έκθεση Euro Plus Monitor (Σεπτέμβριος 2017) αναφέρει ότι η Ελλάδα κατέχει την πρώτη θέση μεταξύ των 28 κρατών μελών της ΕΕ σε μεταρρυθμίσεις που προάγουν την ανταγωνιστικότητα.

2.3.1. Οικοδόμηση ενός σύγχρονου κράτους

Η κρίση υπογράμμισε την αναγκαιότητα εκσυγχρονισμού της ελληνικής διοίκησης και οικοδόμησης ενός σύγχρονου κράτους. Με τη βοήθεια εκτεταμένης τεχνικής βοήθειας, οι προτεραιότητες των μεταρρυθμίσεων περιστρέφονται γύρω από τη μείωση της γραφειοκρατίας μέσω της διαχείρισης των διαδικασιών, τη βελτίωση της διαχείρισης των δημοσίων υπηρεσιών με τη χρήση ψηφιακών υποδομών και εργαλείων, την ενίσχυση της διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων, την κωδικοποίηση και τη βελτίωση της νομοθεσίας, την αντιμετώπιση της διαφθοράς και τη διάχυση επιτυχημένων μεταρρυθμίσεων σε ολόκληρη τη δημόσια διοίκηση.

2.3.1.1 Δημόσια Διοίκηση

Κατά τη διάρκεια του τρίτου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής, η ελληνική διοίκηση σχεδίασε και υλοποίησε μια σειρά διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων με στόχο τον εκσυγχρονισμό, την ενίσχυση, τη βελτίωση των ικανοτήτων του ελληνικού συστήματος δημόσιας διοίκησης και την αποπολιτικοποίηση του, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις πελατειακές πρακτικές και δίκτυα. Μεταξύ άλλων, η ελληνική διοίκηση:

- Υιοθέτησε μια βασική μεταρρύθμιση για την

αποπολιτικοποίηση της διαδικασίας διορισμού Γενικών Γραμματέων και ισοδύναμων θέσεων.

- Εφαρμόζει ένα αξιολογικό σύστημα επιλογής κορυφαίων στελεχών.
- Ανέπτυξε ένα σύγχρονο και διαφανές Σύστημα Ενιαίας Κινητικότητας για την αποτελεσματική διαχείριση των σταδιοδρομιών των δημόσιων υπαλλήλων, σύμφωνα με τα ψηφιακά οργανογράμματα και τα περιγράμματα θέσεων εργασίας.
- Εφάρμοσε ένα νέο σύστημα για την αξιολόγηση

της απόδοσης των δημοσίων υπαλλήλων.

- Σημείωσε ουσιαστική πρόοδο στην αντιμετώπιση της διαφθοράς, με τη δημιουργία της Γενικής Γραμματείας για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς και την εφαρμογή της στρατηγικής κατά της διαφθοράς.

Μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης

Το 2017, η ελληνική διοίκηση ενσωμάτωσε αυτές τις μεταρρυθμίσεις σε μια ολοκληρωμένη Εθνική Στρατηγική για τη Μεταρρύθμιση της Δημόσιας Διοίκησης 2017-2019 η οποία στοχεύει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Συγκεκριμένα, η παραπάνω στρατηγική για το 2017-2019 περιλαμβάνει πολιτικές δράσεις διαρθρωμένες σε οκτώ πυλώνες:

1. Συντονισμός
2. Δομές και διαδικασίες
3. Τοπική διακυβέρνηση
4. Ανθρώπινο δυναμικό
5. Κανονιστική διακυβέρνηση
6. Διαφάνεια - Λογοδοσία - Ανοικτή Διακυβέρνηση
7. Ηλεκτρονική στρατηγική διακυβέρνησης
8. Αντιμετώπιση της Διαφθοράς

Κάθε πυλώνας προσδιορίζει τους σχετικούς υποτομείς πολιτικής, καθώς και γενικά και ειδικά ορόσημα και στόχους. Η εφαρμογή της στρατηγικής για το 2017-2019 έχει ήδη παρουσιάσει εξαιρετικά αποτελέσματα. Αυτή η πρωτοφανής πρωτοβουλία και η μεγάλη μας πρόοδος έχουν ήδη αναγνωρισθεί από τον ΟΟΣΑ (Μεταρρυθμίσεις της Οικονομικής Πολιτικής 2018: Προχωρώντας για την Ανάπτυξη).

Η ευθύνη για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την πρόοδο της στρατηγικής για το 2017-2019 ανήκει στο Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, σε συνεργασία με τα αρμόδια όργανα της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Μαζί με την Τεχνική Βοήθεια της Υπηρεσίας Υποστήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων, η ελληνική διοίκηση πέτυχε να αναπτύξει ένα πρόγραμμα για την υποστήριξη της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων.

Η ελληνική διοίκηση έχει την κυριότητα των μεταρρυθμίσεων και θα εξασφαλίσει τη συνέχιση της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας, εστιάζοντας σε τρεις προτεραιότητες:

- Διάδοση συμφωνημένων μεταρρυθμίσεων προς την υπόλοιπη διοίκηση.
- Συνεχής εφαρμογή, παρακολούθηση και επικοινωνία της στρατηγικής για το 2017-2019.
- Δημιουργία ενός ενάρετου κύκλου, προκειμένου

να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα και οι συνεχείς βελτιώσεις, με απτά οφέλη για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Οι προσεχείς ενέργειες αντιστοιχούν στους άξονες της στρατηγικής για το 2017-2019. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στα ακόλουθα θέματα.

Μείωση της γραφειοκρατίας και βελτίωση της νομοθεσίας

Η διαχείριση βάσει διαδικασιών για την αντιμετώπιση της γραφειοκρατίας υπήρξε κεντρικό στοιχείο της προσπάθειας μεταρρύθμισης. Η ελληνική διοίκηση στοχεύει στην ανάπτυξη ενός ολιστικού συστήματος διαχείρισης διαδικασιών ("Μητρώο Διαδικασιών") με τη χρήση σύγχρονης μεθοδολογίας χαρτογράφησης (BPMN) και καλύτερης αποτίμησης κόστους καθώς και της διάρκειας των διοικητικών διαδικασιών. Σκοπός του έργου είναι να ενισχυθεί ο συντονισμός της διαχείρισης των διαδικασιών στον δημόσιο τομέα, καθώς και η χρήση πολιτικών που βασίζονται σε στοιχεία και να αναπτυχθεί μια κουλτούρα διαχείρισης διαδικασιών μεταξύ των δημόσιων υπαλλήλων. Οι πρωτοβουλίες αυτές μπορούν να βελτιώσουν σημαντικά την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών που παρέχονται στους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Παράλληλα με το μητρώο διαδικασιών, δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών υψηλής αξίας για τη βελτίωση της συνολικής λειτουργίας των δημόσιων υπηρεσιών. Σημαντικές πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν την δημιουργία ενός ολοκληρωμένου ψηφιακού οργανισμού για τις δημόσιες υπηρεσίες, την ψηφιοποίηση των ΚΕΠ, και τη βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων των δημοσίων υπαλλήλων. Η ψηφιοποίηση των υπηρεσιών, στη βάση μιας ορθολογικής κατηγοριοποίησης των περιφερειακών και τοπικών υπηρεσιών, θα έχει επίσης ως στόχο την αποτελεσματική τους παροχή σε απομακρυσμένες/ κρίσιμες περιοχές, στις ορεινές περιοχές, σε περιοχές με χαμηλό πληθυσμό και στις νησιωτικές περιοχές, θέτοντας τα θεμέλια μιας αποτελεσματικής περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης.

Όσον αφορά την κωδικοποίηση και τη βελτίωση της νομοθεσίας, η ελληνική διοίκηση ακολουθεί μια σφαιρική στρατηγική για την ενός αποτελεσματικού προνομοθετικού συστήματος αρχών, για τη βελτίωση των διαδικασιών και την κωδικοποίηση της νομοθεσίας της. Επιδιώκει να αντιμετωπίσει τον κατακερματισμό και τον πολλαπλασιασμό των νόμων, να βελτιώσει την κανονιστική συνέπεια, καθώς και να μειώσει τον διοικητικό φόρτο. Η πρόσβαση των πολιτών στο σώμα των νόμων θα

βελτιωθεί περαιτέρω μέσω ενός web portal δημόσιας και ελεύθερης πρόσβασης.

Ενίσχυση της διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων

Η ελληνική διοίκηση θα προχωρήσει με δράσεις για την ολοκληρωμένη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού του δημόσιου τομέα και για ένα σύγχρονο και ενιαίο σύστημα σχεδιασμού και διαδικασιών προσλήψεων, το οποίο θα είναι συμβατό με τους δημοσιονομικούς στόχους της χώρας. Το ολοκληρωμένο ψηφιακό οργανόγραμμα, καθώς και οι περιγραφές θέσεων εργασίας για όλες τις οντότητες γενικής κυβέρνησης, θα χρησιμοποιηθούν ως εργαλείο για τη διαμόρφωση μιας μεσομακροπρόθεσμης στρατηγικής για το ανθρώπινο δυναμικό. Η στρατηγική για τον ανθρώπινο δυναμικό, ο προγραμματισμός και οι προσλήψεις θα πραγματοποιηθούν και θα προσαρμοστούν ανάλογα με τις ανάγκες, προκειμένου να διατηρηθεί το μισθολογικό κόστος του δημόσιου σύμφωνα με το ισχύον ΜΠΔΣ. Η μισθολογική πολιτική στο δημόσιο τομέα θα εξακολουθήσει να βασίζεται στο ενιαίο μισθολόγιο και θα παρέχει κίνητρα για την αύξηση των επιδόσεων των δημοσίων υπαλλήλων, διασφαλίζοντας την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων. Αυτή η ολοκληρωμένη προσέγγιση θα ενισχύσει το ρόλο του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης στον συντονισμό και την θέσπιση προτεραιοτήτων στις ανάγκες προσλήψεων και θα ενισχύσει τον ΑΣΕΠ ώστε να επιταχυνθούν οι διαδικασίες προσλήψεων. Θα εκπληρώσει τις ανάγκες της διοίκησης στο πλαίσιο της γήρανσης του εργατικού δυναμικού και θα βοηθήσει στον εξορθολογισμό της απασχόλησης προσωρινού προσωπικού έκτακτης ανάγκης, σύμφωνα με τους δημοσιονομικούς μας στόχους. Επιπλέον, το νέο σύστημα θα καλύψει συγκεκριμένες ανάγκες, όπως για παράδειγμα την υποστελέχωση της τοπικής αυτοδιοίκησης σε περιοχές με χαμηλό πληθυσμό ή στις νησιωτικές περιφέρειες. Μαζί με τον εξορθολογισμό του προγράμματος «ΚΛΑΔΟΣ», καθώς και με τη θέσπιση της νέας διαδικασίας καθορισμού στόχων και ενός νέου ψηφιακού συστήματος διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού, η δημόσια διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού στην Ελλάδα θα φτάσει στα ευρωπαϊκά πρότυπα και θα αφήσει πίσω τις κακές πρακτικές που επικρατούσαν στο παρελθόν.

Διάχυση μεταρρυθμίσεων ολόκληρη τη διοίκηση

Η ελληνική διοίκηση επανεξετάζει τις οργανωτικές δομές και τις περιγραφές θέσεων

εργασίας όλων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, καθώς εκπονεί το σχέδιό της για το σύστημα κινητικότητας του δημόσιου τομέα. Θα δημιουργηθεί ένας βελτιωμένος μηχανισμός παρακολούθησης για την πρόοδο των μεταρρυθμίσεων σε αυτούς τους φορείς, διασφαλίζοντας ότι οι επιλογές των διευθυντών, καθώς και η εκτίμηση των επιδόσεων του προσωπικού, ακολουθούν τους κανόνες και τα χρονοδιαγράμματα που ορίζονται στη νομοθεσία. Επιπλέον, και σύμφωνα με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, η Ελληνική Διοίκηση θα ενσωματώσει ένα συμβατικό σύστημα διαχείρισης για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση νομικών προσώπων υπό την εποπτεία των Υπουργείων. Θα περιλαμβάνει συγκεκριμένες ενέργειες, στόχους και δείκτες, για τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων, τη βελτίωση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, τη βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στους πολίτες, τις επιχειρήσεις και άλλους οργανισμούς. Θα ξεκινήσει ένα πιλοτικό έργο με συγκεκριμένους φορείς και θα επεκταθεί σταδιακά. Συνεχίζοντας την προσπάθειά της, η ελληνική διοίκηση θα θεσπίσει ένα κοινό σύνολο κανόνων για την απλούστευση της λειτουργίας και της διακυβέρνησης των ανεξάρτητων αρχών.

Μηχανισμοί συντονισμού, εσωτερικής υποστήριξης και παρακολούθησης

Η ελληνική διοίκηση θα ενισχύσει περαιτέρω τον κυβερνητικό συντονισμό, εφαρμόζοντας το Εγχειρίδιο Διυπουργικού Συντονισμού ως βασικό εργαλείο. Επιπλέον, στα πλαίσια των προαναφερθέντων τομέων διοικητικής μεταρρύθμισης, η ελληνική διοίκηση έχει αποκτήσει γνώσεις και εξειδίκευση χάρη σε εκτεταμένη συνεργασία με τους ευρωπαϊούς εταίρους της. Προκειμένου να ενισχυθεί το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης ως βασικός μοχλός της διοικητικής μεταρρύθμισης, θα ενισχύσει τους μηχανισμούς παρακολούθησης και στήριξης με την σύσταση των εξής μηχανισμών:

- α) Παρατηρητήριο Δημόσιας Διοίκησης, με αρμοδιότητες στον τομέα της παρακολούθησης και της αξιολόγησης της προόδου των μεταρρυθμίσεων, καθώς και
- β) έναν εσωτερικό μηχανισμό τεχνικής βοήθειας ο οποίος θα διευκολύνει τη διάδοση των πολιτικών και των διεθνών και ευρωπαϊκών βέλτιστων πρακτικών σε ολόκληρη τη δημόσια διοίκηση. Επιπλέον, σταδιακά θα εξελιχθεί σε εθνικό τεχνικό σύμβουλο του κράτους σε θέματα διοικητικής μεταρρύθμισης.

2.3.1.2 Αντιμετώπιση της Διαφθοράς

Η ανάγκη για νομοθετικές πρωτοβουλίες και άμεση συντονισμένη δράση κατά της διαφθοράς έχει οδηγήσει στην αντικατάσταση του Εθνικού Συντονιστή για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς από τη Γενική Γραμματεία για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εφαρμογή του εθνικού σχεδίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς, στον εξορθολογισμό των μηχανισμών ελέγχου και ελέγχου, καθώς και στην ενσωμάτωση σύγχρονων εργαλείων και τεχνικής βοήθειας από εμπειρογνώμονες. Το ποσοστό εκτέλεσης του Σχεδίου ήταν 13% στις αρχές του 2015. Τρία χρόνια αργότερα το ποσοστό έχει αυξηθεί σε περίπου 70%. Στα τελευταία τρία χρόνια έχει τεθεί σε ισχύ νομοθεσία σχετικά με τη Δήλωση Περιουσιακών Στοιχείων, τις Δημόσιες Συμβάσεις, τη Χρηματοδότηση των Πολιτικών Κομμάτων κλπ. Στο αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς έχουν ενσωματωθεί δράσεις για την ενίσχυση της ακεραιότητας και της διαφάνειας του δημόσιου τομέα, όπως η νομοθεσία για τη σύγκρουση συμφερόντων και την άσκηση πίεσης ή ο Κώδικας Δεοντολογίας των Δημόσιων Υπαλλήλων και η αναθεώρηση του κώδικα δεοντολογίας για τους βουλευτές και την κυβέρνηση και την ακεραιότητα του δικαστικού σώματος. Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου της διοίκησης ενισχύονται, μεταξύ άλλων μέσω νομοθετικής δράσης, ιδίως με την ενίσχυση των εσωτερικών ελέγχων στις κεντρικές και τοπικές διοικήσεις. Επίσης, η Ελλάδα αποτελεί μέρος πολλών σημαντικών διεθνών συμβάσεων κατά της διαφθοράς. Προκειμένου να ενισχυθεί η καταπολέμηση της διαφθοράς, η ελληνική διοίκηση θα εφαρμόσει πλήρως όλες τις δεσμευτικές συστάσεις που απορρέουν από το ευρωπαϊκό και διεθνές πλαίσιο, σε σχέση με το εθνικό συνταγματικό πλαίσιο. Επιπλέον, θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση του συντονιστικού και ελεγκτικού ρόλου του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης (ΓΕΔΔ).

Νομικές και δικαστικές μεταρρυθμίσεις για οικονομικές δραστηριότητες

Ένα καλώς λειτουργικό νομικό σύστημα είναι ζωτικής σημασίας για τους πολίτες και την οικονομική ανάπτυξη. Η βελτίωση της δικαστικής διοίκησης αποτελεί απόλυτη προτεραιότητα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η κυβέρνηση επιδιώκει να θεσπίσει ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό κράτος δικαίου, εξασφαλίζοντας παράλληλα ανεμπόδιστη πρόσβαση στη δικαιοσύνη για όλες τις κοινωνικές ομάδες και τους πολίτες. Αποτελεί προτεραιότητα η επιτάχυνση της ακρόασης των υποθέσεων και των διαδικασιών

και η εξάλειψη των καθυστερήσεων σε αστικές, ποινικές και διοικητικές διαδικασίες. Αυτό θα επιτευχθεί κυρίως με την ανάλυση και την ανάπτυξη εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διαφορών, όπως οι διαδικασίες διαμεσολάβησης και εξωδικαστικής ρύθμισης οφειλών. Μια άλλη προτεραιότητα είναι η αύξηση της δικαστικής αποτελεσματικότητας, ιδίως με την προώθηση της ανάπτυξης της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης και τη συλλογή πληροφοριών και στατιστικών σχετικά με τη λειτουργία των δικαστηρίων.

Για να αντιμετωπίσει αυτές τις προκλήσεις, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΥΔΔΑΔ) αναλαμβάνει πολλές πρωτοβουλίες και υλοποιεί ένα στρατηγικό σχέδιο με εκτεταμένη τεχνική βοήθεια:

- Το 2015-2017, η Φάση I της μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος της χώρας σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Υπουργείο Δικαιοσύνης της Αυστρίας.
- Το 2017-2018, η Φάση II της μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Υπουργείο Δικαιοσύνης της Αυστρίας.
- Μετά το 2018 - Εξέλιξη του διαχειριστή αφερεγγυότητας σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ΕΤΑΑ.

Νομοθετικές βελτιώσεις

Έχουν εγκριθεί νέα νομοθετικά πλαίσια σε τομείς συναφείς με τις οικονομικές δραστηριότητες. Δημιουργήθηκαν ηλεκτρονικές δημοπρασίες, βελτιώθηκαν τα δικαιώματα των εγγυημένων πιστωτών, βελτιώθηκαν οι διαδικασίες αφερεγγυότητας των επιχειρήσεων και οι δημόσιες συμβάσεις. Έχουν ληφθεί νομικά μέτρα για τη διασφάλιση των θεμελιωδών ελευθεριών και της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, σε συμφωνία με την Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του 2030. Εφαρμόζεται μια ολιστική προσέγγιση και επιτυγχάνονται νομικές βελτιώσεις στους τομείς της καταπολέμησης του εγκλήματος και της διαφθοράς, της διαφάνειας και της αποκατάστασης.

Διαμεσολάβηση και εναλλακτικοί μηχανισμοί επίλυσης διαφορών

Η Μεταρρύθμιση του Θεσμού Διαμεσολάβησης (άρθρα 178 κ.ε. Νόμος 4512/2018) ενσωματώνει τα δύο στάδια - το Κανονιστικό και το Ουσιαστικό μέρος. Η μεταρρύθμιση πραγματοποιείται σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές που προτείνει η τεχνική βοήθεια ΕΕ / Αυστρίας. Το νέο πλαίσιο προωθεί τον θεσμό της Διαμεσολάβησης, εκσυγχρονίζει το θεσμικό πλαίσιο, εισάγει ένα υποχρεωτικό στάδιο στη

μεσολάβηση ενός τμήματος αστικών και εμπορικών διαφορών προς επίλυση εξωδικαστικά με χαμηλό κόστος χωρίς προσφυγή στο δικαστήριο, καθώς και την υποχρεωτική χρήση στατιστικών με σκοπό την αποτελεσματική παρακολούθηση. Η Κεντρική Επιτροπή Διαμεσολάβησης ιδρύθηκε το 2018 με την παρουσία ανώτατων δικαστών, καθηγητών πανεπιστημίων και άλλων εμπειρογνομώνων. Πρόκειται για μια καινοτομία, καθώς για πρώτη φορά έχει τεθεί σε εφαρμογή μια υποχρεωτική φάση μεσολάβησης οριζόντια σε συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Ένα άλλο θεσμικό όργανο εναλλακτικής επίλυσης που θεσπίστηκε το 2017 είναι η σύσταση και η λειτουργία του οργάνου αναθέωσης προσφυγών, με το οποίο εξετάζονται τώρα οι προδικαστικές καταγγελίες σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις πριν από την επιβάρυνση του δικαστικού συστήματος.

Πτωχευτικό Πλαίσιο

Το πτωχευτικό πλαίσιο έχει βελτιωθεί σημαντικά. Η μεταρρύθμιση του Πτωχευτικού Κώδικα συμβάλλει αποφασιστικά στην επιτάχυνση των υποθέσεων που εκκρεμούν στα ελληνικά δικαστήρια. Εν τω μεταξύ, η εισαγωγή και η θεσμοθέτηση του επαγγέλματος του πτωχευτικού διαχειριστή θα επιταχύνει τις διαδικασίες διάσωσης σε περίπτωση πτώχευσης. Η υλοποίησή του θα συνεχιστεί με την τεχνική βοήθεια της Υπηρεσίας Υποστήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΤΑΑ. Η Ελλάδα έχει πλέον ένα από τα πιο σύγχρονα νομικά πλαίσια πτώχευσης σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Όσον αφορά το ζήτημα του διακανονισμού χρεών, το ΥΔΔΑΔ συμμετείχε στη δημιουργία του μηχανισμού εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών, έχοντας καταχωρημένους διαμεσολαβητές ως συντονιστές του μηχανισμού. Αυτός ο νέος μηχανισμός επιταχύνει τις διαδικασίες διευθέτησης οφειλετών μειώνοντας τον αριθμό των υποθέσεων που καταλήγουν στα δικαστήρια.

Ηλεκτρονική δικαιοσύνη

Η ανάπτυξη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης θα είναι καθοριστικής σημασίας για την επιτάχυνση της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας των δικαστηρίων. Η ανάπτυξη της επόμενης φάσης

των ολοκληρωμένων συστημάτων δικαστικής διαχείρισης πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης συνεχίζεται. Επιδιώκει την επιτάχυνση των δικαστικών διαδικασιών, τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη και την επίτευξη του στόχου “Paperless Trial” και την παραγωγή αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων. Εισήχθη το 2015 και χρησιμοποιήθηκε στα μεγαλύτερα δικαστήρια ως πιλοτικό έργο το 2017. Η φάση I θα ολοκληρωθεί το 2018, ενώ η φάση II αναμένεται να ξεκινήσει το 2019. Είναι η πρώτη εισαγωγή στην ελληνική έννομη τάξη ενός ενοποιημένου συστήματος πληροφορικής δικαστηρίου για τη διαχείριση δικαστικών υποθέσεων οριζόντια και κάθετα σε όλα τα δικαστήρια της χώρας. Θα επιτρέψει την ταυτόχρονη χρήση των σχετικών αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων.

Διαχείριση πόρων

Οι ανθρώπινοι πόροι στη δικαιοσύνη αυξάνονται επίσης, με βελτιωμένη κατανομή βάσει των αναγκών και των ικανοτήτων. Για την μεγιστοποίηση της υποδομής, η χρήση δικαστικών κτιρίων βελτιστοποιείται παράλληλα με την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης.

Ένα σχετικό παράδειγμα βελτίωσης της διαχείρισης των πόρων είναι η προγραμματισμένη κατάργηση των μεταβατικών εδρών των διοικητικών δικαστηρίων στις νησιωτικές περιοχές και η αντικατάστασή τους με τηλεδιάσκεψη. Μια άλλη είναι η συνεχιζόμενη κατάργηση των μεταβατικών εδρών των χερσαίων περιοχών στα εφετεία, και παράλληλα η αναδιάρθρωση του ανθρώπινου δυναμικού των αντίστοιχων δικαστηρίων. Η μελέτη για την κατάργηση των μεταβατικών εδρών στα διοικητικά δικαστήρια θα ολοκληρωθεί το 2018.

Μια άλλη σημαντική πρωτοβουλία είναι η αποκέντρωση του Πρωτοδικείου Αθηνών, το οποίο βρίσκεται υπό μελέτη. Ένας οδικός χάρτης θα είναι έτοιμος το 2018 και προβλέπει τρία ανεξάρτητα Πρωτοδικεία (μελετώνται οι περιπτώσεις του Περιστερίου, του Χαλανδρίου και της Καλλιθέας). Αυτό θα οδηγήσει σε ταχύτερη πρόσβαση στη δικαιοσύνη, εξορθολογισμό της απονομής δικαιοσύνης και επιτάχυνση των διαδικασιών του Πρωτοδικείου. Παράλληλα, θα οδηγήσει στην αποκέντρωση του μεγαλύτερου ελληνικού (και ευρωπαϊκού) δικαστηρίου ανά πληθυσμό.

2.3.2. Διοικητικές μεταρρυθμίσεις για θεμιτό ανταγωνισμό

Η ελληνική κυβέρνηση έχει ολοκληρώσει μια σειρά μεταρρυθμίσεων για την προώθηση ενός δυναμικού εγχώριου επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Οι μεταρρυθμίσεις για την αύξηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας περιλαμβάνουν τη δημιουργία μίας σύγχρονης υπηρεσίας μιας στάσης (one-stop shop)

για την ίδρυση και την παροχή αδειών στις επιχειρήσεις. Οι συστάσεις των αξιολογήσεων της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού και του ΟΟΣΑ εφαρμόστηκαν ως επί το πλείστον για την προώθηση του θεμιτού ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, ενώ το πλαίσιο για τις επιθεωρήσεις και τους ελέγχους έχει βελτιωθεί σημαντικά. Ο ενισχυμένος χωροταξικός σχεδιασμός και η ολοκλήρωση ενός σύγχρονου κτηματολογίου θα διαδραματίσουν επίσης κεντρικό ρόλο για την εξάλειψη των βασικών σημείων συμφόρησης για επενδύσεις.

Ψηφιακή υπηρεσία μίας στάσης (one-stop shop) για την υποστήριξη των επιχειρήσεων καθ' όλη την διάρκεια του κύκλου ζωής τους

Για πρώτη φορά στην Ελλάδα εφαρμόζεται ένα γρήγορο, απλό και συνεκτικό πλαίσιο για τη σύσταση, την αδειοδότηση και την εποπτεία των επιχειρήσεων. Ένα πλαίσιο που συμβάλλει αποφασιστικά στην οικονομική ανάπτυξη και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας διευκολύνει τις επενδύσεις και τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων, μειώνοντας τις διοικητικές επιβαρύνσεις και προστατεύοντας αποτελεσματικά το δημόσιο συμφέρον.

Ο ν. 4441/2016 ψηφιοποίησε όλες τις διαδικασίες που σχετίζονται με την ίδρυση μιας επιχείρησης, χάρη σε ένα e-One Stop Shop (e-OSS) και τη διαλειτουργικότητα μεταξύ του TAXIS και του γενικού εμπορικού μητρώου. Όλα τα απαραίτητα έγγραφα υποβάλλονται ψηφιακά και η εγκατάσταση μιας εταιρείας επιβεβαιώνεται on line σε πραγματικό χρόνο. Το εύρος των υπηρεσιών που παρέχονται επεκτείνεται: Στους Ιδρυτές παρέχονται στοιχεία πιστοποίησης για το TAXIS, αποφεύγοντας έτσι το επιπλέον βήμα της επίσκεψης στην τοπική εφορία. Η καταχώριση της κοινωνικής ασφάλισης θα γίνει επίσης ταχύτερη χάρη στην αυτόματη διαβίβαση όλων των σχετικών πληροφοριών. Αυτή η διαδικασία δεν είναι μόνο λιγότερο χρονοβόρα αλλά και πιο προσιτή για τις επιχειρήσεις

Το επόμενο βήμα είναι η επέκταση της υπηρεσίας μίας στάσης (one stop shop) πέρα από το στάδιο ίδρυσης μιας επιχείρησης, παρέχοντας υποστήριξη στις επιχειρήσεις καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους με την πλήρη ψηφιοποίηση των σχετικών διαδικασιών. Η καθιέρωση πλήρους διαλειτουργικότητας μεταξύ των μητρώων δημόσιας διοίκησης, προκειμένου να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό τους, με σκοπό τη μείωση του διοικητικού φόρτου, αποτελεί βασικό εργαλείο για την επίτευξη αυτού του στόχου. Σε συνεργασία με την SRSS, καταρτίζεται ένα σχέδιο δράσης με στόχο την ποσοτικοποίηση και την αξιολόγηση των διοικητικών διαδικασιών οι οποίες επιβαρύνουν περισσότερο τις επιχειρήσεις καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Το σχέδιο δράσης περιλαμβάνει έναν οδικό χάρτη απλούστευσης και ψηφιοποίησης

των διαδικασιών αυτών, με βάση τη λειτουργία υπηρεσιών μίας στάσης και την αρχή της εφάπαξ ενέργειας.

Με το νέο νόμο, οι άδειες λειτουργίας των επιχειρήσεων εκδίδονται αμέσως, με απλή και ψηφιακή ειδοποίηση στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα, ενώ οι απαιτούμενες επιθεωρήσεις γίνονται αργότερα κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της επιχείρησης, διασφαλίζοντας αποτελεσματικότερα το δημόσιο συμφέρον. Στο παρελθόν χρειάζονταν 30 ημέρες κατά μέσο όρο για την έκδοση μιας άδειας επιχείρησης. Με τη θέσπιση του νέου νόμου η λειτουργία μιας επιχείρησης μπορεί να ξεκινήσει αμέσως μετά τη γνωστοποίηση των όρων και προϋποθέσεων.

Οι περισσότερες κωδικοποιημένες οικονομικές δραστηριότητες έχουν ήδη ενσωματωθεί στο νέο σύστημα αδειοδότησης και μέχρι τον Ιούλιο του 2018 η ενσωμάτωση θα ολοκληρωθεί. Περισσότερες από 28.000 επιχειρήσεις χρησιμοποίησαν μέχρι τώρα τη νέα λειτουργία αδειοδότησης μέσω του εξειδικευμένου συστήματος πληροφοριών.

Η Ελληνική κυβέρνηση, προκειμένου να παρέχει αποτελεσματικά στις επιχειρήσεις ψηφιακές υπηρεσίες, ενέκρινε τη θέση για τη δημιουργία μιας ενιαίας ψηφιακής πύλης η οποία θα παρέχει on-line πληροφορίες, διαδικασίες, βοήθεια και υπηρεσίες επίλυσης προβλημάτων σε πολίτες και επιχειρήσεις. Η ενιαία ψηφιακή πύλη θα ενσωματώσει αρκετά δίκτυα και υπηρεσίες που έχουν δημιουργηθεί σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο για να βοηθήσουν τους πολίτες και τις επιχειρήσεις στις διασυνοριακές τους δραστηριότητες. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται τα ευρωπαϊκά κέντρα καταναλωτών, το SOL-VIT, το γραφείο υποστήριξης για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, το Europe Direct και το δίκτυο Enterprise Europe Network. Η διαπαφή χρήστη θα είναι φιλική προς το χρήστη και θα είναι διαθέσιμη σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ και θα διασφαλίζει την κεντρική πρόσβαση των πολιτών και των επιχειρήσεων της ΕΕ στις πληροφορίες που χρειάζονται για να ασκήσουν τα δικαιώματά τους, την κινητικότητα στην ΕΕ καθώς και την πλήρη πρόσβαση σε διαδικτυακές διαδικασίες χωρίς διακρίσεις.

Ανταγωνισμός προϊόντων και υπηρεσιών

Η μείωση των φραγμών εισόδου στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών θα επιτρέψει την είσοδο νέων επιχειρήσεων, θα αυξήσει τα κίνητρα για επενδύσεις και καινοτομίες, και θα συμβάλει στην αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων. Ο Κανονισμός για την Αγορά Προϊόντων του ΟΟΣΑ (OECD Product Market Regulation) δείχνει ότι κατά τα έτη πριν από το 2013 οι αγορές των ελληνικών προϊόντων ήταν οι δεύτερες πιο ρυθμισμένες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ελληνική κυβέρνηση εκμεταλλεύτηκε τρεις διαδοχικές εξετάσεις ανταγωνιστικότητας που διεξήγαγε ο ΟΟΣΑ και η Ελληνική Αρχή Ανταγωνισμού για τον εντοπισμό και την κατάργηση επιβλαβών κανονισμών. Σε λιγότερο από τρία χρόνια, υλοποίησαν περισσότερα από τα δύο τρίτα των προτάσεων των αξιολογήσεων της ανταγωνιστικότητας του ΟΟΣΑ.

Προχωρώντας, η προστασία του Έλληνα καταναλωτή και η ανασωρόνιση της παραγωγικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων, θα στηριχτεί σε μια συνεχή προσπάθεια αναθεώρησης των ρυθμίσεων της αγοράς προϊόντων και υπηρεσιών με σκοπό την:

- Βελτίωση της αναγνωσιμότητας, μέσω τη μείωση του νομικού φόρτου των ΜμΕ.
- Την κατάργηση ρυθμίσεων που πριμοδοτούν τις υπάρχουσες επιχειρήσεις έναντι νέων, στρεβλώνοντας τον ανταγωνισμό χωρίς σημαντικά οφέλη για τους καταναλωτές.
- Την εξασφάλιση επαρκούς ρυθμιστικού πλαισίου για την ασφάλεια, την περιβαλλοντική απόδοση και την προστασία των καταναλωτών.

Βασική απαίτηση για το έργο αυτό είναι η δυνατότητα ποσοτικής ανάλυσης. Στην ψηφιακή εποχή, η βελτίωση της νομοθεσίας και η αξιολόγηση των φραγμών στον ανταγωνισμό πρέπει να βασίζονται σε δεδομένα. Για το σκοπό αυτό, δημιουργείται ένα Παρατηρητήριο Επιχειρηματικότητας, σε συνεργασία με την SRSS. Το Παρατηρητήριο αναμένεται να συμβάλει στην αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη χάραξη πολιτικής καθώς και στην εφαρμογή αρχών για την βελτίωση της νομοθεσίας, όσον αφορά την εκ των προτέρων και εκ των υστέρων αξιολόγηση των διατάξεων που επηρεάζουν τον ανταγωνισμό στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών. Το Παρατηρητήριο θα λειτουργεί συνδυάζοντας τα διαθέσιμα επιχειρηματικά, οικονομικά, δημογραφικά και χωρικά δεδομένα στοχεύοντας στην ανάλυση των πολιτικών για την επιχειρηματικότητα, τον

ανταγωνισμό και την ανταγωνιστικότητα. Τα δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν επίσης για τη διεξαγωγή μελετών και αναλύσεων ανταγωνισμού, σε συνεργασία με την Επιτροπή Ανταγωνισμού. Θα δοθεί έμφαση σε βασικούς τομείς της οικονομίας, όπου ο κίνδυνος για ολιγοπώλια ή άλλες πρακτικές αθέμιτου ανταγωνισμού είναι υψηλός. Το Παρατηρητήριο θα παρέχει επίσης δεδομένα και θα λαμβάνει σχόλια από τα ενδιαφερόμενα μέρη, η συνεισφορά των οποίων θα ληφθεί υπόψη κατά το σχεδιασμό της πολιτικής. Η συνολική πρόοδος θα παρακολουθείται με αναφορά στον δείκτη μεταρρύθμισης της αγοράς προϊόντων του ΟΟΣΑ.

Νέο πλαίσιο εποπτείας και ελέγχου της αγοράς

Οι νέοι νόμοι για τη σύσταση και την αδειοδότηση των επιχειρήσεων συμπληρώθηκαν με ένα σύγχρονο πλαίσιο επιθεωρήσεων και εποπτείας της αγοράς. Το πλαίσιο αυτό εξορθολογίζει τις διαδικασίες ελέγχου, μειώνει τις διοικητικές και γραφειοκρατικές επιβαρύνσεις στις επιχειρήσεις, συμβάλλει δραστικά στη μείωση της διαφθοράς και προστατεύει αποτελεσματικότερα την υγεία και την ασφάλεια των πολιτών, ολοκληρώνοντας τις επιθεωρήσεις κατά τη λειτουργία των επιχειρήσεων και όχι με την παροχή πρότυπων δικαιολογητικών εγγράφων, όπως ίσχυε στο παρελθόν.

Η κεντρική αρχή του νέου πλαισίου είναι η υποστήριξη της συμμόρφωσης των επιχειρήσεων με τις απαιτήσεις της εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την εποπτεία της αγοράς. Για το σκοπό αυτό, εγκρίνονται κοινές αρχές και διαδικασίες για κάθε είδους επιθεωρήσεις, εισάγονται κοινές εποπτικές μέθοδοι και εργαλεία και ορίζονται σαφώς τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των εποπτικών αρχών και των εποπτευόμενων οντοτήτων. Το νέο θεσμικό πλαίσιο υλοποιείται μέσω ενός ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος και περιλαμβάνει ένα ψηφιακό μητρώο ελεγκτών που εξασφαλίζει τη διαφάνεια των επιθεωρήσεων.

Σύγχρονο Κτηματολόγιο και Χωροταξικός Σχεδιασμός

Η Ελλάδα ολοκληρώνει τον ολοκληρωμένο χωροταξικό της σχεδιασμό για να αντιμετωπίσει τα ζητήματα που αφορούν τη χρήση της γης, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Οι μεταρρυθμίσεις που υλοποιούνται συμβάλλουν στην ανάπτυξη της ελληνικής γης αφενός με την ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας του περιβάλλοντος και, αφετέρου, με την προστασία του δημοσίου συμφέροντος. Επιπλέον, ο ολοκληρωμένος χωροταξικός σχεδιασμός και η επίλυση των

προβλημάτων χρήσης γης θα διευκολύνουν την εισαγωγή πολιτικών για την αντιμετώπιση των αναδυόμενων κλιματικών κινδύνων, ιδίως όσον αφορά τα ακραία γεγονότα και τις επιπτώσεις τους (κίνδυνοι πλημμύρας, δασικές πυρκαγιές, προστασία και διαχείριση παράκτιων περιοχών) συνεισφέροντας κατ' αυτόν τον τρόπο στη μελλοντική ανθεκτικότητα του κλίματος. Οι βασικές πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν:

- Συντονισμός των στρατηγικών, τόσο των δημόσιων όσο και των ιδιωτικών αναπτυξιακών σχεδίων με τα διαφορετικά επίπεδα χωροταξικού σχεδιασμού προκειμένου να αυξηθεί η προστιθέμενη αξία για την εθνική οικονομία και για τις τοπικές κοινότητες.
- Απλούστευση και επιτάχυνση των διαδικασιών χωροταξικού σχεδιασμού.
- Μείωση της πολυπλοκότητας των νομικών και χωροταξικών ρυθμίσεων.
- Προστασία και αποτίμηση του φυσικού κεφαλαίου της χώρας.
- Ανάπτυξη ενός νέου συστήματος κατηγοριών χρήσης γης, το οποίο βελτιώνει τον πολεοδομικό σχεδιασμό, την ποιότητα ζωής των κατοίκων, ενώ διευκολύνει την επιχειρηματικότητα.

Οι μεταρρυθμίσεις καλύπτουν όλο το φάσμα του χωροταξικού σχεδιασμού, βάσει ενός αυστηρού χρονοδιαγράμματος, το οποίο θα πρέπει να ολοκληρωθεί μέχρι το 2021. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές περιλαμβάνουν: την εφαρμογή της δευτερογενούς νομοθεσίας για το νέο θεσμικό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού (Δεκέμβριος 2018), την αναθεώρηση του περιφερειακού χωροταξικού σχεδιασμού (Σεπτέμβριος 2018), την κατάρτιση τοπικών χωροταξικών σχεδίων σε ολόκληρη τη χώρα (Σεπτέμβριος 2018), -ένα σημαντικό έργο που θα υλοποιηθεί σε διάφορες φάσεις-, καθώς και την ενσωμάτωση των ειδικών χωρικών πλαισίων για τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες, όπως ο τουρισμός (2019), η βιομηχανία (2020), οι ορυκτοί πόροι (2020), οι ΑΠΕ (2020), οι υδατοκαλλιέργειες (2021). Όσον αφορά την ανάπτυξη δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας, έχει ξεκινήσει ένα σημαντικό πρόγραμμα για την έγκριση Προεδρικών Διαταγμάτων για τη δημιουργία οργανωμένων περιοχών υδατοκαλλιέργειας σε ολόκληρη τη χώρα (έως τα τέλη του 2019) σύμφωνα με το ισχύον χωροταξικό πλαίσιο.

Όσον αφορά το Εθνικό Κτηματολόγιο, έχει εγκριθεί ένας οδικός χάρτης, ο οποίος προβλέπει σημαντικά ορόσημα για την πλήρη λειτουργία του νέου οργανισμού και την έγκαιρη ολοκλήρωση της χωροταξικής χαρτογράφησης, η οποία θα παρακολουθείται και θα ενημερώνεται τακτικά (θα οριστικοποιηθεί μέχρι το 2021). Ο οδικός χάρτης

επίσης περιλαμβάνει ένα χρονοδιάγραμμα για την συμπλήρωση των δασικών χαρτών και τον ορισμό των ακτών (αρχές 2019). Τέλος, πρόκειται να εγκριθεί σύντομα ένας νόμος που ενσωματώνει την οδηγία της ΕΕ για τον θαλάσσιο σχεδιασμό.

Επιπλέον, δρομολογείται σειρά διαρθρωτικών παρεμβάσεων, με σκοπό τον εξορθολογισμό των διαδικασιών, τη μείωση του διοικητικού φόρτου και τη σημαντική μείωση του κόστους για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες. Για το σκοπό αυτό, βρίσκεται σε εξέλιξη η μεταρρύθμιση της διοικητικής υποδομής για γεωχωρικά δεδομένα (2019), η ανάπτυξη της απαραίτητης υποδομής για την ηλεκτρονική υποβολή οικοδομικών αδειών (Ιούλιος 2018) και η υλοποίηση του προγράμματος ηλεκτρονικού πολεοδομικού προγραμματισμού (Δεκέμβριος 2018).

Κατασκευαστική Βιομηχανία: Απλούστευση και επιτάχυνση της αδειοδότησης

Στο πλαίσιο του νόμου 4495/2017, το καθεστώς κατασκευής και ιδιαίτερα το καθεστώς αδειών διέπεται πλήρως από μια ολιστική προσέγγιση. Ο νόμος αυτός αποσκοπεί στην απλούστευση και επιτάχυνση όλων των διαδικασιών αδειοδότησης στον κατασκευαστικό κλάδο. Πιο συγκεκριμένα, η αρχή αδειοδότησης διατηρεί την ευθύνη της έκδοσης αδειών κατασκευής. Η ευθύνη σχετικά με τους ελέγχους μεταφέρεται σε μια περιφερειακή αρχή προκειμένου να επιταχυνθούν οι διαδικασίες. Με τον τρόπο αυτό η ελληνική κυβέρνηση στοχεύει στην αντιμετώπιση της διαφθοράς (διαχωρίζοντας την αρχή αδειοδότησης από την αρχή ελέγχου). Παράλληλα, η αύξηση του αριθμού των ελεγκτών έχει καίρια σημασία για την επιτάχυνση της ολοκλήρωσης των έργων. Σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, ο ρόλος του Μητρώου Ιδιωτικών Μηχανών έχει αναβαθμιστεί πλήρως και χρησιμοποιείται ως η κύρια ομάδα επιτόπιων ελεγκτών για υπάρχοντα κτίρια ή κτίρια υπό κατασκευή για την επαλήθευση της συμμόρφωσης με την άδεια.

Επιπλέον, προκειμένου να δοθεί προτεραιότητα στα πιο απαιτητικά έργα οι άδειες κατηγοριοποιήθηκαν με βάση αρκετά κριτήρια: προϋπολογισμός έργου, εφαρμογή εθνικού κτηματολογίου στην περιοχή και έργα υψηλής εθνικής προτεραιότητας. Για μικρά οικοδομικά έργα, η άδεια εκδίδεται με απλοποιημένο τρόπο (υποβολή σχεδίου κατασκευής) και ο υπεύθυνος μηχανικός αναλαμβάνει την πλήρη ευθύνη για την ακρίβεια της εκτέλεσης της άδειας.

Η όλη διαδικασία θα εποπτεύεται ψηφιακά. Τα δεδομένα των κτιρίων θα καταχωρούνται σε σχέση με τους στόχους της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και θα είναι συμβατά με τις εθνικές βάσεις δεδομένων (διαλειτουργικότητα).

3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη

Η ύπαρξη υψηλής ποιότητας, ανθεκτικών και εύκολα προσβάσιμων υποδομών είναι ουσιαστική προϋπόθεση για την ανάπτυξη. Στόχος της κυβέρνησης είναι η επέκταση και η αναβάθμιση των οδικών και σιδηροδρομικών δικτύων και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των θαλάσσιων μεταφορών ώστε η Ελλάδα να καταστεί ηγετικό κέντρο στον τομέα της εφοδιαστικής αλυσίδας (logistics) αναπτύσσοντας υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Ταυτόχρονα, η επένδυση σε μια ολοκληρωμένη εθνική ψηφιακή στρατηγική είναι καθοριστική για τον οικονομικό μετασχηματισμό της χώρας και μπορεί να οδηγήσει σε μεγάλη αύξηση της παραγωγικότητας, να βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα ζωής των πολιτών και την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών.

Παράλληλα, δεν πρέπει να παραβλέπεται η σημασία της αγοράς ενέργειας, τόσο στο εσωτερικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Στόχος εδώ είναι να διευρυνθεί η εγχώρια αγορά ενέργειας και να μειωθεί το ενεργειακό κόστος, σύμφωνα και με τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας, την εθνική και την κοινοτική νομοθεσία για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τη διασφάλιση της ποιότητας του αέρα. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί τόσο μέσα από την ενεργειακή διασύνδεση των νησιών με την ηπειρωτική χώρα, όσο και με την επέκταση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης. Σε διεθνές επίπεδο, είναι σημαντικό να ενισχυθεί η συνεργασία με τις βαλκανικές χώρες με την εντατικοποίηση των προσπαθειών για την ανάπτυξη διασυνδέσεων για όλα τα είδη υποδομών.

Ένα σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη όλων αυτών των στόχων είναι η αποτελεσματική αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας. Σε αυτόν τον τομέα πραγματοποιούνται ήδη σημαντικές μεταρρυθμίσεις με στόχο την προώθηση της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας, της περιβαλλοντικής αειφορίας, της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, τη συμβολή στη βιωσιμότητα του χρέους, την ανάπτυξη, την οικονομική ανάπτυξη και την υψηλή ποιότητα υπηρεσιών προς τους πολίτες.

3.1 Υποδομές και δίκτυα

3.1.1. Υποδομές μεταφορών

Η Ελλάδα δίνει μεγάλη έμφαση στη δημιουργία προσβάσιμων, ποιοτικών, ανθεκτικών, αξιόπιστων και βιώσιμων υποδομών που μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξιακή πορεία της. Το εθνικό στρατηγικό σχέδιο μεταφορών αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της εθνικής πολιτικής για τις μεταφορές και αποσκοπεί στην ανάπτυξη και αναβάθμιση των οδικών και σιδηροδρομικών δικτύων και στην ενσωμάτωσή τους σε διευρωπαϊκά δίκτυα, στην προώθηση συνδυασμένων και νέων τρόπων μεταφοράς, στη βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών, στην ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον μεταφορών, στην ανάπτυξη ενός διαλειτουργικού και υψηλής ποιότητας σιδηροδρομικού δικτύου και στη βελτίωση της περιφερειακής κινητικότητας. Το εθνικό σχέδιο δράσης για την εφοδιαστική αλυσίδα (logistics) υποστηρίζει το στόχο της χώρας να καταστεί ηγετικό κέντρο logistics μέσα από την ανάπτυξη υπηρεσιών διαμετοκόμισης υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Μεταφορές

Η Ελλάδα δίνει μεγάλη έμφαση στη δημιουργία ποιοτικών, ανθεκτικών, αξιόπιστων και βιώσιμων υποδομών που μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, προσφέροντας παράλληλα προσιτές και προσβάσιμες υπηρεσίες για όλους. Για το σκοπό αυτό, η ελληνική κυβέρνηση έχει ξεκινήσει από τον Μάιο του 2017 την ανάπτυξη ενός Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταφορών (ΕΣΣΜ) με στόχο την αναβάθμιση και την επέκταση των υποδομών στις μεταφορές. Το Σχέδιο περιλαμβάνει μία μεσοπρόθεσμη (2027) και μία μακροπρόθεσμη (2037) στρατηγική και θα ενισχύσει σημαντικά την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη του τομέα των μεταφορών.

Το ΕΣΣΜ αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της εθνικής πολιτικής μεταφορών, τόσο όσον αφορά τον προγραμματισμό, όσο και την υλοποίηση. Προωθεί τη διασύνδεση και ολοκλήρωση όλων των μέσων μεταφοράς (οδικών, σιδηροδρομικών, εναέριων, θαλάσσιων) μέσα από οριζόντια και κάθετα μέτρα σε όλα τα επίπεδα διοίκησης.

Η Στρατηγική Μεταφορών στοχεύει στην:

- Ολοκλήρωση των υποδομών των κύριων οδικών και σιδηροδρομικών διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών και της ανάπτυξης και αναβάθμισής τους. Αν και επικεντρώνεται σε οδικά και σιδηροδρομικά δίκτυα, περιλαμβάνει επίσης παρεμβάσεις για λιμένες και αεροδρόμια. Σημαντικά παραδείγματα είναι η ολοκλήρωση του σιδηροδρόμου ΠΑΘΕ (Πάτρα - Αθήνα - Θεσσαλονίκη) και η ολοκλήρωση του Ε65.
- Προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών και εκσυγχρονισμός του συστήματος διασύνδεσής τους. Τέτοιες πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν σιδηροδρομικές συνδέσεις με τους κύριους λιμένες και κέντρα μεταφοράς εμπορευμάτων

ή οδικές συνδέσεις με διευρωπαϊκά λιμάνια και αεροδρόμια της ηπειρωτικής χώρας και των νησιών. Συγκεκριμένα παραδείγματα περιλαμβάνουν τη σύνδεση σιδηροδρόμου με το λιμάνι φορτοεκφόρτωσης της Θεσσαλονίκης (6η προβλήτα) και τη λειτουργία του κέντρου εμπορευματικών μεταφορών στο Θριάσιο Πεδίο.

- Βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών - οδική, ναυτιλιακή, λιμενική ή αεροναυτιλιακή ασφάλεια.
- Ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον μεταφορών, όπως συστήματα χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, με στόχο την προώθηση της βιώσιμης περιφερειακής κινητικότητας καθώς και των νέων και αναδυόμενων τρόπων μεταφοράς. Παραδείγματα περιλαμβάνουν την ανάπτυξη της γραμμής 4 του μετρό της Αθήνας.
- Ανάπτυξη συνεκτικού, διαλειτουργικού και υψηλής ποιότητας σιδηροδρομικού συστήματος μεταφορών.
- Υποστήριξη της περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτεύοντων κόμβων, συμπεριλαμβανομένων των διατροπικών κόμβων (intermodal nodes).

Εφοδιαστική Αλυσίδα (logistics)

Η ελληνική κυβέρνηση αποδίδει πρωταρχική σημασία στην ανάπτυξη του τομέα της ελληνικής εφοδιαστικής αλυσίδας, καθώς αποτελεί σημαντικό αναπτυξιακό εργαλείο. Ο πρωταρχικός στόχος είναι η παροχή αποτελεσματικών, αξιόπιστων, πλήρως ολοκληρωμένων, βιώσιμων και υψηλού επιπέδου υπηρεσιών εφοδιαστικής, που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πελατών, σε ανταγωνιστικό κόστος.

Από την άποψη αυτή, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την εφοδιαστική αλυσίδα, το οποίο πρόκειται να ολοκληρωθεί μέχρι το 2020, υποστηρίζει τη στρατηγική της κυβέρνησης να καταστεί η Ελλάδα ηγετική δύναμη στον τομέα της εφοδιαστικής

3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη

αλυσίδας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα του τομέα και θα συμβάλει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Η Ελλάδα σημείωσε σημαντική πρόοδο στην προσέλκυση εμπορευματικών ροών μέσω των ελληνικών κόμβων logistics. Η πρόοδος αφορά κυρίως τη διαμετακόμιση αγαθών μέσω των ελληνικών λιμένων και ιδιαίτερα του Λιμένα Πειραιά, σημαντικό τμήμα των οποίων εξάγεται μέσω διεθνών οδών. Η Ελλάδα αποτελεί χώρα διέλευσης εμπορευμάτων μεταξύ Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής, ενώ τα λιμάνια της Βορειοανατολικής Ελλάδας συνδέονται επίσης με λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας. Η επίτευξη αυτού του στόχου υπερβαίνει την αύξηση των διεθνών ροών εμπορευμάτων

μέσω της Ελλάδας. Απαιτεί να δοθεί έμφαση στη διαμετακόμιση εμπορευμάτων - και όχι στη μεταφόρτωση - και ειδικότερα στην ανάπτυξη υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας που μπορούν να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας στην Ελλάδα. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών προωθεί κυρίως την απλούστευση των διαδικασιών διακίνησης εμπορευμάτων και την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών διαμετακόμισης, την ενίσχυση της ροής πληροφοριών για την εφοδιαστική αλυσίδα, τη μέτρηση και τη δημοσίευση του αποτυπώματος άνθρακα της εφοδιαστικής αλυσίδας και την ανάπτυξη πρακτικών αστικής εφοδιαστικής.

3.1.2. Ψηφιακή οικονομία

Μια ολοκληρωμένη εθνική ψηφιακή στρατηγική είναι κρίσιμη για τον οικονομικό μετασχηματισμό της Ελλάδας και μπορεί να οδηγήσει σε μεγάλη αύξηση της παραγωγικότητας, να βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα ζωής των Ελλήνων πολιτών και την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών. Οι προτεραιότητες περιλαμβάνουν τη διασφάλιση της πρόσβασης χωρίς αποκλεισμούς στις ψηφιακές υποδομές, την επιτάχυνση της μετάβασης στο διαδίκτυο υψηλής ταχύτητας, την παροχή ενός κατάλληλου νομικού πλαισίου, την οικοδόμηση μιας σύγχρονης ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και την παροχή βοήθειας στους οικονομικούς τομείς και στις ΜμΕ ώστε να επωφεληθούν από τα ψηφιακά εργαλεία που ενισχύουν την παραγωγικότητα.

Οι επενδύσεις σε μια ολοκληρωμένη εθνική ψηφιακή στρατηγική είναι καθοριστικής σημασίας για τον οικονομικό μετασχηματισμό της Ελλάδας και μπορούν να οδηγήσουν σε μεγάλη αύξηση της παραγωγικότητας. Παράλληλα μπορούν να βελτιώσουν σημαντικά την ποιότητα ζωής των πολιτών.

Η ελληνική κυβέρνηση έχει αναγνωρίσει τις τεράστιες δυνατότητες των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ), δημιουργώντας το Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης. Το Υπουργείο επεξεργάζεται και εφαρμόζει πολιτικές για την ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών με στόχο την ενίσχυση της πρόσβασης στις τεχνολογίες της πληροφορίας και των τηλεπικοινωνιών, την ενίσχυση της οικονομίας και την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς της, προάγοντας ταυτόχρονα την οικονομική και κοινωνική συνοχή και την ένταξη. Αυτοί οι γενικοί στόχοι εκτίθενται στην Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική (ΕΨΣ) που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2016, δημιουργώντας έτσι έναν οδικό χάρτη και ένα πλαίσιο για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας.

Το Υπουργείο επικεντρώνεται στην ομαλή μετάβαση στη νέα ψηφιακή εποχή, η οποία

εξασφαλίζει δίκαιη, ισότιμη, έγκαιρη και αποτελεσματική πρόσβαση στα οφέλη που προβλέπονται από την Τέταρτη Βιομηχανική Επανάσταση (4IR) σε όλους τους πολίτες. Μια τέτοια πρόσβαση στα εργαλεία της νέας ψηφιακής εποχής αφορά τον πυρήνα της δημοκρατίας. Έτσι, ο απώτερος στόχος είναι να κάνουμε το μέλλον προσβάσιμο σε όλους. Μια σφαιρική στρατηγική είναι επίσης απαραίτητη για να διασφαλίσει ότι οι ελληνικές βιομηχανίες θα αποκομίσουν όλα τα οφέλη από τη μετάβαση στην "Βιομηχανία 4.0". Τα ψηφιακά εργαλεία έχουν επίσης τη δυνατότητα να βελτιώσουν σημαντικά τη λειτουργία του ελληνικού κράτους, όπως και τις σχέσεις του με τις επιχειρήσεις και τους πολίτες.

Ψηφιακές υποδομές

Το σημείο έναρξης μιας ολοκληρωμένης ψηφιακής στρατηγικής είναι η παροχή των αναγκαίων υποδομών και η ανάπτυξη ενός κατάλληλου θεσμικού για τον ψηφιακό μετασχηματισμό.

Παρά τα υψηλά ποσοστά διεύθυνσης της ευρωζωνικότητας, η Ελλάδα υστερεί σε σχέση με τους ευρωπαϊούς εταίρους της στην πληθυσμιακή κάλυψη

3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη

και την ταχύτητα των σταθερών δικτύων της. Η ελληνική κυβέρνηση θα συνεχίσει την πρωτοβουλία της Περιφερειακής Ευρυζωνικότητας (Rural Broadband), η οποία βραβεύθηκε από την ΕΕ στο πλαίσιο των Βραβείων Ευρυζωνικότητας 2017. Επίσης, επί του παρόντος προωθεί νέα ευρυζωνικά έργα ώστε όλοι οι πολίτες και οι επιχειρήσεις να έχουν πρόσβαση σε σύγχρονες δικτυακές υποδομές και η χώρα να επιτύχει τους στόχους συνδεσιμότητας που θέτει η ψηφιακή ατζέντα «Ευρώπη 2020» και η Gigabit Society 2025.

Παρομοίως, η σχεδιαζόμενη δράση Super-Fast Broadband, με προϋπολογισμό 700 εκατομμυρίων ευρώ, θα φέρει υψηλής ταχύτητας διαδίκτυο (τουλάχιστον 100Mbps με άμεση αναβάθμιση σε 1Gbps) σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις σε ολόκληρη τη χώρα. Η δράση αυτή θα χρηματοδοτηθεί τόσο από τα ευρωπαϊκά ταμεία (Εθνικό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης του ΕΣΠΑ 2014-2020) όσο και από Εθνικούς Πόρους (Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων). Ταυτόχρονα, το Υπουργείο σχεδιάζει να αναπτύξει δίκτυα πέμπτης γενιάς (5G) στη χώρα, σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό χάρτη πορείας για το 5G. Το πιλοτικό πρόγραμμα θα υλοποιηθεί για πρώτη φορά στις πόλεις των Τρικάλων και της Πάτρας.

Χρηματοδότηση της ψηφιοποίησης

Η χρηματοδότηση της ψηφιακής μετάβασης απαιτεί την κινητοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων. Κρίσιμος είναι ο ρόλος των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων. Για παράδειγμα, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ψηφιακή Σύγκλιση» ολοκληρώθηκε με απόλυτη επιτυχία και πλήρη απορρόφηση πόρων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης της ΕΕ. Με τη χρηματοδότησή του έχουν υλοποιηθεί σημαντικά έργα που θα αλλάξουν τη λειτουργία του κράτους, θα συμβάλουν στη βελτίωση των υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη βασικών υποδομών και θα δημιουργήσουν συνθήκες οικονομικής ανάπτυξης. Όσον αφορά την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της ψηφιακής σύγκλισης, η ελληνική κυβέρνηση θα δημιουργήσει ένα εθνικό ταμείο ψηφιακής σύγκλισης, το οποίο θα προωθεί κατά κύριο λόγο τον ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας και την ψηφιακή ισότητα για όλους τους πολίτες.

Ένα κατάλληλο νομικό πλαίσιο

Πολλά πρέπει να γίνουν ακόμη για να υπάρξει ένα κατάλληλο νομικό πλαίσιο. Αυτό περιλαμβάνει ρύθμιση σε διάφορους τομείς. Συγκεκριμένα παραδείγματα ενεργειών της ελληνικής κυβέρνησης περιλαμβάνουν:

- Την υιοθέτηση της οδηγίας NIS σχετικά με την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο.
- Την νομοθεσία σχετικά με τις άδειες επίγειων ψηφιακών τηλεοπτικών εκπομπών και τη ψηφιακή ραδιοφωνία. Το υπουργείο εξέδωσε υπουργική απόφαση με την οποία ορίστηκε η τιμή εκκίνησης για κάθε μία από τις 7 άδειες τηλεόρασης από το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο σε 35 εκατ. ευρώ για 10 χρόνια.
- Δημιουργία θεσμικού πλαισίου για την ενίσχυση οπτικοακουστικών έργων: δημιουργήθηκε ένα θεσμικό πλαίσιο για τη στήριξη της παραγωγής οπτικοακουστικών έργων στην Ελλάδα μέσω του Προγράμματος Δημόσιων Επενδύσεων (ΠΔΕ) το 2018 αξίας 75 εκατ. Ευρώ. Για την ακρίβεια, προβλέπεται η διάθεση 450 εκατ. ευρώ από το ΠΔΕ έως το 2022.

Δυναμική ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Η Ελλάδα επεκτείνει διαρκώς το πεδίο εφαρμογής της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης αξιοποιώντας την αξιόλογη τεχνική βοήθεια. Τμήμα αυτής της προσπάθειας είναι η ψηφιακή πλατφόρμα για την έναρξη επιχειρήσεων, οι ψηφιακές πλατφόρμες που υποστηρίζουν το νέο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, και οι πρωτοβουλίες για την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης.

Ένα άλλο συγκεκριμένο παράδειγμα είναι το ηλεκτρονικό σύστημα χειρισμού εγγράφων. Στο πλαίσιο της Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής, το Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης έχει δεσμευτεί να επανεξετάσει πλήρως τον τρόπο παροχής ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών. Στόχος είναι μέχρι το τέλος του 2018 το Ηλεκτρονικό Σύστημα Διαχείρισης Εγγράφων να επεκταθεί σε όλους τους τομείς της Δημόσιας Διοίκησης και κατά τη διάρκεια του 2019 στις τοπικές αρχές και τα Επιμελητήρια, εξοικονομώντας περίπου 400 εκατομμύρια ευρώ ετησίως δημόσιους πόρους. Στο ίδιο πνεύμα, η εφαρμογή των ηλεκτρονικών Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών θα αναβαθμίσει τις συναλλαγές των πολιτών με τις δημόσιες υπηρεσίες. Σε μεγάλο βαθμό, ο ψηφιακός μετασχηματισμός της Ελλάδας περνά μέσα από μια σειρά σημαντικών δράσεων οι οποίες είναι χρονοβόρες και θα υλοποιηθούν σε βάθος χρόνου.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η δέσμευση για ένα σύστημα ηλεκτρονικής ταυτότητας για τη βελτίωση της ασφάλειας των ηλεκτρονικών συναλλαγών. Ένα σύστημα παροχής εθνικής ταυτότητας θα εγγυάται ασφαλή ταυτοποίηση (single sign on) με ενιαία χαρακτηριστικά και ενοποιημένους αριθμούς αναγνώρισης για κάθε πολίτη.

Επιπλέον, είναι απαραίτητο να υπάρχει μια ολοκληρωμένη βάση δεδομένων δημογραφικών

3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη

στοιχείων και μητρώων. Σε αυτή τη βάση δεδομένων θα έχουν πρόσβαση απευθείας οι πολίτες μέσω του παρόχου εθνικής ταυτότητας. Κάθε πολίτης θα έχει επίσης το δικαίωμα να ενημερώνει τις συμβατικές του/της πληροφορίες σε ένα κεντρικό σύστημα που θα διασυνδέει όλους τους δημόσιους οργανισμούς.

Για το σκοπό αυτό, ένα ολοκληρωμένο οργανόγραμμα για τον δημόσιο τομέα αποτελεί αναμφίβολα σημαντικό μέρος μιας αποτελεσματικής ψηφιακής διακυβέρνησης. Αυτό το οργανόγραμμα θα διασυνδεθεί με το σύστημα ηλεκτρονικής ταυτότητας, και θα προωθηθεί σε όλες τις υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

Έτσι, θα αυξηθεί η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ δημόσιων βάσεων δεδομένων, ιδίως όσον αφορά τα δημογραφικά και φορολογικά στοιχεία, δεδομένα κοινωνικής ασφάλισης, επιχορηγήσεις, οφέλη και άλλα είδη στοιχείων. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο εθνικός κόμβος διαλειτουργικότητας του κανονισμού GSDP θα διασυνδέει όλες τις δημόσιες βάσεις δεδομένων και συστήματα. Οι κάτοχοι δεδομένων θα ταυτοποιούνται και θα είναι υπεύθυνοι για την ενημέρωση των δεδομένων.

Για την αποτελεσματική υλοποίηση όλων των παραπάνω, θα εφαρμόζονται βελτιωμένοι

έλεγχοι προστασίας δεδομένων και ιδιωτικότητας σύμφωνα με τη νομοθεσία και τα πρότυπα της ΕΕ. Συγκεκριμένα, έχει ήδη ξεκινήσει η συμμόρφωση με σχετικές ψηφιακές διατάξεις, λειτουργίες και σχέδια στον νέο κανονισμό για την γενική προστασία δεδομένων (GDPR).

Ένα κλειδί για την ανταγωνιστικότητα του ιδιωτικού τομέα

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός του ιδιωτικού τομέα θα πρέπει επίσης να αποτελέσει προτεραιότητα, καθώς είναι το κλειδί για την αποκατάσταση και τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητάς του. Ένα παράδειγμα προς αυτή την κατεύθυνση είναι ο ψηφιακός μετασχηματισμός του γεωργικού τομέα με προϋπολογισμό 33,5 εκατ. ευρώ. Η πρώτη φάση αυτού του πρωτοποριακού προγράμματος θα περιλαμβάνει 450.000 αγρότες, 15 εκατομμύρια εκτάρια καλλιεργήσιμης γης και 20 καλλιέργειες όπως δημητριακά, ρύζι, βαμβάκι, ελιές και άλλα είδη φυτών. Το Υπουργείο έχει δημοσιεύσει επί του παρόντος την πρόσκληση υποβολής προσφορών, ενώ το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2019.

3.1.3. Ενεργειακές υποδομές

Η νέα στρατηγική για την ανάπτυξη των ΑΠΕ, ο μετασχηματισμός των εγχώριων αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου (Target-model, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στις αγορές λιανικής και χονδρικής κ.λπ.), η υλοποίηση σημαντικού αριθμού έργων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και σημαντικά έργα για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων θα καταστήσουν την Ελλάδα βασικό πόλο για νέες επενδύσεις στον τομέα της ενέργειας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Επιπλέον, αναμένεται ότι όλα τα παραπάνω θα προσελκύσουν νέες επενδύσεις σε περισσότερους κλάδους της οικονομίας και, δευτερευόντως, θα τονώσουν την εγχώρια παραγωγή και τη βιομηχανία μέσω της μείωσης του κόστους παραγωγής που θα οδηγήσει στη μείωση των τιμολογίων ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Συγκεκριμένα, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της διείσδυσης των ΑΠΕ περίπου στο 28% στην τελική κατανάλωση ενέργειας έως το 2030 (μερίδιο 30% και 50% στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας το 2020 και το 2030 αντίστοιχα), είναι απαραίτητο να υλοποιηθούν έργα ύψους περίπου 3,5 δισεκατομμυρίων ευρώ, τα οποία θα τονώσουν σημαντικά την ελληνική οικονομία και θα αυξήσουν τις θέσεις εργασίας, μειώνοντας αντίστοιχα την ανεργία στη χώρα. Ταυτόχρονα, η επέκταση του δικτύου φυσικού αερίου σε ολόκληρη τη χώρα, εκτός από ένα σημαντικό αναπτυξιακό έργο που θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, θα οδηγήσει σε σημαντική μείωση του ενεργειακού κόστους για τους καταναλωτές και θα αυξήσει την ανταγωνιστικότητα των μικρών επιχειρήσεων και των μικρών βιομηχανιών που χρησιμοποιούν θερμική ενέργεια. Επίσης, η ενίσχυση των έργων μεταφοράς και αποθήκευσης φυσικού αερίου και η σημαντική αύξηση της δυναμικότητας διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας της Ελλάδας με γειτονικές χώρες (η σημερινή δυναμικότητα NTC είναι περίπου 2400 MW) αναμένεται να μειώσει το κόστος ηλεκτρισμού και κατά συνέπεια να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της εγχώριας βιομηχανίας και των τοπικών επιχειρήσεων, οι οποίες θα είναι πλέον σε θέση να προσφέρουν φθηνότερα προϊόντα και να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους. Συνολικά, προωθείται η μεταρρύθμιση της ελληνικής αγοράς ενέργειας με την υιοθέτηση του Target Model, τη διασύνδεση των νησιών, την προκήρυξη διαγωνισμών για την εγκατάσταση νέων μονάδων ΑΠΕ, την αναδιάρθρωση της εγχώριας αγοράς ενέργειας, τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, τη βιώσιμη

3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη

εξόρυξη και τα διεθνή ενεργειακά έργα. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας έχει επίσης καταρτίσει κατάλογο βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων πολιτικών προτεραιοτήτων και προχωρά στην ανάπτυξη του Εθνικού Πλάνου για την Ενέργεια και το Κλίμα. Είναι σαφές ότι τα επόμενα χρόνια, ειδικά η δεκαετία 2020-2030, θα είναι μια περίοδος ανάπτυξης για τη χώρα, στην οποία αναμένεται να συνεισφέρει ενεργά ο ενεργειακός τομέας.

Η ενεργειακή βιομηχανία στην Ελλάδα έχει σημαντικό δυναμικό τόσο από την άποψη της ανάπτυξης της αγοράς όσο και από τη μείωση του ενεργειακού κόστους. Ταυτόχρονα, η ασφάλεια του εφοδιασμού και η διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας παραμένουν βασική προτεραιότητα και σημαντικό γεωπολιτικό εργαλείο.

Στο πλαίσιο αυτό, οι κυβερνητικές προτεραιότητες στον τομέα της ενέργειας είναι:

- ο φιλόδοξος περιορισμός των αερίων θερμοκηπίου, διασφαλίζοντας τους εθνικούς και κοινοτικούς στόχους για τις εκπομπές, μέσω της αύξησης της διείσδυσης των ΑΠΕ και της αύξησης της ενεργειακής απόδοσης μέσω της ανακαίνισης των κτιρίων
- η αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (ΑΠΕ) με στόχο την επίτευξη των εθνικών και ευρωπαϊκών στόχων, Ειδικότερα, η διείσδυση των ΑΠΕ στοχεύει να είναι τουλάχιστον 28% έως το 2030 ενώ το ακριβές ποσοστό διείσδυσης των ΑΠΕ θα καθοριστεί μετά την ολοκλήρωση του Εθνικού Σχεδίου Ενέργειας και Κλιματικού Σχεδίου που θα οριστικοποιηθεί μέχρι το τέλος του 2018.
- μέτρα για την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και της εξοικονόμησης ενέργειας, ιδίως στον κατασκευαστικό τομέα (νοικοκυριά και δημοσιος τομέας) αλλά και στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και στον βιομηχανικό τομέα, που συνδέονται με τον μετριασμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και της κλιματικής αλλαγής,
- προσαρμογή των εγχώριων αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου στις απαιτήσεις του ευρωπαϊκού στόχου Target Model και των ευρωπαϊκών κωδίκων Φυσικού Αερίου αντίστοιχα, με στόχο την ενίσχυση του ανταγωνισμού και της διαφάνειας,
- μείωση της ενεργειακής εξάρτησης μέσω της ορθολογικής και βιώσιμης εκμετάλλευσης των εγχώριων πηγών ενέργειας και των διαφοροποιημένων διασυνδέσεων,
- συμβολή στην περιφερειακή ανάπτυξη μέσω της αποκεντρωμένης παραγωγής και της συμμετοχής των καταναλωτών (νοικοκυριά, επιχειρήσεις, δήμοι και κοινότητες ενέργειας) στην παραγωγή και στις αγορές ενέργειας,
- την επίτευξη εύλογου και προσιτού κόστους παραγωγής και πώλησης ενεργειακών προϊόντων και υπηρεσιών,

- αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας,
- μετατροπή της χώρα σε κόμβο μεταφοράς ενέργειας,
- μείωση της εξάρτησης από τις εισαγωγές ορυκτών πρώτων υλών,
- ικανοποίηση της ανάγκης για ορυκτές πρώτες ύλες με ελάχιστο κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό κόστος.

Δράσεις πολιτικής υπό εκτέλεση

Σημαντικός αριθμός δράσεων βρίσκονται επί του παρόντος σε εφαρμογή όπως η διασύνδεση των μη διασυνδεδεμένων νησιών με την ηπειρωτική χώρα, η μεταρρύθμιση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, η αναθεώρηση του νομικού πλαισίου για τις ΑΠΕ, η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και η ενίσχυση της εκμετάλλευσης ορυκτών πρώτων υλών.

Παράλληλα, ξεκίνησε η διαδικασία για την εκπόνηση του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα μέχρι το 2030 (μακροπρόθεσμο πλάνο ενέργειας). Το εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα θα λάβει υπόψη τις προαναφερθείσες προτεραιότητες, καθώς και στόχους που πρέπει να επιτευχθούν, όπως ορίζονται από τις ενεργειακές και κλιματικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η πρώτη έκδοση του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα αναμένεται το 4ο τρίμηνο του 2018, ενώ η τελική έκδοση θα δημοσιευθεί το 2019 μετά από διαβουλεύσεις με την ΕΕ.

Διασύνδεση των μη διασυνδεδεμένων νησιών

Η διασύνδεση των νησιών των Κυκλάδων με την ηπειρωτική χώρα έχει ήδη ξεκινήσει ενώ σειρά έχει η Κρήτη. Η διασύνδεση των νησιών των Κυκλάδων θα έχει πολλαπλά οφέλη, καθώς θα επιτρέψει τον παροπλισμό των παλαιών ρυπογόνων πετρελαιοκινητήρων που χρησιμοποιούνται σήμερα στα περισσότερα ελληνικά νησιά, θα μειώσει δραστικά το κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, θα μειώσει περαιτέρω τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, θα βελτιώσει την ποιότητα του αέρα σε τοπικό επίπεδο και θα συμβάλει στην επίτευξη των εθνικών στόχων του 2030 για τις ατμοσφαιρικές εκπομπές και θα επιτρέψει μεγαλύτερη διείσδυση των ΑΠΕ στο ηλεκτρικό δίκτυο (για τα δίκτυα που παραμένουν απομονωμένα αυτό επιτυγχάνεται με την εγκατάσταση και λειτουργία καινοτόμων υβριδικών συστημάτων)

3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη

και την ενίσχυση της τουριστικής δραστηριότητας. Πρέπει να σημειωθεί ότι έχει ήδη ξεκινήσει από τη ΡΑΕ μια ομάδα εργασίας που εξετάζει την οικονομική σκοπιμότητα της διασύνδεσης των μη συνδεδεμένων νήσων με την ηπειρωτική χώρα. Η διασύνδεση των μη συνδεδεμένων νήσων, ιδιαίτερα της Κρήτης έως το 2023, θα επιτρέψει επίσης την επέκταση της χονδρικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και θα μειώσει σημαντικά το κόστος των ΥΔΥ που χρεώνονται στους καταναλωτές μέσω των λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος, αυξάνοντας σημαντικά το εισόδημα των νοικοκυριών.

Νέο σύστημα στήριξης των ΑΠΕ

Ο νόμος 4414/2016 αναθέωρησε το νομικό πλαίσιο που διέπει τον τομέα των ΑΠΕ με την εισαγωγή ενός νέου καθεστώτος στήριξης για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ και από μονάδες συμπαραγωγής θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας (HECHP) υψηλής απόδοσης, μέσω ενός προγράμματος προμηθευτή, προκειμένου να επιτευχθεί η ενσωμάτωση και η συμμετοχή των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας σε μια καλύτερη βάση κόστους / οφέλους, στηριζόμενο λιγότερο στις υψηλές κρατικές επιδοτήσεις, προς όφελος της κοινωνίας. Επιπλέον, σύμφωνα με το Ν.4414 / 2016, οι νέες μονάδες ΑΠΕ θα εγκαθίστανται μέσω διαγωνισμών. Στο πλαίσιο αυτό, οι διαδικασίες υποβολής προσφορών για την εγκατάσταση νέων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ ύψους 2600 MW θα εκδοθούν έως το 2020.

Πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι το νομοθετικό πλαίσιο για τις ΑΠΕ ενισχύει την τοπική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω του «προγράμματος net metering», το οποίο αντισταθμίζει την παραγόμενη ενέργεια με την καταναλισκόμενη ενέργεια μειώνοντας έτσι τους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος για τους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ προωθήθηκαν νομοθετικές πρωτοβουλίες για τη δημιουργία τοπικών ενεργειακών κοινοτήτων, εναρμονισμένη με την προωθημένη αναδιάρθρωση των ευρωπαϊκών οδών.

Αναδιάρθρωση της εγχώριας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας

Οι απαραίτητες ρυθμίσεις για τη μεταρρύθμιση της εγχώριας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας ενσωματώθηκαν στο ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο. Θα ενισχύσουν τις διαδικασίες σύζευξης της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με τις γειτονικές αγορές άλλων χωρών της ΕΕ που διασυνδέονται με την Ελλάδα, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ευρωπαϊκού μοντέλου στόχου.

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και η Ελληνική Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ)

προχωρούν στο σχεδιασμό της εφαρμογής του Μοντέλου-στόχου (Target Model) της ΕΕ στην ελληνική χονδρική αγορά ενέργειας με στόχο την προώθηση της διαφάνειας της αγοράς και της ασφάλειας του εμπορίου για τους παραγωγούς και τους προμηθευτές, δίνοντας το σήμα για νέες επενδύσεις, ενισχύοντας την ανταπόκριση στη ζήτηση και την ενσωμάτωση των μονάδων παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

Στο πλαίσιο αυτό θα είναι δυνατή η διεξαγωγή συναλλαγών σε τέσσερις αγορές: η ενεργειακή χρηματοπιστωτική αγορά (προθεσμιακή αγορά), η αγορά της προηγούμενης ημέρας, οι ενδοημερήσιες αγορές που θα τεθούν σε εφαρμογή από το Ελληνικό Χρηματιστήριο Α.Ε. (σύμφωνα με το νόμο 4425/2016, όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4512/2018, ο ελληνικός Διαχειριστής της Αγοράς Ηλεκτρισμού, η ΛΑΓΙΕ Α.Ε., καθίσταται μέτοχος) και η αγορά εξισορρόπησης που θα λειτουργεί από τον Ανεξάρτητο Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ Α.Ε.).

Ο κύριος στόχος της προαναφερθείσας μεταρρύθμισης για την Ελλάδα είναι να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της αγοράς χονδρικής και λιανικής ηλεκτρικής ενέργειας, προσφέροντας προσιτές τιμές ηλεκτρικής ενέργειας, προς όφελος των βιομηχανικών και οικιακών καταναλωτών. Παράλληλα, με την εισαγωγή του μοντέλου στόχου και λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου της ΕΕ για την περίπτωση του λιγνίτη, η Ελλάδα προωθεί το άνοιγμα της παραγωγής λιγνίτη και διασφαλίζει ότι η ΔΕΗ θα παραμείνει ανεξάρτητη και θα καταστεί πλήρως βιώσιμη και ανταγωνιστική στη "νέα" αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

Επιπλέον πρέπει να σημειωθεί ότι η αναδιάρθρωση της εγχώριας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας θα συνοδεύεται από μεγάλα έργα υποδομής, όπως π.χ.

- τη σταδιακή εγκατάσταση έξυπνων μετρητών σε όλους τους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. (μέχρι το 2030)
  - τη διασύνδεση των μη διασυνδεδεμένων νησιών με την ηπειρωτική χώρα (ιδίως της Κρήτης),
  - τη νέα γραμμή διασύνδεσης μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας (έργο Μαρίτσα - Νέα Σάντα)
- Τη διασύνδεση με την κρήτη
- Πρέπει να σημειωθεί ότι τα νέα έργα διασύνδεσης αναμένεται να αυξήσουν την τρέχουσα δυνατότητα NTC από περίπου 2000 MW σε περισσότερα από 3000 MW.

Η νέα αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και η ανάπτυξη των έξυπνων μετρητών θα δώσουν την ευκαιρία στους καταναλωτές να συμμετάσχουν στην αγορά μέσω ανταπόκρισης στη ζήτηση, ενώ οι ενεργειακές κοινότητες θα δραστηριοποιηθούν τόσο στην αποκεντρωμένη παραγωγή όσο και

3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη

στην προμήθεια ενέργειας, επιτυγχάνοντας έτσι χαμηλότερες τιμές ηλεκτρικής ενέργειας.

Μέτρα ενεργειακής απόδοσης

Ένα πρόγραμμα υποχρεώσεων ενεργειακής απόδοσης που απευθύνεται στους προμηθευτές πετρελαίου και στον τομέα των μεταφορών τέθηκε σε εφαρμογή τον Ιανουάριο του 2017, απαιτώντας από τους προμηθευτές ενέργειας να εξοικονομήσουν χρήματα έναντι ενός ετήσιου στόχου, με βάση το μερίδιο αγοράς. Η πρόσφατη εφαρμογή μιας πολιτικής ενεργειακού ελέγχου είναι επίσης ένα σημαντικό βήμα προόδου για την ενεργειακή απόδοση της βιομηχανίας στην Ελλάδα, προσφέροντας την ευκαιρία στους προμηθευτές να συνεργαστούν με τη βιομηχανία για να διενεργούν ενεργειακούς ελέγχους και να δημιουργήσουν και να εφαρμόσουν από κοινού ένα σύστημα ενεργειακής απόδοσης. Όσον αφορά τον οικοδομικό τομέα, όπου υπάρχουν τεράστιες δυνατότητες υλοποίησης παρεμβάσεων εξοικονόμησης ενέργειας λόγω του υψηλού ποσοστού ιδιοκτησίας στην Ελλάδα και λαμβάνοντας υπόψη το ότι από το 2010 πραγματοποιούνται περιορισμένες νέες οικοδομές, δίνεται έμφαση στην ανακαίνιση των υφιστάμενων στοιχείων των κτηρίων σύμφωνα με νέες υποχρεώσεις απόδοσης, π.χ. βελτιώσεις στη θερμομόνωση.

Ταυτόχρονα, υλοποιούνται συγκεκριμένες δράσεις για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης: η υλοποίηση του προγράμματος «Εξοικονομώ Κατ' Οίκον II» για την ενεργειακή αναβάθμιση των κατοικιών, η ενεργειακή αναβάθμιση των δημόσιων κτιρίων, η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων, η ενίσχυση και η ανάπτυξη έργων τηλεθέρμανσης και ο καθορισμός υποχρεωτικής ποσόστωσης με πιο ενεργειακά αποδοτικά οχήματα στον δημόσιο τομέα.

Ανάπτυξη του δικτύου φυσικού αερίου και ενίσχυση της υποδομής φυσικού αερίου

Στόχος είναι η αύξηση της χρήσης φυσικού αερίου για θέρμανση, ειδικότερα, η αύξηση της χρήσης για θέρμανση στον οικοδομικό τομέα (οικιακός και τριτογενής τομέας) και ταυτόχρονα για σκοπούς ψύξης. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στη διεύθυνση των συστημάτων κεντρικής θέρμανσης καθώς και στην αύξηση της χρήσης για θέρμανση / ψύξη στη βιομηχανία.

Η επέκταση των υφιστάμενων δικτύων διανομής φυσικού αερίου στην Αττική, τη Θεσσαλία και τη Θεσσαλονίκη έχει προγραμματιστεί μέχρι το 2021 ενώ προγραμματίζεται μέχρι το τέλος του ίδιου έτους η κατασκευή δικτύων διανομής φυσικού αερίου σε νέες γεωγραφικές περιοχές και ειδικότερα

στην Κεντρική Ελλάδα, την Κεντρική Μακεδονία και την Ανατολική Μακεδονία-Θράκη. Επιπλέον, προγραμματίζεται η ανάπτυξη υποδομής διανομής CNG (πεπιεσμένου φυσικού αερίου) σε επιλεγμένες περιοχές για την προμήθεια απομακρυσμένων καταναλωτών και πρατηρίων καυσίμων φυσικού αερίου.

Η χρήση του φυσικού αερίου στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, που είναι ο κύριος τομέας της κατανάλωσης (~ 65%), εξαρτάται από τη λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και από τις μελλοντικές επενδύσεις στον τομέα του φυσικού αερίου. Εκτιμάται ότι η μελλοντική κατανάλωση στον τομέα του φυσικού αερίου θα κυμαίνεται ανάλογα με τη ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας, τη διεύθυνση των ΑΠΕ, το ενεργειακό ισοζύγιο μέσω διασυνδέσεων.

Η επέκταση της χρήσης φυσικού αερίου υποστηρίζεται επίσης από μεταρρυθμιστικές ενέργειες στην αγορά λιανικής, όπως ο διαχωρισμός των εταιρειών διανομής και των εταιρειών εφοδιασμού. Η πλήρης απελευθέρωση της λιανικής αγοράς αερίου αναμένεται να οδηγήσει σε περισσότερες επιχειρήσεις στην αλυσίδα εφοδιασμού και σε ένα πιο ανταγωνιστικό περιβάλλον προς όφελος των καταναλωτών.

Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι ο Κανονισμός Διαχείρισης Δικτύου Διανομής έχει ήδη εκδοθεί ενώ ο Κανονισμός Αδειοδότησης Φυσικού Αερίου και ο Κώδικας Προμήθειας αναμένεται να ολοκληρωθούν κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2018.

Συγκεκριμένα, προς την κατεύθυνση της ελευθέρωσης της ελληνικής αγοράς φυσικού αερίου, έγιναν οι ακόλουθες ενέργειες: το Σχέδιο απελευθέρωσης αερίου που ξεκίνησε μέσω των ηλεκτρονικών δημοπρασιών της ΔΕΠΑ για την περίοδο 2017 - 2020, η ενσωμάτωση στο ελληνικό πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Κανονισμών για τη μεταφορά φυσικού αερίου των συστημάτων, η ανάπτυξη και η λειτουργία μιας οργανωμένης αγοράς φυσικού αερίου που περιλαμβάνει μια αγορά εξισορρόπησης.

Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα εφαρμόζει σταδιακά το μοντέλο της ευρωπαϊκής αγοράς φυσικού αερίου που θα διασφαλίσει τη δημιουργία και τη λειτουργία μιας αποτελεσματικής αγοράς χονδρικής πώλησης φυσικού αερίου.

Τα κύρια βήματα για την εξέλιξη αυτή είναι η πλήρης ευθυγράμμιση με τους σχετικούς ευρωπαϊκούς κώδικες δικτύου, η δημιουργία και λειτουργία ενός εικονικού σημείου συναλλαγών, η δημιουργία και λειτουργία μιας πλατφόρμας εξισορρόπησης, η λειτουργία μιας ρυθμιζόμενης αγοράς και η διαπραγμάτευση ευρέος φάσματος των προϊόντων φυσικού αερίου και την αναθεώρηση των συνθηκών πρόσβασης στον τερματικό σταθμό LNG της Ρεβυθούσας με την ολοκλήρωση της επέκτασης της.

3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη

Επιπλέον, σημαντικό στοιχείο είναι και ο σχεδιασμός και η υλοποίηση μεγάλων έργων υποδομής εθνικού και διεθνούς ενδιαφέροντος, κυρίως για την ενίσχυση της επέκτασης των συστημάτων φυσικού αερίου στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο. Ενδεικτικά τέτοια έργα είναι:

- ο υπό κατασκευή αγωγός αδριατικής (TAP),
- ο ελληνοβουλγαρικός αγωγός (IGB),
- ο νέος τερματικός σταθμός ΥΦΑ στην Αλεξανδρούπολη,
- η αναβάθμιση του αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου LNG και του αγωγού ανατολικής Μεσογείου.
- Τέλος, η διερεύνηση της δυνατότητας δημιουργίας Διανομένων Φυσικού Αερίου που θα καλύπτει μεσοπρόθεσμες ανάγκες σε φυσικό αέριο σε περιόδους υψηλών τιμών.

Βιώσιμη εκμετάλλευση / εξερεύνηση ορυκτών πρώτων υλών και ενεργειακών ορυκτών

Οι ορυκτές πρώτες ύλες και τα ενεργειακά ορυκτά είναι εθνικός πλούτος ζωτικής σημασίας. Υποστηρίζουν τη μεταποιητική βιομηχανία, την οικοδομή και τη γεωργία και εξασφαλίζουν τον ενεργειακό εφοδιασμό τόσο με παραδοσιακά (λιγνίτη) όσο και με ανανεώσιμα καύσιμα (γεωθερμική ενέργεια). Ωστόσο, η εξόρυξη ορυκτών μπορεί να έχει αντίκτυπο στο τοπίο, στο περιβάλλον και στην ποιότητα ζωής των πληθυσμών που ζουν στις γύρω περιοχές, οι οποίες πρέπει να ελαχιστοποιηθούν με την εφαρμογή μιας περιβαλλοντικά υπεύθυνης πολιτικής για τον ορυκτό πλούτο σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Εκτός από τη διαδικασία υποβολής προσφορών για την εκμετάλλευση / εξερεύνηση υπεράκτιων υδρογονανθράκων, προωθείται ένα νέο “πλαίσιο λατομείων”. Το νέο αυτό πλαίσιο περιλαμβάνει τη γενική μεταρρύθμιση της νομοθεσίας για όλες τις κατηγορίες λατομείων καθώς και τη νομοθετική παρέμβαση στη γεωθερμική ενέργεια με στόχο την κινητοποίηση των επενδύσεων στον τομέα αυτό και ιδίως την εκμετάλλευση της γεωθερμικής ενέργειας χαμηλής θερμοκρασίας για χρήσεις στη γεωργία και στη θέρμανση κτιρίων.

Στόχοι των κυβερνητικών πολιτικών και επικείμενες δράσεις

Οι ακόλουθοι στόχοι περιλαμβάνονται επίσης στον βραχυπρόθεσμο έως μεσοπρόθεσμο προγραμματισμό του Υπουργείου Ενέργειας:

Ενεργειακό μείγμα - Αγορά ηλεκτρικής ενέργειας

- Η Ελλάδα δεσμεύεται να οριστικοποιήσει και

να υποβάλει στην ΕΕ το εθνικό μακροπρόθεσμο ενεργειακό σχέδιο (Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα) το οποίο θα περιγράφει τους στόχους, τις πολιτικές και τα μέτρα που σχετίζονται με την ενέργεια που πρέπει να επιτευχθούν μέχρι το 2030.

- Ολοκλήρωση της αναδιάρθρωσης της χονδρικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (εφαρμογή του μοντέλου στόχου)
- Διατήρηση ενός ελάχιστου επιπέδου παραγωγής λιγνίτη προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφάλεια του εφοδιασμού, να αντιμετωπιστούν οι διαταραχές της αγοράς και να επιτευχθούν λογικές τιμές
- Αύξηση της διείσδυσης των ΑΠΕ στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω διαγωνισμών (30% μέχρι το 2020 και 50% μέχρι το 2030)
- Αύξηση της διείσδυσης αερίου για την κάλυψη των αναγκών θέρμανσης και ζεστού νερού, τόσο στον οικιακό όσο και στον τριτογενή τομέα, μέσω της ανάπτυξης του δικτύου διανομής. Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχει σημαντική επενδυτική δυνατότητα στην Ελλάδα από ιδιωτικούς φορείς, όπως αποδεικνύεται από το σημαντικό ενδιαφέρον μεγάλων ενεργειακών ομίλων στην ιδιωτικοποίηση του ΔΕΣΦΑ και την επέκταση του φυσικού αερίου στο ενεργειακό μείγμα (χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, οικιακός τομέας, τομέας των μεταφορών)
- Εγκατάσταση έξυπνων μετρητών σε όλους τους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας στην ελληνική επικράτεια μέχρι το 2030 και προώθηση του δικτύου διανομής και της υποδομής φυσικού αερίου αρχικά στις αστικές περιοχές των Περιφερειών της Ανατολικής Μακεδονίας, της Κεντρικής Μακεδονίας, της Κεντρικής Ελλάδας και της Θράκης, όπως και στις περιοχές του νομού Θεσσαλονίκης και στη συνέχεια στις λοιπές περιοχές της χώρας.

Οι ελληνικές αρχές θα αναλάβουν πρωτοβουλίες για τη μετάβαση των περιοχών του άνθρακα σε μια “καθαρότερη” εποχή, όπως ένα πρόγραμμα περιβαλλοντικής αποκατάστασης της γης, παροχή αποκατασταθέντων περιοχών για τοπική ανάπτυξη σύμφωνα με ένα νέο περιφερειακό αναπτυξιακό σχέδιο, προώθηση αυτόνομων δικτύων, ανάπτυξη ενεργειακών κοινοτήτων, επέκταση του δικτύου διανομής φυσικού αερίου και εγκατάσταση σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ, με αποτέλεσμα να ξεκινήσει ένας βιώσιμος οικονομικός και τεχνολογικός μετασχηματισμός, να μειωθούν τα δικαιώματα εκπομπών CO2 και να αυξηθεί η διείσδυση των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα.

Νησιά

- Για τα μη διασυνδεδεμένα νησιά, εγκατάσταση υβριδικών συστημάτων ηλεκτροπαραγωγής (ΑΠΕ και αποθήκευση), με δυνατότητα συμμετοχής σε ενεργειακές κοινότητες ή τοπικές κοινότητες

3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη

- Ολοκλήρωση της διασύνδεσης 4 νησιών των Κυκλάδων στο Αιγαίο με την Αττική / Αθήνα. Ειδικότερα, η πρώτη φάση έχει ήδη ολοκληρωθεί ενώ οι υπόλοιπες φάσεις της διασύνδεσης θα ολοκληρωθούν έως το 2022.
- Διασύνδεση της Κρήτης με την Πελοπόννησο το 2021 και της Κρήτης με την Αττική / Αθήνα το 2024
- Διασύνδεση των περισσότερων νησιών που δεν έχουν ακόμη συνδεθεί μέχρι το 2030.

Κατανάλωση ενέργειας και ΑΠΕ

- Έμφαση στην αντικατάσταση του πετρελαίου θέρμανσης με συστήματα θέρμανσης / ψύξης ΑΠΕ (ηλιακή, γεωθερμική, βιομάζα και βιοαέριο)
- Αύξηση της ηλεκτροκίνησης μέσω της εγκατάστασης σημείων φόρτισης σε εθνικές οδούς, αστικά κέντρα και Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά.
- Μείωση της κατανάλωσης στον τομέα των μεταφορών, η οποία συμβάλλει στο 41,6% (6,47 Mtoe) της τελικής κατανάλωσης ενέργειας
- Απλούστευση των διαδικασιών χορήγησης αδειών για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και επανεξέταση του πλαισίου αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων για την εξασφάλιση της ασφάλειας των επενδυτών για την παραγωγή βιώσιμης ενέργειας ενώ παράλληλα διασφαλίζεται ότι λαμβάνονται υπόψη όλα τα περιβαλλοντικά ζητήματα.
- Αναθεώρηση του Εθνικού Ειδικού Χωροταξικού Σχεδίου για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας που καθορίζει πού και υπό ποιους όρους μπορεί να πραγματοποιηθεί ένα έργο ΑΠΕ.
- Περαιτέρω διερεύνηση και ανάπτυξη τεχνολογιών ΑΠΕ, πέραν των ηλιακών και αιολικών, με υψηλό δυναμικό στην Ελλάδα (π.χ. γεωθερμία, βιομάζα).
- Έναρξη διαδικασιών υποβολής προσφορών για την εγκατάσταση νέων σταθμών ΑΠΕ σύμφωνα

με τους εθνικούς στόχους των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα.

Διεθνή έργα

- Υποστήριξη της κατασκευής του Διαδριατικού Αγωγού (TAP), του ελληνο-βουλγαρικού αγωγού (IGB), του νέου τερματικού σταθμού υγροποιημένου φυσικού αερίου στην Αλεξανδρούπολη, της αναβάθμισης της εγκατάστασης ΥΦΑ Ρεβυθούσας και του αγωγού διασύνδεσης στην ανατολική Μεσόγειο. Επιπλέον, η υποστήριξη της δημιουργίας μιας σύγχρονης υποδομής αποθήκευσης φυσικού αερίου, η οποία θα επιτρέψει την κάλυψη των μεσοπρόθεσμων αναγκών σε φυσικό αέριο σε περιόδους υψηλών τιμών, θέτοντας παράλληλα τη βάση για τη δημιουργία ενός κόμβου φυσικού αερίου (natural gas hub).
- Επέκταση και ενίσχυση των εγχώριων και υπερεθνικών συστημάτων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας (π.χ. Ελλάδα-Βουλγαρία μέσω της γραμμής Νέας Σάντα-Μαρίτσα, καθώς και του έργου διασύνδεσης Ευρώπης - Ασίας που θα συνδέει ηλεκτρικά την Ελλάδα, την Κύπρο και το Ισραήλ).

Ορυκτές πρώτες ύλες και ενεργειακά ορυκτά

- Σχεδιασμός Ειδικού Χωροταξικού Σχεδίου για ορυκτές πρώτες ύλες, καθώς και έναρξη διαδικασιών υποβολής προσφορών για έρευνα και εκμετάλλευση σε δημόσιες μεταλλευτικές περιοχές.
- Επανεκκίνηση των δραστηριοτήτων εξόρυξης, με ισορροπία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, μέσω διαφανών και ανταγωνιστικών διαδικασιών
- Νέες διεθνείς διαδικασίες υποβολής προσφορών για την εκμετάλλευση / εξερεύνηση υπεράκτιων περιοχών υδρογονανθράκων.

3.1.4. Διεθνής διάσταση των υποδομών και της ανάπτυξης δικτύων

Η Ελλάδα κατέχει στρατηγική θέση στην περιοχή και ο ρόλος της θα είναι καθοριστικός για την προώθηση της συνεργασίας με τις βαλκανικές χώρες. Η χώρα αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της περιφερειακής ολοκλήρωσης και η κυβέρνηση θα αναλάβει πρωτοβουλίες και θα εντείνει τις προσπάθειές της για την ανάπτυξη αυτών των διασυνδέσεων. Οι κυβερνητικές προτεραιότητες περιλαμβάνουν την ανάπτυξη των οδικών και σιδηροδρομικών συνδέσεων από τα ελληνικά λιμάνια προς τα Βαλκάνια και την Ευρώπη, τη μείωση των καθυστερήσεων στο εμπόριο και την περαιτέρω μετεξέλιξη της χώρας σε περιφερειακό κόμβο ενεργειακής διαμετακόμισης με πολλά έργα αγωγών και ηλεκτρικής ολοκλήρωσης.

Η αναπτυξιακή στρατηγική λαμβάνει υπόψη τις ευκαιρίες και τα καθήκοντα που απορρέουν από το περιφερειακό περιβάλλον της χώρας, με στόχο την ανάπτυξη πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών

και επενδυτικών συνθηκών, ευνοϊκών για την περιφερειακή ανάπτυξη και την ευημερία. Μετά από μια περίοδο εσωστρέφειας λόγω της οικονομικής κρίσης, η ελληνική κυβέρνηση έχει αναλάβει δράση

3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη

για την προώθηση της μελλοντικής οικονομικής ανάπτυξης, της ασφάλειας και της ευημερίας στην ευαίσθητη περιοχή των Βαλκανίων, αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας (πολιτική σταθερότητα, σημαντική γεωστρατηγική θέση, κόμβος ενέργειας και μεταφορών, μέλος της ΕΕ και του ΝΑΤΟ).

Συνεργασία για την Συν-ανάπτυξη των Βαλκανικών χωρών

Οι πρόσφατες εξελίξεις στις διεθνείς σχέσεις απαιτούν ενισχυμένη περιφερειακή συνεργασία, η οποία πρέπει να περιλαμβάνει κρίσιμους τομείς διεθνούς πολιτικής όπως η ασφάλεια, η μετανάστευση, το περιβάλλον και η κλιματική αλλαγή, τα δίκτυα μεταφορών, η αποδοτικότητα των φυσικών πόρων, η υγεία, καθώς και η ενεργειακή ασφάλεια και εφοδιασμός. Ο στρατηγικός στόχος της περιφερειακής συνεργασίας θα πρέπει να είναι η προώθηση της ευημερίας για τους λαούς και η "παράλληλη ανάπτυξη" για τις οικονομίες της περιοχής. Η Ελλάδα καλείται να διαδραματίσει ένα ρόλο στα Δυτικά Βαλκάνια που είναι δυσανάλογος, δεδομένου του μεγέθους της στην ΕΕ. Αυτός περιλαμβάνει την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη, την ειρήνη και την ευημερία, τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό και την ένταξη στην ΕΕ των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων.

Παράλληλα, με την εφαρμογή του Στόχου 17 των Βιώσιμων Στόχων Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για την «Αντικειμενική Συνεργασία» σε συντονισμό με τους Διεθνείς Οργανισμούς, η Ελλάδα θα προωθήσει καινοτόμες δράσεις στους τομείς της ρύθμισης και της περιφερειακής ανάπτυξης των θεσμών, προκειμένου να διασφαλιστεί η διαφάνεια, η αποδοτικότητα, η διασύνδεση και η πληροφόρηση τόσο των δημόσιων διοικήσεων όσο και της επιχειρηματικής κοινότητας. Η ελληνική κυβέρνηση θα αναλάβει δράση για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των θεσμών, προκειμένου να ενισχυθούν οι οικονομικές και αναπτυξιακές προοπτικές. Η ελληνική κυβέρνηση δεσμεύεται επίσης να παρουσιάσει σειρά πρωτοβουλιών για την προώθηση και υπεράσπιση των κοινών ευρωπαϊκών αξιών στην περιοχή: δημοκρατία, κράτος δικαίου, ελευθερία του τύπου και ελευθερία του λόγου.

Προώθηση της συνοχής στην περιοχή μέσω της διασυνδεσιμότητας

Η ελληνική κυβέρνηση θα αναλάβει πρωτοβουλίες και θα εντείνει τις προσπάθειές της για την ανάπτυξη των βασικών υποδομών διασύνδεσης των Βαλκανικών χωρών. Ο εκσυγχρονισμός, η διασύνδεση και η σύγκλιση παρόμοιων οικονομικών δραστηριοτήτων στις Βαλκανικές χώρες θα

μπορούσε να είναι η πραγματική προστιθέμενη αξία και η βάση για μελλοντική ανάπτυξη. Από την άποψη αυτή, η Ελλάδα έχει τέσσερις στρατηγικές προτεραιότητες: Πρώτον, την ανάπτυξη της περιφερειακής υποδομής μεταφορών. Δεύτερον, την προώθησή της ως «διεθνής κόμβος εμπορευματικών μεταφορών» προς όφελος όλων των Βαλκανικών χωρών. Τρίτον, την εξάλειψη των διασυνοριακών καθυστερήσεων. Τέταρτον, την ανάπτυξη της ενεργειακής διασύνδεσης.

A. Σύνδεσμοι μεταφοράς

Όσον αφορά τις οδικές και σιδηροδρομικές συνδέσεις, η ελληνική κυβέρνηση θα εντείνει τις προσπάθειες αναβάθμισης της υποδομής από τα λιμάνια του Πειραιά, της Θεσσαλονίκης και της Βόρειας Ελλάδας στις χώρες των Βαλκανίων και στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Όσον αφορά τα οδικά δίκτυα, οι προτεραιότητές μας είναι:

- Ο Οδικός άξονας Χ και ειδικότερα ο εκσυγχρονισμός του σιδηροδρομικού άξονα Χ που συνδέει τη Θεσσαλονίκη, τα Σκόπια, το Βελιγράδι, το Ζάγκρεμπ και τη Βουδαπέστη
  - Ο πανευρωπαϊκός διάδρομος ΙΧ που συνδέει το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης με τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, την Ουκρανία, τη Βαλτική Θάλασσα και τη Ρωσία
  - Ο νέος Αδριατικός - Ιονικός Διάδρομος μέσω των Δυτικών Βαλκανίων, που συνδέει το λιμάνι της Ηγουμενίτσας με το Μαυροβούνιο.
- Εν τω μεταξύ, ο εκσυγχρονισμός των ελληνικών και Βαλκανικών σιδηροδρομικών δικτύων και ειδικότερα η σύνδεση της Αλεξανδρούπολης με την Αδριατική Θάλασσα θα ενισχύσει περαιτέρω την ανταγωνιστικότητα του Πειραιά, της Θεσσαλονίκης, της Αλεξανδρούπολης και άλλων ελληνικών λιμένων. Αυτοί οι ολοκληρωμένοι κόμβοι μεταφορών θα αυξήσουν σημαντικά την πρόσβαση των λιμένων σε ευρύτερες αγορές.

B. Μεταφορές εμπορευμάτων

Η Ελλάδα μπορεί να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο ως διεθνές κέντρο εμπορευματικών μεταφορών προς όφελος της ευρύτερης περιοχής. Η εφοδιαστική αλυσίδα είναι ένας από τους σημαντικότερους τομείς της ελληνικής οικονομίας και σημαντική πηγή εισοδήματος, πλούτου και απασχόλησης. Οι ελληνικές αρχές θα επιταχύνουν την εφαρμογή μιας εθνικής στρατηγικής που στοχεύει να μετατρέψει την Ελλάδα σε νότο προς την Ευρώπη και έναν περιφερειακό «κόμβο εφοδιαστικής». Επιπλέον, η χώρα μας θα μπορέσει να αναπτύξει υπηρεσίες υποστήριξης με προστιθέμενη αξία (ανασκευασία, μερική επεξεργασία κ.λπ.).

3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη

Γ. Μη φυσικά εμπόδια

Ο τρίτος τομέας αφορά τη μείωση των μη φυσικών εμποδίων στα σύνορα. Οι ελληνικές αρχές θα εντείνουν τις προσπάθειές τους για την υλοποίηση πρωτοβουλιών που μειώνουν τις καθυστερήσεις στο εμπόριο οι οποίες επηρεάζουν το κόστος και την ποιότητα των προϊόντων.

Δ. Ενεργειακή διασύνδεση

Η τέταρτη στρατηγική προτεραιότητα αφορά τον ενεργειακό τομέα και τον συνεχιζόμενο επανασχεδιασμό του ενεργειακού χάρτη της ΝΑ Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου.

Οι περιφερειακές εξελίξεις στην εξερεύνηση υδρογονανθράκων επηρεάζουν τις δυνατότητες, τις ευκαιρίες, και τις προτεραιότητες επαναπροσδιορισμού. Η ελληνική κυβέρνηση θα εντείνει τις προσπάθειες για να μετατρέψει την Ελλάδα σε κέντρο διαμετακόμισης ενέργειας, αλλά και σε παραγωγό ενέργειας. Έχουν ξεκινήσει σημαντικά έργα, όπως ο αγωγός TAP, ο αγωγός IGB, ο προγραμματισμένος πλωτός τερματικός σταθμός υγροποιημένου φυσικού αερίου στην Αλεξανδρούπολη, η αναβάθμιση της ηλεκτρικής διασύνδεσης με την Ιταλία (με τις κάθετες συνδέσεις) και άλλα υπό ανάπτυξη έργα για ενεργειακή ασφάλεια των Βαλκανίων.

3.2 Διαχείριση Κρατικών Περιουσιακών Στοιχείων

Η ελληνική κυβέρνηση εφαρμόζει σημαντικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων του Δημοσίου με στόχο την προώθηση της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας, της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, τη συμβολή σε αναπτυξιακούς στόχους και την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών στους πολίτες. Μια σημαντική μεταρρύθμιση ήταν η δημιουργία της Ελληνικής Εταιρείας Συμμετοχών και Περιουσίας. Δεδομένου ότι διατηρεί μετοχές των μεγαλύτερων δημόσιων επιχειρήσεων, πρέπει να αξιολογήσει τη διαχείρισή τους και να τις καταστήσει υπεύθυνες, διαφανείς και αποτελεσματικές. Το Ελληνικό Δημόσιο έχει ήδη εγκρίνει το στρατηγικό σχέδιο της εταιρείας μέχρι το 2022. Όσον αφορά τον τομέα των ακινήτων, το κράτος συνεχίζει το μεταρρυθμιστικό του πρόγραμμα με τη δημιουργία του ψηφιακού μητρώου ακινήτων. Επιπλέον, υπηρεσίες των ασφαλιστικών οργανισμών και του ΟΑΕΔ θα μετεγκατασταθούν για να αναζωογονήσουν ορισμένες περιοχές.

Διαφανής και αποτελεσματική διαχείριση της δημόσιας περιουσίας

Το Ελληνικό Δημόσιο έχει στην κυριότητά του σημαντικά περιουσιακά στοιχεία, τα οποία χωρίζονται σε δύο κύριες κατηγορίες: συμμετοχή σε δημόσιες επιχειρήσεις και ακίνητα. Η αποτελεσματική διαχείριση αυτών των περιουσιακών στοιχείων, προς εκπλήρωση των στρατηγικών στόχων δημόσιου συμφέροντος που έχει θέσει το κράτος, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας. Τα πλεονεκτήματά είναι άμεσα και έμμεσα: η απομείωση των ελλειμμάτων ή η εξασφάλιση θετικών (ή περαιτέρω θετικών) ταμειακών ροών και η δημιουργία οικονομικών εξωτερικοτήτων που προάγουν την ανάπτυξη ολόκληρης της οικονομίας.

Η ελληνική κυβέρνηση, κατανοώντας πλήρως τη σημασία του δημόσιου πλούτου, υλοποιεί σημαντικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της διαχείρισης των δημόσιων περιουσιακών στοιχείων με στόχο την προώθηση της διαφάνειας, της λειτουργικής

και δημοσιονομικής αποτελεσματικότητας, της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, καθώς και τη συμβολή της δημόσιας περιουσίας στους γενικούς αναπτυξιακούς στόχους του κράτους και σε στην παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας προς τους πολίτες.

Η Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας

Μία από τις μεγαλύτερες μεταρρυθμίσεις των τελευταίων ετών είναι η δημιουργία της Ελληνικής Εταιρείας Συμμετοχών και Περιουσίας (ΕΕΣΥΠ). Η ΕΕΣΥΠ αποτελεί μια θεσμική προσπάθεια για μια πιο υπεύθυνη και διαφανή διαχείριση της δημόσιας ιδιοκτησίας περιουσιακών στοιχείων και συμμετοχών, και είναι ένα ζήτημα που απασχόλησε και πολλές άλλες χώρες κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Η εταιρεία ιδρύθηκε τον Μάιο του 2016 με τον νόμο 4389/2016, ενώ το Διοικητικό της Συμβούλιο συγκροτήθηκε σε σώμα τον Φεβρουάριο του 2017. Η ΕΕΣΥΠ έθεσε κάτω από μία ενιαία θεσμική δομή

3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη

τις σημαντικότερες δημόσιες επιχειρήσεις, που αναφέρονται στο νόμο ως “Άλλες θυγατρικές”, και οι οποίες στο παρελθόν ήταν υπό καθεστώς άμεσης κρατικής ιδιοκτησίας, καθώς και τις “Άμεσες Θυγατρικές”, που είναι οι ακόλουθες:

- Το Ταμείο Αξιοποίησης της Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ). Είναι αρμόδιο για την υλοποίηση του σχεδίου αποκρατικοποιήσεων της χώρας με στόχο τη δημιουργία εσόδων για τη μείωση του δημόσιου χρέους καθώς και τη δημιουργία πολλαπλών μακροπρόθεσμων οφελειών από τις επιτυχημένες ιδιωτικοποιήσεις μέσω των επενδεδυμένων κεφαλαίων, στρατηγικών εταιρικών σχέσεων, μεταφοράς γνώσης και γενικότερα την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας. Το σχέδιο ιδιωτικοποιήσεων βρίσκεται σε εξέλιξη και ήδη για το 2018 έχουν ολοκληρωθεί με επιτυχία ορισμένες διαγωνιστικές διαδικασίες.
- Η Εταιρεία Ακινήτων Δημοσίου (ΕΤΑΔ). Είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και εκμετάλλευση της ιδιωτικής ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου. Στόχος της είναι δημιουργία εσόδων για το κράτος καθώς και η συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη σε βασικούς τομείς όπως ο τουρισμός και η γεωργία, σε διάφορες περιοχές της χώρας, όπου βρίσκονται τα ακίνητα
- Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας του Ελληνικού Δημοσίου. Είναι υπεύθυνο για τη διαχείριση των συμμετοχών του κράτους στις συστημικές τράπεζες

Συνολικά, η συμβολή της ΕΕΣΥΠ στην προσπάθεια οικονομικής ανάπτυξης της χώρας θεωρείται στρατηγική και προβλέπεται με τέσσερις τρόπους:

1. Μέσω των εσόδων που προκύπτουν, το 50% των οποίων θα χρησιμοποιηθεί για την εξόφληση του χρέους και τα υπόλοιπα θα τα χρησιμοποιήσει το Ελληνικό Δημόσιο για επενδύσεις στην εθνική οικονομία ή η ΕΕΣΥΠ για επενδύσεις σε μερικές από τις δημόσιες επιχειρήσεις που έχει στην κατοχή της, σύμφωνα με τον ιδρυτικό της νόμο.
2. Μέσω της αξιολόγησης και αναδιοργάνωσης / μετασχηματισμού των δημόσιων επιχειρήσεων με κριτήρια λειτουργικής αποτελεσματικότητας, βελτιστοποίησης της χρήσης πόρων, καινοτομίας και βελτίωσης των υπηρεσιών που παρέχονται στους πολίτες.
3. Μέσω της χρήσης ακινήτων όπως περιγράφεται στη Αναπτυξιακή Στρατηγική.
4. Μέσω στρατηγικών εταιρικών σχέσεων και ανταλλαγής γνώσεων με συναφείς διεθνείς οργανισμούς διαχείρισης δημόσιων περιουσιακών στοιχείων, διεθνείς οργανισμούς όπως η ΕΤΕπ και ο ΟΟΣΑ, Πανεπιστήμια και ερευνητικοί φορείς, τεχνολογικά κέντρα κ.λπ.

Συμμετοχές του Δημοσίου σε Δημόσιες Επιχειρήσεις

Δεδομένου ότι η ΕΕΣΥΠ έχει στην κατοχή της τις συμμετοχές του Δημοσίου σε ορισμένες από τις μεγαλύτερες δημόσιες επιχειρήσεις της χώρας, έχει επιφορτιστεί με έναν πολύ σημαντικό ρόλο: να αξιολογεί τα διοικητικά και επιχειρηματικά μοντέλα των δημόσιων επιχειρήσεων και να τις καταστήσει υπεύθυνες, διαφανείς και αποτελεσματικές στην εκπλήρωση του δημόσιου σκοπού τους και την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών.

Για το σκοπό αυτό, η ΕΕΣΥΠ διαμορφώνει ένα Στρατηγικό Σχέδιο, λαμβάνοντας υπόψη τις στρατηγικές κατευθύνσεις του μοναδικού μετόχου, δηλαδή του Ελληνικού Δημοσίου. Το πρώτο Στρατηγικό Σχέδιο έχει ήδη καταρτιστεί από την ΕΕΣΥΠ και εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση του Μετόχου τον Ιανουάριο του 2018. Περιλαμβάνει διεξοδικές αναλύσεις εταιρειών, τομέων και συγκριτικών αξιολογήσεων με στόχο τον καθορισμό της συνολικής στρατηγικής προσέγγισης για καλύτερη διαχείριση και εκμετάλλευση των περιουσιακών στοιχείων του χαρτοφυλακίου της ΕΕΣΥΠ. Ασχολείται επίσης με ζητήματα βέλτιστων πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης καθώς και με το κατάλληλο πλαίσιο υποβολής εκθέσεων, συμπεριλαμβανομένου λεπτομέρειες σχετικά με τις υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων για τις οικονομικές και δημοσιονομικές υποχρεώσεις.

Σύμφωνα με το στρατηγικό σχέδιο, σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα η ΕΕΣΥΠ:

1. Καθορίζει τις στρατηγικές προτεραιότητες, καθώς και τις προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν από τις Δημόσιες Επιχειρήσεις, μαζί με τις επαρκείς προβλέψεις για την σύνταξη αναφορών των Δημόσιων Επιχειρήσεων προς την ΕΕΣΥΠ (δηλ. χρηματοοικονομική πληροφόρηση, συμμόρφωση με την εταιρική διακυβέρνηση, κ.λπ.)
2. Αξιολογεί και παρακολουθεί την εφαρμογή των επικαιροποιημένων επιχειρηματικών σχεδίων που υποβάλλονται στην ΕΕΣΥΠ από τις αντίστοιχες δημόσιες επιχειρήσεις και τα οποία θα περιλαμβάνουν δράσεις για την επίδωξη συγκεκριμένων ποιοτικών και ποσοτικών στόχων καθώς και δεικτών απόδοσης (KPI) και την ενίσχυση της παρακολούθησής τους από την ΕΕΣΥΠ. Μεταξύ αυτών των στόχων είναι η λειτουργική αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα, η διαφάνεια και η λογοδοσία, η βελτίωση της χρηματοοικονομικής επίδοσης και των μερισμάτων καθώς και η γενικότερη βελτίωση των προοπτικών ανταγωνιστικότητας και ανάπτυξης.
3. Αξιολογεί την ανάγκη βελτίωσης των επιχειρηματικών μοντέλων και της οργανωτικής

3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη

δομής των Δημοσίων Επιχειρήσεων και συνεργάζεται με τα Διοικητικά τους Συμβούλια για το σκοπό αυτό.

4. Καθορίζει βραχυπρόθεσμους επιτεύξιμους στόχους οι οποίοι συμβάλουν στη δημιουργία αξίας και την αύξηση των εσόδων

5. Αξιολογεί τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου των Δημοσίων Επιχειρήσεων και τα αντικαθιστά με νέα μέλη, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

6. Ενισχύει τις διαδικασίες εταιρικής διακυβέρνησης των Δημοσίων Επιχειρήσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές του ΟΟΣΑ.

7. Τροποποιεί το καταστατικό των δημοσίων επιχειρήσεων με στόχο την ευθυγράμμιση με το εταιρικό δίκαιο.

Μεσοπρόθεσμα, η ΕΕΣΥΠ επιδιώκει:

1. Την ενίσχυση των λειτουργιών εσωτερικού ελέγχου και αξιολόγησης κινδύνου.

2. Την τυποποίηση των σχέσεων μεταξύ κράτους, ΕΕΣΥΠ και δημοσίων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων για τους σκοπούς ανάθεσης υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ/SGEI) και για την εκκίνηση του μηχανισμού συντονισμού.

3. Όπου κρίνεται απαραίτητο, να επικαιροποιούνται τα επιχειρησιακά σχέδια των Δημοσίων Επιχειρήσεων, να παρακολουθείται ο προγραμματισμός τους σε σχέση με κρίσιμα ζητήματα, και να αξιοποιούνται δυνατότητες και σύγχρονες τάσεις για τη δημιουργία αξίας. Ενδεικτικά: επενδύσεις σε υποδομές και νέες τεχνολογίες, βελτιστοποίηση της αλυσίδας εφοδιασμού, καινοτομία, συνέργιες μεταξύ διαφόρων τομέων την οικονομία, πιθανές στρατηγικές εταιρικές συνεργασίες κ.λπ.

4. Να προσδιορίζει και να αξιολογεί την ύπαρξη εναλλακτικών επιλογών χρηματοδότησης (εκτός του κρατικού προϋπολογισμού) και βελτίωσης της κεφαλαιακής δομής των Δημοσίων Επιχειρήσεων.

5. Την παροχή σύγχρονων, υψηλής ποιότητας και με ανταγωνιστικό κόστος υπηρεσιών σε πολίτες.

6. Τον καθορισμό μεσοπρόθεσμων στόχων για τη βελτίωση των επιδόσεων, τη συμβολή στα κρατικά έσοδα και την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης αξίας των περιουσιακών της στοιχείων μέσω της εκτίμησης των διαφόρων επιλογών και δομών αξιοποίησης, και ανάπτυξης των περιουσιακών στοιχείων.

Μακροπρόθεσμα, η ΕΕΣΥΠ επιδιώκει:

1. Τη συνεχή βελτίωση της κεφαλαιακής διάρθρωσης των εταιρειών καθώς βελτιώνεται το οικονομικό περιβάλλον.

2. Τη δημιουργία διοικητικής διαφάνειας, υπευθυνότητας, και ανεξαρτησίας, σε όλα τα επίπεδα. Βελτίωση των λειτουργιών και των παρεχόμενων υπηρεσιών μέσω διαβούλευσης με όλους τους

ενδιαφερόμενους φορείς..

3. Βελτίωση Της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, καθώς και του περιβαλλοντικού αποτυπώματος.

4. Την προώθηση της καινοτομίας και των νέων τεχνολογιών.

Ο μακροπρόθεσμος στόχος της κυβέρνησης είναι να καταστήσει την ΕΕΣΥΠ αναπτυξιακό εργαλείο για την ελληνική οικονομία, τόσο μέσω της δημιουργίας και μόχλευσης των επενδυτικών πόρων όσο και μέσω της συμμετοχής της, όπου κρίνεται σκόπιμο, στις εθνικές και τομεακές αναπτυξιακές πολιτικές.

ΕΤΑΔ

Ένα μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων της εταιρείας αφορά τη διαχείριση της ιδιωτικής ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου. Με την ίδρυση της ΕΕΣΥΠ, η ΕΤΑΔ έγινε μία από τις θυγατρικές της, με ένα χαρτοφυλάκιο που αριθμεί περίπου 70.000 τίτλους ακινήτων, καθιστώντας την μία από τις μεγαλύτερες εταιρείες ακίνητης περιουσίας στην Ελλάδα. Η ΕΤΑΔ κατέχει μια σειρά σημαντικών περιουσιακών στοιχείων, όπως τα Ολυμπιακά ακίνητα και εκείνα του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.) που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα πρώην ξενοδοχεία Ξενία, τις μαρίνες του Αλίμου και Θεσσαλονίκης και πέντε χιονοδρομικά κέντρα. Με βάση τις στρατηγικές κατευθύνσεις του μοναδικού μετόχου και τις διοικητικές πρωτοβουλίες της ΕΕΣΥΠ

A. Η ΕΕΣΥΠ, σε συνεργασία με την ΕΤΑΔ, προχωρεί στην αναδιοργάνωση της ΕΤΑΔ, προκειμένου η οργανωτική δομή της να είναι πιο αποτελεσματική στην εφαρμογή της στρατηγικής της.

B. Κατά προτεραιότητα, η ΕΤΑΔ θα επικεντρωθεί στη δέουσα επιμέλεια των περιουσιακών στοιχείων που της μεταβιβάζονται.

Γ. Όταν τα περιουσιακά στοιχεία θα καταγράφονται με ακρίβεια, θα οργανώνονται με βάση το κριτήριο των δυνατοτήτων αξιοποίησης, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα λεπτομερέστερο αναπτυξιακό σχέδιο. Το αναπτυξιακό αυτό σχέδιο θα περιλαμβάνει βραχυπρόθεσμους, μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους, ανάλογα με τις δυνατότητες αξιοποίησης των περιουσιακών στοιχείων.

Δ. Επιπλέον, η εταιρεία θα προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες, ώστε τα περιουσιακά στοιχεία που ταξινομούνται ως χαμηλής ωρίμανσης να ωριμάσουν περαιτέρω ή να επιστρέψουν σε άμεση δημόσια κυριότητα σε περίπτωση που θεωρηθούν ως μη αξιοποιήσιμα για τους σκοπούς της εταιρείας.

3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη

Τα τελευταία χρόνια, δεν έχει πραγματοποιηθεί αντίστοιχης σοβαρότητας προσπάθεια, με συνέπεια το παρατηρούμενο φαινόμενο της πολυδιάσπασης βάσεων δεδομένων και της ύπαρξης αρχείων με κατακερματισμένες πληροφορίες.

Ε. Μόλις ολοκληρωθεί η δέουσα επιμέλεια και γίνει η αποτύπωση της πραγματικής κατάστασης του συνόλου της ακίνητης περιουσίας της, η εταιρεία θα είναι σε καλύτερη θέση να αναλάβει επενδυτικές πρωτοβουλίες, όπως οι μακροπρόθεσμες παραχωρήσεις, οι πωλήσεις καθώς και άλλα επενδυτικά ή χρηματοδοτικά σχήματα..

ΣΤ. Το κράτος έχει ήδη δημιουργήσει τα απαιτούμενα εργαλεία, έτσι ώστε να αξιολογεί την περιουσία του και μεταφέρει στην ΕΤΑΔ περιουσιακά στοιχεία που ταιριάζουν στο χαρτοφυλάκιό της.

Ζ. Εκτός από την ομογενοποίηση και την ωρίμανση του χαρτοφυλακίου ακίνητης περιουσίας της, η ΕΤΑΔ θα προβεί επίσης σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την παρακολούθηση και ομογενοποίηση των υφιστάμενων συμβάσεων μίσθωσης και παραχώρησης προκειμένου να βελτιστοποιήσει την εκμετάλλευση και τις ροές εσόδων.

ΤΑΙΠΕΔ

Το ΤΑΙΠΕΔ ιδρύθηκε το 2011 με σκοπό να υλοποιήσει το σχέδιο αποκρατικοποιήσεων της χώρας και να συνεισφέρει πόρους για την αποπληρωμή του δημόσιου χρέους.

Το σχέδιο ιδιωτικοποίησης, για το οποίο είναι υπεύθυνο το ΤΑΙΠΕΔ, απεικονίζεται στο «Σχέδιο Ανάπτυξης Περιουσιακών Στοιχείων» (ΣΑΠΣ/ADP, Παράρτημα 3 του παρόντος) το οποίο εγκρίνεται από το Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής (ΚΥΣΟΙΠ) και δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του ΤΑΙΠΕΔ.

Η ΕΕΣΥΠ έχει τις ακόλουθες προτεραιότητες για το ΤΑΙΠΕΔ:

1. Να τροποποιηθεί ο εσωτερικός κανονισμός του ΤΑΙΠΕΔ ώστε να αντικατοπτρίζει τις βασικές αρχές του εσωτερικού κανονισμού της ΕΕΣΥΠ.

2. Να αξιολογήσει και να επανασχεδιάσει (αν είναι απαραίτητο) τη δομή της εταιρείας. Αυτό θα γίνει με στόχο τη βελτίωση της διαχείρισης και εφαρμογής του ΣΑΠΣ.

3. Να δημιουργηθούν σταθερές διαδικασίες αναφοράς μεταξύ του ΤΑΙΠΕΔ και της ΕΕΣΥΠ, μέσω των οποίων το ΤΑΙΠΕΔ θα πρέπει να δημοσιοποιεί, μεταξύ άλλων, λεπτομερείς μελέτες σχετικά με τα οφέλη που επιτεύχθηκαν από την εκτέλεση

συγκεκριμένων συναλλαγών που σχετίζονται με το ΣΑΠΣ της.

4. Να ενεργοποιηθεί το, μέχρι τώρα αδρανές, τμήμα διοίκησης, εφόσον αυτό κρίνεται απαραίτητο για την επιτάχυνση της διαδικασίας σημαντικών επερχόμενων ιδιωτικοποιήσεων.

Ο ρόλος του Ελληνικού Δημόσιου

Παρόλο που η διαχείριση σημαντικού μέρους της δημόσιας περιουσίας έχει ανατεθεί στην ΕΕΣΥΠ, το Δημόσιο παραμένει ο άμεσος ιδιοκτήτης μικρότερων δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων, καθώς και ακινήτων. Για μια σειρά μικρότερων δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων, εντός του επόμενου έτους θα αναπτυχθούν οριζόντιες πολιτικές, με τον καθορισμό κοινών και διαφανών στρατηγικών και επιχειρησιακών κριτηρίων.

Επιπλέον, όπως περιγράφεται σαφώς στον ιδρυτικό νόμο και τον εσωτερικό κανονισμό της ΕΕΣΥΠ, οι στρατηγικές κατευθύνσεις για το χαρτοφυλάκιο της ΕΕΣΥΠ θα εξακολουθήσουν να παρέχονται από το Δημόσιο, ενώ η διοίκηση της εταιρείας προβλέπεται να λειτουργεί με ανεξαρτησία, ακολουθώντας συγκεκριμένους προκαθορισμένους κανόνες, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή τους. Μία από τις βασικές διατάξεις του νομικού και κανονιστικού πλαισίου της ΕΕΣΥΠ σχετίζεται με τη διαμόρφωση και έγκριση του Στρατηγικού Σχεδίου της Εταιρείας. Αυτό βασίζεται στις στρατηγικές κατευθύνσεις που υποβάλλονται στο Διοικητικό Συμβούλιο από τον Υπουργό Οικονομικών. Το Ελληνικό Δημόσιο, παραμένοντας δεσμευμένο στις μεταρρυθμιστικές του πρωτοβουλίες, έχει ήδη εγκρίνει το στρατηγικό σχέδιο της εταιρείας για την περίοδο 2018-2022. Σε επίπεδο δημόσιων επιχειρήσεων, το Δημόσιο έχει υιοθετήσει έναν Μηχανισμό Συντονισμού, ως μέρος του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΕΣΥΠ, ο οποίος, μεταξύ άλλων, θα χρησιμοποιηθεί για την εδραίωση των γραμμών αναφοράς μεταξύ των δημόσιων επιχειρήσεων που μεταφέρονται στην ΕΕΣΥΠ, στη διοίκηση της εταιρείας και το Δημόσιο. Επιπλέον, ο Μηχανισμός Συντονισμού θα προτυποποιήσει τις διαδικασίες ανάθεσης των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ) που έχουν ανατεθεί στις δημόσιες επιχειρήσεις, δημιουργώντας επίσης ένα πλαίσιο αξιολόγησης για υπηρεσίες που έχουν ήδη ανατεθεί. Αυτό θα οδηγήσει στη διαφανή παροχή ΥΓΟΣ, προσφέροντας δημοσιονομικά και οικονομικά αποτελέσματα τόσο για το Δημόσιο όσο και για τις ίδιες τις επιχειρήσεις.

Όσον αφορά την ακίνητη περιουσία, το κράτος δεσμεύεται να συνεχίσει το πρόγραμμα

3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη

μεταρρυθμίσεων, με τη δημιουργία του Μητρώου Ακίνητης Περιουσίας (ΜΑΠ), στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας ψηφιοποίησης της δημόσιας διοίκησης. Η προσπάθεια επικεντρώνεται στο γεγονός ότι το ΜΑΠ είναι ένα επικαιροποιημένο γεωγραφικό και περιγραφικό μητρώο, που θα συνδέσει τις βάσεις δεδομένων δημόσιας ακίνητης περιουσίας όλων των Υπουργείων. Παράλληλα, το ΜΑΠ διασυνδέεται με όλες τις δημόσιες ψηφιακές βάσεις δεδομένων (είτε ήδη σε λειτουργία είτε σε στάδιο ανάπτυξης), με συστήματα πληροφοριών όπως τα δεδομένα του Κτηματολογίου (Κτηματογραφικοί Χάρτες, Ιταλικό Κτηματολόγιο, Δασικοί Χάρτες, Ορθοφωτογραφίες), της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού, της ΕΛΣΤΑΤ, αλλά και της «e-ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ» που περιλαμβάνει ψηφιακά δεδομένα σχετικά με ειδικές ρυθμίσεις - όρους και περιορισμούς δόμησης. Το Μητρώο αυτό θα χρησιμοποιηθεί ως ένα ολοκληρωμένο εργαλείο τόσο για την αποτελεσματική ανάπτυξη των περιουσιακών στοιχείων που διαχειρίζεται το Δημόσιο όσο και για τα περιουσιακά στοιχεία που μεταφέρθηκαν στην ΕΕΣΥΠ, αφού με τη χρήση ενός τέτοιου εργαλείου, θα μπορούσε να ξεπεραστεί τάχιστα κάθε νομικό ή τεχνικό εμπόδιο.

Επιπλέον, το Κεντρικό Συμβούλιο Διοίκησης για την Αξιοποίηση της Δημόσιας Περιουσίας, που έχει συσταθεί, θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη των ακινήτων. Το Συμβούλιο είναι ένα εργαλείο για το Ελληνικό Δημόσιο τόσο για την αξιοποίηση δημόσιων ακινήτων για λόγους δημόσιου συμφέροντος, αλλά και για την προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της χώρας.

Αξιοποίηση ακίνητης περιουσίας Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης και Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού(ΟΑΕΔ)

Οι Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ) και ο ΟΑΕΔ έχουν στο ενεργητικό τους συνολικά 1.126 ακίνητα σε όλη την Ελλάδα, από τα οποία το 58% (650 καταχωρήσεις) βρίσκεται στη Μητροπολιτική περιοχή Αθηνών και το 23% (256 καταχωρήσεις) στο ιστορικό κέντρο. Συνολικά, αυτά τα ακίνητα καλύπτουν μια δομημένη επιφάνεια 1.160.000 τ.μ.

Η ύφεση στην αγορά ακινήτων στην Ελλάδα κατά την τελευταία δεκαετία είχε άμεσο αντίκτυπο στα ακίνητα των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης και του ΟΑΕΔ. Σημαντικό μέρος των περιουσιακών στοιχείων αυτών των Οργανισμών παρέμεινε ανενεργό, συμβάλλοντας έτσι αρνητικά στην κρίση του κέντρου των ελληνικών πόλεων, με αλυσιδωτές συνέπειες: λόγω της έντονης υποβάθμισης αυτών των περιοχών, στην οποία συνέβαλε επίσης και

η μη αξιοποίηση των εν λόγω ακινήτων, οι αξίες γης κατέρρευσαν, γεγονός που οδήγησε σε κλείσιμο εμπορικών και τουριστικών επιχειρήσεων, αποτέλεσμα που επηρέασε περαιτέρω τους σχετικούς κλάδους. Το αποτέλεσμα της συνολικής ύφεσης ήταν η αύξηση των κλειστών καταστημάτων και των κτιριακών γραφείων σε ποσοστό 40-70% στις κεντρικές αστικές περιοχές.

Η απαξίωση και ενδεχόμενη καταστροφή των ακινήτων των ΟΚΑ και του ΟΑΕΔ εκτιμάται ότι προκάλεσε, σύμφωνα με τα στοιχεία 2010-2016, απώλειες αξίας περίπου 420 εκατομμυρίων ευρώ σε αξία γης και αντίστοιχη απώλεια 16.000 θέσεων εργασίας.

Από τον Ιούνιο του 2017 ξεκίνησε το πιλοτικό έργο για την αναβάθμιση των ακινήτων του ιστορικού κέντρου της Αθήνας. Σκοπός του ήταν η αντιστροφή της υποβάθμισης, η ανάκαμψη των χαμένων εσόδων και αξιών και η δημιουργία θετικού αντίκτυπου στην ευρύτερη αγορά ακινήτων. Για το σκοπό αυτό, εκπονήθηκε ένα στρατηγικό σχέδιο χρήσης γης με βάση πολεοδομικά πρότυπα για ιστορικά κέντρα πόλεων, αξιοποιώντας την προηγούμενη εμπειρία στην Αθήνα και σε άλλες ευρωπαϊκές πόλεις. Ο στόχος είναι η προώθηση της εικόνας της πόλης της Αθήνας, με παράλληλη οικονομική και κοινωνική ανταπόδοση μέσω φιλικής προς την πόλη τουριστικής, εμπορικής, υπηρεσιακής και οικιστικής χρήσης γης. Σε αυτό το σημείο, πρέπει να αναφερθεί ότι για πρώτη φορά το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης έχει μια πλήρη και ενοποιημένη βάση δεδομένων για το σύνολο της ακίνητης περιουσίας του. Την ίδια στιγμή, έχει ξεκινήσει η ολοκλήρωση της ανοικτής πλατφόρμας βάσης δεδομένων για τα συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία.

Το πρόγραμμα στοχεύει σε οικονομίες κλίμακας μέσω της μετεγκατάστασης των υπηρεσιών του ευρύτερου δημόσιου τομέα που θα μπορούσε να οδηγήσει στην αναζωογόνηση ορισμένων περιοχών. Απευθύνεται επίσης στον ιδιωτικό τομέα για χρήση και υποστήριξη στρατηγικών σε μητροπολιτικές περιοχές. Το πρόγραμμα προβλέπεται να επεκταθεί στην πόλη του Πειραιά για περίπου 30 ακίνητα, τα περισσότερα από τα οποία βρίσκονται στην παραλία της πόλης καθώς και στην πόλη του Βόλου, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, σε πρώην μεγάλες βιομηχανικές ιδιοκτησίες.

Για τη μεθοδολογία και την εφαρμογή του προγράμματος έχει ληφθεί υπόψη η εξαιρετικά ασταθής αγορά ακινήτων μέχρι το 2016, καθώς και το προηγούμενο χαοτικό καθεστώς των άγνωστων ακινήτων και οικοδομικών αποθεμάτων τα οποία διαθέτουν οι ΟΚΑ και τα οποία έχουν σημαντικά ανομοιογενή ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά.

3. Διαρθρωτικές συνθήκες για την ανάπτυξη

Το πρόγραμμα βασίζεται στα ακόλουθα βήματα:

1. Τυποποίηση της καταγραφής και ολοκλήρωσης της πλήρως ενοποιημένης βάσης δεδομένων για τις περιουσίες των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης και του ΟΑΕΔ. Αυτό το βήμα έχει ήδη ολοκληρωθεί.

2. Άνοιγμα της βάσης δεδομένων για τις περιουσίες.

3. Νέος Νόμος 4430/2016, άρθρο 50. Ανάπτυξη Ακινήτων Ιδρυμάτων Κοινωνικής Ασφάλισης. Αυτό το βήμα έχει ήδη εφαρμοστεί.

4. Πιλοτικό έργο για την βελτίωση των ακινήτων του Ιστορικού Κέντρου Αθηνών. Αρχικός στόχος: Η ταχεία ενεργοποίηση της διαδικασίας ανάπτυξης σε 10% (24 από τα 250) των ακινήτων σε χρονικό διάστημα έξι μηνών μέσω δύο προσκλήσεων για τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και τον ιδιωτικό τομέα. Διαδικασία υπογραφής συμβολαίων με προθεσμία έξι μηνών.

5. Εκκένωση ακινήτων από μη χρησιμοποιημένες υπηρεσίες αρχειοθέτησης, αποθήκες κλπ. Μεταφορά σε ενοποιημένα αρχεία και αποθήκες σε μη εμπορικά ακίνητα.

6. Οικονομίες κλίμακας μέσω της μετεγκατάστασης των υπηρεσιών του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

4. Δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη

Μετά από σχεδόν μια δεκαετία πτώσης του βιοτικού επιπέδου, αυξανόμενης φτώχειας και περιφερειακής και κοινωνικής ανισότητας, η Ελλάδα πρέ να αντιμετωπίσει τις τεράστιες συνέπειες της κρίσης. Ως εκ τούτου, η διασφάλιση δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης είναι εξίσου σημαντική με την ίδια την προώθηση της ανάπτυξης. Η αντιμετώπιση της φτώχειας είναι σημαντική για την ανάπτυξη τόσο του κοινωνικού όσο και του ανθρώπινου κεφαλαίου. Σύμφωνα τόσο με τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων όσο και με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης, στόχος της Ελλάδας είναι να διασφαλιστεί ότι όλοι οι πολίτες της έχουν ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά εργασίας, απολαμβάνουν δίκαιες συνθήκες εργασίας και ότι το κράτος παρέχει κοινωνική προστασία και καθολική πρόσβαση σε καλής ποιότητας υπηρεσίες υγείας. Η μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος θα εξυπηρετήσει επίσης τις ανάγκες του νέου αναπτυξιακού μοντέλου, ενισχύοντας παράλληλα τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων. Επιπλέον, το ελληνικό κράτος αναγνωρίζει τον καθοριστικό ρόλο των νέων ανθρώπων στο μέλλον της χώρας και σκοπεύει να τους τοποθετήσει στην κορυφή της οικονομικής και πολιτικής ατζέντας. Η ελληνική κυβέρνηση εφαρμόζει πολιτικές που στοχεύουν στην ανάπτυξη βιώσιμων και

παραγωγικών πρωτοβουλιών που βασίζονται σε κοινωνικές, περιβαλλοντικά φιλικές και συνεργατικές οικονομικές αξίες. Οι πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, ένα νέο θεσμικό πλαίσιο και ένα σύνολο κανόνων για την ανάπτυξη ενός περιβάλλοντος ευνοϊκού για την κοινωνική οικονομία. Ταυτόχρονα, καταβάλλεται σημαντική προσπάθεια για την προώθηση των επενδύσεων και της καινοτομίας που συνδέονται με τη βελτίωση της αποτελεσματικής χρήσης των πόρων, με την προώθηση της επαναχρησιμοποίησης δευτερογενών υλικών και αποβλήτων και την εκπόνηση ενός εθνικού σχεδίου δράσης για την κυκλική οικονομία, το οποίο θα περιλαμβάνει τόσο χρηματοδότηση όσο και κατάλληλα κίνητρα για την ενίσχυση της γνώσης, την προώθηση επιχειρηματικών ευκαιριών και τη δημιουργία αποτελεσματικών δομών διακυβέρνησης, οι οποίες θα υποστηρίξουν τη μετάβαση της οικονομίας προς ένα νέο οικονομικό μοντέλο με βιώσιμα παραγωγικά και καταναλωτικά πρότυπα.

Πρωταρχικός στόχος είναι να εξασφαλιστεί ότι η στρατηγική ανάπτυξης θα ενισχύσει τη συνοχή της Ελλάδας και θα μειώσει τις περιφερειακές ανισότητες. Για τον σκοπό αυτό, τα Περιφερειακά Αναπτυξιακά Συνέδρια για τη Παραγωγική Ανασυγκρότηση διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο για την ανάπτυξη

εθνικών πολιτικών.

Ταυτόχρονα, εφαρμόζεται μια ολοκληρωμένη δέσμη πολιτικών για τη νησιωτικότητα με τις κύριες δράσεις της να εστιάζουν στην ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη και βιωσιμότητα καθώς περιλαμβάνουν: τη βελτίωση της πρόσβασης στα νησιά μέσω ενισχυμένων δικτύων μεταφορών, τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας με την έξυπνη διαχείριση των υδάτων και των αποβλήτων καθώς και την προστασία των ακτών, την αναβάθμιση των υποδομών και τη διασφάλιση βιώσιμης πρόσβασης στην ενέργεια, την αύξηση της πρόσβασης σε ψηφιακές υπηρεσίες, την ανάπτυξη της γεωργίας και της αλιείας, καθώς και τη βελτίωση της πρόσβασης στο δημόσιο σύστημα υγείας.

Πέρα από τις προαναφερθείσες πολιτικές πρωτοβουλίες, είναι σημαντικό να τονισθεί ο σημαντικός ρόλος της εκπαίδευσης στην επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης η οποία θα προωθήσει τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και την ανάπτυξη οικονομικής δραστηριότητας υψηλής προστιθέμενης αξίας που θα υποστηρίζεται από εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Κύριοι στόχοι είναι ο εκσυγχρονισμός των εκπαιδευτικών δομών, η βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και η ομαλή ένταξη των αποφοίτων στην αγορά εργασίας. Αυτό επιτυγχάνεται με παρεμβάσεις σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής εκπαίδευσης, με στόχο τη γεφύρωση της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων, τη βελτίωση της παραγωγικότητας και τη μείωση της ανεργίας. Σε αυτή την προσπάθεια βελτίωσης του οικονομικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα, δεν πρέπει να παραβλέψουμε τη σημασία των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης. Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η ισότιμη και καθολική κάλυψη υγείας για όλους τους πολίτες, καθώς αυτό αποτελεί μέσο για την έξοδο τους από τη φτώχεια, τη μείωση των ανισοτήτων και τη συμβολή στη βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης. Σημαντική παράμετρος σε αυτή την προσπάθεια είναι η ανάγκη εξασφάλισης ότι το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης θα

λειτουργεί αποδοτικά και αποτελεσματικά, διασφαλίζοντας διαφάνεια και λογοδοσία.

Πέρα από την υγειονομική περίθαλψη, ένα επαρκές δίκτυο κοινωνικής προστασίας είναι σημαντικό για τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και για την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και κατ'επέκταση τη δημιουργία ενός πλαισίου που ευνοεί την ανάπτυξη. Σε αυτή την κατεύθυνση, σημαντικές μεταρρυθμίσεις που έχουν ήδη εισαχθεί και βελτιώνονται συνεχώς είναι η δημιουργία ενός ενιαίου συνταξιοδοτικού συστήματος και η εισαγωγή του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης. Συνδυαστικά, το αποτέλεσμα αυτών των μεταρρυθμίσεων είναι η καλύτερη διαχείριση των περιορισμένων δημόσιων πόρων και η βελτίωση των (σε πολλές περιπτώσεις) δεινών δύσκολων συνθηκών διαβίωσης. Ταυτόχρονα, η ενσωμάτωση των αρχών ενός σύγχρονου κράτους πρόνοιας, που ενσωματώνει σύγχρονες τεχνολογίες, θα αντιμετωπίσει τις αδυναμίες του παρελθόντος και θα καταστήσει την κοινωνική προστασία πιο διαφανή, δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς.

Τέλος, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι θα εφαρμοστούν στοχευμένες πρωτοβουλίες που θα παρέχουν βοήθεια στους νέους, οι οποίοι έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση. Τα ποσοστά ανεργίας των νέων είναι διαρθρωτικά υψηλά και σχεδόν τριπλασιάστηκαν κατά τη διάρκεια της κρίσης, ενώ το υψηλό ποσοστό των νέων που δεν βρίσκονται στην εκπαίδευση, την απασχόληση ή την επαγγελματική κατάρτιση («γενιά των NEETs»), ιδίως μεταξύ των νέων που εισήλθαν στην αγορά εργασίας κατά τη διάρκεια της κρίσης, καταδεικνύει τον κίνδυνο μιας «χαμένης γενιάς». Προκειμένου να καταπολεμηθεί αυτό, θα εφαρμοστούν πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην παροχή δίκαιης και ποιοτικής εκπαίδευσης-κατάρτισης-μαθητείας, εξασφάλισης αξιοπρεπούς εργασίας για τη νεολαία και ενθάρρυνσης της επιχειρηματικότητας των νέων, ενίσχυσης της υγείας και της ευημερίας τους και εξασφάλιση της συμμετοχής των νέων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

4.1 Η προώθηση μιας οικονομίας με κοινωνικό προσανατολισμό

4.1.1. Δημιουργία οικοσυστήματος για πρωτοβουλίες κοινωνικής επιχειρηματικότητας και συνεργατικών εγχειρημάτων

Η ελληνική κυβέρνηση εφαρμόζει πολιτικές που στοχεύουν στην προώθηση της ανάπτυξης παραγωγικών αλλά και βιώσιμων πρωτοβουλιών που βασίζονται σε κοινωνικές και συνεργατικές οικονομικές αξίες. Ορισμένες νομοθετικές πρωτοβουλίες έχουν ήδη ληφθεί σ'αυτή την κατεύθυνση. Ειδικότερα, το 2016, θεσπίστηκε με νόμο ένα νέο θεσμικό πλαίσιο που έθεσε κανόνες για την ανάπτυξη ενός περιβάλλοντος ευνοϊκού για την κοινωνική οικονομία. Το 2018, οι Ενεργειακές Κοινότητες θεσπίστηκαν επίσημα και τέθηκαν σε λειτουργία, με σκοπό την προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, της

καινοτομίας στον τομέα της ενέργειας και του από κοινού σχεδιασμού προγραμμάτων με ισχυρή συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων. Επιπλέον, η κυβέρνηση εφαρμόζει πολιτικές για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων μικροχρηματοδότησης, για τη δημιουργία μίας δευτερεύουσας αγοράς χρηματοδότησης που να μπορεί να υποστηρίξει τις ΜμΕ και άλλους κοινωνικοοικονομικούς φορείς.

Η ελληνική κυβέρνηση εφαρμόζει μια σειρά πολιτικών που στοχεύουν στη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη παραγωγικών αλλά και βιώσιμων πρωτοβουλιών, με βάση τις αξίες και τους στόχους της κοινωνικής και συνεταιριστικής οικονομίας. Η αναπτυξιακή προοπτική αυτού του τομέα είναι σημαντική, δεδομένου ότι οι χιλιάδες κοινωνικές και συνεταιριστικές επιχειρήσεις με τις υψηλές επιδόσεις που επιτυγχάνουν σε άλλες χώρες, όπως στη Γαλλία, την Ιταλία, την Ισπανία και τον Καναδά, συνεισφέρουν κάποιες φορές μέχρι και στο 10% του εθνικού ΑΕΠ. Αντίθετα, στην Ελλάδα, ο τομέας της κοινωνικής και συνεταιριστικής οικονομίας συνεισφέρει λιγότερο από το 1% στο εθνικό ΑΕΠ. Το οικοσύστημα της Κ.Α.Ο. (Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας) στην Ελλάδα βρίσκεται σε πολύ πρώιμο στάδιο, αλλά υπάρχει σημαντικό ενδιαφέρον και κινητικότητα σε ολόκληρη τη χώρα. Ο αριθμός των φορέων κοινωνικής οικονομίας αυξάνεται - σήμερα περίπου 1.000 οντότητες έχουν καταχωρηθεί με ένα ευρύ αντικείμενο δραστηριοτήτων, και στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας - υπογραμμίζοντας τη μεγάλη δυνατότητα επέκτασης και ανάπτυξης.

Ένα νέο θεσμικό και στρατηγικό πλαίσιο

Η ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας αποτελεί στρατηγική και οριζόντια προτεραιότητα της κυβέρνησης, καθώς συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, καταπολεμώντας παράλληλα την ανεργία και τον κοινωνικό αποκλεισμό και προάγοντας την οικονομική δημοκρατία. Ο νόμος 4430/2016 εισάγει ένα νέο θεσμικό πλαίσιο - μια εξέλιξη των «κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων» - και θέτει κανόνες για την ανάπτυξη ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την κοινωνική οικονομία για όλους τους πολίτες και για κάθε παραγωγική δραστηριότητα. Ο νόμος ιδρύει επίσης την Ειδική Γραμματεία Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ), την πρώτη ξεχωριστή διοικητική μονάδα στον τομέα.

Παράλληλα αναπτύχθηκε ένα ολοκληρωμένο «Σχέδιο Δράσης για την Ανάπτυξη του Οικοσυστήματος της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας 2017-2023», το οποίο χρηματοδοτείται κυρίως από το ΕΣΠΑ, με συνολικό προϋπολογισμό 170.712.550 ευρώ. € από 2 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου

και 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Τα πρώτα ταμεία δράσης υποστηρίζουν δράσεις έως και 100 Κέντρων Στήριξης ΚΑΛΟ (τουλάχιστον ένα σε κάθε πρώην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση) και θα τεθούν σε λειτουργία το 3ο τρίμηνο του 2018. Τα Κέντρα Υποστήριξης θα πρέπει να είναι τα ίδια φορείς ΚΑΛΟ, προκειμένου να δημιουργήσουν ένα υποστηρικτικό οικοσύστημα «εκ των έσω» και να λειτουργήσουν ως «σημεία πληροφόρησης», καθώς και ως φορείς παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών για δυνητικούς και υπάρχοντες φορείς της ΚΑΛΟ. Αμέσως μετά την προκήρυξη για τα Κέντρα Υποστήριξης θα ακολουθήσει μια σειρά προκηρύξεων για επιχορηγήσεις για φορείς ΚΑΛΟ σε διάφορα επίπεδα ανάπτυξης (πλήρως επιδοτούμενα κεφάλαια εκκίνησης για νέους φορείς ΚΑΛΟ ή εν μέρει επιδοτούμενα κεφάλαια για φορείς ΚΑΛΟ σε πιο ώριμα επίπεδα ανάπτυξης).

Ταυτόχρονα, αναπτύσσονται διάφορες δράσεις για τη διαμόρφωση χρηματοπιστωτικών εργαλείων, που συμπληρώνουν τις δράσεις στήριξης και επιδότησης. Η πρώτη αφορά την ίδρυση του επιμέρους αμοιβαίου κεφαλαίου ΚΑΛΟ στο πλαίσιο του Ταμείου Επιχειρηματικότητας II, το οποίο διαχειρίζεται το ΕΤΕΑΝ με αρχικό προϋπολογισμό ύψους 10 εκατ. ευρώ, και στόχο χορήγηση μικροδανείων μέχρι 25.000 ευρώ σε φορείς ΚΑΛΟ που ενεργοποιηθεί το 3ο τρίμηνο του 2018. Ταυτόχρονα, με στόχο τη δημιουργία ενός Ταμείου ΚΑΛΟ, όπως ορίζεται στο ν. 4430/2016, ολοκληρώθηκε μια συμφωνία στήριξης και συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, η οποία θα ενεργοποιηθεί το 2ο τρίμηνο του 2018. Τέλος, σε ό, τι αφορά τα χρηματοπιστωτικά μέσα, σε συνεργασία με το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και με χρηματοδότηση του Εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, αναπτύσσεται μια δράση για την παροχή εγγυητικών καταθέσεων σε φορείς ΚΑΛΟ, προκειμένου να διευκολυνθεί η συμμετοχή τους σε δημόσιες προσκλήσεις, η οποία επίσης θα τεθεί σε ισχύ το 2ο τρίμηνο.

Το σχέδιο δράσης συμπληρώνεται από συστημικές παρεμβάσεις για την ανάπτυξη του τομέα ΚΑΛΟ και δράσεις στο πλαίσιο της τεχνικής βοήθειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι ενέργειες αυτές διεξάγονται παράλληλα με αυτές που περιγράφονται παραπάνω, όπως η πρώτη Εθνική Έκθεση ΚΑΛΟ (ΕΧΡΟ ΚΑΛΟ 2017), η οποία πραγματοποιήθηκε προκειμένου να επεκταθεί η προβολή του τομέα τον περασμένο Νοέμβριο και εγκαινιάστηκε από

τον ίδιο τον Πρωθυπουργό. Η ΕΧΡΟ κατάφερε να συγκεντρώσει και να καταδείξει τα επιτεύγματα πάνω από 150 φορέων ΚΑΛΟ από διάφορους τομείς, όπως καινοτόμες Τεχνολογίες Πληροφορικής καθώς και πιο παραδοσιακά βιοτεχνικά προϊόντα. Η Εθνική ΕΧΡΟ αναμένεται να επαναλαμβάνεται ετησίως και να υποστηριχθεί από περιφερειακές ΕΧΡΟs οι οποίες θα αναπαράγουν το αποτελεσματικό μοντέλο που δοκιμάστηκε πέρυσι στην Αθήνα. Τέλος, εκδόθηκε η πρώτη Ετήσια Έκθεση (2017) που περιγράφει την κατάσταση του τομέα, χρησιμοποιώντας πραγματικά δεδομένα από το Μητρώο ΚΑΛΟ, καθώς και το Σχέδιο Δράσης για την Ανάπτυξη του Οικοσυστήματος της ΚΑΛΟ.

Ενεργειακές Κοινότητες

Ο νόμος 4513/2018 θέσπισε πρόσφατα και υλοποίησε τις Ενεργειακές Κοινότητες, με στόχο την προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας και της καινοτομίας στον ενεργειακό τομέα. Οι κοινότητες αυτές θα συμβάλουν στην αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας, στην προαγωγή της ενεργειακής αειφορίας, της παραγωγής, της αποθήκευσης, της ιδιοκατανάλωσης, της διανομής και της προμήθειας, στην ενίσχυσης της ενεργειακής αυτάρκειας και ασφάλειας σε νησιωτικούς δήμους καθώς και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά την τελική χρήση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

4.1.2. Πράσινη οικονομία

Η «οικολογική» οικονομία παρουσιάζει σημαντικές δυνατότητες για την προώθηση και ενίσχυση της ανάπτυξης, των επενδύσεων, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων. Αναμένεται να μειώσει το αποτύπωμα και τις εκπομπές άνθρακα, να βελτιώσει την αποδοτικότητα των πόρων, την επαναχρησιμοποίηση δευτερογενών υλικών, την καινοτομία και τις επενδύσεις στις νέες τεχνολογίες, την ανάπτυξη νέων ικανοτήτων και τη χρήση της εγχώριας γνώσης και έρευνας και την ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας. Οι δράσεις προτεραιότητας του εθνικού «Σχεδίου Δράσης για την Κυκλική Οικονομία» περιλαμβάνουν την άρση των γραφειοκρατικών περιορισμών που δεσμεύουν τα υπάρχοντα κεφάλαια και την αύξηση των κινήτρων για τις επιχειρήσεις, την ενίσχυση της γνώσης και της ενημέρωσης, καθώς και καθιέρωση ευέλικτων και κατευθυντήριων δομών διακυβέρνησης. Επίσης, υλοποιείται μια σειρά μέτρων για την προώθηση της διαχείρισης αποβλήτων και της ανακύκλωσης. Ταυτόχρονα, θα ενθαρρυνθεί η συμμετοχή των επιχειρήσεων σε βιώσιμες πρακτικές, μεταξύ άλλων μέσω βιώσιμων δημόσιων συμβάσεων και φορολογικών και χρηματοοικονομικών κινήτρων. Συγκροτήθηκε επίσης μια διυπουργική κοινή ομάδα εμπειρογνομόνων για την «Κυκλική Οικονομία» με σκοπό την προώθηση ενός συνόλου καθορισμένων προτεραιοτήτων και το συντονισμό των απαραίτητων δράσεων.

Η στροφή προς την κυκλική οικονομία αποτελεί βασική προτεραιότητα για την Ελλάδα και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της στρατηγικής για την ανάπτυξη. Η κυκλική οικονομία είναι καλά προσαρμοσμένη στα χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας και βιομηχανίας και έχει μια σαφή περιφερειακή-τοπική διάσταση. Επενδύσεις στη διαχείριση αποβλήτων και στην κυκλική οικονομία μειώνουν τα πρόστιμα που επωμίζεται επίσης η Ελλάδα για τη μη τήρηση της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας σχετικά με παράνομους χώρους ταφής απορριμμάτων και τη διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων.

Ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας

Ένα «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία», που περιλαμβάνει βραχυπρόθεσμες παρεμβάσεις και μακροπρόθεσμες προτεραιότητες,

εγκρίθηκε από το Κυβερνητικό Συμβούλιο για την Οικονομική Πολιτική (ΚΥΣΟΙΠ) στις αρχές του 2018. Είναι συμβατό με το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης του 2015 για την Κυκλική Οικονομία και την Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του 2030. Οι δράσεις προτεραιότητας που προβλέπονται στο εθνικό «Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία» για το 2018 αφορούν:

- Ρυθμιστικές και νομοθετικές παρεμβάσεις για την άρση των γραφειοκρατικών περιορισμών και τη δημιουργία του ευνοϊκού περιβάλλοντος για την εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας.
- Τη δέσμευση υφιστάμενων πόρων από διάφορες πηγές, για τη χρηματοδότηση των παρεμβάσεων καθώς και πιλοτικών σχεδίων ευρείας κλίμακας, όπως και τη διεύρυνση των φορολογικών και οικονομικών κινήτρων για τις επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν δευτερογενή υλικά και επενδύουν στην τεχνολογία

4. Δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη

αιχμής προς τη μεγιστοποίηση της ανακύκλωσης, την επαναχρησιμοποίηση πόρων και τη στήριξη της «αποανθρακοποίησης».

- Περαιτέρω ενίσχυση της γνώσης, της εκπαίδευσης, της ευαισθητοποίησης και της συνεργασίας μεταξύ των παραγωγών, των επιστημόνων, των καταναλωτών και της ευρύτερης κοινωνίας
- Ενίσχυση δομών διακυβέρνησης για την προώθηση της μετάβασης στην κυκλική οικονομία.
- Εισαγωγή κοινών δεικτών μέτρησης αποτελεσμάτων για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της προόδου ως προς την ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας, καθώς και για τη συμβολή τους στην επίτευξη ευρύτερων στόχων πολιτικής, όπως αυτοί ορίζονται στα ΣΒΑ.

Διαχείριση αποβλήτων & Ανακύκλωση

Η διαχείριση των αποβλήτων (στερεά απόβλητα και λύματα) αποτελεί μακρόχρονη πρόκληση για τις ελληνικές πόλεις στη μετάβαση από παρωχημένες πρακτικές, όπως η ταφή, προς πρακτικές όπως η επαναχρησιμοποίηση και η ανακύκλωση, με διαλογή σε εγχώριο επίπεδο. Το «Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων» και το «Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Πρόληψη Αποβλήτων» ήδη εφαρμόζονται. Σε συνδυασμό με τα 13 «Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων» και το «Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων» (που εγκρίθηκε το 2016), αποτελούν το συνολικό νομοθετικό πλαίσιο για την ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων.

Επιπλέον, εγκρίθηκε νέος νόμος ανακύκλωσης (4496/2017) το Νοέμβριο του 2017 για την πλήρη ευθυγράμμιση της υπάρχουσας νομοθεσίας (νόμος 2939/2001) με αρχές κυκλικής οικονομίας. Ο νόμος 4496/2017 αποσκοπεί στη βέλτιστη λειτουργία των συστημάτων ανακύκλωσης, με βάση προγράμματα για τη Διευρυμένη Ευθύνη του Παραγωγού, η οποία εγγυάται ότι οι απαραίτητοι οικονομικοί πόροι διοχετεύονται στη βελτίωση της ποιότητας και της ποσότητας ανακύκλωσης. Ο Νόμος θα ενθαρρύνει την εφαρμογή καινοτόμων τεχνολογιών, τη δημιουργία μιας δευτερογενούς αγοράς υλικών και θα δημιουργήσει ευκαιρίες απασχόλησης για προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης στο πεδίο της κυκλικής οικονομίας. Αυτή η δράση θα οδηγήσει επίσης στη μείωση των προστίμων που επιβάλλονται στην Ελλάδα για τη μη τήρηση των περιβαλλοντικών κανονισμών (παράνομοι χώροι ταφής απορριμμάτων και διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων).

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των αποκεντρωμένων υποδομών για τη διαχείριση αποβλήτων και στην

υποστήριξη των σχεδίων διαλογής και ανακύκλωσης. Ένα σημαντικό ποσό έχει ήδη δεσμευθεί την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (2014-2020) για την ανάπτυξη υποδομών. Άλλα δημοσιονομικά εργαλεία, όπως το Horizon 2020 για ευρείας κλίμακας καινοτομία σχέδια, το πρόγραμμα LIFE και το ΕΤΣΕ μπορούν επίσης να σπρίξουν την εφαρμογή και τις βέλτιστες πρακτικές.

Η Ελλάδα προωθεί ενεργά την υιοθέτηση του ευρωπαϊκού οικολογικού σήματος για προϊόντα και υπηρεσίες που έχουν μικρότερο περιβαλλοντικό αντίκτυπο καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Το Εθνικό Μητρώο Ψηφιακών Αποβλήτων, το οποίο λειτουργεί από τις αρχές του 2017, θα βελτιώσει τη συλλογή δεδομένων και η εφαρμογή του μπορεί να χρησιμοποιηθεί περαιτέρω στον εντοπισμό ευκαιριών για δευτερεύουσες αγορές πρώτων υλών.

Σε ό,τι αφορά την προώθηση βιώσιμων πρακτικών δημόσιων συμβάσεων, η Ελλάδα επιδιώκει την επιτάχυνση διαδικασιών και ενεργειών, ώστε να ανέλθει στα επίπεδα των υπόλοιπων ευρωπαϊκών χωρών. Για αυτόν τον σκοπό, επανασυστάθηκε η Εθνική Επιτροπή για την προώθηση των Πράσινων Δημοσίων Συμβάσεων τον Ιούνιο του 2017 προκειμένου να προωθήσει τη χρήση διεθνών προτύπων και την ανάπτυξη εθνικών προτύπων για το περιβάλλον, τα απόβλητα και την κυκλική οικονομία. Θα παρακολουθεί επίσης τη συμμετοχή στις διεθνείς και ευρωπαϊκές δραστηριότητες τυποποίησης και θα αξιολογεί τις εγχώριες ανάγκες για πρότυπα.

Προσεχείς στρατηγικές και μεσοπρόθεσμες «πράσινες» προτεραιότητες

- Ανάπτυξη νέων προτύπων για βιώσιμα κτήρια και υποδομές, σύμφωνα με τις έννοιες της κυκλικής οικονομίας και της κλιματικής ανθεκτικότητας - σχεδιασμός, κατασκευή, χρήση, κατεδάφιση, ανάκτηση υλικών και επαναχρησιμοποίηση.
  - Δημιουργία περιφερειακών αγορών δευτερογενών πρώτων υλών.
  - Ενσωμάτωση αναλύσεων κύκλου ζωής και κριτηρίων περιβάλλοντος και αποτυπώματος άνθρακα στην τεχνο-οικονομική και περιβαλλοντική αξιολόγηση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων και προϊόντων.
  - Εισαγωγή φορολογικών και χρηματοοικονομικών κινήτρων για επιχειρήσεις που εφαρμόζουν/επενδύουν φιλική προς το περιβάλλον τεχνολογία που βελτιώνει τις επιδόσεις ξεπερνώντας τα ισχύοντα πρότυπα.
  - Εισαγωγή κριτηρίων «κυκλικής οικονομίας» στον Αναπτυξιακό Νόμο ώστε να

δοθεί προτεραιότητα και στήριξη στις αντίστοιχες επενδύσεις.

- Ανάπτυξη προτύπων για τη χρήση λιπασμάτων από οργανικά απόβλητα.
- Δημιουργία του νομικού πλαισίου για την παραγωγή βιο-μεθανίου (greengas/πράσινο αέριο) από οργανικά απόβλητα και περαιτέρω χρήση του (εισαγωγή στο δίκτυο φυσικού αερίου ή χρήση ως εναλλακτικό καύσιμο μεταφοράς).
- Ενίσχυση και υποστήριξη της ευρύτερης χρήσης δευτερευόντων εναλλακτικών καυσίμων στον βιομηχανικό τομέα, για τη μείωση των περιβαλλοντικών και ανθρακικών αποτυπωμάτων κατά την παραγωγή.
- Επενδύσεις στις βιομηχανικές και λιμενικές

χρήσεις ή στην επαναχρησιμοποίηση για άρδευση βιομηχανικών και αστικών λυμάτων (π.χ. αστικό πράσινο, περι-αστική γεωργία).

- Δημιουργία «Πράσινων Κέντρων» σε τοπικό επίπεδο που θα ενθαρρύνουν την επισκευή, την επαναχρησιμοποίηση, την ανταλλαγή, την κατάρτιση σε διαδικασίες επισκευής και επαναχρησιμοποίησης, κλπ.
- Εφαρμογή νέων επιχειρηματικών μοντέλων για βιομηχανική συμβίωση, ανακύκλωση και επέκταση του κύκλου ζωής του προϊόντος.
- Δημιουργία ενός μόνιμου Φόρουμ Διαλόγου για την «Κυκλική Οικονομία» με βιομηχανίες, μεγάλες και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ερευνητές, κοινωνικούς επιχειρηματίες, κλπ.

4.1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων για τοπική ανάπτυξη και ανθεκτικότητα (resilience)

Στο παρελθόν, το φυσικό περιβάλλον αντιμετωπίστηκε συχνά ως εμπόδιο και περιορισμός στην ανάπτυξη. Αυτό οδήγησε στον πολλαπλασιασμό πρακτικών που έθεσαν σε κίνδυνο τους φυσικούς πόρους της χώρας και συνέβαλαν σταδιακά στη μείωση των τοπικά σημαντικών οικονομικών δραστηριοτήτων (π.χ. αγροτικός τομέας, δασοκομία και ιχθυοκαλλιέργειες).

Η νέα στρατηγική αναγνωρίζει το φυσικό κεφάλαιο και περιβάλλον της Ελλάδας ως θεμελιώδη παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, που θα πρέπει να βρίσκονται υπό προστασία και βιώσιμη διαχείριση καθώς και να παρέχουν νέες ευκαιρίες απασχόλησης, ευημερία και ποιότητα ζωής για όλους τους πολίτες.

Δασοκομία

Τα δάση καλύπτουν περίπου τα 2/3 της ελληνικής επικράτειας, έχουν ωστόσο παραμείνει μια πηγή σε μεγάλο βαθμό αναξιοποίητη, απειλούμενη από την αστική επέκταση, τις δασικές πυρκαγιές και τις επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή.

Με καθυστέρηση σχεδόν 40 ετών, το ελληνικό κράτος βρίσκεται στη διαδικασία ανάπτυξης και επικύρωσης δασικών χαρτών για όλη τη χώρα. Ήδη έχουν επικυρωθεί δασικοί χάρτες για το 32% του ελληνικού εδάφους, και το σχέδιο θα έχει ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2020. Η οριοθέτηση των δασικών περιοχών έχει ήδη μειώσει σημαντικά την οικονομική και γραφειοκρατική επιβάρυνση των νέων επενδύσεων και υποδομών, σπρίζοντας την επίλυση διαμαχών σχετικά τη χρήση γης και επιταχύνοντας τις διαδικασίες αδειοδότησης και άδειας κτήσης.

Επιπλέον, τον Απρίλιο του 2018, το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας ξεκίνησε έναν ανοιχτό διάλογο για την ανάπτυξη της Ελληνικής Στρατηγικής για τη Βιώσιμη Δασική Διαχείριση. Η Στρατηγική, που θα ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2018, θα έχει 20ετή ορίζοντα και θα στοχεύει στην αύξηση της συμβολής των δασικών περιοχών στο 1% του ΑΕΠ της χώρας, με νέες οικονομικές ευκαιρίες στον αγροτικό τομέα, την κτηνοτροφία, τον οικοτουρισμό και τη δασοκομία.

Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών

Η διαχείριση προστατευόμενων περιοχών και η βιοποικιλότητα μπαίνουν σε μια νέα εποχή. Το Δεκέμβριο του 2017, το ελληνικό κράτος καθιέρωσε επιπλέον προστατευόμενες περιοχές και βελτίωσε τον κατάλογο NATURA 2000, ευθυγραμμίζοντάς τον με την ευρωπαϊκή νομοθεσία, εξασφαλίζοντας έτσι την προστασία των εύθραυστων θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Ο Ν. 4519/2018 εξασφαλίζει για πρώτη φορά ότι όλες οι 446 προστατευόμενες περιοχές της Ελλάδας είναι υπό την επίβλεψη και την παρκολούθηση των τοπικών οργανισμών διαχείρισης. Οι 36 Οργανισμοί Διαχείρισης, που ιδρύθηκαν με το Νόμο 4519/2018, έχουν αποκτήσει επίσης ένα νέο ρόλο, υποστηρικτικό προς τη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη και την κοινωνική επιχειρηματικότητα, π.χ. μέσω της εμπλοκής τους στο branding τοπικών προϊόντων ή σε οικο-τουριστικές δραστηριότητες.

Η Ελλάδα προχωρά επίσης με τη ρύθμιση της χρήσης γης και της οικονομικής δραστηριότητας στις προστατευόμενες περιοχές, μέσω της έκδοσης των

Προεδρικών Διαταγμάτων, που τόσο πολύ άργησαν, και της ανάπτυξης σχεδίων διαχείρισης για όλες τις περιοχές NATURA 2000. Αυτό το μεγάλο εγχείρημα των 17,5 εκατομμυρίων ευρώ θα έχει ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2020 το αργότερο, ξεκαθαρίζοντας εν τέλει το πλαίσιο για τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης και τις οικονομικές δραστηριότητες στις προστατευόμενες περιοχές, ευθυγραμμίζοντας την τοπική ανάπτυξη με τους στόχους διατήρησης της βιοποικιλότητας.

Διαχείριση των υδάτινων πόρων και υπηρεσίες ύδρευσης

Το νερό είναι κοινωνικό αγαθό, θεμελιώδες για την ποιότητα ζωής, για υγιή οικοσυστήματα αλλά και για σημαντικές οικονομικές δραστηριότητες. Η λειψυδρία, ιδιαίτερα στις νησιωτικές περιοχές, η επιδείνωση της ποιότητας νερού λόγω της μόλυνσης και της υπεράντλησης, καθώς και οι καθυστερήσεις των επενδύσεων στην αποδοτική χρήση του νερού και στην επεξεργασία λυμάτων είναι προβλήματα που αντιμετωπίζουν πολλές περιοχές της Ελλάδας. Η επικύρωση των 2ων Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ) της χώρας το Δεκέμβριο του 2017, παρείχε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας Πλαίσιο για τους Υδάτινους Πόρους (2000/60/EC), συμπεριλαμβανομένων μέτρων για τη μείωση της μόλυνσης, την ενίσχυση των αποθεμάτων νερού, όπου αυτό χρειάζεται, μέσω τοπικά εστιασμένων δράσεων, καθώς και την ενίσχυση της αποδοτικής χρήσης του νερού.

Σε συνδυασμό με τα ΣΔΛΑΠ, η κυβέρνηση στοχεύει στη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των υπηρεσιών ύδρευσης, μέσω ενός λειτουργικού και διαφανούς πλαισίου για την κοστολόγηση και τιμολόγησή τους, το οποίο

διασφαλίζει επιπλέον ισότιμη και προσιτή πρόσβαση σε όλους, καθώς και βιώσιμες επενδύσεις στη βελτίωση της αποδοτικότητας του νερού και στον έλεγχο των διαρροών. Η Κοινή Υπουργική Απόφαση 135275/22.05.2017 έθεσε αυτές τις αρχές που πλέον υλοποιούνται με:

- Αναβάθμιση του πληροφοριακού συστήματος για το κόστος των υπηρεσιών ύδρευσης και την τιμολόγηση για όλους τους παρόχους ύδρευσης ([Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ), Οργανισμοί Έγγειων Βελτιώσεων (ΓΟΕΒ) και μεμονωμένοι Δήμοι]. Το σύστημα, που θα τεθεί σε λειτουργία το Μάιο του 2018, θα ενισχύσει τη διαφάνεια στην τιμολόγηση της ύδρευσης και τη λογοδοσία των παρόχων υπηρεσιών ύδρευσης απέναντι στους αστικούς και αγροτικούς καταναλωτές και την κοινωνία συνολικά.
- Αξιολόγηση των Σχεδίων Επιχειρηματικότητας για τους παρόχους υπηρεσιών ύδρευσης των μητροπολιτικών περιοχών της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης (ΕΥΔΑΠ ΚΑΙ ΕΥΑΘ Α.Ε.) μέχρι το Μάιο του 2018, εστιάζοντας στις προγραμματισμένες επενδύσεις για βελτιώσεις υποδομών, ασφάλεια ύδρευσης και αποδοτικότητα συνολικά.
- Σχέδια για τη βελτίωση, μέσω έξυπνων δικτύων, της υδροδότησης σε όλη τη χώρα, με στόχο τη μείωση των απωλειών δικτύου και της μη ελεγχόμενης χρήσης ύδατος.

Για τη συλλογή και αποχέτευση αστικών λυμάτων, περίπου 1 δισεκατομμύριο ευρώ από ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους διατέθηκαν για την ανάπτυξη των υποδομών σε περιοχές με παραπάνω από 2.000 κατοίκους, συμβάλλοντας στη μείωση της πίεσης στους υδάτινους πόρους και στην ευθυγράμμιση με τις απαιτήσεις της Οδηγίας 91/271/EEC.

4.2 Η διασφάλιση της περιφερειακής ανάπτυξης και συνοχής

Πρωταρχικός στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής είναι η ενίσχυση της εθνικής συνοχής και η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, ώστε να διασφαλιστεί η περιφερειακή διάσταση της στρατηγικής. Για το σκοπό αυτό, η κυβέρνηση οργάνωσε 13 Περιφερειακά Συνέδρια για την Παραγωγική Ανασυγκρότηση, τα συμπεράσματα των οποίων θα ενσωματωθούν στην χάραξη πολιτικής σε εθνικό επίπεδο. Παράλληλα, υλοποιείται ένα ολοκληρωμένο σύνολο νησιωτικών πολιτικών, που οι κύριες δράσεις του περιλαμβάνουν: τη βελτίωση της πρόσβασης στα νησιά μέσω των ενισχυμένων δικτύων μεταφορών, τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας με την έξυπνη διαχείριση των υδάτων και των αποβλήτων, την αναβάθμιση των υποδομών και τη διασφάλιση βιώσιμης πρόσβασης στην ενέργεια, την αύξηση της πρόσβασης στις ψηφιακές υπηρεσίες, την ανάπτυξη της γεωργίας και της αλιείας καθώς και την ενίσχυση της πρόσβασης στη δημόσια υγειονομική περίθαλψη. Η περιφερειακή συνοχή αποτελεί επίσης βασική προτεραιότητα του Επενδυτικού Νόμου.

4.2.1. Τα Περιφερειακά Συνέδρια για την Παραγωγική Ανασυγκρότηση

Τα 13 Περιφερειακά Συνέδρια για την Παραγωγική Ανασυγκρότηση αποτελούν μια σημαντική πρωτοβουλία που ξεκίνησε η Ελληνική Κυβέρνηση με κύριο στόχο τη συμβολή στην Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική. Μέσω των Συνεδρίων, οι τοπικές αρχές - οι Περιφέρειες και οι Δήμοι - οι παραγωγικοί και κοινωνικοί φορείς σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, οι επαγγελματικές οργανώσεις, τα συνδικάτα και οι επιστημονικοί φορείς συμμετέχουν σε άμεση και ανοικτή διαβούλευση με τον Πρωθυπουργό, τους Υπουργούς και τα στελέχη της κεντρικής διοίκησης. Οι στόχοι του διαλόγου είναι ο εντοπισμός και η επεξεργασία μέτρων ενίσχυσης της βιώσιμης ανάπτυξης με βάση τα συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε περιοχής. Οι τοπικοί και περιφερειακοί φορείς συμμετέχουν ενεργά στην εκπόνηση

της αναπτυξιακής στρατηγικής της Ελλάδας. Εμπνευσμένη από τις ιδέες της αποκέντρωσης, της δημοκρατίας, του διαλόγου και της σύνθεσης, η αναπτυξιακή στρατηγική δεν διαμορφώνεται -όπως γινόταν στο παρελθόν- από την κεντρική διοίκηση για λογαριασμό των Περιφερειών: βασικές ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων και τα χαρακτηριστικά των τοπικών συστημάτων παραγωγής βρίσκονται στο επίκεντρο και αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της Αναπτυξιακής Στρατηγικής, ενώ επιπλέον ορίζονται τοπικά σημαντικές προτεραιότητες και σχεδιάζονται πρωτοβουλίες από κοινού με την τοπική κοινωνία. Η ολοκλήρωση των 13 Συνεδρίων θα συνοδευτεί από την πλήρη ενεργοποίηση ενός μηχανισμού παρακολούθησης όσον αφορά την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και την ενσωμάτωσή τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

4.2.2. Αειφόρος Ανάπτυξη των Ελληνικών Νησιών

Δράσεις για την ανάπτυξη των ελληνικών νησιών

Η Ελλάδα είναι μια χώρα με μεγάλο αριθμό νησιών. Περίπου το 17,7% της επιφάνειας αποτελείται από περίπου 6.000 νησιά, 117 από τα οποία κατοικούνται. Αυτά εκτείνονται σε 15.000 χιλιόμετρα ακτογραμμής. Με πληθυσμό 1,63 εκατ., τα νησιά αντιπροσωπεύουν το 15,1% του ελληνικού πληθυσμού.

Ο νησιωτικός χαρακτήρας αλληλεπιδρά με συγκεκριμένες παραμέτρους:

- Πολλά νησιά είναι μικρά, απομακρυσμένα και απομονωμένα, με αποτέλεσμα να αποτελούν επίκεντρο των διαπεριφερειακών ανισοτήτων. Αυτή η διαπίστωση θέτει υπό αμφισβήτηση τις προοπτικές ανάπτυξής τους και την οικονομική τους βιωσιμότητα.
- Τα νησιά απολαμβάνουν ένα μοναδικό και πλούσιο - αν και εύθραυστο - φυσικό και πολιτιστικό κεφάλαιο, με υψηλό επίπεδο βιοποικιλότητας και πολιτιστικής ποικιλομορφίας. Ως εκ τούτου, τα μειονεκτήματα του νησιωτικού χαρακτήρα μπορούν να μετατραπούν σε ευκαιρίες ανάπτυξης αν υποστηριχθούν από τις ενδεδειγμένες πολιτικές. Οι πολιτικές για τα νησιά εφαρμόζονται πολυ-επίπεδα.

Βελτίωση της προσβασιμότητας

Η προσβασιμότητα είναι ίσως το πιο σημαντικό πρόβλημα των νησιών. Η εφαρμογή

του «μεταφορικού ισοδύναμου» τόσο για τους επιβάτες όσο και για τα εμπορεύματα αποτελεί βασική νησιωτική πολιτική. Η πολιτική είναι ένας τύπος επιδότησης μεταφορών για τους κατοίκους και συνίσταται σε μείωση των ναύλων των πορθμείων, προκειμένου να εξομοιωθεί το κόστος των θαλάσσιων μεταφορών με το κόστος μεταφοράς στην ξηρά. Πρόκειται για μια εφαρμογή αντίστοιχων πολιτικών που ακολουθούν η Σκωτία, η Δανία, η Κορσική και η Σουηδία, που θα αμβλύνουν τις ανισότητες μεταξύ νησιών και ηπειρωτικής χώρας και θα στηρίξουν την ανάπτυξη.

Ο σχετικός νόμος θα θεσπισθεί άμεσα, και στη συνέχεια θα ακολουθήσει η απαραίτητη δευτερογενής νομοθεσία. Ένα πιλοτικό πρόγραμμα θα ξεκινήσει μεταξύ Ιουλίου και Δεκεμβρίου 2018 και η πολιτική θα εφαρμοστεί πλήρως μέχρι το 2021. Η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός τόσο των συστημάτων μεταφοράς επιβατών όσο και των εμπορευμάτων προς τα νησιά είναι απαραίτητη. Τρεις είναι οι αντίστοιχοι στόχοι:

1. Επανασχεδιασμός του χάρτη των θαλάσσιων μεταφορών μικρών αποστάσεων για την ολοκλήρωση της σύνδεσης των νησιών, ιδιαίτερα των πιο απομακρυσμένων, τόσο μεταξύ τους (ακτινωτής διασύνδεσης) όσο και με την ηπειρωτική χώρα. Έχουν γίνει οι ακόλουθες ενέργειες:

- Διαβούλευση με τις τοπικές κοινωνίες στα νησιά για τη βελτίωση του παράκτιου δικτύου.
- Επανασχεδιασμός του χάρτη θαλάσσιων μεταφορών μικρών αποστάσεων.

4. Δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη

- Δημιουργία ομάδας εργασίας για την αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου.
- Υιοθέτηση πρακτικών διαχείρισης επιχειρησιακών διαδικασιών στη Διεύθυνση Θαλάσσιων Επικοινωνιών, με ηλεκτρονικό πρωτότυπο ώστε να βελτιστοποιηθούν οι θαλάσσιες συνδέσεις για δημόσια χρήση.
- Προβολή μικρών νησιών με την ενσωμάτωση σχετικού υλικού σε φυλλάδια των παράκτιων εταιρειών.

2. Ανάπτυξη ολοκληρωμένου σχεδίου θαλάσσιων, αεροπορικών και χερσαίων μεταφορών, προκειμένου να επιτευχθεί η έγκαιρη μετάβαση των κατοίκων και των επισκεπτών από και προς τα νησιά. Έχουν γίνει οι ακόλουθες ενέργειες:

- Δημιουργία ομάδας εργασίας για τη σύσταση Συμβουλίου για τις διατροφικές μεταφορές.
- Ψηφιοποίηση ενός δικτύου συνδυασμένων μεταφορών στα νησιά.
- Εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου για τις μεταφορές των υδάτινων πόρων στην Ελλάδα, με τη συμμετοχή του Ελληνικού Ναυτικού.
- Παροχή τριών πλοίων σε απομακρυσμένες νησιωτικές περιοχές για τις ανάγκες του ΕΚΑΒ (πλωτά ασθενοφόρα).
- Ανάπτυξη ενός δικτύου υδατοδρόμων κατάλληλου για νησιωτική υποδομή.
- Εφαρμογή του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταφορών, σε συνεργασία με το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών.

3. Ενίσχυση της παροχής υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος για τις θαλάσσιες μεταφορές μικρών αποστάσεων και τις αεροπορικές μεταφορές, προκειμένου να διατηρηθεί το δίκτυο και να εξασφαλιστούν οι τακτικές συνδέσεις που απαιτούνται για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Επίσης μπορεί να ωφελήσει στην εξάλειψη των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού που προκύπτουν από την ανάπτυξη ολιγοπωλίων. Οι συγκεκριμένες δράσεις που διεξάγονται περιλαμβάνουν:

- Εξυπηρέτηση 105 δρομολογιακών γραμμών διασύνδεσης νησιών και σύνδεσή τους με την ηπειρωτική χώρα με 218 σκάφη (11/2016 έως 10/2017) μέσω δηλώσεων δρομολόγησης χωρίς μίσθωμα.
- Εξυπηρέτηση νησιών που δεν καλύπτονται από την αγορά με επιπλέον 56 συνδέσεις που εξασφαλίστηκαν μέσω της σύναψης συμβάσεων ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας.
- Νέες πολυετείς κλήσεις για συμβάσεις ΥΚΩ υπό την προϋπόθεση κατασκευής καινούργιων καραβιών με πράσινες τεχνολογίες (LNG, RES, ηλεκτροκίνηση, υβριδικά) εντός 3 ετών και την εκπλήρωση του συμβολαίου για τα πρώτα τρία

χρόνια με επαρκή και κατάλληλα πλοία που να πληρούν τους όρους πλοήγησης.

Προστασία του μοναδικού φυσικού περιβάλλοντος των νησιών

Ένα πλούσιο φυσικό περιβάλλον αποτελεί βασικό πόρο που επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τις κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες. Η περιβαλλοντική πολιτική για τα νησιά λαμβάνει υπόψη τη συνεχιζόμενη μεταβολή του περιβάλλοντος λόγω της κλιματικής αλλαγής και περιλαμβάνει δράσεις που αποσκοπούν στη διασφάλιση και την υπεύθυνη εκμετάλλευση των λιγοστών φυσικών πόρων των νησιών, ενώ παράλληλα εξασφαλίζουν ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή. Οι στόχοι της είναι τρεις:

1. Εξασφάλιση της αυτάρκειας σε νερό των απομακρυσμένων και άνυδρων νησιών, κυρίως επιτρέποντας την κατασκευή μονάδων αφαλάτωσης. Οι μονάδες αφαλάτωσης έχουν σχεδιαστεί και κατασκευαστεί στην Πάτμο-Αρκιοί, το Καστελόριζο, τους Λειψούς και την Αμοργό (Κατάπολα και Αιγιάλη). Πρόσθετες μονάδες θα κατασκευαστούν μεταξύ 2018 και 2021 στη Δονούσα, τα Κουφονήσια, την Ηρακλεία, την Κίμωλο, το Μαράθι, τον Πανορμίτη Σύμης, το Αγαθονήσι, τη Νίσυρο, την Ιθάκη και το Μαθράκι.

2. Ανάπτυξη έξυπνης διαχείρισης των υδάτων και των αποβλήτων στα νησιά. Ένα μοντέλο αξιοποίησης αποβλήτων και τοπικών πόρων έχει ήδη εφαρμοστεί στη Σαντορίνη, με την κατασκευή ενός εργοστασίου που χρησιμοποιεί το βέλτιστο σύστημα περιβαλλοντικής και οικονομικής διαχείρισης για την παραγωγή ενέργειας. Περαιτέρω δράσεις υπό σχεδιασμό περιλαμβάνουν την κατασκευή φραγμάτων, αποβάθρες και υποθαλάσσιους αγωγούς μεταφοράς νερού, αποκατάσταση δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης, καθώς και υιοθέτηση σύγχρονων μεθόδων όπως η χρήση σταθμών μεταφοράς αποβλήτων, πλωτά εργαλεία διαχείρισης γεωργικών και ζωικών αποβλήτων και δημιουργίας πράσινων σημείων.

3. Προστασία των ακτών και του νερού. Βασικές πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν την επικαιροποίηση χαρτών ακτογραμμών και θαλάσσης, των δασικών χαρτών, τη θέσπιση ειδικού πλαισίου παρακολούθησης και ενισχυμένης πρόληψης για τις δασικές περιοχές και την ενίσχυση της προστασίας των ειδικών περιοχών NATURA και τη χρήση προσεγγίσεων βασισμένων στο οικοσύστημα για την προστασία των παράκτιων ζωνών.

Υποδομές και ενεργειακή απόδοση

Η κυβέρνηση επιδιώκει να αναβαθμίσει τις βασικές υποδομές και τους λιμένες των νησιών, καθώς και να εφαρμόσει έργα προστασίας του περιβάλλοντος για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης. Οι πρωτοβουλίες της περιλαμβάνουν:

- Ένα δημόσιο επενδυτικό σχέδιο ύψους 180 εκατ. ευρώ για τα νησιά του Βόρειου και Νότιου Αιγαίου από το 2017 έως το 2020. Θα επιφέρει σημαντική τόνωση της τοπικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας και θα χρηματοδοτήσει υποδομές και έργα προστασίας του περιβάλλοντος.
- Σύσταση Τεχνικής Ομάδας Εργασίας Νησιωτικών Δήμων. Δημιουργείται μια μονάδα υποστήριξης για την προετοιμασία των μελετών και την παρακολούθηση της υλοποίησης των σχεδίων.
- Διασύνδεση 42 νησιών από τον Διαχειριστή του Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας και τον Ανεξάρτητο Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας.
- Ίδρυση Ενεργειακών Κοινοτήτων βάσει του πρόσφατου Νόμου που παρέχει αντίστοιχα κίνητρα σε νησιά κάτω των 3.000 κατοίκων.

Περαιτέρω δράσεις που προγραμματίζονται περιλαμβάνουν την εκκίνηση του έργου «Ενεργειακά Νησιά» και την εκκίνηση του πιλοτικού έργου «Πράσινη Υψηλή Τεχνολογία» για την εκμετάλλευση της αιολικής, ηλιακής, γεωθερμικής και κυματικής ενέργειας στο Αγαθονήσι, την Τήλο, τη Σύμη, την Ερεικούσα, τη Γαύδο, το Καστελόριζο και τη Λήμνο.

Ψηφιακά Νησιά

Ο κύριος στόχος της Πολιτικής Ψηφιακών Νησιών είναι η σύνδεση όλων των ελληνικών νησιών μέσω δορυφόρου και ευρυζωνικών συνδέσεων. Περιλαμβάνει τη χρηματοδότηση δορυφορικής πρόσβασης για μόνιμους κατοίκους σε απομακρυσμένες περιοχές και σε σημεία εκτός κάλυψης και την παροχή δωρεάν ευρυζωνικής πρόσβασης στους κατοίκους απομακρυσμένων νησιών, καθώς και Wi-Fi σε δημόσιους χώρους.

Γεωργία και αλιεία

Η κυβέρνηση επιδιώκει να προωθήσει την παραγωγή γεωργικών και αλιευτικών προϊόντων υψηλής ποιότητας και υψηλής προστιθέμενης αξίας σε περιοχές με μόνιμα φυσικά μειονεκτήματα - όπως τα νησιά. Οι τρέχουσες πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν:

- Εφαρμογή πιλοτικού προγράμματος για τη δημιουργία 2 συνεργατικών επιχειρήσεων του πρωτογενούς τομέα στα μικρά νησιά των Κυκλάδων.
- Χρηματοδότηση του προγράμματος

«Εγκατάσταση Νέων Αγροτών», με αυξημένα κίνητρα για τα νησιά. Τα ποσά επιχορήγησης κυμαίνονται από 17.000 έως 22.000 ευρώ με μπόνους 2.500 ευρώ για μικρά νησιά με πληθυσμό έως 3.000 κατοίκους.

- Προγραμματισμένες πρόσθετες δράσεις περιλαμβάνουν:
  - Τοπικά σχέδια για τον αλιευτικό και καταδυτικό τουρισμό.
  - Δημιουργία μικρών ευέλικτων σφαγείων.
  - Επέκταση της εφαρμογής Προϊόντων Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ) σε συγκεκριμένα γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα για την προώθηση των εξαγωγών.
  - Προώθηση ελληνικής κουζίνας, ειδικά του ελληνικού πρωινού, στις τουριστικές εγκαταστάσεις των νησιών.

Δημόσια Υγεία

Η υγειονομική περίθαλψη στα νησιά παραμελούνταν για δεκαετίες. Αυτό οφείλεται κυρίως στην απομόνωση και στο μικρό μέγεθος των κοινοτήτων. Ο ιδιωτικός τομέας σχεδόν απουσιάζει και ο δημόσιος τομέας κυριαρχεί. Είναι απαραίτητο να αναβαθμιστούν οι υφιστάμενες υποδομές και να υποστηριχθούν με εξειδικευμένο προσωπικό. Οι ελληνική κυβέρνηση έχει ήδη χορηγήσει τρία πλωτά ασθενοφόρα για τη μεταφορά ασθενών, τα οποία θα καλύπτουν τις Κυκλάδες, τα Δωδεκάνησα και τη νότια Κρήτη, αλλά σχεδιάζει επίσης να στείλει μια ομάδα στρατιωτικών γιατρών για να καλύψουν τις ανάγκες των απομακρυσμένων νησιών. Παράλληλα στα νησιά έχουν εγκατασταθεί 25 σταθμοί τηλεϊατρικής από το 2016 και θα γίνει εκπαίδευση γιατρών σε νοσοκομειακά κέντρα. Θα καταβληθεί επίσης αποζημίωση ύψους 400 ευρώ στους γιατρούς που κάνουν το αγροτικό τους σε νησιά.

4.3 Εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς

4.3.1. Βελτιώνοντας το εκπαιδευτικό σύστημα

Η μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος αποτελεί πυλώνα της Αναπτυξιακής Στρατηγικής. Η καλύτερη εκπαίδευση αποτελεί διακριτό στόχο πολιτικής, αλλά ταυτόχρονα εξυπηρετεί τις ανάγκες του νέου αναπτυξιακού μοντέλου και προωθεί τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων. Κύριοι στόχοι είναι ο εκσυγχρονισμός των εκπαιδευτικών δομών, η βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και η ένταξη των αποφοίτων στην αγορά εργασίας. Σημαντικές μεταρρυθμίσεις περιλαμβάνουν την εισαγωγή δύο ετών προσχολικής εκπαίδευσης, την αναδιάρθρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ εφαρμόζονται πολιτικές για την αντιμετώπιση ειδικών αναγκών. Η διοικητική δομή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης επανεξετάζεται εκτενώς, ενώ η σύνδεσή της με τα ερευνητικά κέντρα ενισχύεται.

Η έμφαση στην ανώτερη εκπαίδευση είναι ιστορικό χαρακτηριστικό της ελληνικής κοινωνίας. Παρά το γεγονός ότι η χώρα μας έχει υψηλό επίπεδο επιστημονικό προσωπικό, με εξαιρετικές επιδόσεις και διεθνή αναγνώριση, τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά του ελληνικού μοντέλου ανάπτυξης έχουν οδηγήσει σε σημαντική υστέρηση στην ανάπτυξη της οικονομίας της γνώσης.

Κύριοι στρατηγικοί στόχοι

Ένας από τους πυλώνες της πολιτικής που αναπτύχθηκε και εφαρμόστηκε από την ελληνική κυβέρνηση είναι η μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος, η ενίσχυση της εκπαίδευσης και της παραγωγής νέας γνώσης, κάτι που αποτελεί ηθική μας υποχρέωση αλλά και εξυπηρετεί τις ανάγκες ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης. Οι κύριοι στόχοι αυτής της πολιτικής είναι, αφενός, ο συνεχής εκσυγχρονισμός των εκπαιδευτικών δομών, η βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων, η μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και αφετέρου η αποτελεσματική ένταξη των αποφοίτων στην αγορά εργασίας.

Μεταρρυθμίσεις του εκπαιδευτικού συστήματος

Η μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος και ο πλήρης επανασχεδιασμός της κατανομής των ανθρώπινων πόρων για την κάλυψη των αναγκών του νέου μοντέλου ανάπτυξης αποτελεί κεντρικό πυλώνα της εθνικής στρατηγικής. Οι στόχοι εδώ είναι να βελτιωθούν τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα με παράλληλη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων στην πρόσβαση στην εκπαίδευση, καθώς και να βελτιωθούν οι ευκαιρίες στην αγορά εργασίας των αποφοίτων, όλων των επιπέδων εκπαίδευσης. Η εκπλήρωση του πρώτου στόχου απαιτεί την πλήρωση των υφιστάμενων κενών θέσεων του διδακτικού προσωπικού. Το Υπουργείο

Παιδείας έχει ήδη υποβάλει μελέτη για μόνιμους διορισμούς δασκάλων για μια περίοδο τριών ετών. Η παρούσα κατάσταση που το ποσοστό των αναπληρωτών ξεπερνά το 15% του συνολικού αριθμού εκπαιδευτικών (το υψηλότερο ποσοστό στην Ευρώπη, όπου το αντίστοιχο ποσοστό δεν ξεπερνά το 5%) θα έχει καταστροφικές συνέπειες στην εκπαίδευση. Η ανάγκη για συγκεκριμένους διορισμούς σε συνδυασμό με αύξηση της χρηματοδότησης για την εκπαίδευση είναι ζητήματα που έχουν αναγνωριστεί στην Έκθεση για την Εκπαίδευση που κατέθεσε ο ΟΟΣΑ το 2018, ως απαραίτητες προϋποθέσεις για την εφαρμογή της όποιας πρότασης. Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει αν σημειωθεί ότι δεν έχει γίνει κανένας διορισμός μόνιμων εκπαιδευτικών από το 2009.

Οι κύριες πτυχές της μεταρρύθμισης είναι: η έναρξη ενός Εθνικού Σχεδίου για την Κατάρτιση Εκπαιδευτικών, η ενίσχυση της υποστήριξης του εκπαιδευτικού δυναμικού με εξειδικευμένο προσωπικό, η δημιουργία νέων προγραμμάτων σπουδών και νέου διδακτικού υλικού για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εισαγωγή νέων μεθόδων αξιολόγησης όπως η περιγραφική αξιολόγηση, υποστηρικτικές δομές για τα σχολεία, αξιολόγηση των στελεχών εκπαίδευσης και ενίσχυση της διαδικασίας αυτοαξιολόγησης των σχολικών μονάδων. Αυτή η προσπάθεια συνοδεύεται από μέτρα για τον εξορθολογισμό των πόρων του εκπαιδευτικού συστήματος. Όλα τα παραπάνω αποτελούν μέρος τους τριετούς προγράμματος εκπαίδευσης (Ιούλιος 2017), το οποίο προέκυψε από την ολοκλήρωση του Εθνικού και Κοινωνικού Διαλόγου για την Εκπαίδευση, σε συνεργασία με τα θεσμικά όργανα και μέσω της συνεχούς δημόσιας διαβούλευσης, που έχει ήδη δοθεί στη δημοσιότητα.

Επομένως η τόσο αναγκαία αύξηση χρηματοδότησης θα χρησιμοποιηθεί σχεδόν εξ ολοκλήρου για την εφαρμογή του Τριετούς Σχεδίου. Πιο συγκεκριμένα:

Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, το «ενιαίο ολοήμερο πρόγραμμα προσχολικής εκπαίδευσης» χρειάζεται περαιτέρω στήριξη. Ένα άλλο σημείο που χρειάζεται στήριξη είναι τα δύο έτη προσχολικής εκπαίδευσης και κατάρτισης που έχουν γίνει πλέον υποχρεωτικά. Έχει δημιουργηθεί ένας τύπος ενιαίου ολοήμερου δημοτικού σχολείου για να διασφαλιστεί ότι όλα τα δημοτικά σχολεία της χώρας θα έχουν κοινή κατεύθυνση σε όλους τους γνωστικούς και διδακτικούς κλάδους. Επίσης, υλοποιείται το πρόγραμμα «σχολικά γεύματα» για όλες τις σχολικές μονάδες.

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η κυβέρνηση μείωσε το βάρος των εξετάσεων εξορθολογίζοντας το πρόγραμμα σπουδών, δημιούργησε νέα προγράμματα μαθημάτων, καθόρισε μια θεματική εβδομάδα για μια σειρά από ζητήματα που αφορούν τους μαθητές, εφάρμοσε μια περιγραφική αξιολόγηση για όλους τους μαθητές των γυμνασίων ενώ θεσμοθέτησε τη συμμετοχή σε δημιουργικά προγράμματα για τα λύκεια. Το πλάνο για την αναδιάρθρωση του λυκείου συντάσσεται σταδιακά ώστε να συμπεριλάβει σημαντικές αλλαγές στο σύστημα εισαγωγικών εξετάσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με στόχο την ολοκλήρωση όλων των απαραίτητων προετοιμασιών εντός του σχολείου χωρίς προσφυγή στην παραπαιδεία, ένα ζήτημα που αναφέρεται συχνά στις συστάσεις του ΟΟΣΑ.

Αντιμετωπίζοντας ειδικές ανάγκες

Προτεραιότητα δίδεται στον τομέα της ειδικής εκπαίδευσης. Ο νόμος για την ειδική αγωγή και εκπαίδευση εκσυγχρονίστηκε, υιοθετώντας μια φιλική προς την ένταξη προσέγγιση, με στόχο την άρση των φραγμών και την εφαρμογή της ισότιμης εκπαίδευσης των μαθητών με αναπηρία, καλλιεργώντας παράλληλα στάσεις και συμπεριφορές σεβασμού στην ποικιλομορφία και τη διαφορετικότητα. Επίσης, εισήχθησαν «τάξεις χωρίς αποκλεισμούς» στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Δημιουργούνται δομές για την ένταξη των παιδιών προσφύγων και μεταναστών στο εκπαιδευτικό σύστημα, οι οποίες χρειάζονται περαιτέρω στήριξη. Έχουν προωθηθεί και σχεδιάζονται μέτρα για τον εξορθολογισμό του εκπαιδευτικού συστήματος, την απλούστευση των διαδικασιών, τη μείωση της γραφειοκρατίας, την έγκαιρη εφαρμογή όλων των απαραίτητων προπαρασκευαστικών ενεργειών καθώς και μια συνεκτική διαδικασία κινητικότητας του προσωπικού πριν από το άνοιγμα των σχολείων.

Το ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα έχει μακροχρόνια αδυναμία εξωτερικών δομών που να στηρίζουν τα σχολεία. Οι νέες Υποστηρικτικές Δομές για το Εκπαιδευτικό Έργο, όπως εμφανίζονται στο

Τριετές Πλάνο, θα νομοθετηθούν σύντομα (Μάιος 2018). Αυτό το πρόγραμμα θα ενοποιήσει και θα αναβαθμίσει όλες τις υποστηρικτικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες και θα δημιουργήσει ένα πλαίσιο για την αυτό-αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου που εκτελείται σε κάθε σχολείο. Επιπλέον, το πρόγραμμα προτείνει συγκεκριμένους τρόπους για τη δημιουργία ενός πλαισίου για την αξιολόγηση των στελεχών του εκπαιδευτικού προσωπικού για τους οποίους επεξεργαζόμαστε τα κριτήρια επιλογής. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις, που δοκιμάζονται για πρώτη φορά, θα συμβάλλουν στην αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος και στην παιδαγωγική αυτονομία των σχολείων.

Ειδικές μεταρρυθμίσεις στην Ανώτατη Εκπαίδευση

Τα δυσλειτουργικά Συμβούλια των Πανεπιστημίων και των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων αντικαθίστανται από περιφερειακά Ακαδημαϊκά Συμβούλια για την Ανώτατη Εκπαίδευση και Έρευνα, τα οποία εκλέγονται από τα ίδια τα ακαδημαϊκά ιδρύματα και τα ερευνητικά κέντρα κάθε περιοχής (Νόμος 4485/2017). Ο κύριος στόχος των ΑΣΑΕΕ είναι να προωθήσει την περιφερειακή ολοκλήρωση, αλλά ο ρόλος τους περιλαμβάνει επίσης ελέγχους στην εφαρμογή του στρατηγικού πλάνου κάθε Ιδρύματος και της δαπάνης του προϋπολογισμού του, ώστε να εξασφαλισθούν οι απαραίτητοι έλεγχοι και ισολογισμοί για λογοδοσία μέσω ενός υπερ-θεσμικού οργανισμού, π.χ. με πιο αυστηρό τρόπο από αυτόν που παρέχουν τα Θεσμικά Συμβούλια.

Το ελληνικό κράτος έχει αναγνωρίσει τη σημασία του αναπροσανατολισμού των εκπαιδευτικών συστημάτων προς μια προετοιμασία για την αγορά εργασίας. Η ίδρυση του Εθνικού Συμβουλίου για την Εκπαίδευση και Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού (Νόμος 4452/2017) αποφασίστηκε ώστε να λειτουργήσει ως σύνδεσμος μεταξύ εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας, για την προώθηση βιώσιμης απασχόλησης των αποφοίτων και την αντιμετώπιση μελλοντικών αναντιστοιχιών στις δεξιότητες. Ένας από τους στόχους του Εθνικού Συμβουλίου για την Εκπαίδευση και Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού είναι η συνεχής παρακολούθηση και διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των αποκτηθέντων διπλωμάτων και των αναγκών της αγοράς εργασίας. Μια από τις στρατηγικές κατευθύνσεις είναι να παρέχει στους σπουδαστές ΑΕΙ ευκαιρίες διασύνδεσης μεταξύ ιδρυμάτων και ακαδημαϊκών μαθημάτων. Η συμβολή του κρίνεται θεμελιώδης για την προώθηση νέων παραγωγικών κατευθύνσεων σπουδών στην ανώτερη εκπαίδευση με τη δημιουργία νέων πανεπιστημιακών τμημάτων και αναδιρθρώνοντας τα ήδη υπάρχοντα ώστε να συνδεθούν καλύτερα με

τομείς που συμβάλλουν σε συγκεκριμένα πεδία της στρατηγικής ανάπτυξης της χώρας. Συμπληρωματικά, ο νόμος 4485/2017 εισήγαγε τα διετή προγράμματα κατάρτισης που θα οργανωθούν και θα επιτηρούνται από τα ΑΕΙ σε συνεργασία με άλλους ενδιαφερόμενους φορείς από την αγορά και τις τοπικές αρχές. Με αυτόν τον τρόπο, τα ΑΕΙ αποκτούν πιο άμεση σύνδεση με τις ανάγκες της πραγματικής οικονομίας και η αγορά μπορεί εύκολα να συμμετέχει στην διαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών των συγκεκριμένων μαθημάτων ώστε να βρίσκει εργαζόμενους με ανώτερο επίπεδο ετοιμότητας να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε πεδία-κλειδιά για την ελληνική οικονομία. Σχεδόν όλα τα παραπάνω θεσμοθετήθηκαν για πρώτη φορά στην πρόσφατη ιστορία των ΑΕΙ.

Προβλέπονται μέτρα για την ευέλικτη οικονομική διαχείριση όλων των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπως ο ενιαίος προϋπολογισμός και απολογισμός με βάση το σύνολο των διαθέσιμων κεφαλαίων: τακτικός προϋπολογισμός, ΕΣΠΑ, δανεισμός από την ΕΤΕπ και άλλοι μηχανισμοί χρηματοδότησης, αξιοποίηση ακινήτων καθώς και έσοδα από ιδίους πόρους που προέκυψαν από την παροχή υπηρεσιών. Επιπλέον, δρομολογούνται μέτρα προώθησης της αυτοδιοίκησης των δημόσιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Η ουσιαστική διοικητική αναδιάρθρωση των ελληνικών εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων προωθείται μέσω παρεμβάσεων που περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, την εκλογή πρυτάνεων για τετραετή θητεία, την εκλογή αντιπρυτάνεων από ξεχωριστό ψηφοδέλτιο, την επαναθεμελίωση σε νέες βάσεις του συμβουλίου της Πρυτανικής Αρχής, την ενίσχυση της αντιπροσωπευτικότητας των συμβουλίων στοχεύοντας όλα στην αποπολιτικοποίηση της διοίκησης του πανεπιστημίου. Επιπλέον, οι φοιτητές μπορούν να ορίσουν συμμετέχοντες στα όργανα διοίκησης, ωστόσο οι φοιτητές δεν συμμετέχουν στις εκλογές των οργάνων διοίκησης. Αυτή η σημαντική παρέμβαση αφορά επίσης στην πλήρη μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία των μεταπτυχιακών προγραμμάτων, εξασφαλίζοντας την επάρκεια του προσωπικού και τη συνάφεια κάθε μεταπτυχιακού προγράμματος με το τμήμα του, εξασφαλίζοντας την ελεύθερη πρόσβαση στα άτομα με περιορισμένο οικογενειακό και προσωπικό εισόδημα, συνδέοντας τα έσοδα από τα μεταπτυχιακά προγράμματα με τον τακτικό προϋπολογισμό κλπ. Η αναδιάρθρωση των Ανώτατων Ιδρυμάτων είναι εφικτή όχι μόνο υπό όρους εσωτερικής λειτουργίας και σχέσης τους με την κεντρική διοίκηση, αλλά και υπό όρους μεγέθους μονάδας.

Μια στρατηγική συνεργασίας μεταξύ Πανεπιστημίων, ΤΕΙ και Ερευνητικών Κέντρων βρίσκεται σε εξέλιξη και θα συνεχιστεί ως μια ακόμ-

πτυχή των πανεπιστημιακών μεταρρυθμίσεων. Περιλαμβάνει ένα συνεκτικό επανασχεδιασμό για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την έρευνα με στόχο τη δημιουργία ενός Ενιαίου Χώρου Εκπαίδευσης και Έρευνας. Μέρος αυτής της προσπάθειας είναι η συνεργασία των δύο Τ.Ε.Ι. Αττικής που οδηγούν στη δημιουργία του Πανεπιστημίου της Δυτικής Αττικής (Ν. 4521/2018). Σχεδόν σε όλη την Ελλάδα υπάρχουν ομάδες εργασίας που διερευνούν τις δυνατότητες παρόμοιων προσπαθειών συνεργασίας μεταξύ Πανεπιστημίων και ΤΕΙ, πολλά τμήματα ΤΕΙ ενσωματώνονται σε Πανεπιστήμια και άλλα τμήματα ολοκληρώνουν τον ιστορικό τους κύκλο, χωρίς να επηρεάζουν την εργασιακή κατάσταση των εκπαιδευτικών και των εργαζομένων και χωρίς να επηρεάζουν την επαγγελματική δικαιώματα των πτυχιούχων.

Η ποιότητα στην εκπαίδευση θεωρείται μία από τις αρχές της αποστολής των ΑΕΙ όπως υιοθετείται επίσης στο νόμο 4485/2017, που περιλαμβάνει πολλές διατάξεις που ενισχύουν και προωθούν την κουλτούρα ποιότητας. Σύμφωνα με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, εισάγει την ειδική «Επιστημονική Συμβουλευτική Επιτροπή» (ΕΣΕ), για να επιβλέπει και να αξιολογεί τις μεταπτυχιακές σπουδές σε κάθε σχολή ΑΕΙ, σε συνδυασμό με τις πιο επίσημες αξιολογήσεις ΗQA. Επιπλέον, για πρώτη φορά, ο νόμος ενθαρρύνει τα ΑΕΙ και τους Οργανισμούς έρευνας να δημιουργήσουν κοινά μεταπτυχιακά προγράμματα. Έτσι ο νόμος είναι πλήρως εναρμονισμένος με τις Ευρωπαϊκές Πολιτικές για το Ευρωπαϊκό Πεδίο Έρευνας που ξεκίνησαν πρόσφατα και έχουν ήδη ανακοινωθεί στο PARIS COMMUNIQUE. Παράλληλα, για την προώθηση της διεθνοποίησης των ΑΕΙ, ο νόμος 4485/2017 επιτρέπει στα ελληνικά ΑΕΙ να προσφέρουν προπτυχιακά προγράμματα σε άλλες γλώσσες εκτός των ελληνικών. Τέλος, στο πλαίσιο της Στρατηγικής Συνεργασίας που αναφέρθηκε παραπάνω, συνέργειες και ενοποιήσεις των ΑΕΙ θα οδηγήσουν σε καλύτερη χρήση των υποδομών, εξοικονόμηση πόρων και βελτίωση της αναλογίας σπουδαστών/ εκπαιδευτικών. Το Υπουργείο Παιδείας συμμετέχει επίσης ενεργά στην Ομάδα Παρακολούθησης της Μπολόνια (BFUG) που επιβλέπει τη Διαδικασία της Μπολόνια. Είναι σε συνεχή διάδραση με τα ελληνικά ΑΕΙ ώστε να ενισχυθούν οι επιδόσεις στην φοιτητική κινητικότητα μέσω του προγράμματος Erasmus+ και να υιοθετηθούν κρίσιμα εργαλεία της Μπολόνια που διευκολύνουν την αναγνώριση και την κινητικότητα όπως το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης ακαδημαϊκών μονάδων (ECTS) και το Συμπλήρωμα Διπλώματος (Diploma Supplement).

4.3.2. Ενίσχυση του συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Η αναβάθμιση των προγραμμάτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (EEK) αποτελεί προτεραιότητα της εκπαιδευτικής πολιτικής της κυβέρνησης για την γεφύρωση του χάσματος και της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων. Τα βασικά στοιχεία της στρατηγικής EEK είναι η ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και των αναγκών της αγοράς εργασίας, η αναβάθμιση της ποιότητας του προγράμματος σπουδών, η αύξηση της ελκυστικότητας της EEK, η προώθηση της χρήσης της μαθητείας, η υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης, αυστηρής αλλά αυτόνομης διακυβέρνησης, και τέλος η ενίσχυση του ρόλου των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η νέα Εθνική και Τεχνική Επιτροπή για την EEK θα παρακολουθεί την εφαρμογή της παραπάνω στρατηγικής.

Ένα ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο για τη βελτίωση των προγραμμάτων EEK και Μαθητείας παρουσιάστηκε στις αρχές του 2016. Επιδιώκει να επιτύχει βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων EEK προκειμένου αυτό να ανταποκριθεί στις προσδοκίες των γονέων, των μαθητών, των εκπαιδευτικών, των επιχειρήσεων και της ελληνικής κοινωνίας.

Η στρατηγική σχεδιάστηκε με τον εντοπισμό των αναγκών της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, καθώς και με βάση τις βέλτιστες ευρωπαϊκές πρακτικές. Υιοθετήθηκε μια ολιστική προσέγγιση για την αναθεώρηση του συνόλου του συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σύμφωνα με την εθνική στρατηγική ανάπτυξης. Η στρατηγική έχει το ρεαλιστικό όραμα να αντιμετωπίσει τις ανάγκες των σπουδαστών για ποιοτική εκπαίδευση στον τομέα της τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, στους ήδη πτυχιούχους να προσφέρει επαγγελματικές ευκαιρίες, και να βελτιώσει ως προς την ασφάλεια τις συνθήκες εργασίας των εκπαιδευτικών.

Τα βασικά στοιχεία της ελληνικής στρατηγικής EEK είναι:

- Ενίσχυση της διασύνδεσης μεταξύ των προγραμμάτων EEK και των αναγκών της αγοράς εργασίας και της οικονομίας με σκοπό την αμοιβαία βελτίωσή τους.
- Αναβάθμιση της ποιότητας του προγράμματος EEK, με την ανάπτυξη νέων προγραμμάτων σπουδών και ολοκληρωμένων προγραμμάτων κατάρτισης εκπαιδευτικών.
- Ενίσχυση της ελκυστικότητας των προγραμμάτων EEK για τους νέους.
- Προώθηση μιας ευρείας υιοθέτησης του προγράμματος Μαθητείας.
- Υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης και ευέλικτης δομής διακυβέρνησης, με τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων κοινωνικών εταίρων στη χάραξη της εκπαιδευτικής πολιτικής τους, τη θέσπιση σαφών και αυστηρών διαδικασιών εφαρμογής, με τη μεγαλύτερη δυνατή αυτονομία των εκπαιδευτικών

ιδρυμάτων.

- Ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου της EEK και στήριξη της ενεργού συμμετοχής των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Προκειμένου να υποστηριχθεί η επίτευξη των στόχων αυτών, ενσωματώνονται στο Στρατηγικό Σχέδιο πολλές δράσεις και παρεμβάσεις. Οι περισσότερες από αυτές τις δράσεις εφαρμόζονται ήδη και η χρηματοδότησή τους εξασφαλίστηκε κυρίως μέσω των κονδυλίων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Το σχήμα της Μαθητείας

Η σταδιακή υιοθέτηση του προγράμματος μαθητείας έχει κεντρική σημασία για την αύξηση της ελκυστικότητας της EEK για τους αποφοίτους, ως εναλλακτική δυνατότητα για την αναβάθμιση των επαγγελματικών τους προσόντων. Για το σκοπό αυτό εγκρίθηκε ειδικό Πλαίσιο Ποιότητας για τις μαθητείες και περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις σχετικά με τις συνθήκες μάθησης και εργασίας. Οι διατάξεις αυτές τονίζουν ότι τα προγράμματα μαθητείας ακολουθούν συγκεκριμένα προγράμματα σπουδών προκειμένου να επιτευχθούν συγκεκριμένα μαθησιακά αποτελέσματα και να διασφαλιστεί η σωστή εφαρμογή της διαδικασίας στο σχολείο και στο χώρο εργασίας. Επιπλέον, οι μαθητευόμενοι δικαιούνται ημερήσια αποζημίωση και ασφάλιση ώστε να εξοικειωθούν με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εργαζομένων και ταυτόχρονα οι εργοδότες να αφοσιωθούν ουσιαστικά στην κατάρτιση των μαθητευομένων.

Τον Μάρτιο του 2017, πραγματοποιήθηκε η πρώτη φάση εφαρμογής της μαθητείας, με πολύ καλά αποτελέσματα και θετικά σχόλια από τους συμμετέχοντες. Η δεύτερη φάση πραγματοποιήθηκε σε μεγαλύτερο κλίμακα τον Οκτώβριο και το Δεκέμβριο του 2017. Συνολικά 4.200 μαθητές έχουν εγγραφεί στο νέο πρόγραμμα μαθητείας. Για την ενίσχυση της σύνδεσης με τον ιδιωτικό τομέα και την εξασφάλιση σχετικών ποιοτικών θέσεων μαθητείας, ξεκίνησε ένα πιλοτικό πρόγραμμα των

συμπράξεων ΕΕΚ μεταξύ του Υπουργείου Εργασίας και της Ένωσης Επιμελητηρίων Ελλάδος, με τη συνεργασία του ΟΑΕΔ και του Υπουργείου Παιδείας. Επιπλέον, και για να προωθηθεί ο κοινωνικός διάλογος μεταξύ των Αρχών και του ιδιωτικού τομέα, ιδρύθηκε πρόσφατα (Φεβρουάριος 2018) η Εθνική Συντονιστική Επιτροπή για τη Μαθητεία, με εκπροσώπους από αντίστοιχα υπουργεία, ΟΑΕΔ, Κοινωνικούς Εταίρους και την Ένωση Επιμελητηρίων Ελλάδος.

Φέρνοντας κοντά τα Ανώτατα Ιδρύματα με τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης

Η κυβέρνηση έχει ξεκινήσει διετή προγράμματα σπουδών για αποφοίτους των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ), που λειτουργούν εντός των Ανώτατων Ιδρυμάτων, και έχουν θεσπιστεί με τους νόμους 4485/2017 και 4521/2018. Συγκεκριμένα, στα Πανεπιστήμια και ΤΕΙ θα έχουν τη δυνατότητα να λειτουργούν Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης, ως ακαδημαϊκές μονάδες εντός των ιδρυμάτων, τα οποία θα παρέχουν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης για τους αποφοίτους Επαγγελματικών Λυκείων ανά διετία, δωρεάν και πλήρως χρηματοδοτούμενα από το κράτος. Σκοπός είναι να προσφέρουν επαγγελματική κατάρτιση στους νέους σε ελκυστικά προγράμματα, πάντα σύμφωνα με τις ανάγκες των εθνικών προσπαθειών παραγωγικής ανασυγκρότησης και της αγοράς εργασίας. Θα απονέμουν διπλώματα στο Επίπεδο 5 του Εθνικού και Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων. Οι διετείς δομές αποτελούν σημαντική καινοτομία στον τομέα της επαγγελματικής μετα - δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η οποία θα είναι προς όφελος τόσο των αποφοίτων των ΕΠΑΛ, την οικονομία όσο και τα ίδια τα Πανεπιστήμια.

Αναβαθμίζοντας τα σχολεία επαγγελματικής κατάρτισης

Το «Ένα νέο ξεκίνημα στο ΕΠΑΛ» είναι ένα φάσμα παρεμβάσεων στην πρώτη τάξη του επαγγελματικού σχολείου, το οποίο στοχεύει στην ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου του σχολείου, στην καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και στην υποστήριξη των μαθητών. Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος προσφέρεται μια εναλλακτική προσέγγιση συμπληρωματικής διδασκαλίας στα ελληνικά και τα μαθηματικά και ψυχολόγοι προσλαμβάνονται για την παροχή υποστήριξης στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ταυτόχρονα, τα σχολεία χρηματοδοτούνται για την ανάπτυξη δημιουργικών συλλογικών δράσεων και διαθέτουν επίσης υποδομή τηλεδιάσκεψης

και τηλε-εκπαίδευσης, ώστε να μπορούν να επικοινωνούν και να ανταλλάσσουν καλές πρακτικές. Θα πραγματοποιηθεί επίσης εκπαιδευτικό πρόγραμμα για εκπαιδευτικούς και ψυχολόγους που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

Το έργο διαρθρώνεται σε δύο φάσεις:

- Πιλοτική εφαρμογή (2017-2018) σε 9 ΕΠΑΛ (ήδη σε εξέλιξη).
- Ευρύτερη εφαρμογή (2018-2021) σε όλα τα ΕΠΑΛ της χώρας.

Μια άλλη από τις βασικές διατάξεις της στρατηγικής είναι να εξοπλίσει όλες τις δημόσιες δομές ΕΕΚ με την απαραίτητη υποδομή. Έχουν εξασφαλισθεί συνολικά 26 εκατ. ευρώ από τα κονδύλια του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Διασφαλίζοντας την ομαλή εφαρμογή και την επίβλεψη

Στο πλαίσιο του νέου ολοκληρωμένου συστήματος ΕΕΚ, η Εθνική και Τεχνική Επιτροπή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης ιδρύθηκε με το νόμο 4485/2017. Το νέο θεσμικό όργανο είναι επιφορτισμένο με την παρακολούθηση της εφαρμογής του στρατηγικού σχεδίου. Η πρώτη συνεδρίαση της Εθνικής και Τεχνικής Επιτροπής πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2018 και συζήτησε:

- Τη χαρτογράφηση των αναγκών δεξιοτήτων της ελληνικής αγοράς εργασίας.
- Τη μετάφραση των διαγνωσμένων αναγκών σε συγκεκριμένες πολιτικές δράσεις.
- Την παρακολούθηση της πορείας του απόφοιτου επαγγελματικής εκπαίδευσης.
- Το σχεδιασμό συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης για την εφαρμογή του Σχεδίου.
- Την έκδοση οδηγιών για την πρώτη συνεδρίαση της Τεχνικής Επιτροπής.

4.4 Για ένα καθολικό και αποτελεσματικό Σύστημα Υγείας

Η κυβέρνηση έχει δεσμευθεί για την ισότιμη και καθολική υγειονομική κάλυψη και πρόσφατα εξασφάλισε την πρόσβαση των ανασφάλιστων στο Εθνικό Σύστημα Υγείας. Η επέκταση της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας με μια διαφανή, χωρίς αποκλεισμούς, σύγχρονη και βιώσιμη διακυβέρνηση αποτελεί κεντρική προτεραιότητα. Η κυβέρνηση εργάζεται επίσης για την ανάπτυξη των κεντρικών προμηθειών Υγείας μέσω της ΕΚΑΠΥ, για τον εξορθολογισμό των δαπανών και την καταπολέμηση της διαφθοράς στο σύστημα δημόσιας υγείας.

Το Υπουργείο Υγείας δεσμεύεται για την ισότιμη και καθολική κάλυψη της υγείας του πληθυσμού. Έκανε πρόσφατα μια δομική παρέμβαση διασφαλίζοντας την πρόσβαση όλων των ανασφάλιστων πολιτών στο Εθνικό Σύστημα Υγείας, αποσυνδέοντας έτσι την πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας από την κοινωνική ασφάλιση. Στην πράξη, το 40% των μη ανασφάλιστων πολιτών των 2,2 εκατ. χρησιμοποίησε το Εθνικό Σύστημα Υγείας το 2007, για συνολικές δαπάνες ύψους 406 εκατ. ευρώ, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών φαρμάκων - 165 εκατ. ευρώ για φάρμακα, 56 εκατ. ευρώ για ιατρικές εξετάσεις, 185 εκατ. ευρώ για υπηρεσίες υγείας.

Τα κεντρικά στοιχεία της εθνικής στρατηγικής αναπτύσσονται παρακάτω. Αναλύεται η σχέση του τομέα της Υγείας με την ανάπτυξη, ακολουθούμενη από περιγραφή των επιτευγμάτων, των προγραμματισμένων δράσεων και των βασικών επικείμενων πολιτικών.

Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας

Η Ελλάδα, με την υποστήριξη του ΠΟΥ, έχει ξεκινήσει μια διετή πρωτοβουλία στο πλαίσιο της τρέχουσας μεγάλης κλίμακας μεταρρύθμισης του τομέα της υγείας. Η δεύτερη φάση του προγράμματος «Ενίσχυση της ικανότητας για καθολική κάλυψη» (SCUC2) υποστηρίζει την πορεία της Ελλάδας προς την καθολική κάλυψη υγείας, επικεντρώνεται στην παροχή καθολικής πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας, στην καθιέρωση μιας διαφανούς και χωρίς αποκλεισμούς, εκσυγχρονισμένη διακυβέρνηση στον τομέα της υγείας, καθώς και στη βιώσιμη χρηματοδότησή της. Οι κύριες προτεραιότητες του προγράμματος SCUC2 είναι η ανάπτυξη του δικτύου πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και η αντιμετώπιση προβλημάτων δημόσιας υγείας. Η πρωτοβουλία συμβάλλει στην αξιολόγηση των υπηρεσιών επείγουσας ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, στη βελτιστοποίηση της χρήσης τεχνολογικών μέσων, στη μείωση των ίδιων πληρωμών και στη βελτίωση των κεντρικών μηχανισμών προμηθειών. Θα συνεχίσει να διευκολύνει τους διάλους επικοινωνίας ανάμεσα στο αρμόδιο Υπουργείο και όλους τους ενδιαφερομένους.

Η θέσπιση του νόμου 4486/2017 «Μεταρρύθμιση της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας» τον Δεκέμβριο του 2017 σηματοδότησε την εγκαινίαση 3 τοπικών μονάδων υγείας (Το.Μ.Υ.) στην ευρύτερη αστική περιοχή της Θεσσαλονίκης. Η υγειονομική περίθαλψη και οι περιφερειακές διοικήσεις έχουν δημιουργήσει 47 ΤοΜΥ από τον Μάρτιο του 2018 και θα λειτουργούν τουλάχιστον 100 μέχρι τα τέλη Μαΐου 2018. Επιπλέον, εκδόθηκαν υπουργικές αποφάσεις σχετικά με:

- Τη διαδικασία παραπομπής.
- Τη διαδικασία καταχώρισης του πληθυσμού με έναν γενικό ιατρό.
- Τα χρονοδιαγράμματα των γενικών ιατρών.

Παράλληλα, είναι σε εξέλιξη η διαδικασία σύμβασης του ΕΟΠΥΥ με οικογενειακούς γιατρούς (γενικούς ιατρούς, παθολόγους και παιδίατρος).

Κεντρική Διαχείριση των Προμηθειών

Τα προβλήματα στις διαδικασίες προμηθειών δημόσιας υγείας τεκμηριώθηκαν τόσο από τις ελληνικές Αρχές όσο και από διεθνείς οργανισμούς όπως ο ΟΟΣΑ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Κρίθηκε επομένως απαραίτητη μια ριζική μεταρρύθμιση για την αντιμετώπιση των φαινομένων διαφθοράς και σπατάλης.

Ο νόμος 4472/2017 δημιούργησε τον δημόσιο φορέα ΕΚΑΠΥ που ελέγχεται από το υπουργείο Υγείας, η αποστολή του οποίου είναι να αυξήσει την εξοικονόμηση κατά 25% σε κάθε κεντρική προμήθεια, να αυξήσει την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας και να εξορθολογήσει τα έξοδα, να καταπολεμήσει τη διαφθορά και να προωθήσει τη διαφάνεια και τον στρατηγικό σχεδιασμό. Είναι ακόμη επιφορτισμένος με τη βελτίωση της εφαρμογής κεντρικών προμηθειών προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και με την παρακολούθηση των δαπανών δημόσιας υγείας.

Η προηγούμενη Αρμόδια Αρχή, η Επιτροπή Προμηθειών Υγείας, ξεκίνησε 36 κεντρικούς διαγωνισμούς μεταξύ 2008 και 2017. Δέκα από αυτούς κατέληξαν σε σύμβαση με συνολικό ποσό 140 εκατ. ευρώ (προϋπολογισμού 337,6 εκατ. ευρώ).

Ο περιορισμένος αριθμός επιτυχημένων κεντρικών συμβάσεων είναι αποτέλεσμα ενός δυσκίνητου μηχανισμού προμηθειών που χαρακτηρίζεται από έλλειψη στρατηγικού προγραμματισμού, περίπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες και έλλειψη πληροφοριών και οργανωτικών εργαλείων. Όλα αυτά, είχαν ως αποτέλεσμα σημαντικές καθυστερήσεις στις συμβάσεις και δυσλειτουργίες, ενώ παράλληλα οδήγησαν σε αύξηση του κόστους και υποχώρηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών στους πολίτες.

Η δημιουργία της Εθνικής Κεντρικής Αρχής για την Προμήθεια Υγείας (ΕΚΑΠΥ) επιδιώκει την καθιέρωση καθολικών και αποδεκτών προτύπων και διαδικασιών προμηθειών. Για την εξασφάλιση υψηλής ποιότητας στελέχωσης, προβλέπεται η πρόσληψη εξειδικευμένων στελεχών του δημόσιου τομέα καθώς και εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού με συμβάσεις ορισμένου χρόνου. Το προσωπικό της ΕΚΑΠΥ θα αυξηθεί από 80 σε 100, προκειμένου να καλύψει τις ειδικές ανάγκες της. Για την εκπλήρωση της αποστολής του, το ΕΚΑΠΥ έχει εκπονήσει ένα στρατηγικό σχέδιο για τα επόμενα 3 χρόνια που μεταξύ των άλλων περιλαμβάνει τα παρακάτω:

- Λειτουργική αναβάθμιση της ΕΚΑΠΥ.
- Μακροπρόθεσμος σχεδιασμός κεντρικών προμηθειών για ένα μεγάλο μέρος των ιατρικών συσκευών, φαρμάκων και υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται στο εθνικό σύστημα υγείας.
  - Βελτίωση της ποιότητας των πληροφοριών που διακινούνται στο σύστημα υγείας.
  - Βελτίωση των διαδικασιών υποβολής προσφορών, χρήση σύγχρονων και ανταγωνιστικών εργαλείων, βελτίωση του οργανωτικού και διοικητικού πλαισίου των συμβάσεων, παροχή κατάρτισης στο προσωπικό, καθιέρωση κοινών προτύπων (έγγραφα και διαδικασίες).
  - Αναβάθμιση της συμβολής των πληροφοριακών συστημάτων.
  - Αναβάθμιση της επικοινωνίας με διεθνείς οργανισμούς και συμμετοχή σε αντίστοιχα δίκτυα.

Εξορθολογισμός των δαπανών για την Υγεία και το Φάρμακο

Οι ελληνική κυβέρνηση δεσμεύτηκε να προβεί σε περαιτέρω αναμόρφωση του τομέα υγείας με στόχο την παροχή καθολικής, ισότιμης και αποτελεσματικής φροντίδας για τους ασθενείς. Βασικός στόχος είναι ο εξορθολογισμός των φαρμακευτικών δαπανών. Ως εκ τούτου, η κυβέρνηση αύξησε τις προσπάθειές της και ανέπτυξε ένα σύνολο κινήτρων και υποχρεώσεων για τους συμμετέχοντες στην αλυσίδα εφοδιασμού φαρμάκων, προκειμένου να αυξηθεί η διείσδυση των γενόσημων φαρμάκων.

Η Κυβέρνηση αναπτύσσει μια κρίσιμη μάζα κατευθυντήριων γραμμών για τις συνταγές και τα θεραπευτικά πρωτόκολλα για τα μέσα υγειονομικής φροντίδας. Ένας σημαντικός αριθμός αυτών των θεραπευτικών πρωτοκόλλων θα εισαχθεί στο σύστημα ηλεκτρονικής συνταγογράφησης πριν από τον Μάιο του 2018. Επιπλέον, η κυβέρνηση θα συστήσει έναν Οργανισμό Αξιολόγησης Τεχνολογιών Υγείας (ΟΑΤΥ) για να αξιολογηθεί ποια προϊόντα θα επιστραφούν και υπό ποιους όρους και συμφωνίες. Αυτός θα καταστεί ενεργός και πλήρως λειτουργικός μέχρι τα τέλη του 2018. Ως ενδιάμεσο βήμα θα συσταθεί μια Επιτροπή ΑΤΥ κατά το πρώτο εξάμηνο του 2018. Η σχετική νομοθεσία έχει ήδη ψηφιστεί και έχει ξεκινήσει η ίδρυση της Επιτροπής. Η κυβέρνηση εφαρμόζει έναν αυτόματο μηχανισμό claw-back στις φαρμακευτικές εταιρείες, γεγονός που εγγυάται ότι οι φαρμακευτικές δαπάνες των ασθενών των εξωτερικών ιατρείων δεν θα υπερβαίνουν τους στόχους του ΕΟΠΥΥ.

Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των νοσοκομείων

Η ελληνική κυβέρνηση έχει υιοθετήσει και συνεχίζει να αναπτύσσει μια σειρά από μέτρα στον νοσοκομειακό τομέα ώστε να αυξηθεί η ικανότητα να παρέχει υπηρεσίες μέσω της μείωσης της σπατάλης, του εξορθολογισμού της κατανομής των ανθρώπινων και οικονομικών πόρων, της πρόληψης και καταπολέμησης της διαφθοράς, καθώς και της αυξημένης διαφάνειας στις διοικητικές δομές.

Αυτά τα μέτρα περιλαμβάνουν:

- Ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος Business Intelligence μέσω του οποίου θα καταστούν προσβάσιμοι σε σχεδόν πραγματικό χρόνο ορισμένοι νοσοκομειακοί δείκτες-κλειδιά που σχετίζονται με εισαγωγές, κατανάλωση φαρμάκων, προσωπικό, οικονομικά κτλ.
  - Υιοθέτηση ενός σχεδίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς στον τομέα της υγείας σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ.
  - Ανάπτυξη ενός συστήματος Ομοειδών Διαγνωστικών Ομάδων για τις δαπάνες νοσηλείας, για την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και τη βελτιστοποίηση της αποδοτικότητας και της κατανομής πόρων.
  - Επέκταση αρμοδιοτήτων της Διαπραγματευτικής Επιτροπής για φαρμακευτικά προϊόντα ώστε να συμπεριληφθούν τα νοσοκομειακά φάρμακα.
  - Αναθέωση της διοικητικής δομής των νοσοκομείων ώστε να συμπεριληφθούν οργανισμοί ασθενών σε φορείς που λαμβάνουν αποφάσεις-κλειδιά.
  - Συνέχιση της διαδικασίας αναθεώρησης

δαπανών, σε συνεργασία με το ΓΛΚ, ώστε να οριστούν περιοχές σπατάλης.

Ιατρική Κάνναβη

Την 1η Μαρτίου 2018, το Ελληνικό Κοινοβούλιο ενέκρινε νομοσχέδιο που επιτρέπει την παραγωγή φαρμακευτικής κάνναβης. Ο νόμος 4523/2018 επιτρέπει την καλλιέργεια και παραγωγή ιατρικής κάνναβης σε ειδικά αδειοδοτημένες ολοκληρωμένες μονάδες. Η άδεια περιλαμβάνει την παραγωγή, τη μεταποίηση και την παραγωγή πλήρων φαρμακευτικών προϊόντων κάνναβης

Ιατρικός Τουρισμός

Ο ιατρικός τουρισμός αποκτά δυναμική. Οι ενέργειες του Υπουργείου Τουρισμού περιλαμβάνουν κυρίως:

- Τα ιαματικά νερά αντιμετωπίστηκαν μέχρι σήμερα ως απόβλητα και λύματα, εμποδίζοντας επενδύσεις. Έχουν αποκατασταθεί από το άρθρο 35 του νόμου 4403/2016. Η πρώτη ειδική τουριστική μονάδα εξουσιοδοτήθηκε αντίστοιχα τον Μάρτιο του 2017.

- Δημιουργήθηκε από το Υπουργείο Τουρισμού μια Επιτροπή για την Προστασία Ιαματικών Φυσικών Πόρων, η οποία οδήγησε στην αναγνώριση 50 θεραπευτικών φυσικών πόρων με άλλα 73 εκκρεμούντα αιτήματα.

- Η Ειδική Αρχή για την παροχή επενδυτικών αδειών στον κλάδο του Τουρισμού διαθέτει άδειες τουριστικής υποδομής με απλοποιημένες και ταχείες διαδικασίες.

- Το νομικό πλαίσιο του Ιατρικού Τουρισμού αναπτύσσεται σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας. Περιλαμβάνει την πιστοποίηση των παρόχων ιατρικού τουρισμού με τη δημιουργία μητρώου, τη χορήγηση ξεχωριστών σημείων ιατρικού τουρισμού, τη διερεύνηση της δυνατότητας κάλυψης των ιατρικών δαπανών των αλλοδαπών πολιτών και τον καθορισμό των αποδεκτών ιατρικών υπηρεσιών τουρισμού.

- Τα Υπουργεία Τουρισμού και Υγείας συνεργάζονται στενά για τη δευτερογενή νομοθεσία σύμφωνα με το άρθρο 40 του Ν. 4272/2014 και σχετικά με την αναγνώριση των θεραπευτικών μονάδων ιαματικής θεραπείας, των κέντρων θεραπείας και spa και των κέντρων θαλασσοθεραπείας ως βασικές μονάδες παροχής υπηρεσιών υγείας.

4.5 Αναβαθμίζοντας και ενισχύοντας την Κοινωνική Προστασία

Τα τελευταία χρόνια πραγματοποιήθηκαν δύο ριζοσπαστικές μεταρρυθμίσεις στο σύστημα κοινωνικής προστασίας: η δημιουργία ενός ενιαίου ασφαλιστικού συστήματος και η εισαγωγή του εισοδήματος κοινωνικής αλληλεγγύης. Το ενιαίο ασφαλιστικό σύστημα αποτελεί μια τεράστια διοικητική μεταρρύθμιση, η οποία για πρώτη φορά καθορίζει κοινούς κανόνες ασφάλισης και συνταξιοδότησης για όλους τους ασφαλισμένους. Ταυτόχρονα, το νέο ενιαίο σύστημα διευκολύνει την επιτάχυνση της χορήγησης σύνταξης, από μια μέση περίοδο αναμονής μεγαλύτερη από δύο χρόνια σε μόλις δύο μήνες. Η πλήρης εφαρμογή της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης είναι ζωτικής σημασίας, καθώς θα προσφέρει ένα σύγχρονο, βιώσιμο και δίκαιο σύστημα κοινωνικής προστασίας προς όφελος του ελληνικού πληθυσμού. Το εισόδημα κοινωνικής αλληλεγγύης, μεταρρύθμιση-ορόσημο που έχει τεθεί σε εφαρμογή, πρέπει να αυξηθεί και να συμπληρωθεί με άλλα οικονομικά οφέλη και παροχές σε είδος. Τα κοινωνικά προγράμματα πρέπει να έχουν ειδική στόχευση προς τα παιδιά και τις οικογένειες, καθώς και άλλες ευάλωτες ομάδες. Η πλήρης εφαρμογή του εθνικού συστήματος αλληλεγγύης, ενσωματώνοντας τις αρχές ενός σύγχρονου ψηφιακού κράτους πρόνοιας, θα αντιμετωπίσει τις αδυναμίες του παρελθόντος και θα καταστήσει την κοινωνική προστασία πιο διαφανή, δίκαια και χωρίς αποκλεισμούς.

Το ελληνικό κράτος πρόνοιας αποδείχθηκε απροετοίμαστο για την αντιμετώπιση των σοβαρών κοινωνικών συνεπειών της κρίσης. Η κατάρρευση του ΑΕΠ κατά περισσότερο από 25% από το 2008, είχε ως αποτέλεσμα την τεράστια αύξηση της φτώχειας, ενώ οι εξαιρετικά περιορισμένοι πόροι του συστήματος απέτυχαν να παράσχουν ένα επαρκές

δίχτυ ασφαλείας. Οι κοινωνικοί δείκτες όπως η φτώχεια και τα ποσοστά ανεργίας είναι μεταξύ των υψηλότερων στην Ευρώπη. Παρά τις σημαντικές προσπάθειες, το ένα τρίτο του πληθυσμού εξακολουθεί να ζει σε κίνδυνο της φτώχειας, υλικής στέρησης και κοινωνικού αποκλεισμού. Τα νεότερα τμήματα του πληθυσμού επηρεάστηκαν ιδιαίτερα,

σε ποσοστό περίπου 27%, με το 38% των παιδιών να διατρέχει κίνδυνο φτώχειας και η ανεργία των νέων παραμένει γύρω στο 45%.

Ο στόχος της κυβέρνησης είναι να αυξηθεί ουσιαστικά ο προϋπολογισμός κοινωνικής προστασίας, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός, αλλά και να πραγματοποιηθούν μεταρρυθμίσεις για την αύξηση της διαφάνειας του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, της δικαιοσύνης, της φιλικότητας προς το χρήστη, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας. Πράγματι, σήμερα οι δαπάνες κοινωνικής πρόνοιας είναι εξαιρετικά χαμηλές, περίπου 2,2% του ΑΕΠ σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ 4,1%. Όλα τα μέτρα κοινωνικής πρόνοιας που νομοθετήθηκαν το Μάιο 2017 για το 2019 και μετά θα αυξήσουν το σχετικό προϋπολογισμό κατά 0,7% του ΑΕΠ.

Ένα ισχυρό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής πρόνοιας βρίσκεται στο επίκεντρο της «ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς» και η κυβέρνηση έχει εφαρμόσει μια σειρά μεταρρυθμίσεων για την οικοδόμηση ενός ισχυρού συστήματος κοινωνικής προστασίας που προστατεύει τα πιο ευάλωτα τμήματα του πληθυσμού. Δύο βασικά επιτεύγματα των μεταρρυθμίσεων είναι η δημιουργία του ενιαίου συνταξιοδοτικού συστήματος και η καθιέρωση του συστήματος εισοδημάτων κοινωνικής αλληλεγγύης. Έθεσαν έναν οδικό χάρτη για τις αυριανές πολιτικές, σύμφωνα με τις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

Ένα ενοποιημένο, σύγχρονο και βιώσιμο συνταξιοδοτικό σύστημα

Το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης έχει αναμορφωθεί πλήρως, με την ενοποίηση των κυριότερων συνταξιοδοτικών ιδρυμάτων στον «Ενιαίο Οργανισμό Κοινωνικής Ασφάλισης» (ΕΦΚΑ) και όλων των επικουρικών συνταξιοδοτικών ταμείων στο «Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών» (ΕΤΕΑΕΠ). Αυτή η σημαντική διοικητική αναδιάρθρωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης είναι μια από τις πιο επιτυχημένες πρόσφατες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα. Η ανασωγογόνηση της σχέσης μεταξύ των Ελλήνων πολιτών και της Κοινωνικής Ασφάλισης θα είναι καθοριστικής σημασίας για τη βελτίωση της λειτουργίας της Κοινωνικής Ασφάλισης και τη βελτιστοποίηση τόσο των εσόδων όσο και των παροχών.

Ο νόμος 4387/2016, ο οποίος εισήγαγε το Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, αποτελεί μια ριζική αλλαγή στη δομή οργάνωσης, λειτουργίας και ωφέλειας της κοινωνικής ασφάλισης. Στόχος αυτών των παρεμβάσεων είναι η διασφάλιση

της βιωσιμότητας του συστήματος, καθώς και ο εξορθολογισμός του κόστους με σκοπό την αύξηση των εσόδων του ΕΦΚΑ. Από δημοσιονομική άποψη, η μεταρρύθμιση του 2016 ήταν εμπροσθοβαρής. Μαζί με την συμπληρωματική νομοθεσία, οι εξοικονομήσεις πόρων αναμένεται να φτάσουν το 2,8% του ΑΕΠ έως το 2020 και να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στη μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη οικονομική βιωσιμότητα. Οι δαπάνες για τις συντάξεις αναμένεται να μειωθούν από 17,3% του ΑΕΠ το 2016 σε 13,4% έως το 2020 και σε 12,9% το 2040 -λαμβάνοντας υπόψη και την αύξηση του ΑΕΠ-, σε σύγκριση με το 13% του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Από το 2025 και μετά, η κρατική χρηματοδότηση θα καλύπτει μόνο την εθνική σύνταξη (4,8% του ΑΕΠ) και δεν θα είναι απαραίτητη πρόσθετη χρηματοδότηση, δεδομένου ότι το έλλειμμα θα έχει εξαλειφθεί. Οι εισφορές των εργαζομένων και των εργοδοτών θα αντιπροσωπεύουν σχεδόν όλες τις εισφορές του συστήματος από το 2026 και μετά. Κατά συνέπεια, η εφαρμογή της μεταρρύθμισης διασφαλίζει τη μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη οικονομική βιωσιμότητα του ελληνικού συνταξιοδοτικού συστήματος.

Ένα βιώσιμο και λειτουργικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης θα εξασφαλίσει δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ των ασφαλισμένων και θα τους αποζημιώσει για τις απώλειες που προκάλεσε η οικονομική κρίση.

Η υλοποίηση της μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού συστήματος εγγυάται την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά του διασφαλίζοντας ένα αξιοπρεπές επίπεδο παροχών παρά τους υπάρχοντες περιορισμούς. Η μεταρρύθμιση αντιμετωπίζει ειδικά προβλήματα για το ελληνικό συνταξιοδοτικό σύστημα: το χρηματοδοτικό κενό, τον μεγάλο κατακερματισμό, την αδικία που προκύπτει από τους διαφορετικούς κανόνες εισφορών και παροχών, το υψηλό ποσοστό αδήλωτης εργασίας, την αναποτελεσματική διοίκηση. Συνολικά, αυτές οι βελτιώσεις θα βοηθήσουν στην άμβλυση των επιπτώσεων της πρόσφατης κρίσης (υψηλά ποσοστά ανεργίας, μείωση των μισθών και αύξηση της μη δηλωμένης απασχόλησης).

Άλλοι βασικοί στόχοι του Υπουργείου Εργασίας για την αύξηση της διοικητικής αποτελεσματικότητας και τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών περιλαμβάνουν την ψηφιοποίηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και την απλούστευση και την τυποποίηση των διαδικασιών. Η χρήση των ψηφιακών εργαλείων θα καταστήσει τις διαδικασίες γρηγορότερες, πιο διαφανείς, εύχρηστες και αξιόπιστες. Η ψηφιοποίηση του ΕΦΚΑ θα βοηθήσει στην επιτάχυνση της απονομής των συντάξεων. Ο στόχος είναι να περάσουμε από μια μέση περίοδο αναμονής μεγαλύτερης των δύο ετών σε αυτή των δύο μηνών, αρχής γενομένης από τον Αύγουστο

του 2018. Η χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο χορηγήθηκε για να επιταχύνει την ψηφιοποίηση του ΕΦΚΑ αλλά και για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και των δράσεων όπως «Σύνταξη σε μια μέρα».

Ο ΕΦΚΑ έχει δημιουργήσει ακόμη ένα σχέδιο δράσης για την συγχώνευση όλων των προηγούμενων Ταμείων Κοινωνικής Ασφάλισης, που προβλέπει δράσεις μέχρι και το 2020. Τα κύρια εναπομείναντα ορόσημα είναι τα ακόλουθα: (α) συγχωνευμένα ταμεία που να λειτουργούν υπό ολοκληρωμένες οργανωτικές δομές, όπως προβλέπει ήδη η ΥΑ, (β) μείωση των ενοικιάσεων και των μισθώσεων, (γ) εξοικονόμηση σε προσωπικό και θέσεις διαχείρισης, (δ) μείωση του αριθμού των τοπικών γραφείων, (ε) ολοκληρωμένα IT συστήματα, (στ) αναδιάρθρωση των υπηρεσιών ελέγχου και είσπραξης.

Όπως έχει προαναφερθεί, ένα από τα βασικά οφέλη του νέου συνταξιοδοτικού συστήματος είναι η απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών. Η ενσωμάτωση όλων των παλαιών οφειλών στο ΚΕΑΟ είναι μία ακόμη πτυχή αυτού, κάνοντας την διαχείριση του χρέους πιο δίκαιη και αποτελεσματική. Τέλος μια ομάδα εργασίας έχει οριστεί με στόχο να αποσαφηνίσει τις διαδικασίες και τα εργαλεία είσπραξης μεταξύ της φορολογικής διοίκησης και του ΕΦΚΑ-ΚΕΑΟ με στόχο να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα και να μειωθεί το διοικητικό βάρος σε αυτούς που καταβάλουν εισφορές και αυτούς που έχουν χρέος.

Ένα καλά λειτουργικό και οικονομικά βιώσιμο συνταξιοδοτικό σύστημα που ελαχιστοποιεί την αποφυγή ασφάλισης θα συμβάλει στη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Η μεταρρύθμιση του 2016 εξασφαλίζει την αποτελεσματικότητα και τη μακροπρόθεσμη οικονομική βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και την πλήρη εφαρμογή του.

Πολιτικές του Κράτους Πρόνοιας μετά την κρίση

Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης

Το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης θεσμοθετήθηκε στα μέσα του 2016. Έκτοτε η κάλυψή του αυξάνεται, καλύπτοντας περίπου 700.000 ανθρώπους, καθώς γίνεται το επίκεντρο του ελληνικού κοινωνικού δικτύου ασφαλείας. Προβλέπεται αύξηση του επιπέδου των εισοδηματικών παροχών, σε συνδυασμό με την επαναξιολόγηση του ελάχιστου επιπέδου μισθών.

Η ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας, ο λεγόμενος και 2ος πυλώνας του ΚΕΑ, θα ολοκληρωθεί το 2018 με πρόσθετες υπηρεσίες και

παροχές σε είδος. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται ήδη τα κοινωνικά τιμολόγια για το νερό και την ενέργεια, η άμεση σύνδεση με το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους πιο Άπορους για παροχή τροφίμων και βασικών ενισχύσεων, η εγγραφή των παιδιών σε σταθμούς και δωρεάν υγειονομική περίθαλψη στο δημόσιο σύστημα. Το 10% των ανέργων δικαιούχων του ΚΕΑ έχουν ήδη πρόσβαση στις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης. Στόχος της κυβέρνησης είναι να ενισχυθεί ο 3ος αυτός πυλώνας φτάνοντας το 20% εντός των επόμενων 2 ετών, με σαφή σκοπό τη διευκόλυνση της επανένταξης αυτών των ευάλωτων κοινωνικών τμημάτων ώστε να αποφευχθεί ο εγκλωβισμός τους σε μια παγίδα φτώχειας.

Κοινωνικές επενδύσεις για παιδιά και οικογένειες

Η παιδική φτώχεια και ανασφάλεια, καθώς και η ανεργία των νέων και η επισφαλής απασχόληση συμβάλλουν σημαντικά στην κοινωνική ανισότητα, τη φτώχεια, τον κοινωνικό αποκλεισμό και την κοινωνική αστάθεια, καθώς και στο δημογραφικό έλλειμμα μέσω της αρνητικής επίδρασης της επισφάλειας στη γεννητικότητα. Ένα εθνικό σχέδιο δράσης για τα παιδιά και τις οικογένειες βρίσκεται υπό συζήτηση και θα στοχεύει στην καθιέρωση ενός ισχυρού, ανθεκτικού και βιώσιμου πλαισίου προστασίας.

Εν τω μεταξύ, προβλέπονται πρόσθετες κοινωνικές επενδύσεις για:

- Συνέχιση του επιτυχημένου προγράμματος σχολικών γευμάτων. Το πιλοτικό πρόγραμμα που ωφέλησε 3.000 παιδιά το 2016, αυξάνοντας τα σε 10.000 το 2017 επεκτείνεται σταδιακά σε όλες τις περιοχές της Ελλάδας. Το 2018 θα εξυπηρετηθούν 130.000 ημερήσια γεύματα, που θα αυξηθούν σε 500.000 το 2019 και το 2020, ξεκινώντας από τα σχολεία στις περιοχές που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια και την ανεργία.

- Αύξηση του αριθμού των βρεφονηπιακών σταθμών, από 2.800 μονάδες το 2018 καλύπτοντας 100.000 παιδιά, σε 5.000 μονάδες το 2019-2020 για 145.000 παιδιά. Θα ωφεληθούν οι εργαζόμενοι γονείς αλλά και εκείνοι που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια και την ανεργία.

- Αύξηση των επιδομάτων στέγασης για οικογένειες (με ενοίκιο και δάνειο), ιδίως των χαμηλότερων εισοδηματικών κλιμακίων. Προβλέπονται συμπληρωματικές παρεμβάσεις, κυρίως:

- Ενίσχυση των κοινωνικών υπηρεσιών για οικογένειες και παιδιά, χρησιμοποιώντας υπηρεσίες που βασίζονται στην κοινότητα μέσω περίπου 100

Κέντρων Στήριξης Οικογένειας στο Δίκτυο Κοινοτικών Κέντρων, που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

- Ενίσχυση των μέτρων στήριξης της μητρότητας, κυρίως για τις ανασφάλιστες.

Η κύρια ανησυχία της κυβέρνησης στις παρεμβάσεις της στο πεδίο της κοινωνικής πρόνοιας είναι και θα είναι η διατήρηση των δεσμών όλων των ωφελούμενων με το περιβάλλον της αγοράς εργασίας, ελαχιστοποιώντας ή εξαλείφοντας τον κίνδυνο δημιουργίας αντι-κινήτρων για την ένταξη στην αγορά εργασίας. Ακόμη και όταν τα παρεχόμενα κοινωνικά επιδόματα υπηρετούν άλλους ή πολλαπλούς σκοπούς (π.χ. οικογενειακό επίδομα ή επίδομα αναπηρίας), η συνεχής χρήση εργαλείων όπως ο εθνικός Μηχανισμός (βλέπε παρακάτω) θα ενεργοποιήσει τους ελέγχους και τις διορθώσεις σε όλα τα προγράμματα.

Μέτρα για τις ευάλωτες ομάδες: Ρομά, ηλικιωμένοι, άστεγοι, άτομα με αναπηρία

Ηλικιωμένοι: Η κυβέρνηση ενοποιεί επί του παρόντος τις τρεις βασικές δομές προστασίας των ηλικιωμένων: Κέντρα Βοήθειας στο Σπίτι, Κέντρα Ανοικτής Προστασίας για τους Ηλικιωμένους (ΚΑΠΗ) και Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η). Θα εξελιχθούν σε ένα σύστημα ολιστικής φροντίδας για τους ηλικιωμένους, το οποίο θα διευκολύνει τους ηλικιωμένους να παραμείνουν στο σπίτι και στις οικογένειές τους.

Ρομά: Μετά τη χαρτογράφηση πάνω από 370 οικισμών Ρομά, θα πραγματοποιηθούν 70 εργασίες μετεγκατάστασης από εξαιρετικά υποβαθμισμένους οικισμούς. Ταυτόχρονα, οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις θα στοχεύουν την παροχή ενισχυμένης εκπαίδευσης, υγείας και υποστήριξης της εργασίας για του Ρομά.

Άστεγοι: Οι προσπάθειες θα στραφούν στην καταγραφή πληθυσμού, την παρακολούθηση των αστέγων, την ανάπτυξη ξενώνων και διαμερισμάτων και ολοκληρωμένων προγραμμάτων επανένταξης στην αγορά εργασίας.

Άτομα με αναπηρία: Συνεχίζοντας την επιτυχή καθιέρωση ενός εθνικού συστήματος για την αξιολόγηση της αναπηρίας, που βασίζεται ταυτόχρονα σε ένα νέο ομοιόμορφο πίνακα ποσοστών αναπηρίας, εναρμονισμένο με το ICD-10 του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΕΡΡΡΑ) και σε ένα εθνικό δίκτυο Κέντρων Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ), ένα πιλοτικό πρόγραμμα ξεκίνησε το Μάρτιο του 2018 με σκοπό την αξιολόγηση των λειτουργικών συνθηκών των αναπήρων που αιτούνται επιδόματος στην περιοχή της Αττικής, συνδέοντας τα Κοινοτικά Κέντρα, το δίκτυο ΚΕΠΑ

και τον μοναδικό εντολοδόχο διαχείρισης, ελέγχου και πληρωμών για όλα τα επιδόματα (ΟΠΕΚΑ). Αυτό το πιλοτικό πρόγραμμα, μεταξύ άλλων, εισάγει μια μεγάλη αλλαγή στο σύστημα, συγκεκριμένα την ίδρυση των «ηλεκτρονικών φακέλων αναπηρίας» που επηρεάζει θετικά τους αιτούντες, αξιολογητές, διοικητικό προσωπικό, και τους υπευθύνους για την αξιολόγηση και τη χάραξη πολιτικής σχετικά με τα επιδόματα αναπηρίας. Αυτό το πρόγραμμα θα επεκταθεί σταδιακά τον Ιούλιο 2018 σε όλες της περιοχές της χώρας, προσφέροντας την ίδια διαδικασία για τους ανάπηρους που καταθέτουν αίτηση για τα επιδόματα αναπηρίας. Ο ακριβής οδικός χάρτης για αυτήν την τεράστια μεταρρύθμιση εξαρτάται από μια συνολική εκτίμηση του πιλοτικού προγράμματος, με την τεχνική υποστήριξη της Παγκόσμιας Τράπεζας, του Αυστριακού AED (Πρακτορείο για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη) και της Υπηρεσίας Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (SRSS).

Δημιουργώντας για την Ελλάδα ένα σύγχρονο, δίκαιο και χωρίς αποκλεισμούς Κράτος Πρόνοιας Καλύτερη στόχευση μέσω οριζόντιων κοινωνικών παροχών και υπηρεσιών

Το μοντέλο κοινωνικής προστασίας που επικρατεί σε χώρες όπως η Ελλάδα, η Ιταλία, η Ισπανία ή η Πορτογαλία χαρακτηρίζεται από την χρονικά καθυστερημένη ανάπτυξή του, τον κατακερματισμό του, την ανεπαρκή χρηματοδότηση, καθώς και από τον κακό σχεδιασμό των παροχών. Επιπλέον, το επίπεδο προστασίας πάσχει από τις πελατειακές σχέσεις και την χρόνια αδιαφάνεια. Ως αποτέλεσμα, το βάρος της εξασφάλισης αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης σε όσους έχουν ανάγκη μεταφέρεται στις οικογένειες και τους συγγενείς, καθώς η Ελλάδα έχει τις χαμηλότερες κοινωνικές δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ μεταξύ των χωρών της Νότιας Ευρώπης.

Εισάγοντας το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΣΚΑ) έρχεται να συμπληρώσει την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και τις αντίστοιχες Περιφερειακές Στρατηγικές το 2015, το στρατηγικό πλαίσιο για την ένταξη των Ρομά και την καταπολέμηση της έλλειψης στέγης καθώς και την πρόσφατη υιοθέτηση ενός πιλοτικού πλαισίου για την αποϊδρυματοποίηση παιδιών και ανθρώπων με αναπηρίες. Το εν λόγω πλαίσιο υποστηρίζεται από ένα νέο νόμο που στοχεύει στην ανάπτυξη της αναδοχής και της υιοθεσίας, με σκοπό τον

εξορθολογισμό των δαπανών.

Το νέο σύστημα κοινωνικής αλληλεγγύης αποτελείται από 2 πυλώνες:

- Τον Εθνικό Μηχανισμό για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση πολιτικών κοινωνικής ένταξης.
- Τον ΟΠΕΚΑ, ένα δηλαδή ενιαίο γραφείο διαχείρισης, ελέγχου και πληρωμής για όλα τα επιδόματα κοινωνικής πρόνοιας. Το γεωγραφικό σύστημα πληροφοριών του συνδέεται με τον Εθνικό Μηχανισμό.

Η λειτουργία του θα υποβοηθηθεί από την αναβάθμιση και αναδιοργάνωση των 13 Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών και του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Ένα σύγχρονο ψηφιακό σύστημα κοινωνικής πρόνοιας

Ο εθνικός μηχανισμός για το συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης είναι καθοριστικής σημασίας για την αναδιοργάνωση των κοινωνικών υπηρεσιών προς τους πολίτες.

Ο μηχανισμός στηρίζεται σε ένα ενιαίο σύστημα γεωπληροφορικής και διαθέτει 3 μπτρώα για:

- Δικαιούχους των προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας, ήδη σε λειτουργία.
- Δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που προσφέρουν κοινωνική ασφάλεια και φροντίδα, που πρόκειται να ολοκληρωθεί τον Ιούνιο.
- Όλα τα κοινωνικά προγράμματα της χώρας, έτοιμα να λειτουργήσουν.

Ο πυρήνας του Μηχανισμού περιλαμβάνει 240 Κοινοτικά Κέντρα, τα οποία σύντομα θα επεκταθούν για να καλύψουν 325 Δήμους. Τα Κοινοτικά Κέντρα αντιπροσωπεύουν μια τεράστια μεταρρύθμιση με το διπλό ρόλο που επιτελούν, καθώς προσφέρουν υπηρεσίες one-stop shop σε πολίτες (πληροφορίες, καθοδήγηση και αναφορά σε κατάλληλους φορείς υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας) ενώ ταυτόχρονα μεταφέρουν όλες τις πληροφορίες σε 13 Περιφερειακά Παρατηρητήρια, στην αρμόδια Γραμματεία του Υπουργείου Εργασίας και στον ΟΠΕΚΑ.

Ο Εθνικός Μηχανισμός, εκτός από τον θεμελιώδη ρόλο στην ενίσχυση του καλύτερου δυνατού σχεδιασμού των πολιτικών πρόνοιας έπειτα από αξιολόγησή τους, θεωρείται ένα δυνατό όπλο καταπολέμησης των πελατειακών σχέσεων και

της αδιαφάνειας του προηγούμενου συστήματος πρόνοιας, ακριβώς επειδή τα έχει πρόσβαση σε ομοιόμορφες, συνεκτικές, αμερόληπτες πληροφορίες και υπηρεσίες σε όλους τους πολίτες.

Βασισόμενη στην επιτυχία της ψηφιακής πλατφόρμας εισοδήματος κοινωνικής αλληλεγγύης, όλες οι πλατφόρμες και τα προγράμματα που σχετίζονται με το νέο Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Αλληλεγγύης είναι διασυνδεδεμένες και κυρίως προσβάσιμες διαδικτυακά, χρησιμοποιώντας όλα τα απαραίτητα δεδομένα για την αξιολόγηση της επιλεξιμότητας και του προφίλ των πιθανών δικαιούχων προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας και προστασίας. Ταυτόχρονα διευκολύνεται η παρακολούθηση και αξιολόγηση αυτών των προγραμμάτων.

Νέος νόμος-πλαίσιο για τους παρόχους κοινωνικής φροντίδας

Πολλοί δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς καθώς και ΜΚΟ παρέχουν κοινωνική μέριμνα. Παρέχουν προγράμματα και οφέλη, ωστόσο, χωρίς κοινούς κανόνες λειτουργίας ή πλαίσιο ελέγχου ποιότητας και δεν έχουν χαρτογραφηθεί επαρκώς. Η χαρτογράφηση των παρόχων έχει αρχίσει και έχουν εγγραφεί περισσότερες από 1.500 οντότητες σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων, ενώ ένας μεγάλος νόμος-πλαίσιο προετοιμάζεται για την εναρμόνιση των προτύπων και των κανόνων λειτουργίας για αυτούς τους παρόχους κοινωνικής μέριμνας. Η καλύτερη παρακολούθηση θα επιτρέψει την επίτευξη οικονομικών κλίμακας.

Βοηθώντας τα παιδιά και τα άτομα με αναπηρία να αποιδρυματοποιηθούν

Η αποιδρυματοποίηση των παιδιών και των ατόμων με αναπηρίες θα αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο των προσπαθειών της ελληνικής κυβέρνησης να ενισχύσουν την ευημερία αυτής της κοινωνικής ομάδας. Ένα πιλοτικό πρόγραμμα έχει ήδη εφαρμοστεί στη Δυτική Ελλάδα και την Αττική και αυτές οι προσπάθειες θα συντονιστούν με το Νόμο περί υιοθεσίας και περίθαλψης.

Το νέο θεσμικό πλαίσιο που αφορά την αναδοχή και την υιοθεσία θα λύσει σημαντικά προβλήματα και θα συμβάλει στην οικοδόμηση ενός διαφανούς και αποτελεσματικού συστήματος. Αυτό το σύστημα θα από-ιδρυματοποιήσει τα παιδιά με σκοπό τη βελτίωση των ψυχολογικών και πνευματικών τους συνθηκών και θα μειώσει τις καθυστερήσεις των υιοθεσιών, γεγονός που ευνοούσε το ανεπίτρεπτο φαινόμενο της «εμπόριας» ανηλίκων.

4.6 Η Νέα Γενιά στην κορυφή της ατζέντας

Η ελληνική κυβέρνηση έχει θέσει ως μία από τις βασικές προτεραιότητές της τη βελτίωση των προοπτικών της ελληνικής νεολαίας. Πράγματι, η κρίση έγινε δυσανάλογα αισθητή από τη νεολαία. Τα ποσοστά διαρθρωτικής ανεργίας των νέων είναι υψηλά, σχεδόν τριπλασιάστηκαν κατά τη διάρκεια της κρίσης και ανέρχονται σήμερα στο 45%. Το υψηλό ποσοστό της ανεργίας των νέων επισύρει τον κίνδυνο μιας «χαμένης γενιάς». Η στρατηγική «Νεολαία 17-27» επιδιώκει να προωθήσει την αυτονομία και την ανεξαρτησία της νεολαίας και να διευκολύνει τη μετάβασή τους στην ενηλικίωση, να προσφέρει μια δίκαιη και ποιοτική εκπαίδευση-κατάρτιση-μαθητεία, να εξασφαλίσει αξιοπρεπή εργασία για τη νεολαία και να ενθαρρύνει την επιχειρηματικότητα των νέων, να ενισχύσει την υγεία και την ευημερία τους, τη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των νέων και τη δημιουργία πόρων φιλικών προς τη νεολαία. Η στρατηγική θα αρχίσει να εφαρμόζεται τον Μάιο του 2018.

Η ανησυχητική κατάσταση της νεολαίας

Η Ελληνική κυβέρνηση έχει θέσει ως μία από τις βασικές προτεραιότητές της τη βελτίωση των προοπτικών της νεολαίας. Ενώ υπάρχουν περίπου 1,7 εκατ. νέοι ηλικίας από 15 έως 29 ετών στην Ελλάδα ή περίπου 16% του ελληνικού πληθυσμού, οι ανάγκες τους είχαν παραμεριστεί πριν και κατά τη διάρκεια της κρίσης. Η ανεργία των νέων στην Ελλάδα είναι ιστορικά υψηλή, γύρω στο 25 έως 30% στις αρχές της δεκαετίας του 2000. Επιπλέον, επηρεάζει και εξακολουθεί να επηρεάζει τις νέες γυναίκες περισσότερο από τους νεαρούς άνδρες.

Ως αποτέλεσμα, και ενώ είναι η καίρια παραγωγική κοινωνική ομάδα για την ανάκαμψη, την παραγωγικότητα και το μέλλον της χώρας, είναι η ομάδα που έχει πληγεί περισσότερο από την κρίση. Πράγματι, η κρίση έγινε αισθητή δυσανάλογα από τη νεολαία. Τα ποσοστά ανεργίας τους σχεδόν τριπλασιάστηκαν, από λίγο πάνω από 20% το 2008 σε σχεδόν 60% το 2013. Ενώ από τότε μειώθηκαν ελαφρώς, παραμένουν περίπου στο 45% και πάνω από το 50% στις γυναίκες. Υπάρχουν επίσης μεγάλες περιφερειακές ανισότητες. Τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας των νέων βρίσκονται σε περιοχές όπως η Ήπειρος και η Θεσσαλονίκη ακολουθούμενες από τις κεντρικές περιοχές (Δυτική και Κεντρική Ελλάδα, Επτάνησα) και τις περιοχές της Μακεδονίας. Από το 2013, η ανεργία των νέων στη Θεσσαλονίκη και στα Ιόνια Νησιά δεν μειώθηκε σημαντικά.

Το ποσοστό των νέων που δεν βρίσκεται σε καθεστώς απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης είναι επίσης ανησυχητικό. Το 2016, σχεδόν ένας στους τέσσερις νέους ήταν ανενεργός. Η δυναμική αυτή είναι ακόμη ισχυρότερη για τις ηλικίες 25-29 χρονών, θέτοντας την Ελλάδα σε κίνδυνο μιας «χαμένης γενιάς». Ακόμη και μεταξύ της απασχολούμενης νεολαίας, ένας στους τρεις βρίσκεται σε προσωρινή απασχόληση, πάνω από 20% σε μερική απασχόληση (η πλειονότητα παρά τη

βούλησή τους) και περίπου το 20% απασχολούνται, αλλά βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας.

Ένα Εθνικό Σχέδιο για τη Νεολαία

Η Ελληνική κυβέρνηση αντιλαμβάνεται τη νεολαία ως πυλώνα κοινωνικής και οικονομικής προόδου. Ως αποτέλεσμα, το Κυβερνητικό Συμβούλιο Κοινωνικής Πολιτικής (ΚΥΣΚΟΙΠ) αποφάσισε την εκπόνηση μιας Ολοκληρωμένης Στρατηγικής για τη Νέα Γενιά (8.3.2017) που θα συντονίζει όλα τα Υπουργεία.

Αυτή η στρατηγική για τη νέα γενιά έθεσε τρεις βασικές προτεραιότητες

- Ενίσχυση των νέων οικονομικά και πολιτικά.
- Διευκόλυνση της μετάβασης από την παιδική ηλικία στην ενηλικίωση.
- Εφαρμογή στοχευμένων μέτρων για την επιτάχυνση της ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας.

Προκειμένου να υλοποιηθούν οι στρατηγικές προτεραιότητες, έχει σχεδιαστεί από το Υπουργείο Παιδείας μια σαφής και ολοκληρωμένη στρατηγική, η οποία λαμβάνει υπόψη τις πραγματικές ανάγκες των νέων. Με ένα μακροπρόθεσμο όραμα, η στρατηγική θα είναι δεσμευτική για τα ενδιαφερόμενα μέρη και θα προχωρήσει σύμφωνα με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές στην πολιτική για τη νεολαία.

Το στρατηγικό πλαίσιο «Νεολαία 17-27: Πλαίσιο στρατηγικής και σχεδίου δράσης για την ενδυνάμωση των νέων» καθορίζει σαφείς στόχους που αποσκοπούν:

- Προώθηση της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας των νέων και διευκόλυνση της μετάβασής τους στην ενηλικίωση.
- Παροχή δίκαιης και ποιοτικής εκπαίδευσης-κατάρτισης-μαθητείας.
- Εξασφάλιση αξιοπρεπούς εργασίας για τη

νεολαία και ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας των νέων.

- Βελτίωση της υγείας και την ευημερίας των νέων.
- Ενίσχυση της συμμετοχής των νέων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.
- Μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των νέων.
- Δημιουργία πόλεων φιλικών προς τη νεολαία.

Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα των δημόσιων πολιτικών, είναι απαραίτητο ένα ισχυρό πλαίσιο παρακολούθησης και αξιολόγησης της εφαρμογής της παραπάνω στρατηγικής. Για τον σκοπό αυτό, προσδιορίστηκαν συγκεκριμένοι δείκτες, οι οποίοι θα αξιολογήσουν την πρόοδο και θα επιτρέψουν προσαρμογές κατά την εφαρμογή. Θα δημοσιευθεί ετήσια αξιολόγηση και Έκθεση, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι προσπάθειες και οι πολιτικές για την ενίσχυση της κατάστασης της νεολαίας της Ελλάδας θα είναι επαρκώς ισχυρές και ότι θα διατηρηθούν με την πάροδο του χρόνου.

5. Χρηματοδότηση της ανάπτυξης

Για τη χρηματοδότηση της αναπτυξιακής της στρατηγικής, η ελληνική κυβέρνηση στοχεύει στην αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων χρηματοδοτικών εργαλείων και επιλογών και στην ενεργοποίηση περαιτέρω πόρων μέσω της επέκτασης του φάσματος των διαθέσιμων εργαλείων.

Το πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων (ΠΔΕ), το οποίο αποτελείται κυρίως από τα εθνικά δημόσια κεφάλαια και τους πόρους των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων, αποτελεί έναν από τους κύριους πυλώνες για τη χρηματοδότηση του Αναπτυξιακού Σχεδίου της Κυβέρνησης. Τα διαρθρωτικά ταμεία στοχεύουν στην Έξυπνη Ανάπτυξη (Smart Growth), στην Δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς Ανάπτυξη (Inclusive Development) και στην Βιώσιμη Ανάπτυξη (Sustainable Growth), και συμπληρώνονται ταυτόχρονα από οριζόντιες πολιτικές.

Μέσω της επιτάχυνσης της υλοποίησης των έργων και της γόνιμης συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ελλάδα έχει επιτύχει το υψηλότερο ποσοστό απορρόφησης κονδυλίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση των πόρων από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία τα τελευταία τρία χρόνια, με το συνολικό ποσό να φθάνει τα 11 δισ. Ευρώ που διοχετεύθηκαν στην ελληνική οικονομία.

Επιπλέον, η κυβέρνηση χρησιμοποιεί τους

πόρους του σχεδίου Juncker (Juncker Plan EFSI) και ενισχύει τη συνεργασία της με διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όπως η ΕΤΕπ (EIB) και η ΕΤΑΑ (EBRD). Η Ελλάδα είναι η πρώτη στην Ευρώπη με εγκεκριμένα και υπογεγραμμένα δάνεια από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (EFSI). Έχουν ήδη υπογραφεί δάνεια και συμφωνίες ίσες με 2,1 δισ. Ευρώ, γεγονός που θα προκαλέσει επενδύσεις άνω των 8 δισ. Ευρώ.

Συνδυάζοντας τις διάφορες πηγές χρηματοδότησης, η κυβέρνηση έχει δημιουργήσει ένα πλήθος χρηματοδοτικών εργαλείων για τις ΜΜΕ (SMEs) και τις Νεοφυείς επιχειρήσεις (Start-ups), επιτρέποντάς τους να αναπτυχθούν και να γίνουν πιο εξωστρεφείς. Επίσης, υλοποιείται μια ευρεία γκάμα προγραμμάτων μικτής χρηματοδότησης που στοχεύουν στην ανάπτυξη των μικρο-χρηματοδοτήσεων, των επιχειρηματιών, της διευκόλυνσης του εμπορίου και της ενεργειακής απόδοσης. Μέσω αυτών των εργαλείων και των προγραμμάτων αξιοποιούμε και μοχλεύουμε τους δημόσιους πόρους, κινητοποιώντας σημαντικά κεφάλαια από τον ιδιωτικό και τον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Επιπλέον, υλοποιείται σήμερα ένας νέος Αναπτυξιακός Νόμος που παρέχει μια σειρά από ευκαιρίες χρηματοδότησης και επενδυτικά κίνητρα και δημιουργείται μια Τράπεζα Ανάπτυξης

η «Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα» (Hellenic Development Bank, "HDB") για την υποστήριξη μακροπρόθεσμων επενδύσεων. Η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα θα συντονίζει όλα τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία, θα λειτουργήσει συμπληρωματικά με τις εμπορικές τράπεζες, θα μεταφέρει και θα εφαρμόσει τις βέλτιστες πρακτικές από διεθνείς οργανισμούς και θα εξασφαλίσει πρόσθετη χρηματοδότηση για μεγάλα επενδυτικά σχέδια και επιχειρήσεις.

Τέλος, έχουν γίνει αποφασιστικά βήματα για την τόνωση του τραπεζικού τομέα. Το Υπουργείο

Οικονομικών καταργεί σταδιακά τους περιορισμούς στην κίνηση κεφαλαίων (capital controls) και βελτιώνει την τραπεζική εταιρική διακυβέρνηση, ενώ ταυτόχρονα τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια μειώνονται βάσει ενός φιλόδοξου σχεδίου και ενός αυστηρού χρονοδιαγράμματος που ήδη έχει σημαντικά αποτελέσματα. Γενικά, ο στόχος της κυβέρνησης είναι να ενισχύσει τη ρευστότητα, να τονώσει τον χρηματοπιστωτικό τομέα και να αντιμετωπίσει τα κενά χρηματοδότησης στην πραγματική οικονομία, ειδικά για τις ΜΜΕ, τις υποδομές και τις εξαγωγές.

5.1 Το πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων (ΠΔΕ)

Η στρατηγική ανάπτυξης χρηματοδοτείται μέσω του Προγράμματος Δημόσιων Επενδύσεων (ΠΔΕ), το οποίο αποτελείται από εθνικούς δημόσιους πόρους και πόρους των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων. Επιπλέον, χρησιμοποιούμε τα κονδύλια του σχεδίου Juncker (EFSI) και προσελκύνουμε πρόσθετη χρηματοδότηση ενισχύοντας τη συνεργασία μας με Διεθνή Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ΕΤΕπ και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ).

Τα τελευταία τρία χρόνια η Ελλάδα βρίσκεται στην κορυφή των χωρών μελών της ΕΕ όσον αφορά την απορρόφηση των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων και πρώτη στην Ευρώπη στην χρησιμοποίηση και του Σχεδίου Juncker βάσει του δείκτη των επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ (Μάρτιος 2018). Ταυτόχρονα, η χώρα είναι η 5η παγκοσμίως, μεταξύ των χωρών για τις επενδύσεις της ΕΤΑΑ (EBRD) με συνολικές επενδύσεις ύψους € 2,5 δισ. ευρώ κατά την διάρκεια της τελευταίας τριετίας (Μάρτιος 2018). Επιπλέον, η ΕΤΕπ αυξάνει συνεχώς τη χρηματοδότησή της στην ελληνική οικονομία, με εκταμιεύσεις ύψους 2 δισ. ευρώ μόνο το 2017 και ποσό 7 δισ. ευρώ το οποίο θα ανατεθεί για έργα τα επόμενα τρία χρόνια, τα οποία αναμένεται να προκαλέσουν (μοχλεύσουν) περαιτέρω επενδύσεις άνω των 20 δισ. ευρώ, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Τράπεζας.

Ο σχεδιασμός της κυβέρνησης περιλαμβάνει τον συνδυασμό όλων των διαθέσιμων πόρων μέσω της κινητοποίησης ιδιωτικών επενδύσεων και της επανεκκίνησης του τραπεζικού τομέα προκειμένου να μεγιστοποιηθεί το αποτέλεσμα της ανάπτυξης. Αυτές οι πηγές περιγράφονται λεπτομερώς παρακάτω.

Το Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων

(ΠΔΕ) είναι το κύριο χρηματοδοτικό εργαλείο για την Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης. Αποσκοπεί στην προετοιμασία των προτεραιοτήτων που θέτει η στρατηγική, αλλά και στην κινητοποίηση άλλων πηγών χρηματοδότησης, όπως οι ιδιωτικές επενδύσεις και ο τραπεζικός δανεισμός.

Το 2018 ο προϋπολογισμός του Προγράμματος Δημόσιων Επενδύσεων (ΠΔΕ) είναι 6,75 δισεκατομμύρια ευρώ. Στα επόμενα χρόνια και στο πλαίσιο της μεσοπρόθεσμης δημοσιονομικής στρατηγικής ο προϋπολογισμός ΠΔΕ αυξάνεται σταθερά (φτάνει τα 7,3 δισ. Ευρώ για κάθε ένα από τα έτη 2019-2022).

Επιπλέον, 2 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως διατίθενται στην οικονομία τα επόμενα χρόνια από κεφάλαια της ΕΤΕπ, της ΕΤΑΑ, της Παγκόσμιας Τράπεζας και άλλων διεθνών χρηματοδοτικών ιδρυμάτων που βασίζονται σε έργα και προγράμματα που έχουν ξεκινήσει από τα προαναφερθέντα θεσμικά όργανα με τα κονδύλια του ΠΔΕ και του ΕΣΠΑ). (Το ποσό αυτό των 2 δισ. Ευρώ ετησίως είναι μια μέτρια πρόβλεψη που βασίζεται στα τρέχοντα στοιχεία. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το 2017 το ποσό των εκταμιεύσεων στην οικονομία από την ΕΤΕπ και την ΕΤΑΑ ανέρχονταν σε 2,57 δισ. Ευρώ με βάση τα στοιχεία αυτών των δύο τραπεζών).

Επομένως, εκτιμάται ότι τα επόμενα 5 χρόνια θα εισρεύσουν 45-50 δισ. Ευρώ στην οικονομία από το ΠΔΕ και την συνεργασία της κυβέρνησης με τα προαναφερθέντα Διεθνή Χρηματοδοτικά Ιδρύματα. Επιπλέον, με βάση το μακροοικονομικό μοντέλο της ελληνικής οικονομίας που χρησιμοποιείται από το Υπουργείο Οικονομικών, θα πρέπει να εφαρμοστεί πολλαπλασιαστής μεταξύ 1,5 και 2,0 στο παραπάνω ποσό προκειμένου να υπολογιστεί ο συνολικός αντίκτυπος των δημόσιων επενδύσεων στα επόμενα 5 έτη.

5.1.1. Διαρθρωτικά και άλλα κονδύλια της ΕΕ

Το συγχρηματοδοτούμενο μέρος του ΠΔΕ είναι το μεγαλύτερο από άποψη όγκου, καθώς ενσωματώνει τα ευρωπαϊκά κονδύλια που διαχειρίζεται η χώρα (ΕΣΠΑ 2014-2020, Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF) και Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF) για τη διαχείριση της μετανάστευσης, το Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση κ.λπ.)

ΕΣΠΑ 2014-2020 - Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ταμείο Συνοχής

Οι στρατηγικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ για το 2014-2020 (εκτός από τον ειδικό τομέα της Αγροτικής Ανάπτυξης) περιλαμβάνουν τρεις πυλώνες: Έξυπνη Ανάπτυξη, Δίκαιη Ανάπτυξη και Βιώσιμη Ανάπτυξη.

Η έξυπνη ανάπτυξη επικεντρώνεται σε οκτώ πρωταρχικούς τομείς (Ενέργειας, Γεωργικών προϊόντων, τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνίας (ΤΠΕ), Περιβάλλοντος, Φαρμακευτικών προϊόντων, Υγείας, Μεταφορών και Logistics, Πολιτισμού και Τουρισμού), τομείς στους οποίους η χώρα έχει ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Οι πόροι που διατίθενται στους εν λόγω τομείς αναμένεται να δημιουργήσουν ένα φιλικό επιχειρηματικό περιβάλλον και ένα ελκυστικό επενδυτικό περιβάλλον, να ενισχύσουν την εξαγωγική δραστηριότητα, να αυξήσουν την προστιθέμενη αξία, να προωθήσουν την απασχόληση, να ενισχύσουν τη συνεργασία και την επιχειρηματική κουλτούρα, να ενισχύσουν την καινοτομία και την έρευνα και ανάπτυξη.

Ο δεύτερος πυλώνας “Δίκαιη Ανάπτυξη” επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση του κοινωνικού κόστους της κρίσης και στην επανασύνδεση του ανθρώπινου δυναμικού με την αγορά εργασίας. Περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, προγράμματα για την κοινωνική ένταξη, την καταπολέμηση της φτώχειας και την υποστήριξη των μακροχρόνια ανέργων. Προωθεί επίσης τη γενική μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος, την ανάπτυξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και την ενίσχυση των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας και αλληλεγγύης.

Ο τρίτος πυλώνας “Βιώσιμη ανάπτυξη” αποσκοπεί στην κατανομή πόρων για την ανανεώσιμη ενέργεια, την εξοικονόμηση ενέργειας και την προστασία του περιβάλλοντος.

Οι τρεις πυλώνες συμπληρώνονται από οριζόντιες πολιτικές που στοχεύουν στην αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης, καθώς και στον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη νέων ενεργειακών, δημοσίων υποδομών και δικτύων μεταφορών.

Ως εκ τούτου, το ΕΣΠΑ βασίζεται σε μια ισχυρή στρατηγική προσέγγιση με στόχο την εξασφάλιση

της αποτελεσματικότερης και αποδοτικότερης χρήσης των πόρων που είναι διαθέσιμοι για την Ελλάδα κατά την περίοδο 2014-2020. Το στρατηγικό έγγραφο (ΕΣΠΑ 2014-2020) αποτελεί το κύριο μέσο για επενδύσεις μέσω του προϋπολογισμού του ΠΔΕ (τα έργα ΕΣΠΑ υπερβαίνουν το 80% του συνολικού ΠΔΕ) για την υποστήριξη και την προώθηση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας και, ως εκ τούτου, θέτει τα θεμέλια για ένα νέο οικονομικό μοντέλο. Αντιμετωπίζει και μετριάσει τις σοβαρές επιπτώσεις των οικονομικών και κοινωνικών κρίσεων που χαρακτηρίζονται από την υψηλή ανεργία και ως εκ τούτου βοηθά τη βιώσιμη έξοδο της Ελλάδας από την κρίση. Ενεργοποιεί και επιδιώκει τον προβλεπόμενο εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης και προωθεί διαρθρωτικές και διοικητικές μεταρρυθμίσεις.

Αυτή η σαφής και ισχυρή ιεράρχηση των αναπτυξιακών αναγκών παρέχει προστιθέμενη αξία στους καθορισμένους στόχους. Οι κύριοι τομείς που προσδιορίζονται είναι οι κινητήριοι μοχλοί ανάπτυξης και απασχόλησης. Αυτό συνιστά μια έντονη και ορατή διαφορά σε σχέση με τις εμπειρίες του προηγούμενου προγραμματισμού και υλοποίησης των Ταμείων. Η ίδια ορατή διαφορά στην προσέγγιση παρατηρείται επίσης στην αποτελεσματική εφαρμογή των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης που υιοθετήθηκαν σε αυτή τη διαδικασία ιεράρχησης προτεραιοτήτων καθώς και στη σημαντική αύξηση της χρηματοδότησης τεσσάρων βασικών θεματικών στόχων (Ε&Α, ΤΠΕ, Ενέργεια και ΜΜΕ). Για παράδειγμα, υπάρχει σαφής διπλασιασμός του ποσοστού της καινοτομίας από 4% την περίοδο 2007-13 στο 8% των πόρων του ΕΤΠΑ κατά την περίοδο 2014-2020.

Οι προσπάθειες εστιάζονται σε ένα φιλικό προς τις επιχειρήσεις περιβάλλον που προσελκύει καινοτομία και επενδύσεις με την απλούστευση των διαδικασιών έναρξης δραστηριότητας, τη μείωση του διοικητικού φόρτου και τη διευκόλυνση των εξαγωγών.

Η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης και της θεσμικής ικανότητας, έχει καταστεί επιτακτική ανάγκη και ως εκ τούτου, η μεταρρύθμιση της διοίκησης και η βελτίωση της διοικητικής ικανότητας έχει ιδιαίτερη έμφαση στο ΕΣΠΑ. Υπάρχει σαφής εστίαση σε βασικούς τομείς όπως η ηλεκτρονική διακυβέρνηση, η υγεία, η

δικαιοσύνη, το κτηματολόγιο, η φορολογία κ.λπ. που μπορούν να συμβάλλουν στην αύξηση της συνολικής αποτελεσματικότητας της οικονομίας, ενισχύοντας την ικανότητα του κράτους να εφαρμόσει τη νομοθεσία και, συνεπώς, να βελτιώσει το επιχειρηματικό περιβάλλον.

Οι ΤΠΕ και η ψηφιακή σύγκλιση είναι απαραίτητες για να εξασφαλιστεί ο μετασχηματισμός της χώρας σε μια σύγχρονη και καινοτόμο οικονομία. Οι πιθανές ελλείψεις των προηγούμενων περιόδων σε αυτόν τον τομέα, δηλαδή η έλλειψη αποτελεσματικού μηχανισμού χάραξης πολιτικής και συντονισμού, κοστολόγησης, προμήθειας, υλοποίησης και επιχειρησιακής λειτουργίας έργων ΤΠΕ, αντιμετωπίζονται πλέον αποτελεσματικά με τη δημιουργία μιας Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής και Ειδικής Ψηφιακής Στρατηγικής. Έχουν περιγραφεί σαφώς τα απαραίτητα μέτρα για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των ΤΠΕ και, ως εκ τούτου, δίδεται έμφαση σε στοχοθετημένα έργα που υποστηρίζουν τη διοικητική μεταρρύθμιση (e-government), ενώ είναι διαθέσιμη η απαραίτητη χρηματοδότηση για την υποστήριξη της συνεχιζόμενης μετάβασης προς τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, την ηλεκτρονική τιμολόγηση και την ανάπτυξη μιας ψηφιακής αγοράς.

Η στρατηγική του ΕΣΠΑ εξέτασε έως τώρα, και θα συνεχίσει να το πράττει, τις μείζονες βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες προτεραιότητες για την άμβλυση των σοβαρών οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της κρίσης. Για το σκοπό αυτό δόθηκε προτεραιότητα στην καταπολέμηση της ανεργίας, στην αντιμετώπιση του προβλήματος της ρευστότητας που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ και στην ανάπτυξη στρατηγικής μακροπρόθεσμης ανάπτυξης βασισμένης στα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της χώρας και των περιφερειών της. Η στρατηγική αυτή θέτει τα θεμέλια για μια σταθερή και ανταγωνιστική οικονομία.

Οι μεταρρυθμίσεις στην παιδεία και την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση είναι ζωτικής σημασίας για την προετοιμασία και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς. Σε αυτούς τους τομείς εισάγονται τα απαραίτητα κονδύλια, με στόχο ιδίως τη διευκόλυνση της προγραμματισμένης επέκτασης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και τις βασικές εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις. Η εφαρμογή της Εγγύησης για τους Νέους (Youth Guarantee) είναι επίσης σημαντική, ούτως ώστε να φέρει τους νέους στην παραγωγική οικονομία και, ως εκ τούτου, ενσωματώνεται στην κύρια προσέγγιση των κονδυλίων ESI, μεταξύ άλλων συμβάλλοντας στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης στις ΜΜΕ.

ΕΣΠΑ 2014-2020 - Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης

Η στρατηγική του προγράμματος είναι δομημένη γύρω από δύο αλληλοσυνδεόμενους και συμπληρωματικούς βασικούς στόχους:

- την μετάβαση σε ένα ισχυρό, βιώσιμο σύστημα γεωργικών προϊόντων διατροφής
- την αύξηση της “προστιθέμενης” αξίας των αγροτικών περιοχών

Μέσω στρατηγικού σχεδιασμού σχετικά με τα κάτωθι:

- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας του αγρο-διατροφικού συστήματος και ενίσχυση της αξίας της αλυσίδας των εγχωρίων γεωργικών προϊόντων.
- Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας.
- Προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων και αντιμετώπιση ή / και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.
- Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής στις αγροτικές περιοχές.

5.1.2. Εθνικοί πόροι

Το εθνικό Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων (ΠΔΕ) αποτελεί κρίσιμη πηγή χρηματοδότησης της Αναπτυξιακής Στρατηγικής. Αφενός, υποστηρίζει τομείς και προτεραιότητες της στρατηγικής οι οποίοι δεν είναι επιλέξιμοι από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία. Από την άλλη πλευρά, οι πόροι της μπορούν να συνδυαστούν με πόρους των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών εργαλείων, κινητοποιώντας ιδιωτικές και τραπεζικές επενδύσεις, επιτυγχάνοντας έτσι σημαντική αξιοποίηση και μόχλευση των διαθέσιμων πόρων.

Το εθνικό ΠΔΕ χρηματοδοτεί έργα μικρής και μεσαίας υποδομής σε ολόκληρη τη χώρα, με προτεραιότητα στις μεταφορές, την αλυσίδα εφοδιασμού, την ενέργεια, το περιβάλλον, την πολιτική προστασία, τον πολιτισμό και τον τουρισμό. Επιπλέον, χρηματοδοτεί την έρευνα και την καινοτομία και υποστηρίζει το κράτος πρόνοιας μέσω προγραμμάτων για την υγεία, την εκπαίδευση, την ενσωμάτωση του ανθρώπινου δυναμικού στην αγορά εργασίας και την εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού.

Ο εθνικός προϋπολογισμός του ΠΔΕ έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια και από το χαμηλό σημείο των 700 εκατ. Ευρώ το 2015 υπερδιπλασιάστηκε στα 1,55 δισ. Ευρώ

στον προϋπολογισμό του 2019. Επιπλέον, ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου που διέπει τις λειτουργίες του και η συμπλήρωσή του με ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης βασισμένο στα πρότυπα του ΕΣΠΑ, προκειμένου να διασφαλιστεί η διαφάνεια και η βέλτιστη χρήση των πόρων του, έχει προγραμματιστεί για το 2018.

Η εφαρμογή του νέου ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης αναμένεται να δημιουργήσει ένα νέο πρότυπο στοχοθετημένων

παρεμβάσεων και μετρήσιμων αποτελεσμάτων και να θέσει σε εφαρμογή ένα σύστημα παρακολούθησης που θα διασφαλίζει τη μείωση της υποαπορρόφησης, των υπεραναλήψεων και άλλων δημοσιονομικών αποκλίσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, το εθνικό ΠΔΕ θα δώσει περισσότερο χώρο στην εφαρμογή της στρατηγικής ανάπτυξης, ως αυτόνομο εργαλείο προγραμματισμού, το οποίο συμπληρώνει τις προτεραιότητες των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ και άλλων χρηματοδοτικών μέσων.

5.2 Μικτή χρηματοδότηση

Η ελληνική κυβέρνηση έχει δημιουργήσει μια σειρά προγραμμάτων και νέων χρηματοοικονομικών εργαλείων που συνδυάζουν τους δημόσιους πόρους με άλλες πηγές χρηματοδότησης όπως το σχέδιο Juncker πολλαπλασιάζοντας έτσι τον αντίκτυπό τους στην ανάπτυξη της οικονομίας. Εργαλεία ειδικά σχεδιασμένα για να παρέχουν χρηματοδότηση προσαρμοσμένη στις ανάγκες των ΜμΕ και να υποστηρίζουν τις Αρχές για την οικοδόμηση κρίσιμων υποδομών. Επιπλέον ενισχύσαμε τη συνεργασία μας με διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όπως η ΕΤΕπ και η ΕΤΑΑ προσελκύοντας επιπλέον κεφάλαια για την ελληνική οικονομία. Στα εργαλεία και τα προγράμματα που αναφέρονται παρακάτω, συμμετέχουν τόσο χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (διεθνή και εγχώρια) όσο και ιδιώτες επενδυτές. Τα εργαλεία αυτά προέκυψαν μετά από προληπτική αξιολόγηση. Αυτή η αξιολόγηση εξέτασε το κενό χρηματοδότησης και διερεύνησε εναλλακτικές επιλογές και μηχανισμούς χρηματοδότησης. Στα επόμενα χρόνια θα υπάρξει συνεχής προσπάθεια για να καλυφθεί το χάσμα χρηματοδότησης μέσω πιο στοχοθετημένων προγραμμάτων.

5.2.1. Εργαλεία για τις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)

- Αμοιβαίο Κεφάλαιο "EquiFund": Παρέχει κεφάλαια με τη μορφή Ιδίων Κεφαλαίων (Equity), Επιχειρηματικών κεφαλαίων (Venture Capital), Seed Capital κ.λπ. Χρηματοδότηση: € 200 εκατ. Ευρωπαϊκών και εθνικών πόρων. Το EIF συμμετέχει με € 60 εκατ. και η ΕΙΒ με περίπου € 40 εκατ. από το Σχέδιο Juncker (EFSI). Τέλος, οι ιδιώτες επενδυτές συνεισφέρουν με επιπλέον ίδιους πόρους. Έτσι, τα συνολικά κεφάλαια που θα είναι διαθέσιμα στις επιχειρήσεις είναι περίπου 500 εκατ. ευρώ.

- Ταμείο Κατανομής Κινδύνων, "Ταμείο Επιχειρηματικότητας Ι και ΙΙ": χορηγεί δάνεια σε ΜΜΕ με μειωμένο επιτόκιο ή εγγυήσεις σε σχέση με αυτά που απαιτούνται από τις εμπορικές τράπεζες. Χρηματοδότηση: 400 εκατ. ευρώ μέσω ΕΣΠΑ, 200 εκατ. ευρώ ανακυκλούμενα κεφάλαια από το αντίστοιχο εργαλείο του προηγούμενου ΕΣΠΑ και πρόσθετο κεφάλαιο τραπεζών ύψους 600 εκατ. ευρώ.

- Global Loan: Εγγύηση ρευστότητας από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ΕΤΕπ στις 4 Συστημικές Τράπεζες για τη χορήγηση δανείων

αποκλειστικά σε ΜΜΕ, εγγυημένες από το Ελληνικό Δημόσιο. Ο συνολικός όγκος των κεφαλαίων που θα διοχετευτούν στις επιχειρήσεις είναι 1 δισ. ευρώ.

- Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Χρηματοδότησης του Εξωτερικού Εμπορίου (Trade Finance Facility): Είναι το πρώτο προϊόν αυτού του τύπου από την ΕΤΕπ και διατίθεται αποκλειστικά στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα παρέχει εγγυήσεις ύψους 500 εκατ. Ευρώ σε ξένες τράπεζες, καλύπτοντας το 85% των κινδύνων από τις εξαγωγικές δραστηριότητες των ελληνικών ΜΜΕ.

Σχεδιασμός

- Δημιουργία ενός Ταμείου Συμμετοχών (EquityFundofFunds) που θα χρησιμοποιεί πόρους από το ΠΔΕ, σύμφωνα με το νέο Αναπτυξιακό Νόμο. Συμπληρωματικά με το EquiFund, θα καλύψει σημαντικό μέρος της ζήτησης για χρηματοδότηση επιχειρηματικών κεφαλαίων και ιδιωτικών κεφαλαίων.

Επιπλέον, για την κάλυψη του χρηματοδοτικού κενού των ΜΜΕ, αναπτύσσεται ένα υγιές περιβάλλον μικρο-χρηματοδότησης και συλλογικής-χρηματοδότησης, με σκοπό να παρέχονται επαρκή και προσαρμοσμένα χρηματοοικονομικά εργαλεία με λογικό κόστος σε μικρές και κοινωνικές επιχειρήσεις.

Μικρο-χρηματοδότηση (Microfinance)

Η μικρο-χρηματοδότηση είναι η παροχή χρηματοδότησης σε επιχειρηματίες, μικρές επιχειρήσεις και ομάδες με περιορισμένη πρόσβαση σε τραπεζικά ή άλλα παραδοσιακά εργαλεία χρηματοδότησης. Στην ΕΕ, αναγνωρίζεται ευρέως ως αποτελεσματικό μέσο αντιμετώπισης του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού. Η κυβέρνηση, με τη διαμόρφωση και εφαρμογή πολιτικών μικρο-χρηματοδότησης, έχει διπλό στόχο.

- Ανάπτυξη των Μικρο-χρηματοδοτικών Ιδρυμάτων (MFI) ως δευτερογενή αγορά χρηματοδότησης.
- Υποστήριξη των Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων καθώς και άλλων οικονομικών και κοινωνικών ομάδων.

Τα δίκτυα των Μικρο-χρηματοδοτικών Ιδρυμάτων (MFI) θα αναπτυχθούν ως επέκταση και συμπλήρωση των κύριων χρηματοπιστωτικών αγορών, με στόχο την κάλυψη των χρηματοδοτικών κενών. Θα είναι σε θέση να παρέχουν δάνεια μέχρι 25.000 € σε ΜΜΕ, Κοινωνικές Επιχειρήσεις και άλλες ομάδες-στόχους. Προκειμένου να διασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία των ιδρυμάτων αυτών, η κυβέρνηση θα θεσπίσει αυστηρό νομικό πλαίσιο για την επίβλεψη και ρύθμιση της λειτουργίας των MFI και την εξασφάλιση επαρκούς προστασίας των καταναλωτών.

Συλλογική-μικροχρηματοδότηση (Crowdfunding)

Το Crowdfunding εισήχθη πρόσφατα στο ελληνικό νομικό σύστημα. Ο νόμος εποπτεύει τις απαιτήσεις εκλεξιμότητας των διαχειριστών συστημάτων και τις συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργούν. Περιορίζει την αξία των τίτλων σε 500.000 € ανά εκδότη για περίοδο 12 μηνών, εισάγει περιορισμούς για την διασφάλιση του επενδυτικού κινδύνου, οργανωτικές απαιτήσεις για τους διαχειριστές, καθώς και ελάχιστη παροχή πληροφοριών (λεπτομερείς παράγοντες κινδύνου, προειδοποιήσεις για πιθανή απώλεια κεφαλαίου, κ.λ.π.). Αυτές οι στρατηγικές και τα εργαλεία επιδιώκουν να εφαρμόσουν μια στρατηγική βιώσιμης χρηματοδότησης, σύμφωνα με τις ειδικές πολιτικές της ΕΕ.

5.2.3. Εργαλεία για έργα υποδομής

Εκτός από τις ΜΜΕ, αναπτύσσουμε διάφορα χρηματοδοτικά μέσα για την προώθηση νέων έργων υποδομής και ενεργειακής απόδοσης. Αυτά τα χρηματοδοτικά εργαλεία και προγράμματα έχουν σχεδιαστεί για την υποστήριξη δημόσιων, ιδιωτικών ή ΣΔΙΤ έργων.

- Ταμείο υποδομών (Infrastructure Fund): Το ταμείο θα χρηματοδοτήσει μικρά και μεσαία έργα υποδομών, κυρίως στον ενεργειακό και περιβαλλοντικό τομέα, καθώς και έργα τουρισμού και αστικής ανάπτυξης. Για τη χρηματοδότηση του ταμείου, ενεργοποιήθηκαν πόροι συνολικού ύψους 450 εκατ. Ευρώ, εκ των οποίων 200 εκατ. Ευρώ από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) και τα υπόλοιπα 250 εκατ. Ευρώ από εθνικούς πόρους μέσω δανείου της ελληνικής κυβέρνησης από την ΕΤΕπ.

- Ειδικά Προγράμματα Ενίσχυσης Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Πρόγραμμα Φιλόδημος I και II με 2 δισ. ευρώ: Πρόγραμμα χορήγησης επενδυτικών δανείων σε Τοπικές Αρχές (Δήμοι - Περιφέρειες). Θα παρέχει δάνεια στις τοπικές αρχές από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (CDLF) μέσω γραμμής χρηματοδότησης της ΕΤΕπ. Θα χρηματοδοτήσει έργα για παροχή καθαρού νερού, αποχέτευσης, προστασίας από πλημμύρες, ανάκτησης από φυσικές καταστροφές, αποκατάστασης γεωργικών εκτάσεων, κατασκευής αγροτικών δρόμων και κατασκευής ή αποκατάστασης δημοτικών κτιρίων.

- Πρόγραμμα Εφαρμογής Τοπικού Χωροταξικού Σχεδίου: Πρόκειται για ένα πρόγραμμα που θα χορηγήσει Επενδυτικά Δάνεια στους Δήμους για την προετοιμασία των Τοπικών Χωροταξικών Σχεδίων υπό την ευθύνη του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, συμπληρώνοντας έτσι τον χωροταξικό σχεδιασμό για όλη τη χώρα και διασφαλίζοντας τη νομική και θεσμική ασφάλεια των επενδύσεων. Χρηματοδοτείται από την ΕΤΕπ και από εθνικούς πόρους.

- Πρόγραμμα Ενεργειακής Αναβάθμισης για Ιδιωτικές Κατοικίες: Θα χρηματοδοτήσει την αναβάθμιση της ενέργειας των κτιρίων κατοικιών, την έξυπνη χρήση και τη μείωση της κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας. Χρηματοδοτείται από το ΕΣΠΑ, τους εθνικούς πόρους και τα τραπεζικά ταμεία. Η τελική επένδυση αναμένεται να φθάσει τα € 1 δισ. Ευρώ.

- Πρόγραμμα Ενεργειακής Αναβάθμισης Δημόσιων Κτιρίων: Θα χρηματοδοτήσει την ενεργειακή αναβάθμιση των δημόσιων κτιρίων. Το πρόγραμμα υπάγεται στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και στο πλαίσιο της ΕΤΕπ και της εθνικής χρηματοδότησης.

5.3 Ο Νέος Αναπτυξιακός νόμος 4499/2016

Ένας Νέος Αναπτυξιακός Νόμος εγκρίθηκε το 2016, και αποσκοπεί στη δημιουργία περισσότερων από 11 δισεκατομμυρίων ευρώ ιδιωτικών επενδύσεων έως το 2023 με την παροχή κινήτρων στον ιδιωτικό τομέα.

Οι κύριοι στόχοι του νέου αναπτυξιακού νόμου είναι:

- δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας με έμφαση στην απασχόληση εξειδικευμένου ανθρώπινου εργατικού δυναμικού για την αντιστροφή της μετανάστευσης νέων Ελλήνων επιστημόνων
- ενθάρρυνση της παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας
- βελτίωση του τεχνολογικού επιπέδου και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων
- επίτευξη έξυπνης εξειδίκευσης
- ανάπτυξη δικτύων, συνεργιών, συνεργατικών πρωτοβουλιών και γενικά υποστήριξης της κοινωνικής οικονομίας
- ενθάρρυνση των συγχωνεύσεων
- ενίσχυση μέσω της μεταρρύθμισης και παρέμβασης της υγιούς και εξειδικευμένης επιχειρηματικότητας με έμφαση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)
- την εκ νέου βιομηχανοποίηση της χώρας
- μείωση του οικολογικού αποτυπώματος

Περιλαμβάνει μια ποικιλία κινήτρων όπως:

- Φορολογικές απαλλαγές για εξοπλισμό μηχανημάτων
- Φορολογικές απαλλαγές και επιδοτήσεις για την επιχειρηματικότητα
- Φορολογικές απαλλαγές και επιδοτήσεις για νέες ή καινοτόμες ΜΜΕ, καθώς και για ομαδοποιημένα και ολοκληρωμένα περιφερειακά ή τομεακά έργα
- Δημόσια χρηματοδότηση ενδιάμεσων φορέων χρηματοδότησης
- Μια ταχεία διαδικασία, σταθερό συντελεστή φόρου εισοδήματος και μεγάλες φορολογικές απαλλαγές για μεγάλες επενδύσεις

Τα επενδυτικά σχέδια που καλύπτονται από το νέο Νόμο αφορούν όλους τους οικονομικούς τομείς, με ορισμένες εξαιρέσεις όπως ο χάλυβας, ο άνθρακας, οι συνθετικές ίνες και η ναυπηγική βιομηχανία.

5.4 Ίδρυση Αναπτυξιακής Τράπεζας

Η EAT θα διευκολύνει την πρόσβαση στη χρηματοδότηση των ΜΜΕ και των νεοσύστατων επιχειρήσεων, των συνεταιρισμών και των κοινωνικών επιχειρήσεων καθώς και των δημόσιων φορέων. Θα επικεντρωθεί σε ποιοτικά, στρατηγικά και καινοτόμα έργα, έργα στέγασης και υποδομών και έργα συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΤΕπ. Η EAT θα παράσχει συμβουλές προς επιχειρήσεις σε χρηματοοικονομικά θέματα καθώς και εμπειρία προς τον δημόσιο τομέα.

Η δημιουργία μιας Αναπτυξιακής Τράπεζας αναμένεται να προωθήσει μακροπρόθεσμες επενδύσεις και οικονομική ανάπτυξη με την υποστήριξη της επιχειρηματικότητας. Θα παρέχει επενδύσεις και χρηματοδότηση καθώς και οικονομικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες. Για τη στήριξη αυτών των δραστηριοτήτων, θα εκδίδει τίτλους και θα συγκεντρώνει κεφάλαια και ρευστότητα. Η EAT δεν θα λαμβάνει καταθέσεις οποιουδήποτε είδους και θα επιδιώξει αρχικά έμμεση χρηματοδότηση.

Η EAT θα αποτελέσει εξέλιξη του Ομίλου ETEAN. Θα δημιουργηθεί ένας Ενιαίος Φορέας Διαχείρισης

ο οποίος θα ενεργεί ως κεντρικός διαχειριστής κεφαλαίων και εγγυητής για τις ΜΜΕ. Η EAT θα χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά τα κεφάλαια που διαχειρίζεται σήμερα. Θα χρησιμοποιήσει επίσης υπάρχοντα κονδύλια από ιδρύματα εταιρικού (π.χ. TANEΟ) και κεφάλαια των οποίων η διαχείριση υπάγεται στο ETEAN. Ο όμιλος ETEAN θα αναδιαρθρωθεί, η διοικητική του ικανότητα θα ενισχυθεί και οι βέλτιστες πρακτικές ανάπτυξης της ΕΕ θα παρασχεθούν μέσω της τεχνικής βοήθειας από μια ευρωπαϊκή τράπεζα αναφοράς (benchmark).

Η EAT δεν θα εστιάζει στην λιανική τραπεζική και θα δύναται επίσης να ενεργεί ως διαμεσολαβητής

για τις εμπορικές τράπεζες, τους ιδιώτες επενδυτές καθώς και άλλους χρηματοπιστωτικούς διαμεσολαβητές, είτε αυτοί υποστηρίζονται είτε όχι, εντός μιας προκαθορισμένης αρμοδιότητας, βασιζόμενοι σε διαγεγωνισμένων αποτυχιών της αγοράς χωρίς να παραγκωνίζονται οι δραστηριότητες του ιδιωτικού τομέα, ώστε να αποφεύγονται οι στρεβλώσεις της αγοράς. Ειδικότερα, η EAT θα διευκολύνει την πρόσβαση στη χρηματοδότηση για:

- Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις καθώς και νεοφυείς επιχειρήσεις
- Συνεταιρισμούς και κοινωνικές επιχειρήσεις
- Οχήματα ειδικού σκοπού
- Οργανισμούς, εταιρείες και άλλους δημόσιους φορείς, παρέχοντας χρηματοδότηση και συμβουλευτικό έργο, για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.

Θα έχει επίσης την δυνατότητα να παρέχει εγγυήσεις για τα δάνεια στα οποία συμμετέχει η Τράπεζα, ως πρωτογενής ή δευτερογενής οφειλέτης, για το σύνολο του δανείου ή για τμήμα αυτού. Η EAT θα επικεντρωθεί σε βασικά έργα, κυρίως:

- στρατηγικά και καινοτόμα ποιοτικά έργα
- έργα Υποδομών, ιδιαίτερα εκείνα που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας

- έργα Ελληνικού και Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος τα οποία συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ή από παρόμοιους πολυμερείς χρηματοδοτικούς οργανισμούς.

Η EAT θα παρέχει επίσης στις επιχειρήσεις χρηματοοικονομικές συμβουλές και συμβουλές για την υλοποίηση έργων, καθώς και εμπειρογνώμοσύνη στον δημόσιο τομέα για την προώθηση της επιχειρηματικότητας. Η συμβολή της στην εκπόνηση και υλοποίηση της εθνικής στρατηγικής ανάπτυξης θα είναι καθοριστικής σημασίας.

Η Τράπεζα μπορεί να συγκεντρώνει ρευστότητα μεσοπρόθεσμα και βραχυπρόθεσμα και να εκδίδει ομόλογα σταθερού ή κυμαινόμενου επιτοκίου σε εγχώριους και διεθνείς επενδυτές. Η συνεργασία με ευρωπαϊκές εθνικές αναπτυξιακές τράπεζες, άλλα ευρωπαϊκά και διεθνή πιστωτικά ιδρύματα και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εκτιμάται ότι θα παρέχουν επιπλέον πόρους για τους σκοπούς της EAT.

Η EAT εκτιμάται ότι θα υλοποιηθεί κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2018 μετά την ολοκλήρωση της μελέτης σκοπιμότητας για τη μετατροπή του ETEAN στην Ελληνική Ανάπτυξιακή Τράπεζα.

5.5 Χρηματοπιστωτικός τομέας

Η χρηματοπιστωτική κρίση αποκάλυψε αδυναμίες στη διοίκηση και διαχείριση του τραπεζικού τομέα και εξασθένησε σοβαρά την ικανότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος να στηρίξει την οικονομία με επαρκή χρηματοδότηση. Προτεραιότητα έχει τώρα η ταυτόχρονη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, η εξάλειψη των ελέγχων κεφαλαίου, η βελτίωση της τραπεζικής διακυβέρνησης καθώς και η σταθεροποίηση και η ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα για τη βελτίωση της ανθεκτικότητάς του, ώστε ο κλάδος να καταστεί ικανός να εξυπηρετεί τις αυξανόμενες ανάγκες της πραγματικής οικονομίας.

Το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα πρέπει να εξυπηρετεί τις ανάγκες μιας οικονομίας σε ανάπτυξη που να επιτρέπει στις ελληνικές επιχειρήσεις να αναπτύξουν υπάρχοντα και νέα προϊόντα. Τα τελευταία είκοσι χρόνια έχουν σημειωθεί σημαντικές αλλαγές στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Ωστόσο, η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 και η κρίση της Ευρωζώνης του 2010 έπληξαν τον ελληνικό χρηματοπιστωτικό τομέα. Μετά την κρίση, ο τραπεζικός τομέας αναδιαρθρώθηκε και ανακεφαλαιοποιήθηκε σημαντικά. Η αγορά ομολόγων επηρεάστηκε επίσης σοβαρά από την κρίση και ανακάμπει σταδιακά.

Η ψηφιοποίηση των τραπεζικών υπηρεσιών

και των νέων χρηματοπιστωτικών προϊόντων ανοίγει νέες ευκαιρίες, οι οποίες θα αυξήσουν τη ρευστότητα και θα βελτιώσουν τους γενικούς όρους χρηματοδότησης.

Η ελληνική κυβέρνηση θέλει να επιταχύνει τον μετασχηματισμό του ελληνικού χρηματοπιστωτικού τομέα. Η στρατηγική της παρουσιάζει τέσσερις βασικές προτεραιότητες με ορίζοντα το 2021:

- Ενίσχυση και επέκταση του χρηματοπιστωτικού τομέα
- Μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs)
- Βελτίωση της τραπεζικής εταιρικής διακυβέρνησης
- Χαλάρωση και εξάλειψη των “capital controls”

5.5.1. Ενίσχυση και διαφοροποίηση του τραπεζικού τομέα

Αν και το οικονομικό και χρηματοοικονομικό περιβάλλον έχει βελτιωθεί πρόσφατα, η ελληνική οικονομία εξακολουθεί να λειτουργεί υπό σημαντικούς περιορισμούς ρευστότητας που περιορίζουν περαιτέρω το νέο δανεισμό. Αναζητείται λοιπόν, μια μεικτή στρατηγική τόσο για την ενίσχυση όσο και για την διαφοροποίηση και περαιτέρω ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Μετά τις μεταρρυθμίσεις και τις συγχωνεύσεις των τελευταίων 7 ετών, ο ελληνικός τραπεζικός τομέας αποτελείται από τέσσερις συστημικές τράπεζες, καθώς και μη συστημικές, μεταξύ των οποίων οι έξι συνεταιριστικές τράπεζες. Είναι το πιο συγκεντρωμένο τραπεζικό σύστημα στην Ευρωζώνη, καθώς οι συστημικές τράπεζες κατέχουν το 96% περίπου των συνολικών χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων.

Μετά την ανα-κεφαλαιοποίηση του Δεκεμβρίου του 2015, οι συστημικές τράπεζες είναι επαρκώς κεφαλαιοποιημένες, ενώ οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας υπερβαίνουν τα ρυθμιστικά κατώτατα όρια (μέσος όρος 17,1% του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας CET1) και άνω του μέσου όρου 15% της ΕΕ. Στον τομέα της ρευστότητας, σημαντικές βελτιώσεις περιλαμβάνουν τη σταθερή αύξηση των καταθέσεων των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, τη σημαντική μείωση του ELA (κατά 25,2 δισ. ευρώ το 2016 και 22,1 δισ. ευρώ το 2017), τη βελτιωμένη πρόσβαση των τραπεζών στις χρηματοπιστωτικές αγορές μέσω εκδόσεων καλυμμένων ομολογιών (Covered Bonds) ύψους 2,25 δισ. ευρώ και των πράξεων repos στην διατραπεζική αγορά, τη σταδιακή χαλάρωση των ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων και την περαιτέρω μείωση των επιτοκίων. Η διατήρηση της κεφαλαιοποίησης των τραπεζών σε άνετα επίπεδα αναγνωρίζεται ως ένα εξαιρετικά σημαντικό στοιχείο της στρατηγικής.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η σταθερότητα του ιδιαίτερα συγκεντρωμένου τραπεζικού

τομέα, είναι επίσης επιθυμητός ένας ορισμένος βαθμός διαφοροποίησης και επέκτασης αυτού. Η προσέλκυση στρατηγικών επενδύσεων και η προώθηση της καινοτομίας και της εξωστρεφούς σκέψης θα επιτρέψουν στον τραπεζικό τομέα να ενισχύσει τη θέση του στις αγορές και να βελτιώσει τις υπηρεσίες του. Με αυτόν τον τρόπο θα εισαχθούν τα κατάλληλα κεφάλαια και τεχνολογία, ώστε να επιτευχθούν οι υψηλότερες επιδόσεις που επιτάσσει το σύγχρονο τραπεζικό σύστημα και να βελτιωθούν τόσο ο σχεδιασμός όσο και η εφαρμογή στο επίπεδο των στρατηγικών αποφάσεων. Ενώ παράλληλα, θα εφαρμοστούν διεξοδικά οι σχετικές εθνικές και ευρωπαϊκές απαιτήσεις σχετικά με τη χρηστή διακυβέρνηση και την προστασία των δεδομένων και την ασφάλεια των συστημάτων.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην ανάπτυξη συνεταιριστικών τραπεζών που λειτουργούν σε περιφερειακό επίπεδο και η βελτίωση της εταιρικής τους διακυβέρνησης για να επιτυγχάνουν τις καλύτερες επιδόσεις, καθώς συμβάλλουν στην ανάπτυξη της πραγματικής οικονομίας χρηματοδοτώντας μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, σχεδιάζοντας και παρέχοντας επενδυτικές λύσεις για την κάλυψη των αυξανόμενων και σύνθετων τοπικών επιχειρηματικών αναγκών. Στο πλαίσιο αυτό, είναι καθοριστικής σημασίας για την τοπική οικονομική ανάπτυξη.

Συνολικά, ο ελληνικός τραπεζικός τομέας έχει υποστεί βαθιές διαρθρωτικές αλλαγές. Έχει ανα-κεφαλαιοποιηθεί και ενοποιηθεί, η εταιρική διακυβέρνηση έχει βελτιωθεί και οι δραστηριότητές του έχουν εξορθολογιστεί, συμπεριλαμβανομένων των πωλήσεων μη βασικών ή ξένων περιουσιακών στοιχείων. Μια συνεχιζόμενη προσπάθεια προς αυτήν την κατεύθυνση αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα για το 2021.

5.5.2. Μείωση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (NPLs)

Το σύνολο των μη εξυπηρετούμενων δανείων NPLs των τραπεζών παραμένει υψηλό. Η ελληνική κυβέρνηση έχει ξεκινήσει μια σειρά σημαντικών μεταρρυθμίσεων για την αντιμετώπιση του προβλήματος, οι οποίες περιλαμβάνουν:

- Εισαγωγή του μηχανισμού εξωδικαστικού διακανονισμού (OCW) μέσω μιας πλήρως λειτουργικής πλατφόρμας, προκειμένου να διευκολυνθεί η επίλυση του χρέους των βιώσιμων επιχειρήσεων, η οποία επηρεάζει τους ιδιώτες και τους δημόσιους πιστωτές.

- Τροποποίηση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας για τη βελτίωση της επιβολής των δικαιωμάτων των ενέγγυων πιστωτών, μεταξύ άλλων μέσω ηλεκτρονικών πλειστηριασμών και με τη βελτίωση της κατάταξης των εξασφαλισμένων πιστωτών για τις νέες πιστώσεις.

- Εισαγωγή κινήτρων και άρση των εμποδίων στη διευθέτηση και την αναδιάρθρωση των χρεών, κυρίως με την δημοσίευση πρωτογενούς και δευτερογενούς νομοθεσίας για την αντιμετώπιση της ευθύνης του προσωπικού που ασχολείται με

την αναδιάρθρωση εκ μέρους των τραπεζών και του δημόσιου τομέα, τη επίλυση των ζητημάτων των φορολογικών ζημιών που προκύπτουν από αναδιάρθρωση δανείων, διαγραφές ή πωλήσεις δανείων που πρέπει να μεταφερθούν και να συμψηφιστούν με τα φορολογητέα κέρδη κάθε αντίστοιχου έτους, την επέκταση της απαλλαγής των διαγραφών από τους φόρους εισοδήματος, κ.λπ.

- Βελτίωση του πλαισίου αφερεγγυότητας, κυρίως με την έκδοση πρωτογενούς και δευτερογενούς νομοθεσίας για τη ρύθμιση του επαγγέλματος του εν λόγω διαχειριστή, τη βελτίωση του πλαισίου επίλυσης της αφερεγγυότητας των νοικοκυριών (κυρίως όσον αφορά τη διαδικασία), και τη βελτίωση της κατάρτισης των αρμόδιων δικαστών.

- Ενίσχυση της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους που συντονίζει τις αποφάσεις και τη στρατηγική του Κυβερνητικού Συμβουλίου για τη Διαχείριση του Ιδιωτικού Χρέους

- Παρακολούθηση της επίτευξης των στόχων μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων που υποβάλουν οι τράπεζες στην ΕΚΤ-SSM. Σύμφωνα με αυτούς τους στόχους, τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (NPEs) θα μειωθούν από 101,8 δις € σε 64,6 δις € (-37,2%) και τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (NPLs)/ΛΑΠ από 72,8 δις € σε 38,6 δις € (-47%) μεταξύ Ιουνίου 2017 και 2019.

- Ανάπτυξη της δευτερογενούς αγοράς των NPLs σύμφωνα με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές της ΕΕ με νομοθεσία που θα ρυθμίζει την μεταβίβαση και εξυπηρέτηση των NPLs. Η εξάλειψη των φραγμών για την είσοδο των εξειδικευμένων Εταιρειών Διαχείρισης NPLs, θα επιτρέψει την παροχή άδειας λειτουργίας αυτών ως διαχειριστές δανείων (Loan Servicers) με στόχο την χρήση σημαντικά

μεγαλύτερης τεχνογνωσίας στη διαχείριση των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων/Δανείων. Τα φορολογικά κίνητρα και οι διαδικαστικές διατάξεις θα διασφαλίσουν την ομαλή λειτουργία της αγοράς των NPLs/NPEs, προστατεύοντας ταυτόχρονα τα δεδομένα και τα δικαιώματα των καταναλωτών, σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ. Οι πρόσφατες νομοθετικές προτάσεις της ΕΕ θα χρησιμεύσουν για την περαιτέρω τροποποίηση και ολοκλήρωση αυτού του πλαισίου.

- Δημιουργία Πιστωτικού Γραφείου (Credit Bureau) του μητρώου συναλλαγών ακινήτων.

Αυτές οι μεταρρυθμιστικές πολιτικές θα επιτρέψουν τη δραστική μείωση του αριθμού των ΜΕΔ ώστε να ενισχυθεί η ικανότητα των τραπεζών να επικεντρωθούν στην εμπορική τους λειτουργία και να στηρίξουν τις δραστηριότητες των βιώσιμων επιχειρήσεων και της πραγματικής οικονομίας. Θα συμβάλει επίσης στη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης και της συνοχής προστατεύοντας τα ευάλωτα νοικοκυριά.

Στο μέλλον, η ελληνική κυβέρνηση θα συνεχίσει τις προσπάθειες στον τομέα παρακολουθώντας την υλοποίηση των παραπάνω μεταρρυθμίσεων και βελτιώνοντας ή συμπληρώνοντας, όπου αυτό είναι απαραίτητο, και τις εξελίξεις το επίπεδο της ΕΕ. Αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την εκτίμηση του κόστους και των οφελών της παράλληλης υιοθέτησης εναλλακτικών διαδικασιών επίλυσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, όπως, για παράδειγμα η σύσταση μιας εταιρείας διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων, σύμφωνα με τις πρόσφατες κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το σχέδιο AMC (AMC Blueprint).

5.5.3. Βελτίωση της τραπεζικής εταιρικής διακυβέρνησης

Η αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση έχει λάβει αυξημένη προσοχή τα τελευταία χρόνια. Είναι απαραίτητη για τη λειτουργία του τραπεζικού τομέα και της οικονομίας στο σύνολό της.

Κατά την διάρκεια των τελευταίων δύο ετών, το Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) αξιολογεί ενεργά τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και τις ρυθμίσεις διακυβέρνησης των συστημικών τραπεζών. Ως αποτέλεσμα, η σύνθεση των διοικητικών συμβουλίων των τραπεζών άλλαξε ριζικά, με τη σταδιακή αντικατάσταση του 76% των μη εκτελεστικών μελών το 2016 και το 2017. Οι τράπεζες κατάφεραν επίσης να μεταφέρουν διεθνή εμπειρία στα διοικητικά συμβούλια.

Την επόμενη περίοδο θα ληφθούν πρόσθετα μέτρα για τη βελτίωση της Διαχείρισης Κινδύνων

καθώς του εσωτερικού ελέγχου (Compliance and Internal control), προκειμένου να προωθηθούν οι βέλτιστες πρακτικές και τα κατάλληλα πρότυπα στην εταιρική διακυβέρνηση και στις επιδόσεις των διοικητικών συμβουλίων. Η σταδιακή μείωση της συμμετοχής του Δημοσίου στις συστημικές τράπεζες θα σχεδιαστεί διεξοδικά, με βάση μια ορθολογική πρακτική των μετόχων, προκειμένου να επιτευχθούν δίκαιοι όροι και ομαλή μετάβαση. Η εξεύρεση στρατηγικών επενδύσεων θα ήταν συνεπής και με την προαναφερόμενη στρατηγική για την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Ο παραπάνω σχεδιασμός, θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, έναν οδικό χάρτη για την «Στρατηγική Εξόδου» και το ρόλο του ΤΧΣ σε αυτές τις διαδικασίες, σύμφωνα με ό,τι ήδη προβλέπεται στο σχετικό νόμο για το ΤΧΣ.

5.5.4. Χαλάρωση και εξάλειψη των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων (Capital Controls)

Μετά την επιβολή των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων, δημιουργήθηκε μια ειδική Επιτροπή για την Έγκριση των Τραπεζικών Συναλλαγών, για τη διευκόλυνση των συναλλαγών και την αποτροπή σημαντικής συμφόρησης στις οικονομικές συναλλαγές. Έκτοτε, η Επιτροπή αυτή εξετάζει τις αιτήσεις τραπεζικών συναλλαγών και μεταφορών κεφαλαίων όλων των ενδιαφερομένων μερών. Οι περιορισμοί αυτοί αίρονται σταδιακά.

Τον Μάιο του 2017, η ελληνική κυβέρνηση δημοσίευσε έναν χάρτη πορείας για τη σταδιακή χαλάρωση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων. Περιγράφει τη στρατηγική και τις συνθήκες για την χαλάρωση και τελικά, την εξάλειψη όλων των περιορισμών. Τα τελευταία βήματα του οδικού χάρτη περιλαμβάνουν:

- Άρση περιορισμών σχετικά με την πρόωρη λήξη των προθεσμιακών καταθέσεων και την πρόωρη εξόφληση των δανείων.
- Αύξηση των ορίων ανάληψης μετρητών, των ορίων μεταφοράς κεφαλαίων και του ποσοστού ανάληψης των κεφαλαίων που μεταφέρονται από το εξωτερικό.
- Κατάργηση των περιορισμών σχετικά με το άνοιγμα επιχειρηματικών και ατομικών λογαριασμών.

Τα επόμενα βήματα θα βελτιώσουν τις οικονομικές επιδόσεις, διασφαλίζοντας παράλληλα τη ρευστότητα στο σύστημα. Περιλαμβάνουν:

- Κατάργηση των περιορισμών των αναλήψεων μετρητών. Σε συνδυασμό με τους καταργηθέντες περιορισμούς για το άνοιγμα νέων λογαριασμών, θα ολοκληρώσει την απελευθέρωση των εγχώριων συναλλαγών και την κατάργηση του δεύτερου πυλώνα των περιορισμών.
- Αύξηση των ορίων μεταφοράς κεφαλαίων στο εξωτερικό για επιχειρήσεις και ιδιώτες.
- Αύξηση του τρέχοντος ορίου έγκρισης συναλλαγών, με σκοπό την ανάθεση αυτής της αρμοδιότητας στις υποεπιτροπές τραπεζών.

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Διασφάλιση της Δημοσιονομικής Σταθερότητας	
Επικαιροποίηση, έγκριση και εφαρμογή του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής (MTFS)	Σε εξέλιξη
Συνέχιση και πλήρης υλοποίηση της μεταρρύθμισης του Ενιαίου Λογαριασμού Θησαυροφυλακίου (ΕΛΘ)	τέλος 2021
-Εισαγωγή νέου νομικού πλαισίου	2 ^ο τρίμηνο 2018
-Εισαγωγή τακτικών προβλέψεων ταμειακών ροών των μεγαλύτερων φορέων της Γενικής Κυβέρνησης	2 ^ο τρίμηνο 2018
-Ολοκλήρωση της μεταφοράς όλων των φορέων απευθείας στον ΕΛΘ Τέλος-2021	τέλος 2021
Ολοκλήρωση του Νέου Λογιστικού Σχεδίου	τέλος 2022
Κρατικός προϋπολογισμός 2019 σύμφωνα με το νέο λογιστικό σχέδιο	4 ^ο τρίμηνο 2018
Σχεδιασμός ολοκληρωμένων λογιστικών κανόνων	4 ^ο τρίμηνο 2019
Επέκταση του Νέου Λογιστικού Σχεδίου σε όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης	τέλος 2022
Εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων Πλήρης εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων Αντιμέτωπιση των δομικών αιτιών της συσσώρευσης ληξιπρόθεσμων	3 ^ο τρίμηνο 2018
[a] Πρώτη δέσμη μέτρων	[α] 2 ^ο τρίμηνο 2018
[b] Νέα αξιολόγηση	[β] 4 ^ο τρίμηνο 2018
[c] Δεύτερη δέσμη μέτρων εφόσον χρειαστεί 2018Q3	[γ] 1 ^ο τρίμηνο 2019
Εφαρμογή μέτρων για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής	σε εξέλιξη
Ολοκλήρωση περιουσιολογίου	τέλος 2018
Νομοθεσία για το λαθρεμπόριο καυσίμων	2 ^ο τρίμηνο 2019
Μόνιμος μηχανισμός τιμολόγησης και τακτικές ενημερώσεις για τις αντικειμενικές αξίες των ακινήτων	2 ^ο τρίμηνο 2019
Απλοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας	σε εξέλιξη
Διασταυρωμένοι έλεγχοι δηλώσεων και καταθέσεων	σε εξέλιξη

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Επέκταση της χρήσης ηλεκτρονικών πληρωμών Ενσωμάτωση του σχεδίου BEPS (Base Erosion and Profit Shifting — διάβρωση της φορολογικής βάσης και μετατόπιση των κερδών) του ΟΟΣΑ, στην ελληνική νομοθεσία για την καταπολέμηση φοροδιαφυγής των μεγάλων επιχειρήσεων.	σε εξέλιξη
Διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της ΑΑΔΕ και εφαρμογή του στρατηγικού της σχεδίου	σε εξέλιξη
Εξαμηνιαίες επικαιροποιήσεις και έγκαιρη εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής για τις Δημόσιες Προμήθειες	σε εξέλιξη
Αντιμετώπιση της εισφοροδιαφυγής στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης	2 ^ο τρίμηνο 2020
Ολοκλήρωση όλων των διοικητικών διαδικασιών και πλήρης ενεργοποίηση του προγράμματος	4 ^ο τρίμηνο 2018
Ολοκλήρωση του προγράμματος.	2 ^ο τρίμηνο 2020
Πρώθηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης	
Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας	
Εφαρμογή τριετούς σχεδίου δράσης - οδικού χάρτη για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας	1 ^ο τρίμηνο 2017 - 3ο τρίμηνο 2019
Ο οδικός χάρτης είναι ήδη υπό υλοποίηση . Σημαντικές δράσεις του οδικού χάρτη περιλαμβάνουν:	
1 α. Επιθεωρήσεις εργασίας στον αγροτικό τομέα Παρέχεται Τεχνική Βοήθεια	2 ^ο τρίμηνο 2019
Ολοκλήρωση του σχετικού νομικού πλαισίου	4 ^ο τρίμηνο 2018
Λειτουργικές βελτιώσεις και νομικές προσαρμογές	2 ^ο τρίμηνο 2019
1 β. Ολοκλήρωση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.). Ολοκλήρωση του μηχανισμού παρακολούθησης της αγοράς εργασίας:	σε εξέλιξη
- Έχει χορηγηθεί χρηματοδότηση από την ΕΚΤ για την αναβάθμιση και την ολοκλήρωση του πληροφοριακού συστήματος του ΣΕΠΕ.	2 ^ο τρίμηνο 2018
- Ολοκλήρωση της πρώτης φάσης (πρώτες ενημερώσεις του ΠΣ «, ΕΡΓΑΝΗ» και διαλειτουργικότητα με άλλα συστήματα ΠΣ)- Ολοκλήρωση οδικού χάρτη - δεύτερη φάση	3 ^ο τρίμηνο 2018

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Επαναφορά συλλογικών συμβάσεων εργασίας	3 ^ο τρίμηνο 2018
Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία οι αρχές της επεκτασιμότητας επέκτασης και της ευνοικότερης ρύθμισης θα επανατεθούν σε λειτουργία μετά το τέλος του προγράμματος του ΕΜΣ	3 ^ο τρίμηνο 2018
Εφαρμογή του νέου πλαισίου για την καθιέρωση του κατώτατου μισθού	4 ^ο τρίμηνο 2018
Ολοκλήρωση της έκθεσης της επιτροπής	3 ^ο τρίμηνο 2018
Ολοκλήρωση της διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους και τους αντίστοιχους οργανισμούς υλοποίησης	4 ^ο τρίμηνο 2018
Ολοκλήρωση της ετήσιας έκθεσης, σύμφωνα με το ισχύον πλαίσιο για την αξιολόγηση του επιπέδου του κατώτατου μισθού	
Πρόγραμμα απασχόλησης για εργαζόμενους σε επισφαλείς θέσεις εργασίας	3 ^ο τρίμηνο 2018 - 4 ^ο τρίμηνο 2021
Εισαγωγή του μοντέλου ανοικτού πλαισίου για τη ανάπτυξη Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης	2 ^ο τρίμηνο 2018 (πιλοτικό)
- Το πιλοτικό πρόγραμμα είναι υπό διαμόρφωση με τεχνική υποστήριξη από την Παγκόσμια Τράπεζα	
- Υιοθέτηση δευτερεύουσας νομοθεσίας	2 ^ο τρίμηνο 2018
- Ολοκλήρωση όλων των δράσεων ώστε το πιλοτικό πρόγραμμα να είναι πλήρως λειτουργικό	3 ^ο τρίμηνο 2018
Υιοθέτηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης για την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου	2 ^ο τρίμηνο 2018
Ενίσχυση της παραγωγικότητας	
Ενίσχυση πρωτοβουλιών όπως το Φόρουμ Βιομηχανίας για το συντονισμό οικονομικών, κοινωνικών και παραγωγικών εταίρων	σε εξέλιξη
Έγκαιρη εφαρμογή του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης Το πλάνο περιλαμβάνει μέτρα που στηρίζουν πέντε επιχειρησιακές προτεραιότητες: -Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας του αγρο-διατροφικού τομέα με μέτρα που στηρίζουν ομάδες παραγωγών και συνεταιρισμούς, συνεισφέρουν στον εκσυγχρονισμό αγροτικών εκμεταλλεύσεων και στη μείωση του κόστους παραγωγής, στην κατασκευή δημόσιων υποδομών και στον εφοδιασμό δομών υποστήριξης στους τομείς των υπηρεσιών συμβουλευτικής, μεταφορά τεχνογνωσίας και καινοτομίας για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας	σε εξέλιξη - 2020

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

<p>- Αύξηση της προστιθέμενης αξίας των εγχώριων προϊόντων μέσα από τη δημιουργία ολοκληρωμένων αλυσίδων αξίας – βελτίωση της εξωστρέφειας των ελληνικών επιχειρήσεων με μέτρα όπως η εισαγωγή σύγχρονων μεθόδων τυποποίησης και πιστοποίησης των προϊόντων και της ασφάλειας στην παραγωγή</p>	σε εξέλιξη - 2020
<p>-Ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων και βελτίωση της επιχειρηματικότητας με μέτρα υποστήριξης της εγκατάστασης και της εκκίνησης νέων αγροτών, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης</p> <p>-Προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή με στοχευμένα μέτρα που θα συνεισφέρουν παράλληλα στην ποιότητα και στην προστιθέμενη αξία του αγροτικού προϊόντος</p> <p>-Ενίσχυση τους κοινωνικού ιστού των αγροτικών περιοχών με τοπικά αναπτυξιακά μέτρα μέσω δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων που στοχεύουν στη διαφοροποίηση των εισοδημάτων των νοικοκυριών και στην πρόσβαση σε υπηρεσίες ψηφιακής υποστήριξης (CLLD/LEADER and rural broadband)</p>	
<p>Εφαρμογή της Εθνικής και Περιφερειακής Τουριστικής Πολιτικής</p>	σε εξέλιξη
<p>Κεντρικές δράσεις -Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός τριετούς σχεδίου δράσης</p>	2018-2020
<p>- Σχεδιασμός και ανάπτυξη ενός σύγχρονου συστήματος τουριστικής εκπαίδευσης</p>	4 ^ο τρίμηνο 2018-2020
<p>-Σχεδιασμός ενός ανταγωνιστικού πλαισίου προσέλκυσης επενδυτών για τις στρατηγικές προτεραιότητες ανάπτυξης του Τουρισμού (υγεία και ευημερία, τουρισμός, λιμάνια, υποδομές μεγάλων καταλυμάτων)</p>	4 ^ο τρίμηνο 2018
<p>- Σχεδιασμός και εφαρμογή ειδικού προγράμματος για την «αύξηση της χωρητικότητας και την αναβάθμιση της ποιότητας και των υπηρεσιών» των ξενοδοχείων 4 και 5 αστέρων</p>	2018-2020
<p>- Σχεδιασμός και εφαρμογή προγράμματος για τις τουριστικές επιχειρήσεις που λειτουργούν όλο το χρόνο</p>	2018-2020
<p>- Ανάπτυξη πλαισίου κινήτρων για νέα τουριστικά προϊόντα, MICE, γκολφ, τουριστικά χωριά κλπ. Διαθνής προώθηση της ταυτότητας «Ελλάδα: προωρισμός 365 μέρες το χρόνο»</p>	4 ^ο τρίμηνο 2018 σε εξέλιξη-2020
<p>Ίδρυση του Ελληνικού Ιδρύματος Έρευνας και Καινοτομίας και δημιουργία χρηματοδοτικών εργαλείων</p>	1 ^ο τρίμηνο 2018
<p>Προώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας μέσω των Διαρθρωτικών ταμείων, EquiFund και παροχή κινήτρων για ιδιωτικές επενδύσεις στην Έρευνα και Καινοτομία (R&D)</p>	σε εξέλιξη

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Χρηματοδότηση επιχειρηματιών και ΜμΕ με τα νέα χρηματοδοτικά μέσα, όπως: Συλλογική χρηματοδότηση (Crowdfunding), Equifund και Ταμείο Επιχειρηματικότητας	σε εξέλιξη
Ολοκλήρωση της εφαρμογής του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τις Εξαγωγές	σε εξέλιξη - μέχρι το 2020
Εισαγωγή του Νέου Πλαισίου για ιδιωτικές και στρατηγικές επενδύσεις	3 ^ο τρίμηνο 2018
Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και ενίσχυση των επενδύσεων	
Εκσυγχρονισμός του συστήματος για τον σχεδιασμό και τις διαδικασίες πρόσληψης στη Δημόσια Διοίκηση	4 ^ο τρίμηνο 2019
-Ανάλυση κατάστασης. Εντοπισμός βέλτιστων ευρωπαϊκών και διεθνών πρακτικών, σε συνεργασία με την Τεχνική Βοήθεια	4 ^ο τρίμηνο 2018
-Σχεδιασμός των κατευθυντήριων αρχών της μεθοδολογίας του νέου συστήματος με αντικείμενο τον προγραμματισμό προσλήψεων (συμπεριλαμβανομένων της χρήσης πληροφοριακού συστήματος καθώς και της ενίσχυσης του ΑΣΕΠ ώστε να επιταχυνθούν οι διαδικασίες πρόσληψης)	1 ^ο τρίμηνο 2019
- Ψήφιση νομοθεσίας	3 ^ο τρίμηνο 2019
Ολοκλήρωση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας για την υλοποίηση του έργου «Εθνική Πύλη για την Κωδικοποίηση της Νομοθεσίας»	1 ^ο τρίμηνο 2019 - 4 ^ο τρίμηνο 2018
-Ανάπτυξη οδηγιών για την τυποποίηση και απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών σε συνεργασία με την Τεχνική Βοήθεια	
Ανάπτυξη και Εφαρμογή ενός Σχεδίου Δράσης για ένα Μητρώο Διαδικασιών	1 ^ο τρίμηνο 2019 - 4 ^ο τρίμηνο 2019
Κωδικοποίηση της νομοθεσίας	4 ^ο τρίμηνο 2019
-Ολοκλήρωση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας «Εθνική Πλατφόρμα Κωδικοποίησης»	1 ^ο τρίμηνο 2019
Ολοκλήρωση της Κωδικοποίησης: α) νομοθεσία για την ψηφιακή διοίκηση και β) Κώδικας Διοικητικών Διαδικασιών	3 ^ο τρίμηνο 2018
Ολοκλήρωση της ψηφιοποίησης του Κώδικα Δημοσίων Υπαλλήλων και της Νομοθεσίας για την Ανοικτή Διακυβέρνηση	4 ^ο τρίμηνο 2018
Σταδιακή δημοσίευση των κωδικοποιημένων νόμων	1 ^ο τρίμηνο 2019 - 4 ^ο τρίμηνο 2019
Ψηφιοποίηση του Συστήματος Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού για τη Δημόσια Διοίκηση	1 ^ο τρίμηνο 2019 - 4 ^ο τρίμηνο 2019
Ολοκλήρωση ενός ολοκληρωμένου ψηφιακού οργανογράμματος για όλους τους φορείς του Δημοσίου	2 ^ο τρίμηνο 2019

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Πλήρης εφαρμογή του νέου συστήματος κινητικότητας	4 ^ο τρίμηνο 2019
Ολοκλήρωση των διορισμών Διευθυντών και Προϊσταμένων των Υπουργείων	4 ^ο τρίμηνο 2019
Ολοκλήρωση της Μεταρρύθμισης για την αναδιάρθρωση και την ενίσχυση των Ανεξάρτητων Αρχών	2 ^ο τρίμηνο 2019
Ενίσχυση μηχανισμών υποστήριξης και εποπτείας	4 ^ο τρίμηνο 2019
-Καθιέρωση Παρατηρητηρίου Δημόσιας Διοίκησης για την παρακολούθηση της πρόοδου των διοικητικών μεταρρυθμίσεων	2 ^ο τρίμηνο 2019
-Ίδρυση ενός Εσωτερικού μηχανισμού τεχνικής βοήθειας που θα διευκολύνει τη διάχυση πολιτικών καθώς των ευρωπαϊκών και διεθνών βέλτιστων πρακτικών στην δημόσια διοίκηση	2 ^ο τρίμηνο 2019
Τακτικές επικαιροποιήσεις και έγκαιρη εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου κατά της Διαφθοράς	Σε εξέλιξη
Ολοκλήρωση της φάσης I και έναρξη της φάσης II του έργου «Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων για την Ποινική και Πολιτική Διαδικασία» (ΟΣΔΔΥ-ΠΠ), με στόχο την επιτάχυνση των δικαστικών διαδικασιών και την εισαγωγή της «Δίκης χωρίς χαρτί» (Paperless Trial) καθώς και την εκπόνηση αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων	1 ^ο τρίμηνο 2019
Ολοκλήρωση της μελέτης για την αποκέντρωση του Πρωτοδικείου Αθηνών και του σχετικού οδικού χάρτη υλοποίησης του έργου	4 ^ο τρίμηνο 2018
Περαιτέρω εφαρμογή του επαγγέλματος του «Διαχειριστή αφερεγγυότητας»	σε εξέλιξη
Δημιουργία ενός σταθερού φορολογικού συστήματος φιλικό προς την ανάπτυξη και τις επενδύσεις που θα είναι δίκαιο, απλό και αποτελεσματικό	σε εξέλιξη
Απλοποίηση αδειοδότησης για επιπλέον τομείς οικονομικής δραστηριότητας	1 ^ο τρίμηνο 2020
Επιχειρηματικά πάρκα: Αναθέωση του Εθνικού Χωρικού Πλαισίου για την Βιομηχανία, που θα ενσωματώνει το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την ανάπτυξη Επιχειρηματικών Πάρκων	2020
Επέκταση των λειτουργιών και περαιτέρω ψηφιοποίηση των υπηρεσιών OneStopShop για Επιχειρήσεις	4 ^ο τρίμηνο 2019
Ανάπτυξη πλαισίου συντονισμού για τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις	4 ^ο τρίμηνο 2018

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Λειτουργία του Παρατηρητηρίου Επιχειρηματικότητας για το σχεδιασμό πολιτικών, την καλύτερη ρύθμιση και την εκ των υστέρων (ex post) αξιολόγηση	4 ^ο τρίμηνο 2019
Πλήρης εφαρμογή του νέου συστήματος ελέγχων και εποπτείας της αγοράς	1 ^ο τρίμηνο 2020
Διορισμός από τις αρχές υπευθύνου για την οργάνωση και την εφαρμογή της εποπτείας	1 ^ο τρίμηνο 2020
-Εξειδίκευση στα κριτήρια επικινδυνότητας των ελέγχων	1 ^ο τρίμηνο 2020
-Εξειδίκευση της μεθοδολογίας για το σχεδιασμό των ελέγχων και την εποπτεία της αγοράς	1 ^ο τρίμηνο 2020
Απλούστευση και επιτάχυνση των διαδικασιών χορήγησης αδειών στον κατασκευαστικό κλάδο (Λειτουργία του ψηφιακού συστήματος)	3 ^ο τρίμηνο 2018
Εφαρμογή του σχεδίου δράσης για το ελληνικό Κτηματολόγιο	2 ^ο τρίμηνο 2021
Ολοκλήρωση της φάσης μετάπτωσης των δεδομένων	10 τρίμηνο 2020
Πλήρης λειτουργικότητα της νέας υπηρεσίας και ολοκλήρωση του σχεδιασμού Κτηματολογίου	2021
Ολοκλήρωση και υιοθέτηση των δασικών χαρτών	2020
Καθορισμός ακτογραμμών	1 ^ο τρίμηνο 2019
Ολοκλήρωση των Μεταρρυθμίσεων Χωροταξικού Σχεδιασμού	2018-2021
Εφαρμογή της δευτερεύουσας νομοθεσίας για το νέο θεσμικό πλαίσιο	Τέλος 2018
Αναθεώρηση του Περιφερειακού Χωροταξικού Σχεδιασμού	3 ^ο τρίμηνο 2018
Σχεδιασμός τοπικών χωρικών σχεδίων για όλη τη χώρα	έναρξη 3 ^ο τρίμηνο 2018
Ενσωμάτωση των Ειδικών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες όπως ο τουρισμός (2019), η βιομηχανία (2020), ο ορυκτός πλούτος (2020), οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (2020), η Ιχθυοκαλλιέργεια (2021) -Υιοθέτηση ΠΔ για την καθιέρωση οργανωμένων περιοχών για ιχθυοκαλλιέργεια σε όλη τη χώρα σύμφωνα με το τρέχον χωροταξικό πλαίσιο	4 ^ο τρίμηνο 2019

Διαρθρωτικά μέτρα για την Ανάπτυξη	
Υποδομές, Δίκτυα, και Ενεργειακά έργα	
Ολοκλήρωση και εφαρμογή του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταφορών	σε εξέλιξη
Εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την ανάπτυξη του τομέα της εφοδιαστικής αλυσίδας	θα ολοκληρωθεί το 2020
Σχεδιασμός και Ανάπτυξη νέων ευρυζωνικών δικτύων που αποσκοπούν στην επίτευξη των στόχων συνδεσιμότητας που θέτει η ψηφιακή ατζέντα «Ευρώπη 2020» και η κοινωνία των Gigabit 2025.	3 ^ο τρίμηνο 2018
Η δράση για την ανάπτυξη υπηρεσιών υπερ-υψηλών ταχυτήτων για τα ευρυζωνικά δίκτυα νέας γενιάς - Super-Fast Broadband - με προϋπολογισμό 700 εκατομμυρίων ευρώ, σχεδιάζεται για την επίτευξη υψηλής ταχύτητας στο διαδίκτυο (τουλάχιστον 100Mbps με άμεση αναβάθμιση σε 1Gbps) για νοικοκυριά και επιχειρήσεις σε όλη την επικράτεια.	3 ^ο τρίμηνο 2018
Σχεδιασμός και Ανάπτυξη δικτύων πέμπτης γενιάς (5G) στη χώρα, σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οδικό Χάρτη για το 5G.	3 ^ο τρίμηνο 2018
Δημιουργία μιας ενιαίας ψηφιακής πύλης	σε εξέλιξη, έναρξη στο 4ο τρίμηνο 2018
Το Ηλεκτρονικό Σύστημα Διαχείρισης Εγγράφων θα επεκταθεί σε όλους τους Τομείς Δημόσιας Διοίκησης και στη συνέχεια στις Τοπικές Αρχές και τα Επιμελητήρια	4 ^ο τρίμηνο 2018 Τέλος 2019
Διασύνδεση με την ηπειρωτική χώρα των μη διασυνδεδεμένων νησιών	Σε εξέλιξη. Η πρώτη φάση θα ολοκληρωθεί μέσα στο 2ο τρίμηνο του 2018.
Διασύνδεση της Κρήτης με την ηπειρωτική χώρα	1η φάση μέχρι το 2019 2η φάση μέχρι το τέλος του 2023
Μέτρα ενεργειακής αποδοτικότητας για τις ΜμΕ	2018 2019 2020
Μέτρα ενεργειακής αποδοτικότητας για τα δημόσια κτήρια	2018 2019 2020
Μέτρα ενεργειακής αποδοτικότητας για ιδιωτικές κατοικίες (25 000 ετησίως)	Σε εξέλιξη
Πλήρης εφαρμογή των έξυπνων ενεργειακών μέτρων	Σε εξέλιξη. Ολοκλήρωση μέχρι το 2030
Δημοπρασίες για νέες εγκαταστάσεις παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ	2600MW μέχρι το 2020
Αναθεώρηση του νομικού πλαισίου για τις ΑΠΕ	1 ^ο τρίμηνο 2020

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Δημιουργία νέας οντότητας ανταλλαγής ενέργειας (HENEX) για τη χονδρική αγορά ενέργειας μετά την εφαρμογή του Target Model	2 ^ο τρίμηνο 2018
Υλοποίηση των αγορών DA, ID	μέχρι το τέλος του 2018
Υλοποίηση της αγοράς FW	1 ^ο τρίμηνο 2019
Υιοθέτηση του Target Model	Απρίλιος 2019
Market coupling in Day Ahead Market	2 ^ο τρίμηνο 2019
Επέκταση δικτύων διανομής φυσικού αερίου στην Αττική, Θεσσαλία και Θεσσαλονίκη και σε άλλους τομείς	μέχρι το τέλος του 2021
Αγωγός ΤΑΠ	σε εξέλιξη, ολοκλήρωση μέχρι το τέλος του 2019
Αγωγός IGB	2 ^ο τρίμηνο 2020
Διαμετακομιστικός σταθμός Αλεξανδρούπολης	2020
Αναβάθμιση του σταθμού Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου LNG της Ρεβυθούσας	3 ^ο τρίμηνο 2018
-Σύνδεση Ελλάδας Ιταλίας μέσω του αγωγού αγωγός Poseidon	2023
Αγωγός East Med	2025
Υποδομές CNG	Μέχρι το τέλος του 2021
Αναδιάρθρωση της ΔΕΗ και εφαρμογή του νέου στρατηγικού σχεδίου για την ανάπτυξή της	Σε εξέλιξη
Αντιμετώπιση των ληξηπροθεσμων οφειλών στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας - Βελτίωση της αποτελεσματικότητας της ΔΕΗ στην συλλογή οφειλών	Σε εξέλιξη, μέχρι το 2ο τρίμηνο του 2020
Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της εκμετάλλευσης των ορυκτών πρώτων υλών	1 ^ο τρίμηνο 2018
Εκπόνηση του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα μέχρι το 2030. Η πρώτη έκδοση του Εθνικού Σχεδίου αναμένεται το δεύτερο/τρίτο τρίμηνο του 2018	1 ^ο -3 ^ο τρίμηνο 2018
Ανάπτυξη των ενεργειακών υποδομών μέσω υλοποίησης διεθνών έργων	Σε εξέλιξη
Αναβάθμιση των υποδομών στα λιμάνια του Πειραιά, της Θεσσαλονίκης και της Βόρειας Ελλάδας – σύνδεση με τηΒαλκανική ενδοχώρα και τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης	Σε εξέλιξη

Διαχείριση περιουσιακών στοιχείων του Δημοσίου	
Εφαρμογή Επιχειρησιακού Προγράμματος Αξιοποίησης του ΤΑΙΠΕΔ (Asset Development Plan / ADP),	Σε εξέλιξη
Ενίσχυση της επιχειρηματικής δομής και διακυβέρνησης του ΤΑΙΠΕΔ	Σε εξέλιξη
Εφαρμογή του Στρατηγικού Σχεδίου του ΤΑΙΠΕΔ	Σε εξέλιξη
Αξιολόγηση των επιχειρηματικών πλάνων των ΔΕΚΟ	Ιούλιος 2018
Βασικοί/Βασικοί δείκτες απόδοσης για ΔΕΚΟ	Οκτώβριος 2018
Αξιολόγηση των μελών των Διοικητικών Συμβουλίων των Δημόσιων Επιχειρήσεων	Σε εξέλιξη
Αξιολόγηση των ΔΣ σε ΕΛΤΑ και ΟΑΣΑ	Ιούνιος 2018
Οργανωτική Αναδιάρθρωση του ΕΤΑΔ	Σεπτέμβριος 2018
Δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς Ανάπτυξη	
Προώθηση μιας κοινωνικά-προσανατολισμένης οικονομίας	
Εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης για την ανάπτυξη του Οικοσυστήματος της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας 2017-2023	σε εξέλιξη-2023
Εφαρμογή πολιτικών που προωθούν την ανάληψη παραγωγικών αλλά και βιώσιμων πρωτοβουλιών που βασίζονται σε κοινωνικές και συνεργατικές οικονομικές αξίες	σε εξέλιξη
Σύμφωνα με τον ν. 4513/2018 θεσπίσθηκαν και θα τεθούν πλήρως σε λειτουργία οι Ενεργειακές Κοινότητες, με σκοπό την προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας και της καινοτομίας στον τομέα της ενέργειας	1ο τρίμηνο 2018
Δημιουργία και εφαρμογή πολιτικών μικρο-χρηματοδότησης μέσω της ανάπτυξης ιδρυμάτων μικρο-χρηματοδότησης και υποστήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων καθώς και άλλων οικονομικών και κοινωνικών ομάδων	4ο τρίμηνο 2018
Εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Κυκλική Οικονομία	1ο τρίμηνο 2018
Εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων και του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου για την Πρόληψη των Αποβλήτων	σε εξέλιξη
Δημιουργία ενός μόνιμου Φόρουμ Διαλόγου για την «Κυκλική Οικονομία» με βιομηχανίες, μεγάλες και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ερευνητές, κοινωνικούς επιχειρηματίες, κλπ.	2ο τρίμηνο 2019

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Καλύτερη διάκριση μεταξύ λυμάτων και προϊόντων. Πρότυπα για τη χρήση δευτερευόντων πρώτων υλών	3 ^ο τρίμηνο 2018
Εισαγωγή φορολογικών και κινήτρων για επιχειρήσεις που εφαρμόζουν/επενδύουν σε φιλική προς το περιβάλλον τεχνολογία πέραν της ισχύουσας νομοθεσίας	4 ^ο τρίμηνο 2018
Δημιουργία «Πράσινων Κέντρων» σε τοπικό επίπεδο που θα υποστηρίζουν την επισκευή, επανάχρηση, ανταλλαγή, κατάρτιση στις διαδικασίες επισκευής και επανάχρησης	σε εξέλιξη
Ανάπτυξη προτύπων για τη χρήση λιπασμάτων από οργανικά απόβλητα	3 ^ο τρίμηνο 2018
Δημιουργία του νομικού πλαισίου για την παραγωγή βιο-μεθανίου (greengas/πράσινο αέριο) από οργανικά απόβλητα και περαιτέρω χρήση / διοχέτευση του στο δίκτυο φυσικού αερίου (ή χρήση ως εναλλακτικό καύσιμο για μεταφορές)	2 ^ο τρίμηνο 2019
Αναβάθμιση του Πληροφοριακού Συστήματος Ύδρευσης για την παροχή διαφανούς κοστολόγησης και τιμολόγησης για όλους τους παρόχους ύδρευσης	3 ^ο τρίμηνο 2018
Επιχειρηματικά Πλάνα για τους δύο μεγαλύτερους αστικούς παρόχους ύδρευσης (ΕΥΔΑΠ και ΕΥΑΘ)	3 ^ο τρίμηνο 2018
Ανάπτυξη αποχετευτικού δικτύου για όλες τις κατοικημένες περιοχές άνω των 2.000 κατοίκων	Σε εξέλιξη
Ανάπτυξη της ελληνικής στρατηγικής για τη βιώσιμη διαχείριση των δασών	4 ^ο τρίμηνο 2018
Βιώσιμη Ανάπτυξη των Ελληνικών Νησιών	
Επанаσχεδιασμός του Χάρτη των Θαλάσσιων Μεταφορών Μικρών Αποστάσεων για την ολοκλήρωση της σύνδεσης των νησιών, ιδιαίτερα των πιο απομακρυσμένων, μεταξύ τους (ακτινωτή διασύνδεση) καθώς και με την ηπειρωτική χώρα	2018-2020
Ανάπτυξη ολοκληρωμένου σχεδίου θαλάσσιων, αεροπορικών και χερσαίων μεταφορών, προκειμένου να επιτευχθεί η έγκαιρη μετάβαση των κατοίκων και των επισκεπτών από και προς τα νησιά	2018-2020
Εξασφάλιση Εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς	
Δημιουργία ενός εθνικού προγράμματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης	3 ^ο τρίμηνο 2018

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Αυτό-αξιολόγηση της σχολικής μονάδας, αξιολόγηση στελεχών της εκπαίδευσης, νέες δομές υποστήριξης του εκπαιδευτικού έργου, δημιουργία νέων προγραμμάτων σπουδών και ωρολογίων, νέο εκπαιδευτικό υλικό, εισαγωγή νέων μεθόδων αξιολόγησης όπως η περιγραφική αξιολόγηση	3 ^ο τρίμηνο 2018
Ενιαίο Ολοήμερο πρόγραμμα προσχολικής και δημοτικής εκπαίδευσης	σε εξέλιξη
Σταδιακή καθιέρωση της διετούς φοίτησης στην προσχολική εκπαίδευση	3 ^ο τρίμηνο 2018 - 3 ^ο τρίμηνο 2020
Εισαγωγή ενός νέου συστήματος εισαγωγικών εξετάσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση	2 ^ο τρίμηνο 2020
Συνεχής βελτίωση των εξής: - φιλικής προς την ένταξη προσέγγιση που υιοθετήθηκε στην ειδική αγωγή - νέων δομών για την ένταξη των παιδιών προσφύγων και μεταναστών στην εκπαίδευση	σε εξέλιξη
Συνεχής βελτίωση του πλαισίου λειτουργίας των ΑΣΑΕΕ Κύριος στόχος των ΑΣΑΕΕ είναι να προωθήσουν την περιφερειακή ολοκλήρωση. Ο ρόλος τους περιλαμβάνει επίσης ελέγχους στην εφαρμογή του στρατηγικού πλάνου κάθε Ιδρύματος και της δαπάνης του προϋπολογισμού τους	σε εξέλιξη
Εισαγωγή μιας Στρατηγικής Συνέργειας μεταξύ Πανεπιστημίων, ΤΕΙ και Κέντρων Έρευνας	3 ^ο τρίμηνο 2019
Ολοκλήρωση των διαβουλεύσεων και νομοθεσίας	1 ^ο τρίμηνο 2019
Προετοιμασία εφαρμογής	2 ^ο τρίμηνο 2019
Έναρξη εφαρμογής	3 ^ο τρίμηνο 2019
Εκκίνηση διετών προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης που θα οργανωθούν και θα επιβλέπονται από τα ΑΕΙ σε συνεργασία με άλλους ενδιαφερόμενους φορείς από την αγορά και τις τοπικές αρχές	3 ^ο τρίμηνο 2019
Αναβάθμιση των Προγραμμάτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (VET)	σε εξέλιξη
Σταδιακή υιοθέτηση του Προγράμματος Μαθητείας	σε εξέλιξη
Αναβάθμιση των επαγγελματικών λυκείων	2018-2021

Παροχή Καθολικής και Αποτελεσματικής Υγειονομικής Περίθαλψης	
Ανάπτυξη του δικτύου Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας	Σε εξέλιξη
Άνοιγμα 100 τοπικών μονάδων υγείας (Το.Μ.Υ.)	2 ^ο τρίμηνο 2018
Άνοιγμα 70 επιπλέον ΤΟΜΥ	1 ^ο τρίμηνο 2018
Ανοιχτή πρόσκληση του ΕΟΠΥΥ για σύναψη σύμβασης με οικογενειακούς γιατρούς	2 ^ο τρίμηνο 2018
Εφαρμογή του σχεδιασμού για κεντροκοιμημένες προμήθειες (Ε.Κ.Α.Π.Υ.)	2018-2021
<p>Το στρατηγικό πλάνο περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Λειτουργική αναβάθμιση της ΕΚΑΠΥ - Μακροπρόθεσμος σχεδιασμός κεντρικών προμηθειών για ένα μεγάλο μέρος των ιατρικών συσκευών, φαρμάκων και υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται στο εθνικό σύστημα υγείας -Βελτίωση της ποιότητας των πληροφοριών που διακινούνται στο σύστημα υγείας -Βελτίωση των διαδικασιών υποβολής προσφορών, χρήση σύγχρονων και ανταγωνιστικών εργαλείων, βελτίωση του οργανωτικού και διοικητικού πλαισίου των συμβάσεων, παροχή κατάρτισης στο προσωπικό, καθιέρωση κοινών προτύπων (έγγραφα και διαδικασίες) Αναβάθμιση της συμβολής των πληροφοριακών συστημάτων Αναβάθμιση της επικοινωνίας με διεθνείς οργανισμούς και συμμετοχή σε αντίστοιχα δίκτυα 	
Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των νοσοκομείων	Σε εξέλιξη
<p>Ενδεικτικά μέτρα:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος Business Intelligence μέσω του οποίου θα καταστούν προσβάσιμοι σε σχεδόν πραγματικό χρόνο ορισμένοι κεντρικοί νοσοκομειακοί δείκτες -Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός σχεδίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς στον τομέα της υγείας (σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ) -Ανάπτυξη ενός συστήματος ΚΕΝ (DRG) για τις δαπάνες νοσηλείας, για την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και τη βελτιστοποίηση της αποδοτικότητας και της κατανομής πόρων -Επέκταση αρμοδιοτήτων της Διαπραγματευτικής Επιτροπής για φαρμακευτικά προϊόντα ώστε να συμπεριληφθούν τα νοσοκομειακά φάρμακα -Συνέχιση της επανεξέτασης των δαπανών, σε συνεργασία με της ΚΕΥ, ώστε να οριστούν περιοχές διάθεσης αποβλήτων 	

<p>Εξορθολογισμός των δαπανών υγείας</p> <p>-Υιοθέτηση και εφαρμογή μέτρων με στόχο την αύξηση της διείσδυσης των γενόσημων</p> <p>-Ανάπτυξης ενός κρίσιμου αριθμού οδηγιών συνταγογράφησης και θεραπευτικών πρωτοκόλλων και εισαγωγή του ψηφιακού συστήματος συνταγογράφησης</p> <p>-Καθιέρωση Οργανισμού Αξιολόγησης Τεχνολογιών Υγείας ώστε να εκτιμηθεί ποια προϊόντα αποζημιώνονται και υπό ποιες συνθήκες</p>	<p>Σε εξέλιξη</p> <p>Σε εξέλιξη</p> <p>Σε εξέλιξη</p> <p>4ο τρίμηνο 2018</p>
Ενίσχυση και αναβάθμιση της κοινωνικής προστασίας	
<p>Σύνταξη σε μια μέρα</p> <p>-Έχει χορηγηθεί χρηματοδότηση της ΕΚΤ</p> <p>-Ολοκλήρωση όλων των σχετικών διοικητικών διαδικασιών</p>	<p>4^ο τρίμηνο 2019</p> <p>2^ο τρίμηνο 2018</p>
<p>- Ολοκλήρωση όλων των διαδικασιών δημοπράτησης</p>	<p>4^ο τρίμηνο 2018</p>
<p>Εφαρμογή του σχεδίου δράσης του ΕΦΚΑ για τη συγχώνευση όλων των ΟΚΑ</p>	<p>2018-2020</p>
<p>Κοινωνικές επενδύσεις για παιδιά και οικογένειες (σχολικά γεύματα, βρεφονηπιακοί σταθμοί, επιδόματα στέγασης)</p>	<p>εκκίνηση το 2^ο τρίμηνο του 2018</p>
<p>Μέτρα για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ηλικιωμένοι, Ρομά, άστεγοι)</p>	<p>εκκίνηση το 2^ο τρίμηνο του 2018</p>
<p>Πλήρης εφαρμογή της έκθεσης για τα επιδόματα αναπηρίας</p> <p>-Καθιέρωση σε εθνικό επίπεδο της έκθεσης για τα επιδόματα αναπηρίας</p> <p>-Παράδοση των προτάσεων της τεχνικής βοήθειας για πλήρη εφαρμογή</p> <p>-Πλήρης εφαρμογή των προτάσεων της τεχνικής βοήθειας</p>	<p>σύμφωνα με τις προτάσεις της τεχνικής βοήθειας</p> <p>2^ο τρίμηνο 2018</p> <p>4^ο τρίμηνο 2018</p>
<p>Επέκταση του Εθνικού Μηχανισμού για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών για την κοινωνική ένταξη</p>	<p>2^ο τρίμηνο 2018</p>
<p>Παρουσίαση του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης</p>	<p>Σε εξέλιξη</p>
<p>Από-ιδρυματοποίηση παιδιών και ατόμων με αναπηρίες</p>	<p>2018-2020</p> <p>2^ο τρίμηνο 2018</p> <p>4^ο τρίμηνο 2020</p>
<p>Εισαγωγή πιλοτικού προγράμματος</p> <p>Κύρια αποτελέσματα και βελτιώσεις του πλαισίου</p>	
<p>Σχεδιασμός και εφαρμογή ενός σχεδίου δράσης για την ενδυνάμωση των νέων</p>	<p>Εκκίνηση το 2^ο τρίμηνο του 2018</p>
Χρηματοδότηση της Ανάπτυξης	
<p>Έγκαιρη εφαρμογή του Προγράμματος Δημόσιων Επενδύσεων (ΠΔΕ)</p>	<p>σε εξέλιξη</p>
<p>Ολοκλήρωση του εκσυγχρονισμού του Εθνικού ΠΔΕ</p>	<p>1ο τρίμηνο 2019</p>
<p>Ολοκλήρωση του οδικού χάρτη για τη χαλάρωση και την εξάλειψη των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων</p>	<p>σε εξέλιξη</p>
<p>Πλήρης εφαρμογή των πολιτικών που στοχεύουν στη μείωση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων/Ανοιγμάτων (NPLs/NPEs)</p>	<p>3ο τρίμηνο 2018-2^ο τρίμηνο 2019</p>
<p>Περαιτέρω βελτίωση της τραπεζικής εταιρικής διακυβέρνησης</p>	<p>σε εξέλιξη</p>
<p>Ίδρυση της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας (ΕΑΤ)</p>	<p>4ο τρίμηνο 2018</p>
<p>Εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των υφιστάμενων εργαλείων για τη χρηματοδότηση των ΜμΕ και την ανάπτυξη νέων.</p>	<p>σε εξέλιξη</p>
<p>Ανάπτυξη χρηματοδοτικών μέσων για την προώθηση νέων έργων υποδομής και ενεργειακής απόδοσης</p>	<p>4ο τρίμηνο 2018</p>
<p>Πλήρης εφαρμογή του ισχύοντος Αναπτυξιακού Νόμου</p>	<p>2018-2023</p>

Παράρτημα 2: Σχέδιο Αξιοποίησης Περιουσιακών Στοιχείων ΤΑΙΠΕΔ

Περιουσιακά στοιχεία	Τύπος συναλλαγής	Τρέχουσα κατάσταση	Ολοκλήρωση 2017	Ολοκλήρωση 1Η 2018	Ολοκλήρωση 2Η 2018 και μετά
14 περιφερειακά αεροδρόμια	Παραχώρηση	Ολοκληρώθηκε	✓		
ΤΡΑΙΝΟΣΕ	Πώληση μετοχών (100%)	Ολοκληρώθηκε	✓		
Ελληνικός Διαχειριστής Συστημάτων Μεταφοράς Αερίου Α.Ε. (ΔΕΣΦΑ)	Πώληση μετοχών (31%)	Σε εξέλιξη		✓	
Οργανισμός Λιμένος Θεσσαλονίκης (ΟΛΘ)	Πώληση μετοχών (67%)	Έχουν υπογραφεί η SPA και η Συμφωνία Μετόχων		✓	
Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος ΑΕ (ΟΤΕ)	Πώληση μετοχών (5%)	Σε εξέλιξη		✓	
Ελληνική Εταιρεία Συντήρησης τροχαίου υλικού ΑΕ (ΕΕΣΤΥ)	Πώληση μετοχών (100%)	Σε εξέλιξη		✓	
Athens International Airport S.A. (AIA)	Extension of Παραχώρηση	Σε διαβούλευση με τις αρμόδιες ευρωπαϊκές ρυθμιστικές αρχές			✓
Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών S.A. (AIA)	Πώληση μετοχών (30%)	Σε προετοιμασία			✓
Αυτοκινητόδρομος Εγνατία	Παραχώρηση	Σε εξέλιξη			✓
Ελληνικά Πετρέλαια ΑΕ (ΕΛΠΕ)	Πώληση μετοχών (35.5%)	Σε προετοιμασία			✓
Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΡΡΚ)	Πώληση μετοχών (17%)	Σε προετοιμασία			✓
Δίκτυο Υδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (ΕΥΑΘ)	Πώληση μετοχών (24%)	Σε προετοιμασία			✓
Δίκτυο Υδρευσης και Αποχέτευσης Αθηνών (ΕΥΔΑΠ)	Πώληση μετοχών (11%)	Σε προετοιμασία			✓
Δημόσια Εταιρεία Αερίου της Ελλάδας ΑΕ	Πώληση μετοχών (65%)	Σε προετοιμασία			✓
Ελληνικών	Real Estate	CPs προς συμπλήρωση			✓
Αφάντου Ρόδος	Real Estate	CPs προς συμπλήρωση			✓
E-AUCTION VII	Real Estate	Ολοκλήρωση διαγωνιστικής διαδικασίας – στάδιο υπογραφής συμβάσεων			✓
Μαρίνες Πύλου, Αλίμου, Χίου	Παραχώρηση	Σε εξέλιξη			✓
Λοιπές μαρίνες	Παραχώρηση	Σε προετοιμασία			✓
10 λιμενικές αρχές	Παραχώρηση	Σε προετοιμασία			✓

Παράρτημα 3: Παρακολούθηση και αξιολόγηση της στρατηγικής

Η εφαρμογή της στρατηγικής και των πολιτικών που προβλέπονται στο παρόν έγγραφο θα παρακολουθείται από μια Πολιτική Επιτροπή, υπό την εποπτεία του Πρωθυπουργού.

Σε τεχνικό επίπεδο, η Γενική Γραμματεία Συντονισμού θα είναι υπεύθυνη για:

- i. Τη συνεχή επικοινωνία με τα αρμόδια Υπουργεία προκειμένου να παρακολουθεί την πρόοδο που έχει σημειωθεί στο Σχέδιο Δράσης και τα Προβλεπόμενα Χρονοδιαγράμματα
- ii. Την υποβολή αναφοράς προόδου σε διμηνιαία βάση στην Πολιτική Επιτροπή
- iii. Την ανάπτυξη συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης για τον εντοπισμό πιθανών προβλημάτων και αποκλίσεων
- iv. Την υποβολή προτάσεων για τη λήψη μέτρων

Η Πολιτική Επιτροπή θα υποστηριχθεί από ένα Συμβούλιο Ανάπτυξης Εμπειρογνομώνων, το οποίο θα ενημερώνεται για την πρόοδο της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης και θα παρέχει συμβουλές σε θέματα στρατηγικής και πολιτικής. Ένα δημόσιο ερευνητικό ίδρυμα θα συμβάλει στην επεξεργασία και εξειδίκευση των σχετικών πολιτικών αποφάσεων.